

INTRODUCȚIV

atunci când iubim

Cum să iubim în mod conștient
și să relaționăm fără frică

OSHO

INTRODUCȚIV

atunci când iubim

Cum să iubim în mod conștient
și să relaționăm fără frică

OSHO

INTRODUCȚIV

atunci când iubim

Cum să iubim în mod conștient
și să relaționăm fără frică

OSHO

INTROSPECTIV

SPIRITUALITATE

Evoluția începe de la cunoașterea de sine.
Prin lectură, pornim într-o călătorie
înspre sine, pentru ca apoi să găsim
starea de împăcare și echilibrul
interior. *Introspectiv* își propune
să ofere cititorului cărți-reper
din domeniile spiritualității, psihologiei
și dezvoltării personale.

OSHO

atunci când iubim

Cum să iubim în mod conștient
și să relaționăm fără frică

Traducere din limba engleză de
CARMEN ȘTEFANIA NEACȘU

LITERA
București

Being In Love: How to Love with Awareness and Relate without Fear

Editor/Compiler: Osho International Foundation

Copyright © 2008 by Osho International Foundation, Switzerland

Traducere publicată prin înțelegere cu Harmony Books, un imprint

al Random House, o divizie a Penguin Random House LLC

www.osho.com/copyrights

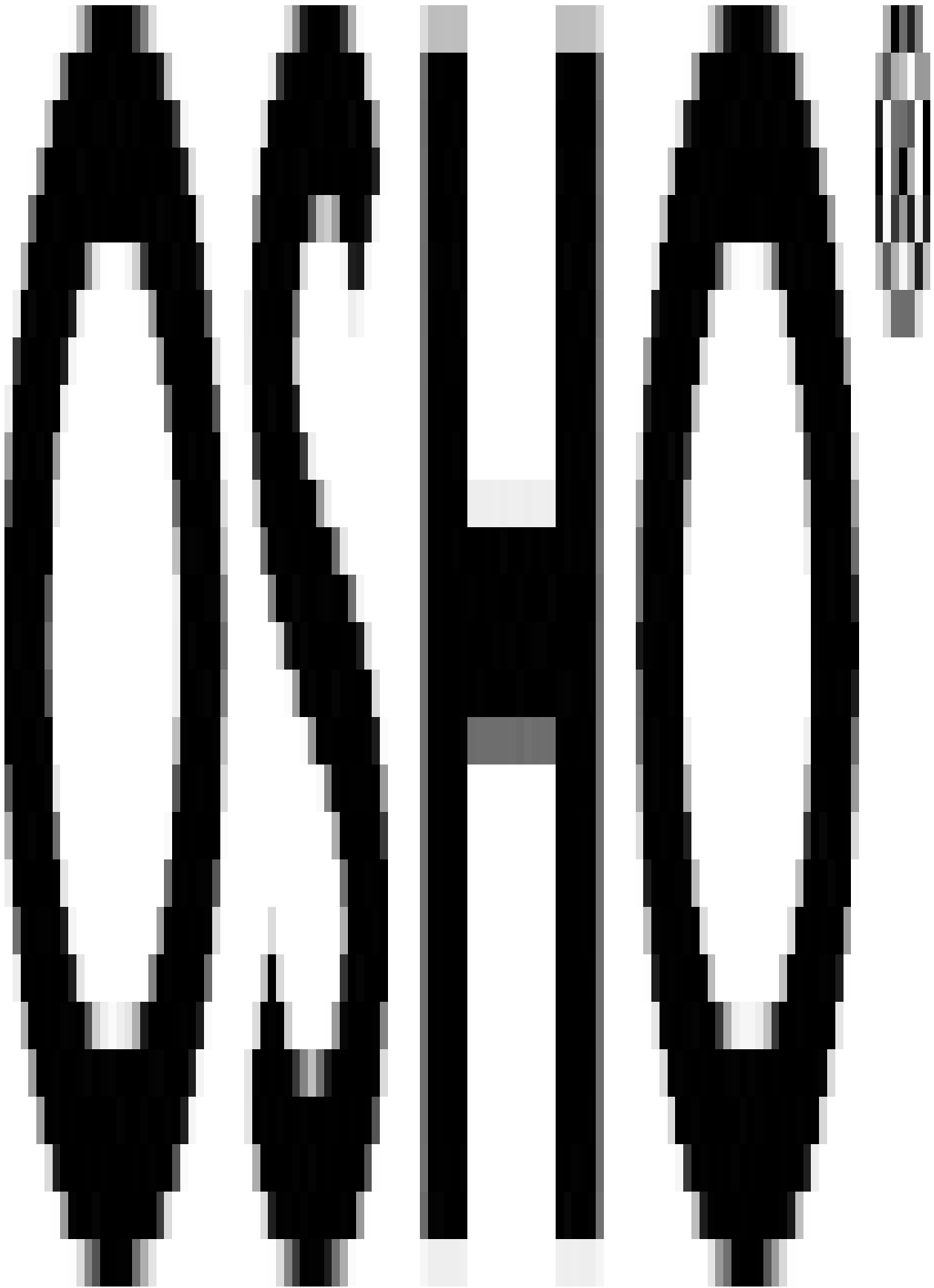
2020 Grup Media Litera

Toate drepturile rezervate

Materialul din această carte este selectat din diverse conferințe
ale lui Osho ținute în fața unui public. Toate conferințele lui Osho

au fost publicate sub formă de cărți și sunt de asemenea disponibile sub formă de înregistrări audio originale. Înregistrările audio și arhiva completă a conferințelor sale pot fi găsite în cadrul bibliotecii online OSHO,

pe www.osho.com/library

OSHO® este marcă înregistrată a Osho International Foundation,

www.osho.com/trademarks.

Introspectiv este parte a Grupului Editorial Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Copyright © 2020 Grup Media Litera

pentru versiunea în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Copertă: Flori Zahiu

Corector: Olimpia Băloi

Tehnoredactare și prepress: Ana Vârtosu

ISBN 978-606-33-6257-6

ISBN EPUB 978-606-33-8718-0

Introducere: ce e iubirea?

E trist că trebuie să punem o astfel de întrebare. În cursul natural al lucrurilor, fiecare om ar ști ce e iubirea. Dar, de fapt, nimeni nu știe sau numai rareori știe cineva ce e iubirea. Iubirea a devenit una dintre cele mai rare experiențe. Da, se vorbește despre ea. Se fac filme și se scriu cărți despre ea, se compun cântece despre ea, o vezi la emisiunile de la televizor, o auzi la radio, o vezi în reviste – o întreagă industrie există pentru a-ți furniza idei cu privire la ce anume e iubirea. Mulți oameni sunt implicați în industria menită a ajuta lumea să înțeleagă ce e iubirea. Cu toate acestea, iubirea rămâne un fenomen necunoscut. Și ar trebui să fie unul dintre cele mai cunoscute.

E aproape ca și cum cineva ar întreba: „Ce e mâncarea?“ N-ai fi surprins dacă cineva ar veni și ți-ar pune întrebarea aceasta? Numai dacă cineva a flămânzit încă de la începutul vieții sale și n-a simțit niciodată gustul mâncării ar avea sens o astfel de întrebare. La fel e și în cazul întrebării „Ce e iubirea?“

Iubirea e hrana sufletului, dar tu ai dus lipsă de această hrană. Sufletul tău n-a primit deloc iubire, așa că nu îi știi gustul. De aceea întrebarea e relevantă, dar e păcat că ea trebuie să existe. Corpul a primit mâncare, așa că el continuă să trăiască; dar sufletul n-a primit mâncare, așa că sufletul e mort, sau nu s-a născut încă, sau e mereu cu un picior în groapă.

Când ne naștem, ne naștem complet echipați cu capacitatea de a iubi și de a fi iubiți. Fiecare copil se naște plin de iubire și știe perfect ce e iubirea. Nu e nevoie să-i spui unui copil ce e iubirea. Dar problema apare din cauză că mama și tatăl nu știu ce e iubirea. Nici un copil nu primește părinții pe care îi merită – nici un copil nu primește vreodată părinții pe care îi merită; acei părinți pur și simplu nu există pe pământ. Iar până să ajungă la vârsta la care va fi și el părinte, copilul își va fi pierdut la rândul lui capacitatea de a iubi.

Am auzit despre o mică vale în care copiii se nășteau și în decurs de trei luni orbeau cu toții. Era o societate mică, primitivă, și exista acolo o insectă care provoca o infecție și apoi orbirea, așa că toată comunitatea orbise. Fiecare copil se năștea cu ochi care funcționau perfect, dar în trei luni maximum erau deja orbi din cauza acelor insecte. Probabil că la un moment dat, în

viața lor, copiii aceia au întrebat: „Ce sunt ochii? Ce vrei să spui când folosești cuvântul ochi? Ce este vederea? Ce înseamnă să vezi?“ Iar întrebarea era relevantă în acest caz. Copiii aceia se născuseră cu vedere, dar o pierduseră undeva pe parcursul creșterii lor.

Asta s-a întâmplat cu iubirea. Fiecare copil se naște cu atât de multă iubire câtă poate fi cuprinsă într-o ființă omenească, cu o iubire debordantă. Un copil se naște ca iubire; un copil e alcătuit din materia numită iubire. Dar părinții nu-i pot oferi iubire. Ei au reminiscențele lor – propriii lor părinți nu i-au iubit niciodată. Părinții pot doar să se prefacă. Ei pot să vorbească despre iubire. Pot să spună: „Te iubim foarte mult“, dar ceea ce fac ei de fapt este opusul iubirii. Felul în care se comportă, felul în care tratează copilul este insultător; nu există respect. Nici un părinte nu-și respectă copilul. Cine se gândește vreodată să arate respect unui copil? Un copil nu e deloc considerat a fi o persoană. El e considerat a fi o problemă. Dacă stă cuminte, e bun; dacă nu țipă și nu face nici o năzbâtie, e bine; dacă se ferește din calea părinților, perfect. Așa ar trebui să fie un copil. Dar nu există respect și nu există iubire.

Părinții nu au cunoscut iubirea. Soția nu l-a iubit pe soț, soțul n-a iubit-o pe soție. Iubirea nu există între ei – în locul ei există dominarea, posesivitatea, gelozia și tot felul de otrăvuri care distrug iubirea. Tot așa cum o anumită otrăvă îți poate distruge vederea, la fel și otrava posesivității și a geloziei îți poate distruge iubirea.

Iubirea e o floare fragilă. Ea trebuie protejată, trebuie udată, trebuie sprijinită; numai atunci devine ea puternică. Iar iubirea copilului e foarte fragilă – firesc, pentru că un copil e fragil, corpul lui e fragil. Crezi că un copil lăsat singur poate supraviețui? Gândește-te numai cât de neajutorat e puiul de om – dacă îl lași singur, îi e, practic, imposibil să supraviețuiască. Va muri, și asta se întâmplă și cu iubirea. Iubirea e lăsată singură, nesupravegheată.

Părinții nu pot iubi, ei nu știu ce e iubirea; iubirea n-a curs niciodată prin ei. Gândește-te la părinții tăi – și, reține, eu nu spun că ei sunt responsabili. Ei sunt victime în același fel în care și tu ești victimă; propriii lor părinți au fost la fel. Și tot așa, până la Adam și Eva și la Dumnezeu-tatăl! S-ar părea că nici măcar Dumnezeu-tatăl n-a fost prea respectuos față de Adam și de Eva. De aceea încă de la început le-a poruncit: „Fă asta“, „Nu face ailaltă“.

A început să facă aceleași tâmpenii pe care le fac toți părinții. „Nu mânca din fructul acestui copac.“ Iar când Adam a mâncat din acel fruct, Dumnezeu-tatăl s-a mâniat atât de tare încât i-a izgonit pe Adam și pe Eva din rai.

Izgonirea aceea nu a încetat nici acum, căci fiecare părinte își amenință copilul cu izgonirea. „Dacă nu mă ascuți, dacă nu te porți frumos, te dau afară din casă.“ Normal că unui copil i se face frică auzind asta. Să fie dat afară din casă? În lumea primejdioasă de afară? Așa că începe să facă părinților pe plac. Treptat, el se pervertește și începe să manipuleze. Nu vrea să zâmbească, dar dacă mama e prin preajmă, iar el vrea lapte, îi zâmbește. Asta e politică – e începutul politicii.

În adâncul lui, copilul începe să-și urască părinții din cauză că nu e respectat; în adâncul lui începe să se simtă frustrat, din cauză că nu e iubit așa cum e el. Părinții așteaptă de la el să facă anumite lucruri, doar așa va fi iubit. Iubirea are condiții; nu e demn să fie iubit așa cum e el. Mai întâi trebuie s-o merite, abia apoi părinții îi vor oferi iubirea lor. Așa că, pentru a deveni „demn“ de iubire, copilul începe să devină fals; el pierde orice simț al valorii sale proprii, intrinseci. Respectul lui de sine se pierde și, treptat, începe să se simtă vinovat.

În mintea unui copil apare de multe ori ideea: „Sunt aceștia părinții mei adevărați? E posibil să mă fi adoptat? Poate că mă păcălesc, fiindcă nu par să mă iubească.“ De o mie de ori vede furie în ochii lor, furia urâtă de pe fața părinților lui – iscată de lucruri atât de mărunte încât nu poate înțelege amploarea furiei provocate de astfel de lucruri. Pentru lucruri nesemnificative părinții se înfurie – nu-i vine să creadă, e atât de nedrept! Dar nu are încotro, trebuie să plece capul, trebuie să accepte situația. Încetul cu încetul, capacitatea lui de a iubi e ucisă.

Iubirea crește numai în iubire. Iubirea are nevoie de mediul iubirii – acesta este lucrul fundamental care trebuie reținut. Numai într-o atmosferă de iubire crește iubirea; ea are nevoie de același gen de pulsație în jurul ei. Dacă mama e iubitoare, dacă tatăl e iubitor – nu doar față de copil, ci dacă sunt iubitori unul cu celălalt, dacă în casă e o atmosferă în care iubirea curge – copilul va începe să funcționeze ca o ființă plină de iubire și nu va pune niciodată întrebarea: „Ce e iubirea?“ O va cunoaște de la bun început, ea va deveni temelia lui.

Dar lucrul acesta nu se întâmplă. E regretabil, dar până acum nu s-a întâmplat. Iar copiii învață de la părinți – cicălele lor, conflictele lor. Caută să te observi. Dacă ești femeie, urmărește – s-ar putea să repeți, aproape identic, modul în care se comporta mama ta. Observă-te când ești cu iubitul sau cu soțul tău: ce faci? Nu cumva repeți un tipar? Dacă ești bărbat, urmărește: ce faci? Nu cumva te porți exact ca tatăl tău? Nu cumva faci exact aceleași aiureli pe care le făcea el? Cândva ai fost mirat – „Cum poate face tatăl meu așa ceva?“ – iar acum faci și tu la fel. Oamenii continuă să repete; sunt imitatori. Ființa omenească e o maimuță. Repeți ce făcea tatăl tău sau ce făcea mama ta, iar imitarea aceasta trebuie să înceteze. Abia atunci vei ști ce e iubirea, altminteri vei rămâne pervertit.

Eu nu pot defini ce e iubirea pentru că nu există o definiție a iubirii. Ea reprezintă unul dintre acele lucruri imposibil de definit, la fel ca nașterea, la fel ca moartea, la fel ca Dumnezeu, la fel ca meditația. Este unul dintre acele lucruri – n-o pot defini. Nu pot spune că „asta e iubirea“, nu ți-o pot arăta. Nu e un fenomen vizibil. Nu poate fi disecată, nu poate fi analizată; poate fi doar cunoscută prin experiență, și numai prin experiență afli ce e ea. Dar îți pot arăta cum să trăiești experiența ei.

Primul pas constă din a te descotorosi de părinți. Și prin asta nu vreau să spun că trebuie să manifesti lipsă de respect față de părinții tăi, nu. Sunt ultima persoană care să spună așa ceva. Nu spun să te descotorosești de părinții fizici, spun să te descotorosești de vocile parentale din mintea ta, de programul din mintea ta, de benzile înregistrate care rulează acolo, în sinea ta. Șterge-le... și vei fi uimit să constați că dacă te descotorosești de părinții tăi în ființa ta interioară, devii liber. Pentru prima dată vei fi capabil să simți compasiune pentru părinții tăi – până atunci nu; până atunci vei rămâne plin de resentimente.

Fiecare om are resentimente față de părinții lui. Cum ai putea să nu le ai, de vreme ce ei ți-au făcut atâta rău? Și nu ți-au făcut răul cu bună știință – ei ți-au vrut binele, au vrut să facă totul pentru ca ție să-ți fie bine. Dar ce puteau face? Doar pentru că voiau asta nu înseamnă că s-a și întâmplat. Simpla intenție nu e suficientă. Ei ți-au vrut binele, e adevărat; nu există îndoială în privința asta. Fiecare părinte vrea toate bucuriile din lume pentru copilul său. Dar ce pot face ei? Nu au cunoscut ei înșiși bucuria. Sunt roboți și, conștient sau nu, intenționat sau nu, vor crea o atmosferă în care și copiii lor vor fi transformați, mai devreme sau mai târziu, în roboți.

Dacă vrei să devii o ființă umană, nu o mașină, descotorosește-te de părinți. Și va trebui să fii atent. E o muncă grea, foarte grea; nu poți face lucrul acesta de îndată. Va trebui să fii foarte atent în comportamentul tău. Urmărește și vezi când își face simțită prezența mama ta, funcționând printre tine, și pune capăt aceluia comportament, întoarce-i spatele. Fă ceva absolut nou, ceva ce mama ta nici măcar nu și-ar fi imaginat să facă. De exemplu, iubitul tău se uită la o altă femeie cu o privire foarte apreciativă. Urmărește cum te comporți tu. Faci exact ce făcea mama ta când tatăl tău se uita astfel la o altă femeie? Dacă da, atunci nu vei ști niciodată ce este iubirea, nu vei face decât să repeți o poveste. Va fi ca și cum aceeași piesă de teatru ar fi jucată de alți actori, atâta tot; aceeași piesă de teatru ieftină, jucată iar și iar și iar. Nu fi o imitatoare, ieși din tiparul ăsta. Fă ceva nou. Fă ceva ce mama ta n-ar fi putut concepe să facă vreodată. Nu fi un imitator: fă ceva ce tatăl tău n-ar fi putut concepe să facă. Noutatea aceasta trebuie adusă în ființa ta, și atunci iubirea va începe să curgă.

Așadar primul lucru esențial este să te descotorosești de părinți.

Al doilea lucru esențial este acesta: oamenii cred că ei vor putea iubi numai atunci când vor găsi un partener demn de iubirea lor. Prostii! Nu vei găsi niciodată un astfel de partener. Oamenii cred că vor iubi numai atunci când vor găsi bărbatul perfect sau femeia perfectă. Prostii! Nu-i vei găsi niciodată, pentru că femeia perfectă și bărbatul perfect nu există. Iar dacă există, nu îi interesează iubirea ta.

Am auzit despre un bărbat care a rămas burlac toată viața lui din cauză că era în căutarea femeii perfecte. Când a ajuns la vârsta de 70 de ani, cineva l-a întrebat: „Ai călătorit atât de mult – de la New York la Kathmandu, de la Kathmandu la Roma, de la Roma la Londra – ai tot căutat. N-ai reușit să găsești femeia perfectă? Nici măcar una singură?”

Bătrânul s-a întristat foarte tare. „Ba da, am găsit-o“, a zis el. Într-o zi, cu multă vreme în urmă, am găsit femeia perfectă.”

Celălalt a întrebat: „Și ce s-a întâmplat atunci? De ce nu te-ai căsătorit?”

Cu tristețe, bătrânul a răspuns: „Ce puteam face? Era în căutarea bărbatului perfect.”

Și reține, când două ființe sunt perfecte, nevoia lor de iubire nu mai e la fel de mare ca nevoia ta de iubire. Ea are o calitate cu totul diferită.

Tu nu înțelegi nici măcar iubirea care e posibilă pentru tine, așa că nu vei putea înțelege iubirea care se naște într-un Buddha sau iubirea care curge de la un Lao Tzu către tine – nu vei fi capabil să o înțelegi.

Mai întâi trebuie să înțelegi iubirea care este un fenomen natural. Nici măcar asta nu s-a întâmplat în cazul tău. Mai întâi trebuie să înțelegi ceea ce e natural, și abia apoi ceea ce e transcendental. Așa că al doilea lucru de reținut este acesta: nu fi niciodată în căutarea unui bărbat perfect sau a unei femei perfecte. Ideea aceea ți-a fost de asemenea băgată în cap de alții – că până când nu găsești bărbatul perfect sau femeia perfectă, nu vei putea fi fericită sau fericit. Așa că tot cauți partenerul perfect sau partenera perfectă și nu-i găsești, de aceea ești nefericit sau nefericită.

Nu e nevoie de perfecțiune pentru a curge și a crește în iubire. Iubirea nu are nimic de-a face cu celălalt. O persoană iubitoare iubește pur și simplu, tot așa cum o persoană vie respiră și bea și mănâncă și doarme. Exact așa, o persoană cu adevărat vie, o persoană iubitoare iubește. Nu spui: „Până când aerul nu e perfect, nepoluat, eu n-am de gând să respir.“ Respiri chiar și în Los Angeles; respiri chiar și în Mumbai. Respiri peste tot, chiar și atunci când aerul e poluat, otrăvit. Continui să respiri! Nu-ți poți permite să nu respiri doar pentru că aerul nu e așa cum ar trebui să fie. Dacă ești flămând, mănânci ceva, orice-ar fi. Într-un deșert, dacă mori de sete vei bea orice. Nu vei insista să bei doar Coca Cola, ci vei bea orice – orice băutură, apă chioară, chiar și apă murdară. Se știe despre unii oameni că și-au băut propria urină. Când mori de sete, nu te mai interesează ce bei, bei orice ca să-ți astâmperi setea. Oamenii și-au omorât cămilele în deșert ca să bea apă – deoarece cămilele înmagazinează apă în ele. Or lucrul acesta era periculos, fiindcă acum trebuiau să meargă pe jos mile întregi. Dar erau atât de însetați încât apa era prioritatea – altfel ar fi murit. Fără apă, chiar dacă le rămânea cămila în viață, ce aveau să facă? Doar cadavrul lor ar mai fi fost dus de cămilă până în orașul următor, căci fără apă ei ar fi murit.

Un om viu și iubitor iubește pur și simplu. Iubirea e o funcție naturală.

Așadar, al doilea lucru de reținut este să nu ceri perfecțiunea; în caz contrar nu vei găsi nici o urmă de iubire curgând prin tine. Dimpotrivă, vei deveni neiubitor. Oamenii care cer perfecțiunea sunt oameni foarte neiubitori, nevrotici. Chiar dacă găsesc un iubit sau o iubită, ei cer perfecțiunea, iar iubirea e distrusă din cauza acelei cerințe.

Din momentul în care un bărbat se îndrăgostește de o femeie sau o femeie se îndrăgostește de un bărbat, cerințele încep să-și facă apariția. Femeia începe să-i ceară bărbatului să fie perfect, doar pentru că o iubește pe ea. Ca și cum el ar fi săvârșit un păcat! Acum el trebuie să fie perfect, trebuie să lase în urmă toate limitările – brusc, doar pentru că a apărut femeia asta în viața lui? Acum nu mai poate să fie omenesc? Fie trebuie să devină supraomenesc, fie trebuie să devină fals, un impostor.

Firește, să devii supraomenesc e foarte dificil, așa că oamenii devin impostori. Încep să se prefacă și să interpreteze roluri. În numele iubirii oamenii doar interpretează niște roluri. Așa că al doilea lucru de reținut este să nu ceri niciodată perfecțiunea. Nu ai dreptul să ceri nimic de la nimeni. Dacă cineva te iubește, fii recunoscător, dar nu cere nimic – fiindcă celălalt nu are nici o obligație să te iubească pe tine. Dacă cineva iubește, e un miracol. Fii fericit că trăiești acest miracol.

Dar oamenii nu sunt fericiți. Pentru niște lucruri mărunte ei distrug orice posibilitate ca iubirea să existe. Nu sunt prea interesați de iubire și de bucuria pe care o aduce ea. Sunt mai interesați să dirijeze ei lucrurile.

Fii preocupat de bucuria ta. Fii absolut interesat de bucuria ta, fii interesat doar de ea. Orice altceva e neesențial. Iubește – ca o funcție naturală, exact așa cum respiri. Iar când iubești o persoană, nu începe să ceri, altminteri vei închide ușile încă de la început. Nu aștepta nimic. Dacă ceva se ivește, simte-te recunoscător. Dacă nu se ivește nimic, nu e nevoie să se ivească, nu e necesar să se ivească. Nu poți să ai așteptări.

Dar uită-te cum trăiesc oamenii, cum cred ei că li se cuvine totul. Dacă soția îți pregătește masa, nu-i mulțumești niciodată. Nu spun că trebuie să-i mulțumești în cuvinte, dar ar trebui să se vadă în privirea ta. Însă tu nu te deranjezi, consideri că ți se cuvine – asta e treaba ei, trebuie s-o facă. Cine ți-a spus?

Dacă soțul tău se duce la muncă și câștigă bani, nu-i mulțumești niciodată. Nu simți nici un fel de recunoștință. „Asta trebuie să facă bărbații.“ Așa gândești. Cum ar putea iubirea să crească? Iubirea are nevoie de un climat al iubirii, iubirea are nevoie de un climat al recunoștinței, al gratitudinii. Iubirea are nevoie de o atmosferă în care să nu existe cerințe, să nu existe așteptări. Acesta este al doilea lucru de reținut.

Iar al treilea lucru este următorul: în loc să te gândești cum să primești iubire, începe să oferi. Dacă oferi, primești. Nu se poate altfel. Oamenii sunt mai interesați de cum să ia, de cum să obțină. Toată lumea e interesată să primească și nimeni nu pare să se bucure să ofere. Oamenii oferă cu jumătate de inimă – dacă oferă vreodată o fac doar ca să primească apoi, aproape ca și cum ar face negoț. Sunt mereu atenți să primească mai mult decât oferă – atunci înseamnă că au făcut o afacere bună. Iar celălalt procedează și el la fel.

Iubirea nu e o afacere, așa că nu te mai comporta ca în afaceri. În caz contrar vei rata iubirea și tot ce e mai bun și mai frumos în viață – căci nimic din ceea ce e frumos nu ține de lumea afacerilor. Afacerea e unul dintre cele mai urâte lucruri din lume – un rău necesar, dar existența nu are habar de afaceri. Copacii înfloresc, nu e o afacere; stelele strălucesc, nu e o afacere și nu trebuie să plătești pentru asta și nimeni nu cere nimic de la tine. O pasăre vine și se așază la ușa ta și cântă un cântec, iar pasărea nu-ți va cere nici un certificat și nici un alt semn de apreciere. Și-a cântat cântecul și apoi a zburat fericită, nelăsând nici o urmă a trecerii ei.

Așa crește iubirea. Oferă și nu aștepta să vezi cât de mult poți să iei în schimb. Da, răsplata vine, vine înmiit, dar vine de la sine. Nu e nevoie să o ceri. Când o ceri, nu vine niciodată. Când o ceri, ai ucis-o. Așa că oferă. Începe să oferi.

La început va fi greu, fiindcă toată viața ai fost instruit că nu dai, ci să iei. La început va trebui să lupți cu propria ta armură. Musculatura ta a înțepenit, inima ta a înghețat, ai devenit rece. La început va fi greu, dar fiecare pas va fi urmat de un alt pas și astfel, treptat, râul va începe să curgă.

Mai întâi descotorosește-te de părinți. Descotorosindu-te de părinți te descotorosești de societate, de civilizație, de educație, de tot – fiindcă

părinții tăi reprezintă toate acestea. Devii un individ. Pentru prima dată nu mai faci parte din marea masă, pentru prima dată ai o individualitate autentică. Ești pe cont propriu. Asta înseamnă creștere. Așa ar trebui să fie o persoană matură.

O persoană matură este o persoană care nu are nevoie de părinți. O persoană matură este o persoană care nu are nevoie să se agațe sau să se sprijine pe nimeni. O persoană matură e una care e fericită în solitudinea ei – solitudinea ei e un cântec, o celebrare. O persoană matură e una care poate să fie fericită în propria-i companie. Solitudinea ei nu e singurătate, solitudinea ei e meditativă.

Într-o zi a trebuit să ieși din pântecul mamei tale. Dacă rămâneai acolo mai mult de nouă luni ai fi murit – nu doar tu, ci și mama ta. Într-o zi a trebuit să ieși din pântecul mamei tale; apoi, într-o zi, a trebuit să ieși din mediul familiei tale, un alt pântec, pentru a merge la școală. Apoi într-o zi a trebuit să ieși din mediul școlii, un alt pântec, și să pleci în lumea largă. Dar în adâncul tău ești încă un copil. Ești încă în pântec! Straturi peste straturi de pântec – iar pântecul acela trebuie rupt.

Asta e ceea ce în Orient noi am numit a doua naștere. Când ai ajuns să te naști a doua oară, ești complet eliberat de impresiile parentale. Și frumusețea e că numai o astfel de persoană își poate ierta părinții. Ea simte compasiune și iubire pentru ei, are o compasiune foarte profundă față de ei, pentru că și ei au suferit în același fel. Nu e furioasă, nu, absolut deloc. Poate că are lacrimi în ochi, dar nu e furioasă, și va face tot ce poate pentru a-și ajuta părinții să se îndrepte către o asemenea plenitudine a solitudinii, către o asemenea înălțime a solitudinii.

Fii un individ, acesta este primul lucru. Al doilea lucru este să nu aștepți perfecțiunea și să nu ceri, să nu ai cerințe. Iubește oameni obișnuiți. Nu e nimic în neregulă cu oamenii obișnuiți. Oamenii obișnuiți sunt extraordinari! Fiecare ființă omenească e unică; ai respect față de unicitatea aceea.

În al treilea rând, oferă, și oferă fără să pui nici o condiție – atunci vei ști ce e iubirea. Eu n-o pot defini. Pot să-ți arăt cum să o îngrijești, ca să crească. Pot să-ți arăt cum să sădești o tufă de trandafiri, cum s-o uzi, să îi pui îngrășămintă, cum s-o protejezi. Și apoi, într-o zi, din senin, trandafirul va

apărea, iar casa ta va fi plină de parfum. Așa apare iubirea.

Partea I

Drumul de la „eu“ la „noi“

**Să înțelegem în ce măsură iubirea e naturală și în ce
măsură e cultivată**

Iubirea nu poate fi învățată, nu poate fi cultivată. Iubirea cultivată nu va fi deloc iubire. Ea nu va fi un trandafir adevărat, va fi unul de plastic. Când înveți ceva înseamnă că acel ceva a venit din afară; nu e o creștere interioară. Iar iubirea trebuie să fie creșterea ta interioară, dacă vrei să fie autentică și reală.

Iubirea nu e o învățare, ci o creștere. Ceea ce trebuie să faci tu nu e să înveți cum să iubești, ci să uiți tot ce ai învățat împotriva iubirii. Piedicile trebuie îndepărtate, obstacolele trebuie distruse – și atunci iubirea va fi ființa ta spontană, naturală. Odată obstacolele îndepărtate, pietrele alungate din calea ta, începe curgerea iubirii. Ea există deja în tine – ascunsă sub multe pietre, dar izvorul iubirii există deja. E însăși ființa ta.

Dincolo de dependență și dominare

Ieși din cochilia egoului

Am fost întotdeauna surprins de numărul de oameni care vin la mine și spun că se tem de iubire. Ce este frica de iubire? Ea apare din cauză că atunci când iubești cu adevărat pe cineva, egoul tău începe să se topească încet. Nu poți iubi dacă ai ego; egoul devine o barieră, iar când vrei să dai la o parte bariera dintre tine și celălalt, egoul spune: „Asta o să fie o moarte pentru tine. Ai grijă!“

Moartea egoului nu este moartea ta; moartea egoului este de fapt posibilitatea ta de a trăi. Egoul e doar o crustă moartă în jurul tău, trebuie sfărâmat și aruncat. El ia ființă în mod natural – așa cum praful se adună pe hainele călătorului, pe corpul lui, iar el trebuie să facă baie ca să se curețe de praf. Pe măsură ce străbatem timpul, praful experiențelor noastre, al cunoștințelor acumulate, al vieții trăite, al trecutului se acumulează. Praful acela devine egoul nostru. El se acumulează și devine o crustă care trebuie sfărâmată și aruncată. Trebuie să faci baie în fiecare zi, de fapt în fiecare clipă, așa încât crusta aceasta să nu devină o temniță.

Va fi util să înțelegi de unde vine egoul, să-i înțelegi rădăcinile.

Un copil se naște și e absolut neajutorat, mai neajutorat decât puii de animale. El nu poate supraviețui fără ajutorul altora. Majoritatea puilor de animale, de păsări, majoritatea puietilor pot supraviețui fără părinți, fără o societate, fără o familie. Chiar dacă uneori au nevoie de ajutor, acesta e de scurtă durată – câteva zile, cel mult câteva luni. Dar puiul de om e atât de neajutorat încât depinde ani de zile de cei din jurul lui. Acolo trebuie căutată rădăcina.

De ce neajutorarea dă naștere egoului omenesc? Copilul e neajutorat, depinde de ceilalți, dar mintea ignorantă a copilului interpretează dependența aceasta ca însemnând că el e buricul pământului. Copilul își spune: „De fiecare dată când plâng, mama aleargă imediat la mine; când îmi e foame, nu trebuie decât să arăt asta și imediat mi se dă sânul. Ori de câte ori sunt ud, plâng puțin și cineva vine să-mi schimbe scutecul.“ Copilul trăiește ca un împărat. De fapt, el e complet neajutorat și dependent, iar mama și tatăl, familia și cei care îl îngrijesc îl ajută cu toții să supraviețuiască. Nu ei depind de copil, copilul depinde de ei. Dar mintea copilului interpretează asta în sensul că el e buricul pământului, că lumea

întreagă există doar pentru el.

Iar lumea copilului este, desigur, foarte mică la început. Ea e alcătuită din mamă, principala persoană care are grijă de el, din tată, undeva mai la margine – și asta e toată lumea unui copil. Oamenii aceștia îl iubesc pe copil. Iar copilul devine din ce în ce mai egocentric. Capătă impresia că el e însuși centrul întregii existențe, iar în felul acesta ia naștere egoul. Prin dependență și neajutorare ia naștere egoul.

De fapt, situația reală a copilului e exact invers de cum o vede el; nu există nici o justificare reală a unui asemenea ego. Dar copilul e complet neștiutor, el nu e capabil să înțeleagă complexitatea situației. Nu are cum să știe că e neajutorat, el crede că e dictatorul! Și de atunci înainte, de-a lungul întregii sale vieți, va încerca să rămână dictatorul. Va deveni un Napoleon, un Alexandru, un Adolf Hitler – președinții voștri, prim-miniștrii voștri, dictatorii sunt cu toții infantili. Ei încearcă să recâștige poziția pe care o aveau în copilărie; vor să fie centrul întregii existențe. Cu ei trebuie să înceapă și să se termine lumea: întreaga lume e periferia lor, iar ei sunt centrul ei; însuși sensul vieții e ascuns în ei.

Copilul ajunge în mod firesc la interpretarea aceasta, fiindcă atunci când mama se uită la el, el vede în ochii ei că el e cel care dă sens vieții ei. Când tatăl vine acasă, copilul simte că el e însuși sensul vieții tatălui său. Lucrul acesta durează vreo trei-patru ani – iar anii de la începutul vieții sunt cei mai importanți; niciodată nu va mai exista, în viața unui om, o perioadă care să aibă același potențial.

Psihologii spun că după primii patru ani copilul e aproape complet dezvoltat. Tiparul e în întregime fixat; în restul vieții va repeta același tipar în diversele situații. Iar când ajunge la vârsta de șapte ani, copilul are toate atitudinile sale confirmate, egoul e bine conturat. Acum el iese în lume – și peste tot va întâlni probleme, milioane de probleme! Odată ce ai ieșit din cercul familiei tale vor apărea problemele – fiindcă nimănui altcuiva nu-i pasă de tine așa cum îi păsa mamei tale; nimeni nu se îngrijește de tine așa cum o făcea tatăl tău. Dimpotrivă, peste tot vei fi întâmpinat cu indiferență, iar egoul tău va fi rănit.

Dar acum tiparul e stabilit deja. Indiferent dacă doare sau nu, copilul nu-și poate schimba tiparul – acesta a devenit modelul de bază al ființei sale. Se

va juca cu alți copii și va căuta să-i domine. Se va duce la școală și va încerca să domine, să fie primul din clasă, să devină cel mai de seamă elev. Poate se va crede superior celorlalți, dar va constata că toți ceilalți copii cred același lucru despre ei înșiși. Există conflict, există egouri, există luptă, zbatere.

Apoi aceasta devine întreaga poveste a vieții lui: există milioane de egouri în jurul lui, exact ca al lui, și fiecare încearcă să controleze, să manipuleze, să domine – prin bogăție, putere, politică, cunoștințe, minciuni, prefăcătorie, ipocrizie. Chiar și pe teritoriul religiei și al moralității, fiecare încearcă să domine, să arate celorlalți că „eu sunt buricul pământului“.

Aceasta este rădăcina tuturor problemelor dintre oameni. Din cauza acestui concept, ești mereu în conflict și te lupți cu unul sau altul dintre oameni. Nu că ceilalți ți-ar fi dușmani – fiecare om e exact ca tine, e în aceeași situație ca tine; a fost crescut exact în același fel în care ai fost crescut și tu.

Există în Vest o anumită școală de psihanaliză care a venit cu ideea că până când copiii nu vor crește fără tații și mamele lor, lumea nu își va găsi liniștea. Eu nu sunt de acord cu ea, căci în acel caz copiii nu vor mai fi crescuți deloc! Psihologii aceia au o oarecare dreptate în ceea ce spun, dar ideea lor e una foarte periculoasă. Căci dacă copiii vor fi crescuți în grădinițe, fără tații și mamele lor, fără nici o urmă de iubire, cu indiferență totală, poate că nu vor mai avea problema egoului, dar vor avea alte probleme, încă și mai periculoase și dăunătoare.

Dacă un copil e crescut cu o totală indiferență, el nu va avea un centru. Va fi un talmeș-balmeș, nu va ști cine e el. Nu va avea nici o identitate. Speriat, temător, nu va fi capabil să facă nici măcar un singur pas fără frică, pentru că nimeni nu l-a iubit. Sigur, egoul nu va exista în el, dar fără ego el nu va avea nici un centru. Nu va deveni un buddha; va fi pur și simplu schilodit, mereu temător.

Iubirea e necesară pentru a te face să te simți neînfricat, pentru a te face să simți că ești acceptat, că nu ești inutil, că nu poți fi aruncat la gunoi. Dacă copiii sunt crescuți într-un mediu lipsit de iubire, nu vor avea egouri, e adevărat; viața lor nu va fi presărată cu atâtea lupte și zbatere. Dar nu vor fi capabili să țină piept nimănui. Vor fi mereu gata să fugă din fața tuturor, să se ascundă în adâncul ființei lor. Nu vor fi buddhași, nu vor radia de

vitalitate, nu vor fi centrați, în largul lor, destinși. Vor fi pur și simplu excentrici, în afara centrului. Nici aceasta nu este o situație de dorit.

Așa că eu nu-i susțin pe acești psihologi. Abordarea lor ar crea roboți, nu ființe umane – și sigur că roboții nu au probleme. Sau ar putea crea ființe omenеști care sunt mai degrabă asemenea animalelor. Va exista mai puțină anxietate, vor exista mai puține ulcere, mai puține cancere, dar o asemenea stare de fapt nu merită obținută dacă asta ar însemna să nu poți evolua până la un pisc mai înalt al conștiinței, ci să cazi la un nivel mai jos, să fii într-o regresie. Sigur, dacă devii un animal vei avea mai puțină suferință, fiindcă vei avea mai puțină conștiință. Iar dacă devii o piatră, o stâncă, nu vei mai cunoaște deloc anxietatea, fiindcă n-ar mai avea cine să fie anxios, să simtă suferință. Însă o asemenea stare nu merită să fie dobândită. Trebuie să fii asemenea unui zeu, nu asemenea unei stânci. Și prin asta vreau să spun că trebuie să ai conștiință absolută și cu toate astea să nu ai griji, neliniști, probleme; să te bucuri de viață asemenea păsărilor, să celebrezi viața asemenea păsărilor, să cânti la fel ca ele – nu prin regresie, ci printr-o evoluție până la nivelul optim de conștiință.

Copilul acumulează ego – e ceva natural, nu se poate face nimic în privința asta. Trebuie acceptat acest fapt. Dar mai târziu nu mai e nevoie ca egoul să fie păstrat. Egoul acela e necesar la începutul vieții, pentru ca copilul să simtă că e acceptat, iubit, binevenit – că e un oaspete invitat, nu un accident. Tatăl, mama, familia și căldura cu care este înconjurat copilul îl ajută să crească puternic, înrădăcinat. E necesar, egoul îi oferă protecție – e bun, e exact precum coaja unei semințe. Dar coaja nu trebuie să fie ceva definitiv, altminteri sămânța va muri. Protecția poate continua prea mult, și atunci ea devine o temniță. Protecția trebuie să rămână o protecție atâta vreme cât e necesară, iar când vine momentul ca acea coajă tare a seminței să moară în pământ, ea ar trebui să moară firesc, așa încât sămânța să poată încolți și viața să se poată ivi.

Egoul e doar un înveliș protector – copilul are nevoie de el, fiindcă e neajutorat. Copilul are nevoie de el fiindcă e slab, fiindcă e vulnerabil, iar în jurul lui există milioane de forțe. Are nevoie de protecție, de o casă, de o temelie. Lumea întreagă poate să fie indiferentă, dar el poate întotdeauna să se uite către casă și să simtă atunci că are un sens pe lume.

Dar odată cu acest sens vine și egoul. Copilul devine egocentric, iar odată cu

egoul acesta apar toate problemele cu care te confrunți. Egoul acesta nu-ți va permite să te îndrăgostești. Egoul acesta ar vrea ca toată lumea să ți se abandoneze; el nu-ți va permite să te abandonezi tu nimănui – iar iubirea apare numai atunci când tu te abandonezi. Când obligi pe altcineva să ți se abandoneze e un gest distructiv, venit din ură. Nu e semn de iubire. Iar dacă nu există iubire, viața ta va fi lipsită de căldură, lipsită de orice poezie. Poate că e proză, matematică, logică – e rațională. Dar cum ar putea trăi cineva fără poezie?

Proza își are rostul ei, raționalitatea își are rostul ei, e utilitară, e necesară – dar să trăiești doar prin intermediul rațiunii și al logicii nu va putea fi niciodată o celebrare, nu va putea fi niciodată ceva festiv. Iar când viața nu e festivă, e plictisitoare. E nevoie de poezie – dar pentru poezie e nevoie de abandon. E nevoie să arunci cât colo egoul acesta. Dacă o poți face, dacă poți să îl lași deoparte chiar și pentru câteva momente, viața ta va cunoaște licăriri ale frumosului, ale divinului.

Fără poezie nu poți trăi cu adevărat, poți doar să exiști. Iubirea e poezie. Iar dacă iubirea nu e posibilă, cum ai putea fi capabil de rugăciune, de meditație, de conștientă? Așa ceva devine aproape imposibil. Iar fără o conștientă meditativă, rămâi doar un simplu corp; nu vei deveni niciodată conștient de sufletul tău lăuntric. Numai într-o stare de rugăciune, numai în tăcere și meditație profundă ajungi pe culmi. Tăcerea aceea plină de rugăciune, conștientă aceea meditativă reprezintă cea mai înaltă culme a experienței – dar iubirea deschide ușa.

După ce o viață întreagă a studiat mii de oameni – mii de cazuri de oameni bolnavi, confuzi în plan psihologic, schilodiți în plan psihologic – Carl Gustav Jung a spus că nu a întâlnit nici măcar o singură persoană bolnavă din punct de vedere psihologic și trecută de 40 de ani a cărei problemă reală să nu fi fost spirituală. Există în viață un ritm, iar după vârsta de 40 de ani apare o dimensiune nouă, dimensiunea spirituală. Dacă n-o poți aborda corect, dacă nu știi ce să faci, te vei îmbolnăvi, îți vei pierde liniștea. Evoluția umană e un proces continuu. Dacă ratezi un pas, o întrerupi. Copilul acumulează ego – iar dacă nu învață niciodată să lase egoul deoparte, nu poate iubi, nu poate fi destins în preajma nimănui. Egoul va fi într-o luptă permanentă. Tu poți să stai așezat în liniște, dar în tot acest timp egoul tău luptă, caută modalități prin care să domine, să fie dictatorial, să devină conducătorul lumii.

Lucrul acesta dă naștere problemelor pretutindeni. În prietenie, în sex, în iubire, în societate – pretutindeni ești în conflict. Există conflict chiar și cu părinții care ți-au dat acest ego. Rar se întâmplă ca un fiu să-și ierte tatăl, ca o femeie să-și ierte mama. Foarte rar se întâmplă acest lucru.

George Gurdjieff avea o frază afișată pe peretele încăperii în care primea oameni în vizită. Fraza aceea suna așa: „Dacă nu ai făcut pace cu tatăl și cu mama ta, pleacă. Nu te pot ajuta.“ De ce? Pentru că problema a apărut acolo și trebuie rezolvată acolo. De aceea toate vechile tradiții spun să-ți iubești părinții, să-ți respecti părinții cât poți de mult – fiindcă egoul acolo apare, acolo e terenul lui fertil. Rezolvă problema acolo, altminteri te va bântui pretutindeni.

Psihanaliștii au ajuns și ei la concluzia că tot ce fac ei este să te aducă înapoi la problemele care au existat între tine și părinții tăi și să încerce să le rezolve cumva. Dacă îți poți rezolva conflictul cu părinții, multe alte conflicte vor dispărea pur și simplu, fiindcă ele au la bază același conflict fundamental.

De exemplu, un bărbat care nu e relaxat cu tatăl său nu poate fi relaxat cu șeful de la serviciu – niciodată, fiindcă șeful reprezintă o figură paternă. Conflictul acela mic cu părinții tăi continuă să se reflecte în toate relațiile tale. Dacă nu ești relaxat cu mama ta, nu poți fi relaxat cu soția ta, fiindcă mama ta va fi femeia reprezentativă; nu poți fi relaxat cu femeile în general deoarece mama ta e prima femeie pentru tine, ea e primul model de femeie. Oriunde întâlnești o femeie, în ea va fi prezentă mama ta, astfel că o relație subtilă continuă să existe.

Egoul se naște din relația cu tatăl și cu mama, și de-acolo trebuie început. Altminteri vei continua să tai ramurile și frunzele copacului, dar rădăcina va rămâne neatinsă. Dacă ai rezolvat problemele pe care le ai cu tatăl și cu mama ta, ai devenit matur. Acum nu mai există ego. Acum înțelegi că erai neajutorat, acum înțelegi că depindeai de ceilalți, că nu erai tu buricul pământului. De fapt, erai complet dependent; n-ai fi avut cum să supraviețuiești altfel. Înțelegând asta, egoul începe să dispară treptat – odată ce nu mai ești în conflict cu viața, te destinzi și redevii firesc, te relaxezi. Atunci plutești. Atunci lumea nu mai e plină de dușmani, ci e o familie, o unitate organică. Lumea nu e împotriva ta, poți pluti împreună cu ea. Odată ce afli că egoul e un nonsens, odată ce afli că egoul nu are nici o

bază, odată ce află că egoul e doar un vis copilăresc, plăsmuit din ignoranță, pur și simplu devii lipsit de ego.

Există oameni care vin la mine și mă întreabă: „Cum să fac să mă îndrăgostesc? Există vreo cale?“ Cum să se îndrăgostească? Vor o cale, o metodă, o tehnică anume.

Ei habar nu au ce întreabă. A te îndrăgosti înseamnă tocmai că acum nu mai poți apela la nici o tehnică, la nici o metodă. Nu mai ești tu cel care deține controlul, pur și simplu te îndrăgostești. De aceea oamenii care sunt orientați spre minte spun că iubirea e oarbă. Iubirea e singurul ochi, singura vedere – dar ei spun că iubirea e oarbă, iar dacă ești îndrăgostit au impresia că ți-ai pierdut mințile. Unei persoane orientate spre minte îi pari ieșit din minți fiindcă mintea e o mare manipuloare. Orice situație în care pierzi controlul îi pare minții periculoasă.

Dar există o lume a inimii omenești, există o lume a ființei omenești și a conștiinței, în care nu e posibilă nici o tehnică. Când e vorba de materie, orice tehnologie e posibilă; când e vorba de conștiință nu e posibilă nici o tehnologie și, de fapt, nu e posibil controlul sub nici o formă. Însuși efortul de a controla sau de a face ca un lucru să se întâmple e un efort venit din ego.

Etapele naturale ale vieții și ale iubirii

Am fost întrebat care e modul corect de a oferi o atmosferă plină de iubire menită să ajute un copil să crească fără să se interfereze cu potențialul lui natural.

Orice mod prin care ajuți un copil e greșit. Însăși ideea de a ajuta e incorectă. Copilul are nevoie de iubirea ta, nu de ajutorul tău. Copilul are nevoie de hrana, de susținerea, dar nu de ajutorul tău. Potențialul natural al copilului e necunoscut, așa că nu există nici un mod prin care să-l poți ajuta așa cum trebuie să-și atingă potențialul natural. Nu poți ajuta atunci când țelul e necunoscut; tot ce poți face e să nu interferezi. Și, de fapt, în numele „ajutorului“ toată lumea se amestecă în treburile tuturor celorlalți; și fiindcă ideea de ajutor sună bine, nimeni nu se împotrivesc. Sigur că, fiind atât de mic, copilul e dependent de tine și nu ți se poate împotrivi.

Toți cei din jur sunt exact ca tine: și ei au fost ajutați de părinții lor așa cum ai fost tu ajutat. Nici ei nu și-au atins potențialul natural, nici tu nu ți l-ai atins. Toată lumea ratează împlinirea acestui potențial în ciuda ajutorului pe care îl primește de la părinți, de la familie, de la rude, de la vecini, de la învățători, de la preoți. De fapt, toată lumea e atât de împovărată de ajutorul pe care îl primește din toate părțile încât, sub greutatea lui, nu poate să-și mai atingă nici măcar potențialul nenatural, ce să mai vorbim de potențialul natural! Nu mai poate să se miște; greutatea care apasă pe umerii tuturor e uriașă.

Toți oamenii din jurul tău au fost ajutați, ajutați din plin să devină ceea ce sunt. Și tu ai fost ajutat; iar acum vrei să-ți ajuți la rândul tău copiii? Tot ce poți să faci este să le oferi iubire, hrană. Oferă-le afecțiune, acceptare. Copilul aduce cu el un potențial necunoscut, și nu ai cum să-ți dai seama ce are să devină el. Așa că nu există posibilitatea unei sugestii de genul: „Iată, așa ar trebui să-ți ajuți copilul“. Fiecare copil e unic, așa că nu poate exista o disciplină generală pentru toți copiii.

Modul corect e acela de a nu ajuta deloc copilul. Dacă ai curaj cu adevărat, atunci te rog să nu-ți ajuți copilul. Iubește-l, hrănește-l. Lasă-l să facă ce vrea el să facă. Lasă-l să se ducă unde vrea el să se ducă. Mintea ta va fi tentată iar și iar să intervină și va găsi pretexte bune pentru asta. Mintea e foarte iscusită atunci când vine cu argumente: „Dacă nu intervii, îl pui în

situații periculoase; ar putea să cadă într-un puț dacă nu-l oprești“. Dar eu îți spun că e mai bine să-l lași să cadă în puț decât să-l ajuți și să-l distrugi.

Posibilitatea ca un copil să cadă într-o fântână e foarte mică – și chiar și atunci când se întâmplă, nu înseamnă că moare; poate fi scos de-acolo. Iar dacă chiar îți faci atâtea griji, poți să acoperi fântâna; dar nu ajuta copilul, nu interveni. Poți să îngrădești fântâna, dar nu interveni în treburile copilului. Preocuparea ta ar trebui să fie aceea de a înlătura orice pericol din calea lui, dar nu interveni asupra lui; lasă-l să se ducă unde vrea el.

Va trebui să înțelegi câteva tipare de creștere semnificative. Viața are cicluri de câte șapte ani, se mișcă în cicluri de câte șapte ani tot așa cum Pământul face o rotație în jurul axei sale pe parcursul a 24 de ore. Nimeni nu știe de ce n-o face în 25 de ore sau în 23 de ore. Nu se poate răspunde la întrebarea aceasta; pur și simplu așa stau lucrurile. Așa că nu mă întreba de ce se mișcă viața în cicluri de câte șapte ani. Nu știi. Tot ce știi e că se mișcă în cicluri de șapte ani și că dacă înțelegi aceste cicluri, vei înțelege foarte multe despre dezvoltarea umană.

Primii șapte ani sunt cei mai importanți, fiindcă atunci se pune temelia vieții. De aceea toate religiile sunt foarte interesate să pună mâna pe copii cât mai devreme posibil. Acei primi șapte ani sunt anii în care ești condiționat, în care ți se vâra în minte tot felul de idei care te vor bântui pe urmă toată viața, care te vor abate de la drumul împlinirii potențialului tău, care te vor corupe, care nu-ți vor permite niciodată să vezi limpede. Ele îți vor acoperi mereu privirea, asemenea unor nori, și vor învălui totul în ceață.

Lucrurile sunt clare, foarte clare – existența e cât se poate de clară – dar ochii tăi au acumulat straturi peste straturi de praf. Și tot acel praf a fost aranjat în primii șapte ani ai vieții tale, când erai complet inocent, încrezător, așa încât tot ceea ce ți se spunea, acceptai ca fiind adevărul. Iar odată ce a pătruns ceva în însăși temelia ta, foarte greu va mai putea fi descoperit ulterior: a devenit aproape parte integrantă din sângele tău, din oasele tale, din măduva ta. Vei pune o mie de alte întrebări, dar nu vei întreba niciodată despre ceea ce stă la baza convingerilor tale.

Prima expresie a iubirii față de copil constă din a-i lăsa primii șapte ani absolut necondiționați, inocenți, din a-l lăsa în acești primi șapte ani să fie complet sălbatic, păgân. N-ar trebui să fie convertit la hinduism,

mahomedanism, creștinism. Cineva care încearcă să convertească un copil la o anumită religie e lipsit de compasiune, e crud: el contaminează însuși sufletul proaspăt al unui nou-sosit. Înainte ca un copil să apuce măcar să pună întrebările, i s-a răspuns cu filosofii gata făcute, cu dogme și ideologii de-a gata. E o situație foarte ciudată. Copilul n-a întrebat despre Dumnezeu, iar tu îl înveți despre Dumnezeu. De ce atâta nerăbdare? Așteaptă!

Dacă într-o bună zi, copilul manifestă interes față de Dumnezeu și începe să pună întrebări, atunci încearcă să-i comunici nu doar noțiunea ta referitoare la Dumnezeu – pentru că nimeni nu are monopol asupra sa. Pune-i în față toate noțiunile privitoare la Dumnezeu care le-au fost înfățișate oamenilor de-a lungul diverselor epoci, de către diferitele religii, culturi, civilizații. Pune-i în față toate ideile despre Dumnezeu și spune-i: „Poți alege dintre acestea pe aceea care te atrage. Sau poți să inventezi una a ta, proprie, dacă nici una dintre ele nu ți se potrivește. Dacă le găsești tuturor un cusur și crezi că ai putea veni tu cu o idee mai bună, atunci inventează una a ta, proprie. Sau dacă simți că nu ai cum să inventezi o astfel de noțiune care să fie fără cusur, atunci lasă baltă toată povestea; nu e nevoie să-ți bați capul.“

Un om poate trăi fără Dumnezeu; nu există o necesitate intrinsecă în acest sens. Milioane de oameni au trăit fără Dumnezeu, așa că Dumnezeu nu e ceva inevitabil necesar tuturor oamenilor. Poți să-i spui copilului: „Da, eu am o noțiune a mea; și chiar și aceea e o combinație a mai multor feluri de idei luate de la alții. Tu poți să alegi ideea mea, dar eu nu spun că ea e cea corectă. Pe mine mă atrage; s-ar putea ca pe tine să nu te atragă.“

Nu e obligatoriu ca fiul să fie de acord cu tatăl, ca fiica să fie de acord cu mama. De fapt, s-ar părea că e mult mai bine ca copiii să nu fie de acord cu părinții. Așa se produce evoluția. Dacă toți copiii ar fi de acord cu tatăl lor, n-ar mai exista nici o evoluție, căci fiecare proaspăt tătic va fi de acord cu tatăl său, și toată lumea se va afla în punctul în care i-a lăsat Dumnezeu pe Adam și pe Eva – goi, în afara porților Grădinii Edenului. Toată lumea ar fi blocată în punctul acela.

Pentru că fiii și fiicele n-au fost de acord cu tații și cu mamele lor, cu întreaga lor tradiție, ființele omenești au evoluat. Această întregă evoluție reprezintă un dezacord imens cu trecutul. Și cu cât ești mai inteligent, cu atât ai să fii mai mult în dezacord. Dar părinții apreciază copilul care e de

acord cu ei și îl condamnă pe cel care e în dezacord.

Dacă până la vârsta de șapte ani, un copil poate fi lăsat inocent, necorupt de ideile celorlalți, devine imposibil să-l mai abați din drumul către împlinirea potențialului său. Primii șapte ani ai copilului sunt cei mai vulnerabili. Iar ei se află în mâinile părinților, învățătorilor, preoților. Cum să salvezi copiii din mâinile părinților, preoților, învățătorilor reprezintă o întrebare de o importanță enormă, însă pare aproape imposibil de răspuns la ea. Nu e vorba de a-l ajuta pe copil. E vorba de a-l proteja pe copil. Dacă ai un copil, protejează-l de tine însuși. Protejează-l de cei care îl pot influența: măcar până la vârsta de șapte ani, protejează-l. Copilul e precum o plantă mică, fragilă – o rafală mai puternică de vânt o poate distruge, orice animal o poate mânca. Poți să pui un gard protector în jurul ei, iar asta nu va însemna întemnițare, ci va însemna pur și simplu protecție. Când planta va fi mai mare, gardul va fi îndepărtat.

Protejează copilul de orice fel de influență, așa încât să poată rămâne el însuși, și va dura totul numai șapte ani, căci atunci primul ciclu va fi încheiat. Odată ce va fi împlinit șapte ani, va fi suficient de centrat, suficient de puternic. Nu știi cât de puternic poate să fie un copil de șapte ani pentru că nu ai văzut copii necorupți; ai văzut numai copii corupți. Aceștia poartă în ei fricile, lașitatea părinților lor, familiilor lor. Nu sunt ei înșiși.

Dacă un copil rămâne necorupt până la vârsta de șapte ani, vei fi uimit când vei întâlni un astfel de copil. Minteia lui va fi brici. Privirea îi va fi limpede, pătrunzătoare. Și vei vedea în el o putere extraordinară, pe care n-o poți găsi nici măcar într-un adult de 70 de ani, din cauză că temelia acelui adult e șubredă.

Cu o temelie șubredă, construcția devine din ce în ce mai nesigură pe măsură ce se înalță tot mai mult. Așa că vei vedea că cu cât îmbătrânește un om mai mult, cu atât e mai speriat. Când ești tânăr poți să fii ateu, dar când îmbătrânești începi să crezi în Dumnezeu. De ce? Până-n 30 de ani erai hipiot; aveai curaj să te împotrivești societății, să te porți în felul tău – să îți lași părul lung, să îți lași barbă, să cutreieri lumea și să îți asumi tot felul de riscuri. Dar odată ajuns la 40 de ani, toate acestea sunt lăsate în urmă. Te îmbraci într-un costum, te bărbierești, te aranjezi. Nimeni n-ar mai putea măcar să-și dea seama că ești un fost hipiot.

Unde au dispărut toți hipioții? Mai întâi îi vezi manifestându-se în forță, apoi devin precum niște cartușe goale, neputincioși, înfrânți, deprimați, încercând să obțină niște realizări în viață, simțind că toți acei ani trecuți au fost niște ani iroșiți. Alții au ajuns departe în viață: cineva a ajuns președinte, altcineva a ajuns guvernator, iar foștii hipioți încep să-și zică: „Am fost niște proști. În timp ce noi cântam la chitară, lumea își vedea de drum.“ Se căiesc. E foarte dificil să găsești un hipiot bătrân.

Așa că dacă ești părinte, vei avea nevoie de curajul de a nu interveni. Deschide copilului uși în direcții necunoscute, ca să poată explora. El nu știe ce se află în el, nimeni nu știe asta. Trebuie să băjbâie în întuneric. Nu-l face să-i fie frică de întuneric, nu-l face să-i fie frică de eșec, nu-l face să-i fie frică de necunoscut. Oferă-i sprijin. Când pornește într-o călătorie necunoscută, oferă-i toată susținerea ta, toată iubirea ta, toate binecuvântările tale. Nu-l lăsa să fie afectat de fricile tale. Poate că tu ai frici, dar ține-le pentru tine. Nu le arunca asupra copilului, fiindcă asta va însemna că intervii în viața lui.

După șapte ani, următorul ciclu de șapte ani, de la șapte la 14, reprezintă o etapă nouă a vieții. Copilul începe să simtă primele fioruri ale energiei sexuale. Dar deocamdată e vorba doar de o repetiție înainte de spectacol.

Să fii părinte e o sarcină dificilă, așa că până când nu ești gata să îți asumi sarcina aceasta, nu te încumeta. Oamenii devin tați și mame fără să stea pe gânduri și fără să știe prea bine ce fac. Aduci pe lume o viață nouă; e nevoie de toată grija și toată atenția.

Când copilul începe să se joace cu organele lui sexuale, atunci intervin părinții cel mai mult, fiindcă și în viața lor s-a intervenit, pe când erau ei înșiși copii. Tot ce știu ei să facă e ceea ce li s-a făcut lor, așa că nu fac decât să repete comportamentul respectiv cu copiii lor. Societățile nu permit copiilor să se familiarizeze cu organele lor sexuale, sau cel puțin până acum n-au permis – și chiar și în ziua de azi numai în societățile foarte avansate permit asta. Acum băieții și fetele merg cel puțin la aceeași școală. Dar într-o țară ca India, chiar și în zilele noastre coeducația începe, în cele mai multe părți ale țării, abia la universitate. Băiatul de șapte ani și fata de șapte ani nu pot merge la aceeași școală cu internat. Și acesta este momentul ca ei să experimenteze în joacă – fără nici un risc, fără ca fata să fie în pericol să rămână însărcinată, fără nici un fel de potențiale probleme pentru familia

lor. Da, joaca aceea va avea o nuanță sexuală, dar nu va fi decât o repetiție – nu adevăratul spectacol. Dar dacă nu le permiți să facă repetițiile, iar într-o zi cortina se dă la o parte, și adevăratul spectacol începe, actorii nu vor ști ce se întâmplă; nici măcar un prompter care să le spună ce să facă nu va exista acolo. Le-ai dat complet viețile peste cap.

Acei șapte ani din al doilea ciclu al vieții sunt semnificativi, pentru că reprezintă perioada potrivită pentru repetiție. Copiii se întâlnesc, se joacă, interacționează, se familiarizează unii cu ceilalți. Iar lucrul acesta va ajuta omenirea să scape de aproape 90% din perversiuni. Dacă copiilor cu vârste între șapte și 14 ani li se permite să petreacă timp împreună, să înoate împreună, să stea goi unii în fața altora, 90% din perversiuni și 90% din pornografie vor dispărea pur și simplu. Cine să mai fie interesat de așa ceva? Când un băiat a văzut în fața lui atâtea fete dezbrăcate, ce interes să mai prezinte pentru el o revistă precum Playboy? Când o fată a văzut atâția bărbați dezbrăcați, nu văd ce curiozitate ar mai putea avea în privința celui alt; curiozitatea pur și simplu va dispărea. Băieții și fetele vor crește împreună firesc, nu ca și cum ar fi două specii diferite de animale.

În prezent exact așa cresc, ca și cum ar fi două specii diferite de animale. Nu aparțin uneia și aceleiași umanități; sunt ținuți separați. Între ei sunt ridicate o mie de bariere, așa încât să nu poată avea împreună nici un fel de repetiții înainte de viața sexuală care va veni. Din cauză că aceste repetiții lipsesc, în viața sexuală a adulților lipsește preludiul. Iar preludiul este foarte important – mult mai important decât contactul sexual în sine, fiindcă acesta din urmă durează numai câteva momente. El nu te hrănește, ci te lasă cumva în aer: sperai atât de multe de la el și nu te-ai ales cu nimic.

În hindusă avem un proverb: Kheela pahad nikli chuhia. „Ai săpat tot muntele și ai găsit un șobolan.“ După tot efortul – ați mers la filme, ați mers la discotecă, ați mers la restaurant și ați vorbit tot felul de nimicuri care nu vă interesează pe nici unul dintre voi – ați săpat tot muntele și, la sfârșit, doar un șobolan! Nimic nu e atât de frustrant ca sexul.

Chiar zilele trecute mi-a adus cineva o reclamă la o mașină nouă, iar în reclamă era o propoziție frumoasă, care mi-a plăcut. Suna așa: „E mai bună decât sexul“. Nu mă interesează mașina, dar reclama era frumoasă! Fără îndoială că, dacă te uiți în jurul tău, vei găsi o mie de lucruri mai bune decât sexul. Sexul e doar un șobolan, iar după atâta alergătură și atâta trudă, în

final amândoi vă simțiți înșelați. Motivul e acela că nu cunoașteți arta sexului; cunoașteți doar punctul de mijloc. E ca și cum ai vedea un film chiar la mijlocul lui, pentru câteva secunde. Normal că n-o să înțelegi nimic din el; lipsește începutul, lipsește sfârșitul. Poate că ai văzut doar un interval în care nu se întâmpla nimic.

Bărbatul se simte rușinat după sex; se întoarce pe o parte și se culcă. Pur și simplu nu poate privi femeia în față. Se simte rușinat, de aceea se întoarce pe-o parte și se culcă. Femeia plânge, din cauză că nu asta sperase. Asta e tot? Atunci pentru ce atâta agitație? Însă motivul e acela că partea de repetiție a vieții tale a fost anulată de societate. Nu știi ce este preludiul.

Preludiul este de fapt partea cea mai satisfăcătoare a sexului. Preludiul are mai multă legătură cu iubirea. Sexul e doar un punct culminant, unul biologic, dar cum poate să existe apogeul dacă ai ratat tot ceea ce ar fi putut să ducă la acel punct culminant? Crezi că poți să atingi brusc punctul culminant, dacă n-ai urcat pe fiecare dintre treptele scării? Trebuie să urci, treaptă cu treaptă, și numai atunci poți ajunge la culme. Toată lumea se năpustește direct spre culme.

Viața sexuală a majorității oamenilor nu e altceva decât un fel de ușurare. Da, pentru o clipă te simți ușurat de o povară, exact ca atunci când strănuți. Cât de bine te simți după! Dar pentru cât timp? Pentru cât timp ai să te simți bine după un strănut? Câte secunde, câte minute te poți lăuda că „am avut parte de un strănut grozav“? Odată strănutul trecut, toată bucuria pe care ți-a produs-o trece și ea. A fost vorba doar de ceva care te sâcăia; odată alungată sâcăiala aceea, simți o oarecare relaxare. În cazul majorității oamenilor de pe pământ, asta înseamnă viața sexuală: o anumită energie te sâcăia, te împovăra, îți dădea dureri de cap. Sexul îți oferă ușurare.

Dar felul în care sunt crescuți copiii practic le măcelărește întreaga viață. Acei șapte ani de repetiții sexuale sunt absolut esențiali. Fetițele și băieții ar trebui să se afle împreună în școli, în internate, în bazinele de înot și în paturi. Ar trebui să facă repetiții pentru viața care urmează să vină; ar trebui să se pregătească pentru ea. Și nu e nici un pericol, nu e nici o problemă dacă unui copil i se acordă libertate totală pentru a-și explora energia sexuală aflată în plină dezvoltare, fără să fie condamnat, reprimat. Însă în prezent e condamnat și reprimat. Lumea în care trăiești e o lume foarte bizară. Te naști din sex, vei trăi pentru sex, copiii tăi se vor naște din

sex – iar sexul este lucrul cel mai condamnat, cel mai mare păcat. Și toate religiile continuă să-ți vâre în cap rahatul ăsta.

Peste tot în lume, oamenii au capul plin de cele mai mari gunoaie pe care ți le poți imagina, pentru simplul motiv că nu li s-a permis să crească în mod firesc. Nu li s-a permis să se accepte pe ei înșiși. Au devenit cu toții niște fantome. Nu mai sunt oameni reali, autentici, ci doar umbre ale acelor oameni care ar fi putut fi.

Al doilea ciclu de șapte ani e foarte important, fiindcă el te va pregăti pentru următorii șapte ani. Dacă ți-ai făcut temele cum trebuie, dacă te-ai jucat cu energia ta sexuală doar de dragul sportului – iar pe parcursul acelor ani numai așa o poți face – nu vei ajunge un pervers, iar în minte nu-ți vor veni tot felul de lucruri ciudate. În schimb, vei interacționa firesc cu sexul opus. Nu vor exista obstacole, iar tu nu vei face nimic rău nimănui. Conștiința ta va fi clară, pentru că nimeni nu-ți va fi băgat în cap idei despre ce e bine și ce e rău: vei fi pur și simplu ceea ce ești.

Apoi, de la 14 la 21 de ani, sexul tău se maturizează. Și e important de înțeles lucrul acesta: dacă repetițiile au decurs cum trebuie, în cei șapte ani în care sexul tău se maturizează se întâmplă un lucru foarte ciudat, la care poate că nu te-ai gândit niciodată, pentru că nu ți s-a oferit șansa. Ți-am spus că cel de-al doilea ciclu de șapte ani, de la șapte la 14 ani, îți oferă ocazia de a experimenta cu preludiul. Cel de-al treilea ciclu de șapte ani îți va oferi ocazia de a experimenta cu postludiul. Ești în continuare împreună cu fetele sau cu băieții, dar acum în ființa ta începe o etapă nouă: începi să te îndrăgostești.

Încă nu e un interes biologic. Nu ești interesat să faci copii, nu ești interesat să devii soț sau soție, nu. Aceștia sunt anii romantismului. Ești mai interesat de frumos, de iubire, de poezie, de sculptură, care reprezintă, toate, etape diferite ale romantismului. Iar dacă un om nu are și o doză de romantism, el nu va ști niciodată ce e postludiul. Sexul e chiar în mijloc. Cu cât e mai lung preludiul, cu atât e mai mare posibilitatea de a ajunge la punctul culminant; cu cât e mai mare posibilitatea de a ajunge la punctul culminant, cu atât e mai mare deschiderea față de postludiu. Și până când un cuplu nu cunoaște postludiul, el nu va ști niciodată ce este sexul în deplinătatea lui.

Acum există sexologi care te învață postludiul. Un postludiu învățat nu e

autentic, dar ei îl predau; cel puțin au recunoscut faptul că fără postludiu sexul nu poate ajunge la punctul culminant. Dar nu știu cum să procedeze ca să predea postludiul, fiindcă atunci când un bărbat a atins punctul culminant, el nu mai e interesat de altceva. A terminat, treaba lui e încheiată. Pentru ca postludiul să aibă loc e nevoie de o minte romantică, de o minte poetică, de o minte care să știe cum să fie recunoscătoare, cum să mulțumească. Persoana – femeia sau bărbatul – care te-a adus la o astfel de culme are nevoie de recunoștință: postludiul e recunoștința ta. Iar dacă nu există postludiu, înseamnă că sexul tău a fost incomplet; iar sexul incomplet reprezintă cauza tuturor necazurilor prin care trece o ființă omenească. Sexul poate deveni orgasmic numai atunci când postludiul și preludiul sunt complet echilibrate. Chiar în echilibrul acela al lor, punctul culminant se transformă în orgasm.

Iar cuvântul „orgasm“ trebuie înțeles. El înseamnă că întreaga ta ființă – corp, minte, suflet, tot – e implicată, e implicată organic. Atunci momentul acela devine unul de meditație. Din punctul meu de vedere, dacă sexul nu devine în cele din urmă un moment de meditație, înseamnă că nu ai aflat ce e sexul. Doar ai auzit despre el, ai citit despre el; iar oamenii care au scris despre el nu știu nimic despre el. Am citit sute de cărți de sexologie scrise de oameni care sunt considerați a fi mari experți, și sunt într-adevăr „experți“, dar nu știu nimic despre altarul interior, în care înflorește meditația. Tot așa cum copiii se nasc din sexul obișnuit, meditația se naște din sexul extraordinar.

Animalele pot da naștere puilor; nu e nimic special în asta. Numai omul însă poate să dea naștere experienței meditației ca centru al sentimentului lui orgasmic. Lucrul acesta este posibil numai dacă de la vârsta de 14 ani până la vârsta de 21, tinerilor li se permite să aibă libertate romantică.

Între 21 și 28 de ani e perioada în care se pot stabili undeva. Își pot alege un partener. Și sunt capabili să aleagă acum; ca urmare a experienței lor din ultimele două cicluri ale creșterii lor, pot alege acum partenerul potrivit. Nimeni altcineva nu poate face asta în locul tău. E ceva mai degrabă asemenea unei intuiții – nici aritmetica, nici astrologia, nici chiromanția, nici I Ching-ul, nimic altceva nu poate face asta. E o alegere intuitivă. După ce ai venit în contact cu mulți, mulți oameni, deodată simți o afinitate pe care n-ai mai simțit-o niciodată cu nimeni altcineva. Și o simți cu atâta certitudine, într-un mod absolut, încât nu te poți îndoii de ea. Chiar dacă

încerci să o pui la îndoială, nu poți, certitudinea e imensă. Asta te face să te stabilești.

Între 21 și 28 de ani, undeva în intervalul ăsta – dacă totul decurge până atunci conform descrierii mele, fără nici o intervenție din partea celorlalți – te stabilești. Și cea mai plăcută perioadă a vieții vine începând cu vârsta de 28 de ani, până la 35 – cea mai plină de bucurie, de pace și armonie, fiindcă două persoane începe să se contopească una într-alta.

De la 35 la 42 de ani, se deschide o ușă nouă. Dacă până la vârsta de 35 de ani ai ajuns să simți o armonie profundă, un sentiment orgasmic, și ai descoperit meditația prin intermediul lui, atunci de la 35 până la 42 de ani vă veți ajuta reciproc să pătrundeți tot mai mult în meditația aceea fără sex, căci în acest punct sexul începe să pară pueril, juvenil.

Vârsta de 42 de ani este aceea la care un om ar trebui să știe exact cine e. De la 42 la 49 de ani, el pătrunde mai adânc, tot mai adânc în meditație, pătrunde tot mai mult în el însuși, și își ajută partenerul sau partenera să facă același lucru. Partenerii devin prieteni. Nu mai există „soț“ și „soție“; vremea aceea a trecut. Ea ți-a îmbogățit viața, dar acum se dezvoltă ceva care e chiar mai înalt decât iubirea. E vorba de prietenie, o relație caracterizată de compasiune prin intermediul căreia vă ajutați reciproc să pătrundeți mai adânc în voi înșivă, să deveniți mai independenți, să deveniți mai solitari, întocmai precum doi arbori înalți care stau separat dar totuși aproape unul de celălalt, sau doi stâlpi ai unui templu care susțin același acoperiș – stând atât de aproape, dar totodată separați și independenți și singuri.

De la 49 la 56 de ani, solitudinea aceasta devine preocuparea ta principală. Orice altceva pe lume își pierde sensul. Singurul lucru semnificativ este solitudinea aceasta.

De la 56 până la 63 de ani devii în mod absolut ceea ce urma să devii: potențialul înflorește, iar de la 63 de ani până la 70, începi să te pregătești pentru părăsirea corpului. Acum știi că nu ești corpul, știi că nu ești nici mintea. Că ești separat de corpul tău ai aflat undeva în jurul vârstei de 35 de ani. Că mintea e separată de tine ai aflat undeva în jurul vârstei de 49. Acum, orice altceva în afară de sinele martor e lăsat în urmă. Singura care mai rămâne cu tine e conștiința pură, flacăra conștiinței – iar aceasta este

pregătirea pentru moarte.

70 de ani e durata firească a vieții omenești. Iar dacă lucrurile urmează acest curs firesc, atunci vei muri într-o stare de mare bucurie, de mare extaz, simțindu-te extraordinar de binecuvântat pentru că viața n-a fost lipsită de sens, pentru că cel puțin ți-ai găsit casa. Și datorită acestei bogății, acestei împliniri, ești capabil să binecuvântezi întreaga existență. Simplul fapt de a fi lângă o astfel de persoană în momentul morții sale e o mare oportunitate. Vei simți, în timp ce acea persoană își părăsește corpul, că flori invizibile cad asupra ta. Deși nu le poți vedea, le poți simți. E bucurie pură, atât de pură încât chiar și faptul de a-i simți puțin gustul e suficient pentru a-ți transforma întreaga viață.

Flacăra conștiinței

Cineva a pus întrebarea: „Cum pot începe călătoria către iubire?“ Odată ce ai pus întrebarea, călătoria a și început; ești deja pornit în călătorie. Lucrul acesta trebuie recunoscut – inconștient, ai pornit călătoria: de aceea simți că trebuie să o începi. Recunoaște lucrul acesta, fii conștient de el, și însăși recunoașterea aceasta va fi începutul.

Ești mereu în mișcare, mereu te îndrepti către ceva – fie că știi sau nu știi lucrul acesta, fie că vrei sau nu, ești mereu în drum spre ceva – o forță mare lucrează în permanență în tine. Existența evoluează, ea creează mereu ceva în tine. Așa că întrebarea nu e cum să începi călătoria; întrebarea e cum să recunoști începutul ei. Ea a început, dar conștientizarea acestui început nu e încă prezentă.

De exemplu, copacii mor, dar ei nu știu asta. Păsările și animalele mor, dar nu știu. Numai ființele omenești cunosc faptul că trebuie să moară, și chiar și cunoașterea aceasta e una foarte încetoșată, neclară. Și la fel stau lucrurile cu viața – păsările sunt vii, dar nu știu că sunt vii. Cum ai putea să cunoști viața dacă nu cunoști moartea? Cum ai putea să știi că ești viu dacă nu știi că ai să mori? Ambele tipuri de recunoaștere există doar împreună. Păsările, animalele, copacii sunt vii, dar nu conștientizează faptul că sunt vii.

Ființele omenești recunosc puțin faptul că vor muri, dar recunoașterea aceea rămâne încetoșată, ascunsă în spatele unui fum gros. Și același lucru e valabil în cazul vieții: ești viu, dar nu știi exact ce înseamnă să fii viu. Chiar și faptul acesta este pentru tine neclar, încetoșat. Când spun recunoaștere, mă refer la a deveni conștient de ce anume reprezintă această energie vitală care deja e pusă în mișcare. A deveni conștient de propria ființă reprezintă începutul călătoriei către iubire. A ajunge într-un punct în care să fii atât de conștient încât nici măcar o bucățică de întuneric să nu mai existe în jurul tău reprezintă sfârșitul acelei călătorii. De fapt, călătoria nu începe niciodată și nu se termină niciodată. Vei continua chiar și după aceea, dar călătoria va avea atunci un înțeles cu totul diferit, o calitate cu totul diferită: va fi desfătare pură. Deocamdată e nefericire pură.

„Cum pot începe călătoria către iubire?“ Fii mai conștient de acțiunile tale, de relațiile tale, de mișcările tale. Indiferent ce faci, chiar și în timpul unei

acțiuni obișnuite precum mersul pe stradă, caută să fii mai vigilent. Caută să pășești pe deplin conștient. Buddha le spunea discipolilor: „Atunci când faci un pas cu piciorul drept, amintește-ți că acum pășești cu dreptul; când faci un pas cu piciorul stâng, amintește-ți că acum pășești cu stângul. Când inspiri, amintește-și că acum inspiri. Când expiri, amintește-ți că acum expiri.“ Nu trebuie să spui asta cu voce tare, ci doar să devii atent la faptul că acum respirația intră. Eu mă adresez ție așa că trebuie să folosesc cuvinte, dar tu nu trebuie să folosești cuvinte atunci când ești atent, deoarece cuvintele fac și ele parte din fum. Nu folosi cuvinte, doar simte respirația cum intră și îți umple plămâni, după care iese și aceștia se golesc. Privește doar, atât, și în curând vei ajunge la o recunoaștere, la o mare recunoaștere a faptului că nu doar respirația intră și iese, ci viața însăși. Fiecare respirație care intră e viața care îți insuflă energie. Fiecare respirație care iese e o moarte momentană. Cu fiecare respirație mori și renaști. Fiecare respirație e o răstignire și o înviere.

Iar când privești respirația, începi să cunoști un foarte frumos sentiment de încredere.

Când expiri, nu există nici o certitudine că vei mai putea vreodată să inspiri iar. Unde e certitudinea? Cine îți garantează asta? Cine poate să-ți garanteze că vei mai putea să inspiri din nou? Dar cumva există o adâncă încredere; știi că vei respira din nou. Altminteri respirația ar deveni imposibilă. Dacă ajungi să te temi atât de tare – „Cine știe, dacă las aerul să iasă, și dacă trec prin mica moarte, ce certitudine există că voi mai putea să inspir din nou? Dacă n-o să mai pot să inspir, atunci mai bine nu mai expir“ – atunci vei muri numaidecât! Dacă încetezi să mai expiri, vei muri. Dar tu nu faci asta, fiindcă există o profundă încredere. Încrederea aceea face parte din viață, face parte din iubire. Nimeni nu ți-a predat-o.

Când un copil începe să meargă pentru prima dată, există în el o imensă încredere că va putea să meargă. Nimeni nu l-a învățat. Pur și simplu a văzut alți oameni mergând, asta e tot. Dar cum ar putea el ajunge la concluzia că „voi putea să merg“? E tare mic. Oamenii sunt atât de mari, sunt niște uriași în comparație cu el, iar el știe că de fiecare dată când se ridică în picioare, cade – și cu toate astea încearcă. Încrederea e înăscută. Ea se află în fiecare celulă a ta. Copilul încearcă, și de multe ori cade; încearcă iar și iar și iar. Într-o bună zi, încrederea învinge, iar el începe să meargă.

Dacă îți privești respirația, vei deveni conștient de un strat profund al încrederii, o încredere subtilă în viață – nici o îndoială, nici o ezitare. Dacă mergi, și o faci fiind atent, încetul cu încetul vei deveni conștient de faptul că nu mergi tu, ci altcineva merge în tine. E un sentiment subtil că viața merge prin intermediul tău, că nu tu ești cel care merge. Când îți e foame, dacă ești atent vei vedea că vieții îi e foame înăuntrul tău, nu ție.

Devenind tot mai atent vei deveni conștient de faptul că există un singur lucru despre care poți spune că e al tău, iar acela este starea de martor. Orice altceva aparține universului; numai starea de martor îți aparține ție. Dar când devii conștient de starea de martor, chiar și ideea de „eu“ se dizolvă. Nici acesta nu-ți mai aparține ție. Făcea parte din întuneric, făcea parte din ceața care se adunase în jurul tău. În lumina limpede, când cerul e senin, norii au dispărut, iar soarele strălucește, nu mai are cum să existe nici un „eu“. Atunci numai starea de martor mai există; nimic nu-ți aparține ție. Starea aceea de martor este destinația călătoriei.

Cum să începi călătoria? Începe prin a deveni tot mai mult un martor. Indiferent ce faci, fă-o cu toată atenția; atunci chiar și lucrurile mărunte devin sacre. Atunci gătitul sau menajul devin sacre; devin venerare. Nu ceea ce faci contează, ci felul în care o faci. Poți să speli pe jos ca un robot, cu gesturi mecanice; trebuie să faci curat, așa că o faci. Dar atunci vei rata ceva frumos. Vei irosi acele momente și nu te vei alege decât cu o podea curată. Spălatul podelei ar fi putut să fie o experiență măreață, iar tu ai ratat-o. Podeaua e curată acum, dar ceva care ar fi putut să se întâmple în tine nu s-a întâmplat. Dacă ai fi fost conștient, nu numai podeaua, ci și tu ai fi avut un profund sentiment de curățare.

Curăță podeaua fiind pe deplin conștient, radiind conștiență. Lucrează sau stai așezat sau mergi, dar în tot acest timp un lucru trebuie să existe permanent: atenția prin care să faci ca tot mai multe momente ale vieții tale să fie luminate de conștiență. Flacăra conștienței să ardă în fiecare clipă, în tot ceea ce faci. Efectul cumulativ este iluminarea. Efectul cumulativ – toate momentele laolaltă, toate micile lumânări laolaltă devin o mare sursă de lumină.

Partea a II-a

Iubirea e o adiere

Valorifică la maximum povestea de dragoste

Nu te gândi că iubirea trebuie să fie permanentă, și atunci viața ta amoroasă va fi mai frumoasă fiindcă vei ști că astăzi sunteți împreună, iar mâine poate că va trebui să vă despărțiți.

Iubirea vine în casa ta ca o adiere proaspătă, înmiresmată, o umple cu prospețime și parfum, rămâne atâta vreme cât existența i-o permite, apoi iese. Nu trebuie să îi închizi ușile, altminteri acea adiere proaspătă va deveni absolut stătută. În viață, totul se schimbă, iar schimbarea e frumoasă; ea îți oferă mereu mai multe experiențe, mai multă conștiență, mai multă maturitate.

Idei absurde din mintea ta

Iubirea e singura religie, singurul dumnezeu, singurul mister care trebuie trăit, înțeles. Când iubirea e înțeleasă, atunci ai înțeles toți înțelepții și toți misticii de pe lume. Nu e nimic dificil. E la fel de simplu precum bătaile inimii tale sau precum respirația ta. Ea vine pe lume odată cu tine, nu ți-o dă societatea. Și acesta este aspectul pe care vreau să-l subliniez: iubirea apare odată cu nașterea ta, dar sigur că e nedezvoltată, așa cum toate celelalte sunt nedezvoltate. Copilul trebuie să crească.

Societatea profită de acest interval de timp. Iubirea copilului are nevoie de timp pentru a se dezvolta; între timp, societatea condiționează mintea copilului cu idei false despre iubire. Până să ajungi capabil să explorezi lumea iubirii, ești deja plin cu atâtea idei stupide despre iubire încât nu prea mai sunt speranțe că vei putea vreodată să ajungi la ceea ce e autentic și să dai deoparte ceea ce e fals.

De exemplu, tuturor copiilor de pretutindeni li s-a spus într-o mie de feluri că iubirea e veșnică: odată ce iubești un om, îl vei iubi veșnic. Dacă iubești pe cineva, iar mai târziu simți că nu mai iubești acea persoană, asta nu înseamnă altceva decât că n-ai iubit acea persoană de la bun început. Ei bine, ideea aceasta este una foarte primejdioasă. Ea te face să crezi că iubirea ar fi permanentă, or în viață nimic nu e permanent. Florile înfloresc dimineța, iar până seara s-au și ofilit.

Viața e un flux continuu; totul se schimbă, e în mișcare. Nimic nu e static, nimic nu e permanent. Ți s-a inoculat ideea că iubirea e permanentă, idee care o să-ți distrugă întreaga viață. Te vei aștepta la iubire permanentă din partea bieteii femei, iar femeia se va aștepta la iubire permanentă din partea ta.

Iubirea devine secundară, permanența devine primordială. Iar iubirea e o floare atât de delicată încât n-o poți forța să fie permanentă. Poți să ai flori de plastic; asta au oamenii – căsătoria, familia, copiii, rudele, totul e de plastic. Plasticul are un atribut foarte spiritual: e permanent. Iubirea adevărată e la fel de incertă precum e viața de incertă. Nu poți spune că te vei mai afla aici mâine. Nu poți spune nici măcar că ai să mai exiști în momentul următor. Viața ta e în permanentă schimbare – de la copilărie către tinerețe, apoi către vârsta mijlocie, către bătrânețe, către moarte, ea

continuă să se schimbe.

O iubire adevărată se va schimba și ea.

E posibil ca, dacă ești iluminat, iubirea ta să fi trecut dincolo de legile obișnuite ale vieții. Atunci nu e nici schimbătoare, nici permanentă; este, pur și simplu. Atunci nu se mai pune problema cum să iubești; ai devenit însăși iubirea, așa că tot ceea ce faci e plin de iubire. Nu că faci ceva anume care e plin de iubire; în tot ceea ce faci, iubirea se revarsă. Dar înainte de iluminare iubirea ta va fi la fel ca orice altceva; se va schimba.

Dacă înțelegi că se va schimba, că din când în când partenerei tale i-ar putea trezi interesul altcineva, iar tu va trebui să fii înțelegător și iubitor și afectuos și să-i permiți să facă așa cum simte ființa ei – aceasta este o șansă de a-i arăta partenerei tale că o iubești. O iubești; chiar dacă ea va iubi pe altcineva, e irelevant. Când înțelegerea e prezentă, e posibil ca iubirea voastră să dureze o viață întreagă; dar reține că ea nu va fi permanentă. Va avea suișuri și coborâșuri, va suferi transformări.

E foarte ușor de înțeles. Când ați început povestea voastră de dragoste erați prea tineri, lipsiți de experiență; cum ar putea iubirea voastră să rămână la fel după ce deveniți persoane mature? Iubirea va ajunge și ea la o anumită maturitate. Iar când îmbătrâniți, iubirea va avea iarăși o savoare diferită. Iubirea va continua să se schimbe, și din când în când ea va avea pur și simplu nevoie de o oportunitate de a se schimba. Într-o societate sănătoasă va fi posibil să profiți de o astfel de oportunitate fără ca relația ta cu cineva să aibă de suferit.

Dar e de asemenea posibil să fie nevoie să schimbi partenerii de viață de multe ori. Nu e nimic rău în asta. De fapt, schimbând partenerii de viață de mai multe ori vei fi mai bogat, iar dacă întreaga lume ar respecta ceea ce îți spun eu acum privitor la iubire, întreaga lume ar fi îmbogățită.

Însă o idee eronată a distrus orice posibilitate în acest sens. În clipa în care partenerul tău sau partenera ta s-a uitat la altcineva, doar s-a uitat, privirea sa arată atracția sa, iar tu îți ieși din minți. Trebuie să înțelegi că dacă bărbatul își pierde orice interes față de femeile frumoase de pe stradă, față de actrițele frumoase din filme... Fiindcă asta îți dorești tu; îți dorești să nu mai fie interesat de nimic altceva în afară de tine. Dar nu înțelegi psihologia

umană. Dacă nu mai e interesat de femeile de pe stradă, de cele din filme, de ce ar mai fi interesat de tine? Interesul lui față de femei reprezintă o garanție a faptului că e interesat de tine, că există posibilitatea ca iubirea dintre voi să continue.

Dar noi procedăm tocmai invers. Bărbații caută să se asigure că femeile lor nu sunt interesate de nimeni altcineva în afară de ei; ei ar trebui să fie singurul obiect al interesului femeilor lor. Femeia cere același lucru, și amândoi se scot din minți reciproc. Concentrarea asupra unei singure persoane te va duce la nebunie.

Pentru o viață mai lipsită de tensiune, mai ludică, trebuie să fii flexibil. Trebuie să-ți amintești că libertatea reprezintă cea mai înaltă valoare și că dacă iubirea nu-ți oferă libertate, atunci nu e iubire.

Libertatea e criteriul: orice îți oferă libertate e bun, și orice îți distruge libertatea e rău. Dacă poți reține acest mic criteriu în viață, atunci treptat vei începe să alegi calea cea bună în orice privință – în privința relațiilor, a meditațiilor, a creativității, a tot ceea ce ești tu.

Să renunți la conceptele vechi, urâte. De pildă în India, milioane de femei au murit arse de viu pe rugul funerar împreună cu soții lor. Asta arată că posesivitatea bărbatului e atât de mare încât acesta vrea nu doar să își posede soția în timpul vieții lui, ci se teme de ce se va întâmpla când va muri el! Atunci nu va mai putea să facă nimic, așa că e mai bine să o ia pe femeie cu el.

Și vezi că asta se aplica numai în cazul femeilor – în zece mii de ani, nici măcar un singur bărbat n-a sărit în rugul funerar al unei femei. Ce înseamnă asta? Înseamnă că numai femeile îi iubesc pe bărbați, în timp ce bărbații nu le iubesc pe femei? Înseamnă că femeia nu are o viață a ei, proprie? Viața soțului ei e singura ei viață; când soțul moare, trebuie să moară și ea?

Astfel de idei stupide s-au fixat în mințile noastre. Trebuie să îți cureți mintea în permanență. Ori de câte ori vezi că în mintea ta a intrat o idee absurdă, dă-o afară, fă curat. Dacă mintea ta e curată și limpede, vei putea să găsești soluții pentru fiecare problemă care apare în viața ta.

De curând mi-am dat seama că nici măcar nu pot să văd un bărbat, cu atât mai puțin să-l iubesc. Am acceptat condiționarea mamei mele constând din furie față de bărbați. Când un bărbat vine la mine cu dragostea lui, fug de el, iar asta îl face să alerge după mine. E un joc urât pe care îl joc. Te rog, ajută-mă să arunc afară gunoiul ăsta, ca să pot să-i privesc pe bărbați în față și să le cunosc frumusețea, darurile, iubirea.

Dacă chiar vrei să renunți la acest gunoi va trebui să fii conștientă de faptul că mama ta e și ea în el, iar lucrul acesta te va durea. Ai fost otrăvită de mama ta. din 100 de probleme și necazuri, aproape 90 sunt din cauza mamelor, deoarece copilul crește în pântecul mamei. Chiar și în timpul cât se află în pântec, stările și emoțiile mamei îl afectează. Dacă mama rămâne în permanență furioasă, tristă, posomorâtă, frustrată, dacă nu vrea acel copil, dar soțul a obligat-o să aibă un copil, dacă face acel copil împotriva voinței ei, toate acestea vor afecta textura fundamentală a minții copilului. Copilul e în proces de fabricație; nu doar carnea și sângele mamei îl vor influența pe copil, ci și psihologia ei.

Așa că atunci când e gravidă, mama trebuie să fie foarte atentă, fiindcă o viață nouă e creată în interiorul ei. Tot ceea ce face ea – dacă se ceartă cu soțul ei, dacă se ceartă cu vecinii sau dacă e frustrată din indiferent ce motiv – otrăvește mintea copilului în straturile ei cele mai profunde. Încă dinainte de a se naște e deja afectat.

Nu doar mama ta e furioasă pe bărbați. Marea majoritate a femeilor sunt furioase pe soții lor. Același lucru e valabil și în cazul soților; cei mai mulți sunt furioși pe soțiile lor. Dar furia tatălui nu-l afectează atât de mult pe copil, deoarece copilul își începe viața în pântecul femeii, al mamei, începe prin a crește la umbra ei, nu la umbra tatălui. Tatăl rămâne doar un vizitator ocazional. Dimineața poate își sărută copilul, îl bate pe umăr, apoi pleacă la birou. Seara vine și schimbă câteva vorbe cu copilul; în rest, toată ziua copilul învață totul de la mamă.

De aceea fiecare limbă e numită „limbă maternă“, pentru că tatăl nu are nici o șansă să vorbească cu copilul când e mama de față! Mama vorbește, tatăl ascultă – copilul învață limbajul de la mamă. Și nu numai limbajul, ci

și toate atitudinile ei.

Însă viața așa cum am trăit-o noi până acum e în cea mai mare parte condusă de bărbați. Societatea e construită de bărbați și secole de-a rândul n-a fost loc pentru femei în cadrul ei. De aceea e ciudat faptul că femeile nu sunt mai cooperante cu alte femei. Dar mințile lor e condiționată în așa fel încât să fie mai cooperante cu bărbații.

Când și când se întâmplă, așa cum s-a întâmplat în cazul celei care a pus întrebarea, ca o femeie să poarte în adâncul ei sentimentele mamei. Mama a fost împotriva bărbaților – și nu văd de ce n-ar fi fost; avea toate motivele. Furia ei e absolut justificată, dar ea nu va ajuta societatea umană să evolueze și nici nu va crea un viitor mai bun.

Trecutul e trecut. Trebuie să începi să vezi bărbații cu alți ochi – și mai ales în acest loc, unde facem toate eforturile să dăm în vileag condiționările, să ieșim din starea de hipnoză. Tot gunoiul pe care îl porți în minte trebuie aruncat; trebuie să te despovărezi și să îți ușurezi mințile așa încât să poți apoi ajunge la o înțelegere proprie asupra lucrurilor.

Iar femeile din această comunitate nu sunt needucate. Sunteți capabile din punct de vedere financiar să fiți independente – și sunteți la fel de inteligente ca orice bărbat. Nu e nevoie să fiți furioase pe bărbați. Dacă mama ta a fost furioasă – poate că ea nu era educată, poate nu era capabilă din punct de vedere financiar să fie independentă. Voia să zboare spre cerul liber, dar era captivă într-o colivie. Tu nu ești.

Acesta este unul dintre motivele pentru care nu pot comunica cu marea majoritate a oamenilor din India: din cauză că bărbatul nu e dispus să mă asculte; ce spun eu e împotriva dominării lui, a puterii lui. Iar femeia nu mă poate înțelege; nu e educată. Chiar dacă mă poate înțelege, nu e capabilă financiar să fie independentă; nu se poate revolta împotriva societății construite de bărbați. În cele mai multe părți ale Indiei nu există nimic de genul unei mișcări de eliberare a femeilor – nici vorbă de așa ceva. Nici o femeie nu se gândește vreodată că ar exista vreo posibilitate de eliberare. Și-a pierdut orice speranță.

Dar situația ta e diferită. Tu vii dintr-o țară în care femeile primesc educație, iar educația te face capabilă să fii independentă financiar. Nu mai

e nevoie să fii casnică; nu mai e nevoie să te măriți. Poți trăi cu cineva pe care îl iubești fără să te căsătorești.

Femeia trebuie să lupte pentru asta, trebuie să facă din căsătorie o chestiune absolut personală, una în care guvernul, statul, societatea, nimeni să nu se amestece.

Tu ești într-un cu totul alt spațiu decât mama ta. A mai continua să porți în tine furia și condiționarea ei e pur și simplu stupid. Iartă și uită, căci dacă vei continua să porți în tine furia împotriva bărbaților nu te vei simți niciodată întregă, fiindcă un om care nu e capabil de iubire rămâne incomplet, frustrat.

Așa cum e situația în prezent, ea dă naștere unui cerc vicios. Furia ta te împiedică să iubești, fiindcă a iubi înseamnă a lăsa în urmă furia împotriva bărbaților și a te duce în direcția diametral opusă – dinspre furie spre iubire, dinspre ură spre iubire. Un salt cuantic necesită curaj. Cercul vicios constă din faptul că din cauza furiei tale nu poți iubi bărbații, iar din cauză că nu poți iubi bărbații devii tot mai frustrată, iar frustrarea ta te face și mai furioasă – acesta este cercul vicios. Furia aduce frustrare; frustrarea te face mai furioasă, mai violentă față de bărbați. Lucrul acesta aduce mai multă furie, și cercul se adâncește tot mai mult și mai mult. Devine aproape imposibil să ieși din el.

Trebuie să începi cu începutul. Primul lucru este acela de a încerca să înțelegi că mama ta a trăit într-o situație diferită. Poate că furia ei a fost justificată. Situația ta e diferită, și nu are sens să o cari în minte pe mama ta. Trebuie să-ți trăiești viața, nu trebuie să trăiești viața mamei tale. Ea a suferit; acum de ce vrei să aduci și tu mai multă suferință în lume? De ce vrei să fii o martiră?

Nutrește compasiune față de mama ta – eu nu spun să te înfurii pe ea pentru că te-a condiționat, fiindcă asta ar însemna să rămâi tot furioasă și să schimbi doar obiectul furiei tale – de la bărbați la mama ta. Nu, trebuie să renunți la furie complet. Mama ta are nevoie de compasiunea ta; trebuie să fi suferit, iar suferința aceea a dat naștere furiei în ea. Dar tu nu suferi. Tu poți să-ți lași deoparte furia și să privești bărbații cu alți ochi. Dacă strămoșii lor le-au făcut pe femei să sufere, nu stă în puterea lor să repare răul din trecut. Ce s-a întâmplat s-a întâmplat. Acum ei simt un regret

profund în inimă pentru ceea ce i-a făcut bărbatul femeii. Genul acesta de oameni reprezintă o categorie diferită de oameni.

Eu încerc să creez cu orice chip posibilitatea apariției pe lume a unui tip nou de ființă omenească, una care să nu fie contaminată de trecut, care să rupă legătura cu trecutul. E o muncă grea; e aproape ca și cum m-aș da cu capul de perete. Dar sunt hotărât să mă dau mai departe cu capul de perete – am încredere în capul meu! Iar peretele e foarte vechi, e mâncat de vreme. Poate că o să mă doară capul, dar într-o zi peretele acela tot o să cadă; vremea lui a trecut. A trăit oricum mai mult decât era cazul.

Așa că meditează mai mult, și bagă de seamă când auzi vocea mamei tale vorbind în mintea ta. Încetul cu încetul, trimite la plimbare vocea aceea. N-o mai asculta; îți va distruge întreaga viață. Trebuie să înveți să iubești. Iar când e iubit, bărbatul devine mai politicos, mai drăguț, un adevărat gentleman. Se înmoaie, își pierde asprimea. Prin iubire, femeia începe să înflorească; altminteri va rămâne un boboc de floare închis. Numai în iubire, când soarele iubirii răsare, își deschide ea petalele. Numai în iubire ochii ei încep să aibă o profunzime diferită, o strălucire diferită; fața ei începe să aibă o expresie voioasă. În ea se produce o profundă transformare prin intermediul iubirii; ajunge la maturitate.

Așadar scapă de condiționarea pe care ți-a transmis-o inconștient mama ta. Tot inconștient ai acceptat-o și tu. Felul în care te poți debarasa de ea constă din a o conștientiza. Faptul că ai pus întrebarea reprezintă un bun început. Acesta este începutul conștientizării – primii pași în direcția asta. Mai ai mult de mers până să ajungi să-ți schimbi mintea complet, să redobândești o minte proaspătă, necondiționată, deschisă și vulnerabilă.

Și din cauza acestei condiționări ai jucat acest joc urât, anume de câte ori un bărbat vine la tine cu iubire, tu fugi, ceea ce îl determină pe acesta în mod firesc să alerge după tine. Faptul că aleargă după tine îți face plăcere. Fiecare femeie se bucură când un bărbat aleargă după ea. E într-adevăr urât, iar tu nu ești conștientă de implicațiile mai profunde. Situația aceasta face din tine o pradă; bărbatul e vânătorul și își aleargă prada. Îi acorzi supremația bărbatului, fără să-ți dai seama. Ți s-a inoculat prin tradiție ideea că inițiativa în dragoste trebuie să-i aparțină bărbatului, nu femeii, fiindcă altminteri femeia și-ar pierde grația. Toate aceste idei sunt putrede – de ce să fii numărul doi de la bun început? Dacă iubești un bărbat, de ce să

aștepți? Eu cunosc multe femei care au așteptat ani mulți, din cauză că voiau ca bărbatul să aibă inițiativa. Dar se îndrăgostiseră de niște bărbați care nu erau înclinați spre a lua inițiativa.

Cunosc în Bombay o femeie care a fost îndrăgostită de J. Krishnamurti. Toată viața a rămas necăsătorită, așteptând ca J. Krishnamurti să aibă inițiativa. E una dintre cele mai frumoase femei, dar J. Krishnamurti e complet împlinit în el însuși, nu are nevoie de nimeni altcineva care să-l completeze. Evident, el nu a avut niciodată inițiativa. Iar femeia, din cauza condiționării de mii de ani, bineînțeles că n-a putut avea inițiativa; așa ceva ar fi fost împotriva grației feminine, ar fi fost „primitiv“.

Nu există absolut nici un motiv pentru ca femeia să aștepte ca bărbatul să ia inițiativa. Dacă o femeie se îndrăgostește de cineva, ea ar trebui să aibă inițiativa și n-ar trebui să se simtă umilită dacă bărbatul o refuză. Aceasta îi va pune pe picior de egalitate. Acestea sunt lucruri mărunte care vor face eliberarea femeilor posibilă.

Dar femeia a căutat mereu să fie „prada“. Ea îl atrage pe bărbat, caută să-l atragă prin toate mijloacele posibile – prin frumusețea ei, prin hainele ei, prin parfumul ei, prin felul în care își aranjează părul. Îl atrage, iar odată ce bărbatul e atras, ea începe să fugă de el. Dar nici nu aleargă prea repede, totuși. Se uită mereu în spate, să vadă dacă tipul e pe urmele ei. Dacă a rămas mult în urmă, îl așteaptă. Când se apropie din nou, iar începe să fugă.

E un comportament stupid; iubirea ar trebui să fie o treabă curată. Iubești pe cineva, îți exprimi iubirea și îi spui celeilalte persoane: „Nu ești obligat să spui da; nu-ul tău va fi pe deplin respectat. E doar dorința mea. Nu e nevoie să spui da dacă nu vrei, fiindcă un da ar fi periculos în cazul în care nu simți dragoste față de mine. Doar dacă ai sentimente față de mine poate viața noastră să fie împlinită.“

O femeie și un bărbat care se iubesc pot să intre foarte ușor în meditație. Meditația și iubirea reprezintă niște fenomene atât de apropiate unul de celălalt încât dacă intri în meditație, energiile iubirii voastre vor începe să se reverse. Dacă chiar te îndrăgostești de cineva care te iubește, energiile voastre meditative încep să se amplifice; experiența meditației și experiența iubirii sunt profund legate. De aceea eu sunt în favoarea amândurora.

Te-am auzit vorbind despre ego și despre faptul că, prin lumina conștiinței, poți vedea că el nu există. Dar îmi dau seama că eu n-am pus niciodată prea mare accent pe conștiință. Ai putea să-mi arăți, te rog, calea prin care să devin mai conștient?

Iubirea e suficientă în sine, dacă iubirea ta nu e reprezentată de dragostea instinctuală, biologică. Dacă nu face parte din egoul tău, dacă nu e o încercare de a domina pe cineva – dacă iubirea ta e bucurie pură, faptul de a te bucura de ființa celuilalt fără absolut nici un motiv, dacă e bucurie curată – conștiința va urma ca o umbră această iubire pură. Nu trebuie să-ți faci griji legate de conștiință.

Există numai două căi: fie devii conștient, și atunci iubirea urmează conștiința precum o umbră; fie devii atât de plin de iubire încât conștiința va veni de la sine. Cele două sunt fețele uneia și aceleiași monede. Nu e nevoie să-ți bați capul cu cealaltă față; tu ocupă-te de una dintre fețe, iar cealaltă față nu va avea cum să-ți scape, va fi și ea a ta, inevitabil.

Iar calea iubirii e mai ușoară, mai roz, mai inocentă, mai simplă.

Calea conștiinței e puțin anevoioasă. Acelora care nu pot iubi le sugerez calea conștiinței. Există oameni care nu pot iubi – inimile lor au ajuns să fie împietrite. Educația lor, cultura, societatea le-a ucis însăși capacitatea de a iubi, fiindcă această lume nu e guvernată de iubire, această lume e guvernată de viclenie. Pentru a reuși în această lume nu ai nevoie de iubire, ai nevoie de o inimă dură și de o minte ascuțită. De fapt, nu ai nevoie deloc de iubire.

În lumea aceasta, oamenii cu inimă sunt călcați în picioare, exploatați, oprimați. Lumea aceasta e condusă de cei vicleni, de cei lipsiți de inimă, de cei cruzi. Așa că întreaga societate e guvernată în așa manieră încât fiecare copil începe să-și piardă inima, iar energia lui începe să se ducă direct spre cap. Inima e ignorată.

Am auzit o parabolă veche din Tibet, care spunea că la începuturile timpului, inima se afla exact în mijlocul trupului. Dar din cauză că a fost tot

mereu dată la o parte din cale, acum nu se mai află în mijlocul corpului. Acum așteaptă, biata de ea, la marginea drumului – „Dacă ai vreodată nevoie de mine, sunt aici“ – dar nu primește nici o susținere, nici o încurajare. Primește, în schimb, tot felul de condamnări.

Dacă faci ceva și spui: „Am făcut asta pentru că așa am simțit“, toată lumea va râde și va zice: „Ai simțit? Ți-ai pierdut cumva capul? Spune clar motivul logic pentru care ai făcut asta. Simțirea nu e niciodată un motiv pentru a face ceva.“

Chiar dacă te îndrăgostești, trebuie să găsești motive pentru care te-ai îndrăgostit: pentru că femeia are un nas frumos, pentru că ochii ei au o profunzime, corpul ei e bine proporționat. Nu acestea sunt motivele. Nu ai adunat niciodată motivele acestea într-un calcul, pentru ca rezultatul să-ți arate că femeia aceasta merită să o iubești: „Îndrăgostește-te de femeia asta – are exact lungimea perfectă a nasului, are părul exact așa cum trebuie, de o culoare perfectă, are proporția corectă a corpului. Ce vrei mai mult?“

Nu așa se îndrăgostesc oamenii. Te îndrăgostești pur și simplu. Apoi, doar ca să arăți idiotoșilor din jurul tău că nu ești un prost, le spui că ai calculat totul și abia apoi ai făcut pasul. E un pas rațional, logic.

Nimeni nu aude glasul inimii.

Iar mintea vorbește atât de mult – vorbește întruna – încât chiar dacă inima mai spune câteodată ceva, vorbele ei nu ajung la tine. Nu au cum. Bazarul din capul tău e atât de gălăgios încât e imposibil, absolut imposibil ca inima să se facă auzită. Treptat, ea încetează să mai spună ceva. Văzând că nu e auzită niciodată, văzând că e ignorată de fiecare dată, devine tăcută.

Capul conduce totul în societate; altminteri am fi trăit într-o cu totul altă lume – cu mai multă iubire, cu mai puțină ură, cu mai puține războaie, fără posibilitatea existenței armelor nucleare. Inima nu va oferi niciodată sprijin pentru elaborarea de tehnologii distructive. Inima nu va fi niciodată în slujba morții. E înseamnă viață: pulsează de viață, ea bate în piept pentru viață.

Din cauza condiționării venite din partea societății trebuie aleasă metoda conștienței, deoarece conștiența pare foarte logică și rațională. Dar dacă poți

iubi, nu e nevoie să mergi pe drumul cel lung și anevoios, nu e necesar. Iubirea reprezintă calea cea mai scurtă, cea mai naturală – atât de ușoară încât ea poate fi urmată chiar și de un copil. Nu necesită instruire. Te naști cu calitatea iubirii, dacă nu e coruptă de ceilalți.

Dar iubirea trebuie să fie pură, nu impură.

Vei fi surprins să afli că, în engleză, cuvântul love (iubire) vine de la o rădăcină foarte urâtă din limba sanscrită. Vine de la lobh. Lobh înseamnă „lăcomie“.

Iar dacă vorbim despre iubirea obișnuită, atunci ea este într-adevăr un fel de lăcomie. De aceea există oameni care iubesc banii, care iubesc casele, care iubesc una sau alta. Chiar dacă iubesc o femeie sau un bărbat, nu e vorba decât de lăcomie din partea lor; vor să posede tot ce e frumos. E o dorință de putere. De aceea vezi că iubiții se ceartă încontinuu, se luptă pentru tot felul de lucruri ne semnificative, iar după aceea se rușinează și-și spun: „Pentru ce nimicuri ne mai certăm și noi!“ În sinea lor, când sunt singuri, se miră: „Oare a pus vreun spirit malefic stăpânire pe mine? Să mă cert pentru niște fleacuri!“ Dar nu de fleacuri e vorba, ci de cine are puterea, cine domină pe celălalt, a cui voce se face auzită.

Iubirea nu poate exista în asemenea circumstanțe.

Am auzit o poveste: În viața unuia dintre marii împărați ai Indiei, Akbar, a existat o întâmplare. El era foarte interesat de oamenii care aveau diferite talente, și de pe tot cuprinsul Indiei adunase nouă oameni, geniile cele mai talentate, care erau cunoscuți ca „cele nouă nestemate de la curtea lui Akbar“.

Într-o zi, stând el la taclale cu sfătuitoarii lui, le-a povestit: „Azi-noapte discutam cu soția mea. Ea insistă că toți bărbații sunt conduși de neveste. Eu m-am opus ideii, dar ea spune că între toate familiile pe care le cunoaște, nu există nici una în care soțul să nu asculte de soție. Voi ce credeți?“, și-a întrebat el sfetnicii.

Unul dintre aceștia, Birbal, a răspuns: „Poate că are dreptate, fiindcă n-ai avut cum să-i dovedești contrariul; tu însuși ești un bărbat care ascultă de nevestă, altminteri i-ai fi dat o mamă de bătaie ca să-i demonstrezi că tu ești cocoșul în casă“.

Akbar i-a zis: „Nu pot să fac asta, fiindcă sunt nevoit să trăiesc cu ea în casă. E ușor să sfătuiеști pe altcineva să-și bată nevasta. Tu poți să-ți bați nevasta?“

Birbal a răspuns: „Nu, nu pot. Pur și simplu accept că sunt un bărbat care ascultă de nevastă, așa că soția ta are dreptate.“

Dar Akbar a zis atunci: „Trebuie dovedit dacă e sau nu așa. Trebuie să fie, în toată capitala, măcar un bărbat care să nu asculte de nevastă. Nu există pe lume regulă care să nu aibă excepție, iar aceasta nu e deloc o lege științifică.“ Și adresându-i-se lui Birbal: „Ia cei doi cai arabi ai mei“ – unul era negru, celălalt alb – „și du-te prin capitală. Dacă poți găsi un bărbat care să nu asculte de nevastă, dă-i să aleagă unul din cei doi cai: oricare dintre ei îi va plăcea, îl va primi ca dar de la mine.“ Erau doi cai prețioși. Pe vremea aceea caii erau foarte prețioși, iar aceștia erau doi dintre cei mai frumoși cai.

Birbal a zis: „N-are nici un rost, dar dacă spui să mă duc, am să mă duc.“

S-a dus, și peste tot găsea numai bărbați care ascultau de nevastă. Era foarte ușor să-și dea seama de asta! Birbal îi chema pe bărbat și pe soția lui la poartă, apoi îl întreba pe bărbat: „Asculți sau nu de nevastă?“

Bărbatul se uita la soție și apoi spunea: „Trebuia să-mi pui întrebarea când sunt singur. Nu e corect, așa o să-mi creez necazuri degeaba. N-am de gând să-mi distrug viața doar de dragul unui cal. Ia-ți caii, nu vreau nici unul dintre ei.“

Dar apoi a întâlnit un bărbat care stătea la poartă, iar două persoane îi făceau masaj. Era un campion la lupte, un bărbat foarte puternic. Birbal și-a zis: „Poate că bărbatul ăsta ar putea să omoare pe oricine, chiar și fără arme. Dacă te-ar apuca cu amândouă mâinile de gât, s-a zis cu tine!“ Așa că i s-a adresat: „Pot să-ți pun o întrebare?“

Bărbatul s-a ridicat și a zis: „Întrebare? Ce întrebare?“

Birbal a continuat: „Tu ascuți de nevastă?“

Celălalt i-a răspuns: „Mai întâi să ne salutăm, să ne strângem mâna.“ I-a strivit mâna lui Birbal și i-a zis: „N-am să dau drumul mâinii până când nu-

ți dau lacrimile de durere! Îndrăznești să-mi pui mie asemenea întrebare?“

Birbal simțea că o să crape de durere – și el era un bărbat puternic, dar cu toate astea i-au dat lacrimile. „Dă-mi drumul!“, i-a zis el celuilalt. „Nu asculți de nevastă! E clar că am pus întrebarea asta cui nu trebuia. Dar unde e soția ta?“

Bărbatul a arătat cu mâna și a zis: „Uite-o colo, îmi pregătește micul dejun“. O femeie mărunțică îi pregătea masa.

Femeia era atât de mărunță, iar bărbatul atât de masiv încât Birbal s-a gândit că realmente exista posibilitatea ca acest bărbat să nu asculte de nevastă. Ar fi putut s-o omoare, dacă voia! Așa că a zis: „Nu e nevoie de alte explicații. Poți să-ți alegi oricare dintre acești doi cai, pe cel negru sau pe cel alb, oferiți drept răsplată din partea regelui pentru acela care nu ascultă de nevastă.“

Și chiar în acea clipă, femeia aceea mărunțică a strigat: „Să nu cumva să-l alegi pe cel negru! Alege-l pe cel alb, altminteri e vai și-amar de tine!“

Bărbatul a zis: „Nu, nu, oricum pe cel alb îl alegeam și eu. Dar taci odată.“

Birbal a spus atunci: „N-o să-l primești nici pe cel alb, nici pe cel negru. S-a terminat, ai pierdut jocul. Până și tu asculți de nevastă.“

Există o luptă continuă pentru dominare. Iubirea nu poate înflori într-o asemenea atmosferă. Bărbatul se luptă în lume pentru tot felul de ambiții. Femeia se luptă cu bărbatul pentru că se teme, el e plecat de-acasă toată ziua. „Cine știe? Poate că are aventuri cu alte femei.“ E geloasă, suspicioasă; vrea să se asigure că bărbatul ei rămâne sub control. Așa că acasă bărbatul se luptă cu nevasta, iar afară se luptă cu lumea. Unde crezi că ar putea să înflorească floarea iubirii?

Floarea iubirii poate înflori numai atunci când nu există ego, atunci când nu există efortul de a domina, când ești smerit, când nu încerci să fii cineva, ci ești gata să fii un nimeni. Atunci conștiința va veni de la sine, iar aceasta este calea cea mai frumoasă, calea cea mai inocentă: o cale plină cu flori, o cale care traversează ținuturi cu lacuri frumoase, cu râuri, cu crânguri, cu pajiști verzi.

Dacă poți trăi ușor din inimă, uită de conștiință; ea va veni de la sine. Fiecare pas al iubirii va aduce propria conștiință. Iubirea aceasta nu va aduce cădere, ci va aduce înălțare.

Cum e posibil pentru o femeie să iubească și totuși să fie centrată în sine și în propria individualitate?

Întrebarea are multe implicații.

Mai întâi, nu înțelegi ce înseamnă a fi centrat. În al doilea rând, nu cunoști nici fenomenul iubirii. Pot spune asta cu toată certitudinea, fiindcă întrebarea ta oferă toate dovezile în acest sens.

Iubirea și centrarea sunt unul și același fenomen, nu reprezintă două fenomene. Dacă ai cunoscut iubirea, nu ai cum să fii altfel decât centrat.

Iubire înseamnă să te simți acasă în această existență. Lucrul acesta se poate întâmpla prin intermediul unui iubit, al unui prieten sau al unei prietene, sau se poate întâmpla pur și simplu în mod direct și imediat – în fața unui răsărit sau a unui apus. Experiența însăși a iubirii îți va aduce centrarea. De-a lungul secolelor, aceasta a fost filosofia devoților. Iubirea e știința lor; centrarea e rezultatul.

Dar există oameni – și există numai două tipuri de oameni – a căror rațiune, a căror logică e dominantă. Inima lor e nedezvoltată. Și există oameni a căror inimă înflorește, iar rațiunea lor mai funcționează atunci doar în slujba inimii. Nefericirea omului vine din faptul că încearcă să facă imposibilul: încearcă să forțeze inima să slujească minții, ceea ce e imposibil. De aici vine haosul vostru, harababura din viața voastră.

Întrebarea a apărut ca urmare a experienței obișnuite numită iubire. Nu e iubire, doar se numește iubire – e numai o licărire, o secundă în care simți gustul iubirii, însă nu e suficient pentru a te putea hrăni. Dimpotrivă, va deveni o stare patologică, fiindcă o clipă ești în extaz, iar în clipa următoare totul e întunecat, nu-ți vine să crezi că a existat ceva semnificativ în viața ta. Toate acele clipe de iubire par să se fi întâmplat în visele tale sau poate că ți

le-ai imaginat. Iar aceste momente întunecate sunt în legătură strânsă cu momentele frumoase.

Aceasta este dialectica minții omenești. Ea funcționează prin intermediul contrariilor. Vei iubi un bărbat și-l vei iubi din motive complet greșite. Îl vei iubi pentru că porți în tine o imagine a celuilalt. Băiatul are imaginea aceasta de la mama lui, iar fata de la tatăl ei. Toți cei care se iubesc își caută în partenerii lor mamele, tații – în ultimă instanță cu toții caută pântecul și starea de relaxare și de bine pe care o oferă el.

Din punct de vedere psihologic, căutarea eternă după moksha, după eliberarea supremă, după iluminare, poate fi redusă la faptul psihologic fundamental că omul a cunoscut deja înainte de a se naște starea cea mai frumoasă, cea mai plină de pace. Acum, dacă nu se întâmplă în viața lui ceva mai mareț, un contact cu divinul, cu universalul, el va rămâne nefericit, fiindcă – inconștient – în fiecare clipă el judecă.

Știe că a trăit nouă luni – și, reține, pentru un copil aflat în pântecul mamei, nouă luni reprezintă aproape o eternitate, fiindcă el nu știe să numere, nu are ceas. Fiecare clipă își e sieși suficientă. El nu știe că va mai exista și o clipă după aceasta, așa că fiecare clipă e o surpriză. Și lipsit de orice griji, de orice tensiune legată de procurarea hranei, a hainelor, a adăpostului, el e absolut destins, relaxat, centrat. Nu există nimic care să-l distragă de la centru.

Nu există nimeni acolo cu el pe care să-l salute măcar.

Experiența aceasta de nouă luni în care e centrat, în care trăiește o bucurie imensă, o pace, o solitudine... celălalt nu mai există; el e lumea, el e întregul. Nimic nu lipsește; totul e furnizat de natură fără nici un efort din partea sa. Dar viața te aruncă în situații complet opuse – în care trebuie să lupți cu alții. Toți oamenii îți sunt dușmani, din cauză că toți au aceleași dorințe, aceeași ambiție. Inevitabil vei veni în conflict cu milioane de oameni.

Din cauza acestui conflict intrinsec, toate culturile lumii au creat un anumit sistem de etichetă, familiaritate, formalitate, și i-au repetat copilului iar și iar: „Trebuie să-ți respecti tatăl“. Toate culturile din toată lumea și din toate timpurile au insistat că copilul trebuie să-și respecte tatăl – de ce? Pentru că există bănuiala că, dacă ar fi lăsat în pace, copilul nu și-ar respectat tatăl; e

simplic, e ceva logic. De fapt, copilul o să-l urască. Fiecare fată își urăște mama.

Ca să ascundă asta – fiindcă ar fi foarte dificil să trăiești într-o societate în care toate rănilor sunt la vedere, în care toată lumea umblă cu rănilor la vedere – a luat naștere o anumită moralitate, un anumit stil de viață merit să acopere realitatea și să arate exact contrariul, anume să arate că-ți iubești mama, că-ți iubești și îți respecti tatăl. Însă adânc în sinea ta, lucrurile stau tocmai invers.

Ai fost scindat în două de către societate. Partea falsă a primit tot respectul, pentru că partea falsă e creată de societate. Partea reală nu primește nici un respect, fiindcă aceasta vine de la natură și e în afara controlului oricărei societăți, culturi sau civilizații. Fiecare copil trebuie educat să mintă, trebuie programat în așa fel încât să fie un sclav supus societății.

Toate societățile îi rup copilului coloana vertebrală, ca el să ajungă lipsit de coloană. Nu poate să ridice vocea, nu poate să pună nimic la îndoială. Viața lui pur și simplu nu-i aparține. Iubește, dar iubirea lui e falsă. De la bun început i s-a spus să-și iubească mama „pentru că e mama ta“ – ca și cum faptul de a fi mamă ar avea vreo calitate intrinsecă sau ar presupune obligativitatea ca tu s-o iubești. Dar e lucru acceptat că mamele trebuiesc iubite.

Eu subliniez că mamele ar trebui să iubească, iar copiilor n-ar trebui să li se spună niciodată să iubească pe cineva decât dacă lucrul acesta se întâmplă de la sine. Da, mama, tatăl, familia pot să creeze o atmosferă fără să spună nimic; întreaga energie poate genera, poate declanșa forțele iubirii în tine.

Dar să nu spui nimănui niciodată că iubirea e o datorie. Nu e. Datoria e un substitut fals pentru iubire. Când nu poți iubi, societatea vine și-ți oferă îndatoriri. Acestea pot părea a fi iubire la suprafață, dar dincolo de suprafață nu există nici o urmă de iubire; dimpotrivă, reprezintă doar o formalitate socială. Și ajungi să te obișnuiești atât de mult cu formalitățile sociale încât uiți complet că există lucruri care așteaptă să se întâmple în viața ta în timp ce tu ești atât de ocupat încât nu oferi spațiu, nu permiți iubirii să înflorească în tine.

Așa ajungi să nu știi că centrarea și iubirea sunt unul și același lucru.

Centrarea îi atrage mai mult pe intelectuali. Nu trebuie să creadă nimic; nu există nimeni altcineva căruia să trebuiască să i se abandoneze.

Din cauza celuilalt sfârșește tragic orice poveste de dragoste.

În literatura indiană nu există tragedii. Pe vremea când eram student îi întrebam pe profesori: „De ce lipsesc tragediile din literatura indiană?” Și nici măcar un singur profesor n-a fost capabil să spună ceva semnificativ în legătură cu asta.

Ridicau din umeri și ziceau: „Ești ciudat, vii cu tot felul de întrebări. Sunt profesor de 30 de ani la universitatea asta și nu m-a întrebat nimeni așa ceva.”

I-am zis: „Pentru mine e evident că întrebarea are rădăcini adânci în cultură“. În toate celelalte țări există tragedii – povești, romane frumoase – dar în India lipsesc. Iar motivul e acela că India e o țară mai veche decât orice altă țară. Ea a învățat multe lucruri din experiență, iar unul dintre ele e acela că despre ceea ce nu trebuie să existe nu ar trebui să se vorbească niciodată; astfel, nu trebuie să existe nici o tragedie.

Logica aceasta poate fi înțeleasă. Dacă omul simte că viața e pretutindeni o comedie, atunci sunt șanse ca el să continue să se amăgească. Poate că nu va spune niciodată nimănui problemele sale, fiindcă crede că nimeni nu are probleme. De ce să ajungă el de râsul altora? Dacă ceva e în neregulă cu el, e mai bine să țină secret asta. Nu are rost să se expună în fața unei societăți crude, care nu va face decât să râdă de el și să demonstreze că este un idiot și nu știe cum să trăiască.

Dar lucrurile nu sunt atât de simple. Nu e vorba doar de a ști cum să trăiești. Trebuie mai întâi să scoți afară tot ceea ce e fals în tine. Falsul vine din afară. Iar când tot ceea ce e fals a fost eliminat, iar tu stai complet gol în fața existenței, realul va începe să ia amploare în tine. Acestea sunt condițiile care trebuiesc îndeplinite pentru ca realul să se amplifice, să înflorească și să te conducă la sensul și la adevărul suprem al vieții.

Trebuie reținut: poți începe fie cu centrarea – în clipa în care ești centrat simți imediat cum o imensă iubire se revarsă – fie cu iubirea. Iar în clipa în care iubirea ta e lipsită de orice gelozie, de orice condiționări, și e pur și simplu împărtășirea dansului inimii, vei cunoaște centrarea.

Cele două sunt fețele uneia și acelaiași monede. Centrarea reprezintă o metodă mai intelectuală, mai științifică. Iubirea are o sursă diferită în tine – inima ta. Ea e mai poetică, e mai estetică, e mai sensibilă, mai feminină, mai frumoasă. Și e mai ușoară decât centrarea.

Sugestia mea este ca mai întâi să scapi de toate ideile false despre iubire. Permite unei iubiri autentice să apară în tine, iar centrarea va veni de la sine, iluminarea va veni de la sine. Dar dacă ți se pare foarte dificil să începi cu iubirea, atunci nu dispera. Poți să te îndrepti spre centrare. Poți să o numești meditație sau conștientizare. Dar în oricare din cazuri, rezultatul final va fi același: ești centrat și plin de o iubire debordantă.

„Iubirea aduce suferință“ și alte idei greșite

Iubirea nu aduce niciodată suferință nimănui. Iar dacă simți că ai suferit din iubire, altceva ți-a provocat suferința aceea. Până când nu vei vedea lucrul acesta vei continua să te miști în cerc, iar și iar. Ceea ce numești iubire poate ascunde multe lucruri străine de iubire existente în tine; mintea omenească s-a dovedit foarte vicleană, foarte iscusită în a-i păcăli pe ceilalți și în a se păcăli și pe sine. Ea pune etichete frumoase lucrurilor urâte, încearcă să acopere rănilile tale cu flori. Acesta este unul dintre primele lucruri pe care trebuie să le aprofundezi dacă vrei să înțelegi ce e iubirea.

„Iubirea“ în sensul pe care îl dau oamenii în mod obișnuit acestui cuvânt nu e iubire; e dorință carnală. Iar dorința carnală va aduce inevitabil suferință, fiindcă a dori pe cineva în chip de obiect înseamnă a insulta acea persoană. E ceva violent, jignitor. Când te duci spre cineva cu dorință, cât timp vei putea să te prefaci că e vorba de iubire? La suprafață va părea iubire, dar dacă zgârii puțin vei vedea că dedesubt e ascunsă dorința carnală. Dorința e animalică. A te uita la cineva cu dorință în ochi înseamnă a insulta, a umili acea persoană, a o reduce la un obiect, la o marfă. Nici unui om de pe lume nu-i place să fie folosit; acesta este lucrul cel mai urât pe care i-l poți face cuiva. Nici un om nu e o marfă, nici un om nu e un mijloc către atingerea unui scop.

E o diferență între dorință carnală și iubire. Dorința folosește cealaltă persoană pentru a-și procura satisfacția. Celălalt e doar folosit și atât, iar când nu-ți mai folosește la nimic îl arunci din viața ta. Nu mai are utilitate pentru tine, și-a îndeplinit funcția. Acesta este cel mai imoral act care există – faptul de a-i folosi pe ceilalți în chip de mijloc.

Iubirea reprezintă tocmai opusul; ea înseamnă să-i respecti pe ceilalți și să-i consideri un scop în sine. Când iubești pe cineva considerându-l un scop în sine, atunci nu mai există sentimentul că suferi; experiența te îmbogățește. Iubirea îmbogățește pe toată lumea.

În al doilea rând, iubirea poate fi adevărată numai dacă nu există un ego care să se ascundă în spatele ei; altminteri iubirea devine numai o experiență egocentristă și reprezintă un mod subtil de a domina. Trebuie să fii foarte lucid, fiindcă această dorință de dominare e foarte adânc înrădăcinată. Ea nu se arată niciodată dezgolită, ci e mereu ascunsă în

spatele unor veșminte frumoase.

Părinții nu spun niciodată despre copiii lor că sunt posesiunile lor, nu spun niciodată că vor să-și domine copiii, însă asta fac ei de fapt. Spun că vor să îi ajute, spun că vor ca aceștia să fie inteligenți, să fie sănătoși, fericiți, dar – și acel „dar“ e unul foarte important – trebuie ca totul să fie conform ideilor lor. Până și fericirea copiilor trebuie decisă de ideile părinților; copiii trebuie să fie fericiți conform așteptărilor părinților.

Copiii trebuie să fie inteligenți, dar în același timp și ascultători. A cere așa ceva înseamnă a cere imposibilul! Un om inteligent nu poate fi ascultător; un om ascultător trebuie să piardă întrucâtva din inteligența sa. Inteligența poate spune da numai atunci când simte un acord profund cu tine. Nu poate spune da doar pentru că ești mai mare decât el, mai puternic, cu mai multă autoritate – un tată, o mamă, un preot, un politician. Nu poate spune da doar din cauza autorității pe care o reprezintă. Inteligența e rebelă, iar părinților nu le place să aibă copii rebeli. Atitudinea rebelă va fi împotriva dorinței lor ascunse de a domina.

Soții spun că își iubesc soțiile, dar nu e vorba decât de dominare. Sunt foarte geloși, foarte posesivi – cum ar putea ei să fie iubitori? Soțiile spun că își iubesc soții, dar 24 de ore din 24 le fac viața un iad; în toate modurile posibile își reduc soții la ceva urât. Un soț ținut sub papuc e un fenomen urât. Și problema e că mai întâi își reduce soțul la un soț sub papuc, iar apoi își pierde interesul față de el, fiindcă cine ar putea să-și păstreze interesul față de un bărbat ținut sub papuc? Pare lipsit de orice valoare, nu arată a bărbat adevărat.

Mai întâi soțul încearcă să facă din soție un lucru posedat de el, iar odată ce reușește asta, își pierde interesul față de ea. Există o logică ascunsă aici: tot ce îl interesa pe el era să o posedeze; acum, că a reușit, ar vrea să încerce cu o altă femeie, ca să reia tot jocul de la capăt.

Ferește-te de aceste jocuri ale egoului, altminteri vei suferi, fiindcă persoana pe care încerci să o posezi se va revolta într-un fel sau altul, îți va sabota strategiile, căci nimeni nu iubește pe lumea asta ceva mai mult decât libertatea. Chiar și iubirea vine a doua după libertate; libertatea este valoarea cea mai mare. Iubirea poate fi sacrificată pentru libertate, dar libertatea nu poate fi sacrificată pentru iubire. Or noi asta am făcut de-a

lungul secolelor, am sacrificat libertatea pentru iubire. Așa apare conflictul, și fiecare ajunge să folosească orice ocazie pentru a-l răni pe celălalt.

Iubirea în cea mai pură formă a ei este o împărtășire a bucuriei. Ea nu cere nimic în schimb, nu așteaptă nimic; și-atunci cum să-ți aducă suferință? Când nu ai așteptări, nu ai cum să suferi. Atunci indiferent ce primești e bine, iar dacă nu primești nimic tot bine e. Bucuria ta a fost să oferi, nu să primești. Atunci poți iubi de la mii de kilometri distanță; nu e nevoie să fii prezent fizic.

Iubirea e un fenomen spiritual; dorința carnală e fizică. Egoul e psihologic; iubirea e spirituală. Va trebui să înveți însuși alfabetul iubirii. Va trebui să începi cu începutul, de la zero, altminteri vei suferi iar și iar. Și reține, numai tu te poți ajuta; nimeni altcineva nu e responsabil.

Cum ar putea altcineva să te ajute? Nimeni altcineva nu-ți poate distruge egoul. Dacă te agăți de el, nimeni nu-l poate distruge; dacă ai investit în el, nimeni nu-l poate distruge. Eu pot doar să îți împărtășesc din înțelegerea mea. Toți buddhașii pot doar să-ți arate calea; după aceea tu trebuie să mergi, tu trebuie să urmezi drumul. Nimeni nu te poate duce de mână.

Ție asta ți-ar plăcea: să joci jocul dependenței. Reține, cel care joacă jocul dependenței se va răzbuna. În curând își va dori ca și celălalt să fie dependent de el, într-un fel sau altul. Dacă soția e dependentă de soț în privința banilor, atunci va încerca să-l facă dependent de ea în privința altor lucruri. E un aranjament reciproc. Amândoi ajung să fie schilodiți, amândoi ajung să fie paralizați; nu pot exista unul fără celălalt. Chiar și ideea că soțul era fericit fără soție o doare, faptul că el râdea cu băieții în club o doare. Ea nu e interesată de fericirea lui; de fapt, nu-i vine să creadă: „Cum a îndrăznit să fie fericit fără mine? El trebuie să depindă de mine!“

Soțul nu se bucură dacă soția a râs cu altcineva, dacă s-a simțit bine cu altcineva. El vrea ca toată veselia ei să fie proprietatea lui. Un om dependent de tine te va face și pe tine dependent de el.

Frica nu e niciodată iubire, iar iubirii nu-i e frică niciodată. Iubirea nu are nimic de pierdut. De ce ți-ar fi frică? Iubirea doar oferă. Ea nu e o afacere, așa că nu se pune problema de pierdere sau profit. Iubirii îi place să ofere, tot așa cum florilor le place să-și răspândească mireasma. De ce le-ar fi

frică? De ce ți-ar fi frică?

Reține, frica și iubirea nu există niciodată împreună; nu au cum. Frica e opusul iubirii.

Oamenii cred de regulă că ura e opusul iubirii. Lucrul acesta este greșit, complet greșit. Frica e opusul iubirii. Ura e iubire care stă în cap; e iubire răsturnată, dar nu e opusul iubirii. Un om care urăște arată că, pe undeva, el încă iubește. Iubirea a prins gust amar, dar ea e încă prezentă. Frica e singurul opus real. Frică înseamnă că acum energia iubirii a dispărut.

Iubirea e prietenoasă, ea se duce spre celălalt fără frică, cu o imensă încredere că va fi primită – și e întotdeauna primită. Frică înseamnă să te închizi în tine, să închizi toate ușile, toate ferestrele, așa încât nici soarele, nici vântul, nici ploaia să nu ajungă la tine, într-atât te temi de mult. Intri de viu în mormânt.

Frica e un mormânt, iubirea e un templu. În iubire, viața urcă pe culmea cea mai înaltă. În frică, viața cade la nivelul morții. Frica are o miasmă, iubirea are o mireasmă. De ce ți-ar fi frică?

Ar trebui să-ți fie frică de egoul tău, de dorințele tale carnale, de lăcomia ta, de posesivitatea ta; ar trebui să-ți fie frică de gelozia ta – dar de iubire nu se pune problema să-ți fie frică. Iubirea e divină! Iubirea e precum lumina. Când e lumină, întunericul nu poate să existe. Când e iubire, frica nu poate să existe.

Iubirea poate să facă din viața ta o mare celebrare, dar numai iubirea – nu dorința carnală, nu egoul, nu posesivitatea, nu gelozia, nu dependența.

Cred că înțeleg la ce te referi când spui că nu iubirea e cea care ne face să suferim. Cu toate astea, genul de iubire despre care vorbești nu e așa de ușor de găsit. Așa că procesul prin care învățăm și evoluăm către o iubire mai matură e adesea dureros. Este durerea o parte inevitabilă a evoluției?

Evoluția e dureroasă din cauză că ai evitat multe dureri de-a lungul vieții.

Evitându-le nu le distrugi, ci ele continuă să se acumuleze. Continui să îți înghiți durerile, iar ele rămân în tine. De aceea e dureroasă evoluția: când începi să evoluezi, când decizi să evoluezi, trebuie să te confrunți cu toate durerile pe care le-ai reprimat. Nu mai ai cum să le ocolești.

Ai fost educat într-un mod eronat. Din nefericire, până acum n-a existat pe pământ nici măcar o societate care să nu reprime durerea. Toate societățile sunt clădite pe reprimare. Două lucruri reprimă ele: unul e durerea, celălalt e plăcerea. Și reprimă plăcerea tot din cauza durerii. Raționamentul lor e că dacă nu ești prea fericit, n-o să fii niciodată prea nefericit; dacă bucuria cea mare e distrusă, atunci nu vei cunoaște niciodată durerea cea mare. Pentru a evita durerea, ele evită plăcerea. Pentru a evita moartea, evită viața.

Iar logica aceasta este întrucâtva adevărată. Cele două merg mână în mână; dacă vrei să ai o viață de extaz va trebui să accepți multe agonii. Dacă vrei piscurile Himalayei va trebui să accepți și văile sale. Dar nu e nimic rău în ceea ce privește văile; doar atitudinea ta trebuie să fie diferită. Poți să te bucuri de ambele – piscul e frumos, la fel e și valea. Și există momente în care să te bucuri de pisc și există momente în care să te relaxezi în vale.

Piscul e luminat de soare, dialoghează cu cerul. Valea e întunecată, dar ori de câte ori vrei să te relaxezi trebuie să te duci în întunericul văii. Dacă vrei să ai piscuri va trebui să îți întinzi rădăcinile în vale: cu cât sunt mai adânci rădăcinile, cu atât mai înalt va crește copacul tău. Copacul nu poate crește fără rădăcini, iar rădăcinile trebuie să pătrundă adânc în sol.

Durerea și plăcerea reprezintă părți intrinsece ale vieții. Oamenii sunt atât de înfricoșați de durere încât o reprimă, evită orice situație care aduce durere, ocolesc durerea. Iar în cele din urmă ajung să-și dea seama că dacă vor cu adevărat să evite durerea vor trebui să evite și plăcerea. De aceea călugării voștri evită plăcerea, se tem de ea. De fapt ei nu fac decât să evite orice posibilitate de a simți durerea. Ei știu că dacă eviți plăcerea, atunci în mod firesc eviți posibilitatea de a trăi o mare durere; aceasta din urmă vine ca o umbră a plăcerii. Atunci pășești pe teren plat; nu urci niciodată piscurile și nu cazi niciodată în văi. Dar atunci intri în rândul morților vii, nu mai ești viu.

Viața există între acești doi poli. Tensiunea dintre durere și plăcere te face capabil de a crea o muzică extraordinară; muzica există numai în această

tensiune. Distruge polaritatea și vei fi fad, vei fi stătut, vei fi prăfuit. Nu vei avea nici un sens și nu vei cunoaște niciodată splendoarea. Viața îți va scăpa printre degete. Cel care vrea să cunoască viața și să trăiască viața trebuie să accepte și să îmbrățișeze moartea. Cele două vin împreună, sunt două aspecte ale unui singur fenomen.

De aceea evoluția e dureroasă. Trebuie să pătrunzi în toate acele dureri pe care le-ai evitat. Doare. Trebuie să descoperi toate acele răni la care ai evitat până acum să te uiți. Dar cu cât mai adânc pătrunzi în durere, cu atât mai profundă devine și capacitatea ta de a pătrunde în plăcere. Dacă poți să pătrunzi în durere până la limita extremă, vei putea să cunoști raiul.

Am auzit că un căutător a venit la un maestru zen și l-a întrebat: „Cum putem evita fierbințeala și răceala?”

Metaforic, el întreabă: „Cum putem evita plăcerea și durerea?” Așa se vorbește în zen despre plăcere și durere, prin termenii „fierbințeală” și „răceală”.

„Cum putem evita fierbințeala și răceala?”

Maestrul i-a răspuns: „Fii fierbinte, fii rece”.

Pentru a te elibera de durere trebuie să accepți durerea, în mod inevitabil și firesc. Durerea e durere – un fapt simplu, dureros. Suferința, însă, e întotdeauna doar refuzul durerii, pretenția că viața n-ar trebui să fie dureroasă. E respingerea unui fapt, negarea vieții și a naturii lucrurilor. Moartea este mintea care își face probleme că moare. Atunci când nu există frică de moarte, va mai exista cineva care să moară?

Omul e unic printre ființele de pe pământ prin două lucruri: faptul de a ști că moare și faptul că râde. Miracolul e că atunci poate să creeze din moarte ceva nou: poate să moară râzând! Iar dacă poți să mori râzând, numai atunci vei dovedi clar că ai trăit râzând. Moartea este afirmația finală a întregii tale vieți – concluzia, remarca de final. Felul în care ai trăit se va oglindi în moartea ta, în felul în care mori.

Poți să mori râzând? Înseamnă că ai fost în viață o persoană matură. Dacă mori plângând, suspinând, agățându-te de viață, înseamnă că ai fost imatur în viață. Dacă mori plângând și tânguindu-te și agățându-te de viață,

înseamnă că ai evitat moartea și ai evitat și viața, cu toate durerile ei.

Creșterea presupune înfruntarea realității, înfruntarea faptelor, oricare ar fi ele. Și așa vrea să repet: durerea e pur și simplu durere; nu există suferință în ea. Suferința vine din dorința ta ca durerea să nu existe, din ideea ta că durerea e ceva rău. Privește, observă și vei fi surprins. Ai o durere de cap: durerea e prezentă, dar nu și suferința. Suferința e un fenomen secundar, durerea e un fenomen primar. Durerea de cap e prezentă; e pur și simplu un fapt. Nu există nici o judecată în privința lui. Nu spui că e ceva bun sau că e ceva rău, nu-i acorzi nici o valoare; e un fapt și atât.

Trandafirul e un fapt, la fel și spinul. Ziua e un fapt, la fel e și noaptea. Capul e un fapt, la fel e și durerea de cap. Pur și simplu constatăi faptul în sine.

Buddha își învăța discipolii ca atunci când au o durere de cap să spună simplu de două ori: „Durere de cap, durere de cap“. Să constate, dar să nu evalueze, să nu spună: „De ce? De ce mi-a apărut durerea asta de cap? N-ar fi trebuit.“ În clipa în care spui „n-ar fi trebuit“, ai deschis ușa suferinței. Acum suferința e creată de tine, nu de durerea de cap. Suferința vine din interpretarea ta, din negarea faptului simplu.

Iar în clipa în care spui: „N-ar fi trebuit să apară“, ai început să o eviți, ai început să îți întorci fața de la ea. Ai vrea să îți ocupi mintea cu altceva ca să poți să uiți de ea. Aprinzi radioul sau televizorul, sau te duci la club, sau începi să citești. Îți distragi atenția. În felul acesta, durerea nu mai e observată; ți-ai distrat atenția de la ea. Durerea aceea va fi absorbită de organismul tău.

Cheia aceasta trebuie înțeleasă în profunzime: dacă poți să-ți observi durerea de cap fără să îi opui rezistență, fără să o eviți, fără să fugi de ea, dacă poți rămâne prezent, într-o stare meditativă – „durere de cap, durere de cap“ – dacă poți să o vezi pur și simplu, durerea va trece când va veni timpul să treacă. Eu nu spun că va trece în mod miraculos, că datorită simplului fapt că o observi ea va trece. Va trece când va veni timpul să treacă. Dar nu va fi absorbită de organismul tău, nu-ți va otrăvi organismul. Va fi acolo, tu o vei observa, iar apoi va trece. Va fi eliminată.

Când observi un anumit lucru din interiorul tău, el nu va putea pătrunde în

organismul tău. Intră întotdeauna atunci când îl eviți, când fugi de el. când ești absent, el îți pătrunde în sistem. Numai atunci când ești absent poate o durere să devină parte integrantă din ființa ta – dacă ești prezent, simpla ta prezență o împiedică să se integreze în ființa ta.

Iar dacă poți continua să-ți observi durerile, nu le vei mai acumula. N-ai fost învățat cum să procedezi în privința lor, de aceea continui să le eviți. Apoi ajungi să acumulezi atât de multă durere încât îți e frică să o mai înfrunți, îți e frică să o accepți. Evoluția devine dureroasă, iar motivul e condiționarea greșită. Altminteri evoluția nu e dureroasă, ci cât se poate de plăcută.

Când un copac crește și devine mai robust și mai înalt, crezi că simte durere? Nu simte nici o durere. Chiar și atunci când un copil se naște, dacă mama acceptă faptul nu va exista durere. Dar mama respinge faptul, îi e frică. Devine tensionată, încearcă să țină copilul înăuntru, lucru care nu e posibil. Copilul e gata să iasă în lume, e gata să-și părăsească mama. E în punctul în care pântecul nu mai poate să-l păstreze. Dacă pântecul continuă să-l păstreze în el, mama va muri și va muri și copilul. Dar mama se teme. A auzit că e foarte dureros să dai naștere unui copil – chinurile facerii – și îi e frică. Iar din cauza fricii devine tensionată și se închide.

Pentru alte femei – iar în societățile primitive mai există și astăzi astfel de femei – nașterea e foarte ușoară, lipsită de dureri. Dimpotrivă chiar, veți fi surprinși, femeia care naște trăiește un mare extaz – nici o durere, nici o agonie, ci cel mai mare extaz. Nici un orgasm sexual nu e atât de satisfăcător și atât de copleșitor ca orgasmul care apare când femeia dă naștere unui copil în mod natural. Întregul mecanism sexual al femeii pulsează așa cum n-ar putea să pulseze în timp ce face dragoste. Copilul vine din adâncul femeii. Nici un bărbat nu poate pătrunde vreodată în femeie până în acele adâncuri. Iar pulsația vine din interior. Pulsația e obligatorie; ea vine în valuri, în imense valuri de bucurie. Numai așa va fi copilul ajutat să se deplaseze către exterior, numai așa se va deschide pasajul pentru copil. Așa că va exista o pulsație extraordinară și întreaga ființă sexuală a femeii va trăi o bucurie imensă.

Dar ceea ce s-a întâmplat de fapt cu umanitatea e tocmai opusul: femeia ajunge să simtă cea mai mare agonie din viața ei. Iar aceasta este o creație a minții, ține de o educație greșită. Nașterea fizică poate fi firească dacă o

acceptți, și la fel e și în cazul nașterii tale ca ființă iubitoare. Evoluție înseamnă să te naști în fiecare zi. Nașterea nu se încheie în ziua în care vii pe lume; în ziua aceea ea doar începe, acela e doar un început. În ziua în care ai părăsit uterul mamei tale nu te-ai născut, ci doar ai început să te naști; acela a fost doar începutul. Iar un om continuă să se nască până moare. Nu te naști într-o singură clipă. Procesul nașterii continuă timp de 70, 80, 90 de ani, atât cât trăiești tu. E un proces continuu.

Și în fiecare zi vei simți bucurie: îți dau frunze noi, apar flori, ramuri noi, te ridici tot mai sus și mai sus, atingi noi înălțimi. Câștigi în profunzime și în înălțime; atingi culmi noi. Creșterea nu va fi dureroasă.

Dar creșterea este dureroasă – este așa din cauza ta, din cauza condiționării tale greșite. Ai fost învățat să nu evoluezi; ai fost învățat să rămâi static, să te agăți de familiar și de cunoscut. De aceea începi să plângi imediat ce simți că familiarul și cunoscutul îți alunecă printre degete. Ți s-a luat o suzetă, ți s-a stricat o jucărie.

Reține, un singur lucru îți va fi de ajutor, iar acela este conștiința – nimic altceva. Creșterea va rămâne dureroasă dacă nu acceptți viața și iubirea cu toate sușurile și coborâșurile sale. Vara trebuie acceptată și iarna de asemenea.

Asta numesc eu meditație. Meditația e atunci când te-ai golit de tot ce era vechi. Atunci vezi. Sau mai bine spus atunci apare vederea, nașterea noului. Dar va trebui să treci prin multe dureri, prin multe agonii, din cauză că ai trăit într-o anumită societate, într-o anumită cultură – hindusă, mahomedană, creștină, indiană, germană, japoneză. Acestea nu sunt altceva decât moduri diferite de a evita durerea. Ai făcut parte din cultura respectivă, de aceea evoluția e dificilă, fiindcă acea cultură încearcă să te împiedice să evoluezi; ea vrea să rămâi juvenil. Nu-ți permite să te dezvolti psihologic așa cum te dezvolti fiziologic.

În Primul Război Mondial și apoi în al Doilea Război Mondial, psihologii au devenit conștienți de un fapt foarte straniu: acela că vârsta mentală medie a omului e undeva la 12–13 ani. Chiar și un om care are 70 de ani are o vârstă mentală undeva între 10 și 13 ani. Ce înseamnă asta? Înseamnă doar că a încetat să mai crească la 10 ani; corpul a continuat să se dezvolte, dar mintea nu. Nici o societate nu permite maturizarea minții. De ce? Fiindcă

mințile mature sunt periculoase pentru structura socială; sunt rebele. Sunt periculoase pentru structura socială fiindcă vor vedea toate stupiditățile care au loc în numele culturii, al societății, al națiunii.

Pământul e unul singur, iar oamenii sunt încă separați. Toate problemele umanității pot fi rezolvate dacă dispar națiunile. Nu există nici o problemă, în realitate nu există nici o problemă; problema fundamentală e creată de granițele națiunilor. Acum există tehnologia care să permită hrănirea tuturor oamenilor de pe pământ, nu mai e nevoie să existe foamete. Dar lucrul acesta nu se poate face din cauză că granițele acelea n-o vor permite.

Un om matur va putea să vadă tot acest nonsens, un om matur va putea să vadă nonsensul în cele mai mici detalii ale lui. Un om matur nu poate fi redus la un sclav.

Fii stăpân pe ființa ta. Înfruntă-ți durerile și eliberează-te din robiile de orice fel, căci numai eliberându-te de ele vei putea să-ți cânti cântecul și să-ți dansezi dansul.

Primăvara, sute de flori; toamna, o lună a recoltei.

Vara, o adiere răcoroasă; iarna, zăpadă.

Dacă în mintea ta nu persistă lucruri fără rost,

Orice anotimp e un anotimp bun.

**E o zicală din zen: „Dacă în mintea ta nu persistă lucruri fără rost...”
Creșterea e dureroasă din cauză că duci în minte tot felul de lucruri fără rost. Ar fi trebuit să le arunci de mult. Dar n-ai fost învățat să arunci nimic, ai fost învățat să ții cu dinții de toate lucrurile – cu sau fără rost. Din cauză că atât de multe lucruri persistă aiurea în mintea ta, evoluția e dificilă. Altfel ar fi lină, tot așa cum se deschide un boboc și devine floare.**

Iubita mea mi-a spus că sunt cam plictisitor, foarte dependent și că sunt o victimă. Atunci m-am simțit vinovat și deprimat și lipsit de orice valoare. Am început să simt în mine un mare „nu“: față de existență, față de viață, față de iubire. Între timp am observat în mine această energie distructivă și am simțit că îmi făcea oarecum plăcere! E posibil să folosesc această energie într-un mod creativ?

Întrebarea ta e un exemplu de concluzii stupide la care ajunge mintea. Poate că n-ai fost atent la ea și la contradicțiile pe care le presupune. Aș vrea să intru în psihologia unor astfel de întrebări. Ele nu există numai în tine, există în mulți alții. Tu dai dovadă de curaj prin faptul că dezvălui ce se află în tine.

„Iubita mea mi-a spus că sunt cam plictisitor.“ Iubita ta dă dovadă de o mare compasiune, căci fiecare bărbat devine în cele din urmă foarte plictisitor, nu „cam“ plictisitor. Îți dai seama de faptul că ceea ce numești tu dragoste e o repetiție, aceeași gimnastică stupidă repetată iar și iar? Iar în tot acest joc stupid, bărbatul e cel care pierde. Își risipește energia, transpiră, gâfâie, iar femeia stă cu ochii închiși, gândind: „Încă două-trei minute și tot coșmarul ăsta o să ia sfârșit“.

Oamenii sunt foarte neinventivi, ei cred că faptul de a trece prin același act iar și iar îi face mai interesanți. De aceea spun că iubita ta dă dovadă de multă compasiune; ți-a spus doar că ești cam plictisitor. Eu îți spun că ești complet plictisitor.

Când misionarii creștini au venit în Orient, orientalii au descoperit că aceștia cunoșteau o singură postură de a face dragoste: femeia dedesubt, iar bestiile alea urâte deasupra delicatei femei. De aici i se trage numele de „poziția misionarului“.

India e un ținut străvechi și locul de naștere al multor științe, în special al sexologiei. O carte de o mare importanță, scrisă de Vatsyayana, a apărut cu 5 000 de ani în urmă. Cartea se numește Kama Sutra, sugestii pentru actul amoros. Autorul ei e un om care a cunoscut meditația – a creat 84 de poziții în care să faci dragoste. E firesc ca pozițiile să se mai schimbe, altminteri ajungi să te plictisești. Vatsyayana recunoaște faptul că același mod de a

face dragoste duce la plictiseală, un sentiment de totală stupiditate, din cauză că faci întruna același lucru. El a inventat 84 de poziții în care cuplurile să facă dragoste pentru a face actul amoros puțin mai interesant. Nimeni pe lume n-a mai scris o carte de calibrul acesteia. Dar ea nu putea veni decât de la un om de o imensă claritate, unul care a cunoscut profunzimile meditației.

În ce constă actul tău amoros? Dacă ești puțin atent la el, vei simți chiar și tu că e plictisitor. Iar pentru femeie e și mai plictisitor, fiindcă bărbatul a terminat în două-trei minute, iar femeia nici măcar n-a început. Și pretutindeni în lume, culturile le-au băgat femeilor în cap ideea că lor nici măcar nu trebuie să le placă, ele nici măcar nu trebuie să se miște în timpul actului sexual – așa ceva e considerat „murdar“; prostituatele fac asta, nu doamnele. Doamnele trebuie să stea întinse pe spate, ca și cum ar fi moarte, și să-l lase pe tip să facă ce vrea el. Așadar nu e nimic nou, nici măcar de văzut nu mai e nimic nou.

N-ar trebui să o iei ca pe o insultă personală. Iubita ta e realmente sinceră și onestă cu tine. I-ai oferit bucurie orgasmică? Sau doar ai folosit-o ca să te eliberezi de energia ta sexuală? Ai redus-o la o marfă? Ea a fost condiționată să accepte asta, dar această „acceptare“ nu poate fi plină de bucurie.

Faci dragoste în același pat în care te cerți în fiecare zi. De fapt, cearta e preludiul: aruncați cu perne unul în altul, țipați unul la altul, vă certați în legătură cu orice, și apoi, obosiți, aveți nevoie de împăcare. Actul vostru amoros e doar o împăcare. Dacă ești un om cu sensibilitate estetică, camera în care faci dragoste ar trebui să fie un loc sacru, fiindcă în acea cameră a iubirii se naște viața. Ar trebui să existe în ea flori frumoase, parfumuri, miresme; ar trebui să intri în ea cu profund respect.

Iar actul amoros n-ar trebui să fie ceva abrupt, n-ar trebui să înșfaci pur și simplu femeia. Așa ceva nu e iubire. Actul amoros ar trebui să aibă ca preludiu o muzică frumoasă, momente în care dansați împreună, în care meditați împreună. Și n-ar trebui să fie ceva mental, n-ar trebui să te gândești întruna cum să o convingi să faceți dragoste, după care să te culci și să dormi. Ar trebui să fie o implicare mai mare a întregii tale ființe, nu proiectată de minte, ci întâmplându-se spontan. Muzică frumoasă, parfum, dansați mână în mână, ați redevenit copii care se joacă cu florile. Dacă actul

amoros se întâmplă spontan în această atmosferă sacră, el va avea o calitate diferită.

Ar trebui să înțelegi că femeia e capabilă de multe orgasme, fiindcă ea nu pierde energie. Bărbatul e capabil doar de un singur orgasm și pierde energie, arată deprimat. Chiar în dimineața următoare îi poți vedea mahmureala, iar pe măsură ce îmbătrânește devine tot mai dificil. Diferența trebuie înțeleasă. Femeia se află „la primire“ – așa și trebuie, fiindcă în planul naturii ea e cea care trebuie să devină mamă, are nevoie de mai multă energie. Dar orgasmul ei se întâmplă într-un mod total diferit. Sexualitatea bărbatului e locală, precum o anestezie locală. Corpul unei femei e sexual în întregime, și până când nu îi tremură tot corpul cuprins de bucurie, până când nu e implicată fiecare celulă a ei, nu va putea avea o explozie orgasmică.

Așa că nu doar în cazul vostru e plictisitor bărbatul, ci în cazul a 99 la sută dintre cuplurile din toată lumea. Situația trebuie să se schimbe complet. Femeia nu trebuie să stea sub bărbat. În primul rând e ceva urât – bărbatul are un corp mai robust, femeia e mai fragilă. Ea ar trebui să stea deasupra bărbatului, nu bărbatul deasupra ei.

În al doilea rând, bărbatul ar trebui să rămână liniștit, inactiv, astfel ca el să nu ajungă la orgasm în două minute. Dacă rămâi liniștit și o lași pe femeie să se agite deasupra ta, va fi pentru ea un bun exercițiu fizic și o va ajuta să ajungă la o explozie de energie orgasmică. E nevoie de timp pentru ca trupul ei să se încălzească, iar dacă ești prea activ nu va avea timp. Contactul vostru nu va avea frumusețe, nu va avea iubire, ci va fi doar cu un anumit scop.

Încearcă cu prietena ta ceea ce-ți spun. Fii tu partenerul inactiv și las-o pe ea să fie partenerul activ. Permite-i să fie neinhibată. Nu trebuie să se poarte ca o doamnă, trebuie să se poarte ca o femeie autentică. „Doamna“ e creată de bărbați; femeia e creată de existență. Și trebuie să umpli intervalul dintre orgasmele sale. Intervalul acela poate fi umplut într-un singur mod, și anume să rămâi foarte inactiv, liniștit, și să te bucuri de exaltarea ei. Iar ea va avea orgasme multiple. Va trebui să închei jocul cu orgasmul tău, dar nu să-l începi cu el.

Atunci prietena ta nu va mai spune despre tine că ești cam plictisitor. Vei fi

un tip foarte interesant, un tip minunat, care se poartă ca o doamnă! Și ține ochii închiși, pentru ca ea să nu fie inhibată de privirea ta, să poată să facă orice îi vine – să-și miște mâinile, corpul, să geamă, să țipe. Tu nu ai voie să fii viu, ci trebuie să rămâi tăcut și liniștit. Atunci va fi înnebunită după tine! Deocamdată te comporți pesemne într-un mod stupid, așa cum o fac majoritatea bărbaților din lume.

Prietena ta îți dă un sfat bun, iar tu, în stupiditatea ta, crezi că te condamnă. Când spune „ești dependent și victimă“, văd din însăși întrebarea ta că are dreptate. Ești o victimă, așa cum e fiecare ființă umană o victimă – o victimă a ideologiilor stupide, care au creat sentimente ciudate de vinovăție și nu-ți permit să fii ludic. Când faci dragoste, tu știi că săvârșești un păcat și că te așteaptă iadul.

În timp ce faci dragoste, fă din asta un proces meditativ. Trebuie să fii pe deplin prezent acolo, revărsându-ți iubirea asupra femeii. Femeia trebuie să fie pe deplin prezentă acolo, revărsându-și toată frumusețea și grația asupra iubitului ei. Atunci nu vei mai fi o victimă, altminteri ești, fiindcă iubirea nu e acceptată de religiile voastre idioate ca fiind o experiență naturală și ludică. Ele o condamnă. Unele dintre ele au stabilit că e obligatoriu să întorci spatele femeilor, altminteri nu vei ajunge niciodată la adevăr. Iar condiționarea aceasta durează de atâta vreme încât a devenit aproape un adevăr, deși e o minciună absolută.

Ești o victimă a tradițiilor și ești fără nici o îndoială dependent. Când voi citi mai departe întrebarea ta vei vedea în ce fel ești dependent, dependent de o iubită care îți spune că ești plictisitor, nu foarte interesant și o victimă.

Dependența ta se vede în continuare: „Atunci m-am simțit vinovat și deprimat și lipsit de orice valoare“. Dacă iubita ta, spunându-ți astfel de adevăruri simple, te poate face să te simți vinovat și deprimat și complet lipsit de valoare, atunci cu siguranță pare să fie stăpâna ta. „Am început să simt în mine un mare nu.“ Iar aici, iubita ta a fost amabilă cu tine pentru că nu ți-a spus: „Ești și cam idiot, pe deasupra“.

Spui: „Am început să simt înăuntrul meu un mare nu față de existență“. Dar ce ți-a făcut existența? „Față de viață, față de iubire.“ Asta arată cât de idiot ești. În loc să o ascuți pe prietena ta cum îți spune cu sinceritate că ești plictisitor, ar fi trebuit să o întrebi: „În ce fel aș putea deveni mai

interesant? Ai vreo sugestie?“ Acesta ar fi fost un pas inteligent.

Dar în loc să întrebi asta, tu ai început să manifesti un „mare nu: față de existență, față de viață, față de iubire“. Eu însă înțeleg de ce. Poate că tu nu poți să explici de ce, dar eu văd motivul din spatele acestui mare nu al tău. Crezi prea mult în iubita ta. Firește, n-ai putut s-o întrebi; asta ar fi arătat dependența ta. Probabil te temi să faci prea mult caz de lucrurile acestea cu ea, fiindcă iubitele nu sunt permanente ca soțiile; nici o lege nu le împiedică să plece la cineva mai interesant. Și toți sunt interesanți la început, dar după câteva zile de stat împreună încetează să mai fie. Atunci începeți să vă uitați în jur după o altă femeie, după un alt bărbat, fiindcă par cu toții mai interesanți.

Veți repeta lucrul acesta viață după viață; ați mai făcut-o deja, fără să înțelegeți de unde vine. După ce trăiești cu un bărbat mai mult de o săptămână, începi să te gândești cum să scapi de el. La fel se gândește și el, cum să scape de tine. Dar nu pare în regulă să vă descotorosiți așa din senin unul de altul, așa că începeți să creați tot felul de probleme sperând că în acest timp alți idioți vor deveni interesați de iubita sau de iubitul vostru, fiindcă amândoi vedeți că celelalte femei sunt mai interesante, ceilalți bărbați sunt mai interesanți. O vorbă veche spune că iarba aflată de partea cealaltă a gardului e mai verde decât a ta. Distanța dă naștere acestui fenomen.

Orice femeie îți poate părea mai interesantă decât soția ta, fiindcă aceasta din urmă nu e decât o pacoste. Dar ceea ce nu știi e că toate aceste femei urmează aceeași filosofie. O zi sau două se comportă minunat, iar odată ce te-au prins în plasă încep să-și dea arama pe față – încep să devină o pacoste. La fel stau lucrurile și în cazul bărbaților. Când întâlnesc o femeie pe plajă, în parc, pe malul unui râu, se comportă de parcă ar fi Alexandru cel Mare, mândri ca niște lei. Iar în două zile îi vezi reduși la niște bieți șobolani.

Nimeni nu vorbește despre realitatea a ceea ce se întâmplă și a motivului pentru care se întâmplă așa – de ce atât de mulți oameni suferă inutil. Societatea aceasta nu va fi niciodată fericită dacă nu le permitem oamenilor să plece când vor și să nu rămână înțepeniți în niște căsătorii, să nu devină captivii propriilor lor promisiuni.

Întâlniți-vă unii cu ceilalți în libertate, iar în clipa în care simțiți că ați explorat toată topografia femeii, iar femeia știe că a trăit tot ce era de trăit cu bărbatul respectiv, e timpul să vă spuneți la revedere cu un adânc sentiment de prietenie. Nu e nevoie să vă agățați unul de gâtul altuia.

O lume complet liberă de contracte între bărbat și femeie va fi o lume extraordinar de frumoasă, neplictisitoare, plină de iubire, interesantă. Dar noi am creat instituții, iar a trăi într-o instituție nu e o experiență prea grozavă. Căsătoria voastră e o instituție, deși generația mai tânără e puțin mai liberă, se stabilește într-o relație abia după 30 de ani. Am căutat prin toată lumea un hipiot care să aibă măcar 35 de ani. N-am găsit nici unul. În jurul vârstei de 30 de ani, toți hipioții dispar, devenind exact acei oameni conservatori împotriva cărora luptaseră până atunci.

Văzând ce înseamnă să trăiești în instituții – căsătorie, comunitate, societate, Lions Club, Rotary Club – nu poți trăi în bucurie, experimentezi. Este pentru prima oară în istorie când avem o generație tânără. Nu vreau să spun că în trecut nu existau tineri, ci că nu exista o „generație tânără“. Un copil mic, de șapte ani, începea să preia afacerea tatălui său, începea să se ducă pe câmp cu vacile; sau, dacă tatăl era tâmplar, copilul începea să-l ajute. La vârsta de șapte ani deja era integrat în societate.

Pentru prima dată în istorie există o generație care poate fi numită pe bună dreptate tânără, iar lucrul acesta a dus la conflictul dintre generații. Acum există școli, universități, și ajungi la vârsta de 25, 26 de ani până când termini o universitate și ai o diplomă. Dar în acel moment nu mai ești tânăr; în acel moment începi să ai responsabilități: profesie, familie, căsătorie.

Însă în timpul petrecut în universitate, înainte să îți asumi responsabilitățile vieții, există un interval lung de timp în care nu ești angajat în nici un fel de activitate utilitară. Asta a dus la conflictul între generații. Bărbații și femeile devin maturi sexual – femeile la 13 ani, bărbații la 14 ani – și se vor căsători abia zece sau 12 ani mai târziu. Acești 12 ani au făcut posibilă existența iubiților și a iubitelor.

E o mare oportunitate pentru viitor să înțeleagă întregul fenomen și psihologia lui. Aveți posibilitatea să alegeți schimbarea vechilor obiceiuri – să creați tulburare, dar să scăpați de vechile obiceiuri. Fiecare bărbat vine în contact cu mai multe femei. Fiecare femeie are experiențe diferite cu

diverși bărbați înainte de a se hotărî să se căsătorească. Experiențele acestea îi vor ajuta să găsească persoana potrivită cu care să se poată contopi fără nici o dificultate.

„Între timp“, spui tu, „am observat în mine această energie distructivă și am simțit că îmi făcea oarecum plăcere!“ Toată lumea are energie distructivă, pentru că energia, dacă nu e folosită în mod conștient și creativ, devine inevitabil distructivă. Dar cel mai important lucru pe care îl spui este că „îmi făcea oarecum plăcere“.

Atunci cum ai să schimbi asta? Când îți face plăcere un lucru, ai să rămâi la acel nivel, inevitabil; nu poți face o schimbare, fiindcă s-ar putea să nu-ți placă acea schimbare. Și toate astea ți-au venit în minte numai pentru că prietena ta ți-a zis că ești „cam plictisitor, foarte dependent și o victimă“.

Ai energie. Să te bucuri de energia distructivă e ceva sinucigaș, să te bucuri de energia distructivă ca atare înseamnă să fii în slujba morții. Dacă ești conștient de lucrul ăsta trebuie să treci printr-o transformare. Folosește-ți energia în mod creativ; poate că asta te va face să fii mai puțin plictisitor, mai interesant, mai puțin dependent, mai puțin victimă. Iar cel mai important va fi că nu te vei mai simți vinovat și deprimat. Nici un om creativ nu se simte deprimat și vinovat. Participarea lui la acest univers prin acțiunile lui creative îl face să se simtă extrem de împlinit și îi conferă demnitate. Acesta este dreptul prin naștere al fiecărei ființe umane, însă foarte puțini oameni îl revendică.

Mai mult, acest mare „nu“ va deveni un mare „da“ dacă energia se îndreaptă către dimensiuni creative. Și nu e nici o dificultate în acest sens, e foarte ușor să folosești energia în domenii creative. Pictează, grădinărește, cultivă flori, scrie poezii, învață muzica, dansul. Învață orice lucru care te-ar putea ajuta să transformi energia distructivă într-una creativă, și imediat acel mare nu va deveni un da încă și mai mare. Atunci nu vei mai fi furios pe existență, vei fi recunoscător. Nu vei mai fi împotriva vieții.

Cum ar putea o persoană creativă să fie împotriva vieții, a iubirii?
E imposibil, nu s-a întâmplat niciodată. Numai oamenii necreativi sunt împotriva a tot. Iar dacă poți fi creativ, dacă poți fi în favoarea vieții, vei fi deja pe cale să devii un individ autentic, sincer, care știe să celebreze.

Iubita ta a adus în discuție niște chestiuni foarte importante pentru viața ta. Cel mai simplu ar fi să schimbi iubita, dar eu sunt de părere că ea îți este cu adevărat prietenă și că tot ce ți-a spus e absolut adevărat. Fii recunoscător față de ea și începe să schimbi lucrurile în viața ta. În ziua în care iubită a te va considera interesant, viu, și te va accepta va fi o zi mare în viața ta. Așa că nu fi laș și nu căuta altă iubită doar pentru că aceasta ți-a dat de gândit.

Ești norocos pentru că ai găsit o femeie care dă dovadă de o mare compasiune. Următoarea ta alegere va fi foarte dificilă; femeia respectivă te va face să te simți absolut vinovat și lipsit de orice valoare, căci ce ai făcut ca să ai o valoare? Ce ai făcut ca să nu fii plictisitor? Ce ai făcut ca să-ți declari independența? Ce-ai făcut ca să nu mai fii o victimă? E timpul să faci ce ai de făcut. Îi vei rămâne pururi recunoscător iubitei tale.

Și aș vrea să-i spun iubitei tale: „Continuă să-l ataci pe tipul ăsta până când ești mulțumită că nu mai e plictisitor, ci e plin de viață, absolut interesant, capabil să celebreze. Poate că ai să-l pierzi undeva pe drumul vieții, dar îl vei fi pregătit pentru o altă femeie; altminteri, așa cum e el acum o să tortureze multe femei și o să se tortureze pe el însuși.“

Eu încerc să pregătesc omul viitor, care va respecta femeia ca pe o egală a lui, care îi va oferi oportunitatea de a evolua așa cum profită și el de oportunitatea de a evolua. Și nu va exista nici un fel de sclavie. Dacă două persoane pot să trăiască în iubire toată viața, nimeni n-o să le deranjeze. Dar nu e nevoie de nici o căsătorie și nu e nevoie de nici un divorț. Iubirea ar trebui să fie complet liberă.

Dar vi s-a spus, de-a lungul miilor de ani: „Dacă iubești cu adevărat, atunci iubirea ta trebuie să fie permanentă“. Eu nu văd nimic în viață care să aibă calitatea permanenței. Iubirea nu poate face nici ea excepție. Așa că nu vă așteptați ca iubirea să fie permanentă. Asta va face ca viața voastră să fie mai frumoasă, fiindcă veți ști că astăzi sunteți împreună, mâine poate că va trebui să vă despărțiți. Iubirea vine ca o adiere proaspătă, parfumată care vă intră în case, le umple cu prospețime și parfum, rămâne atât timp cât îi permite existența și apoi iese. Nu trebuie să îi închideți toate ușile, fiindcă atunci adierea proaspătă va deveni aer închis.

Exact așa au devenit viețile oamenilor – închise, urâte – iar motivul îl

reprezintă ideea lor de iubire permanentă. În viață totul e schimbător. Iar schimbarea e frumoasă; ea îți oferă experiențe mai bogate, o conștientizare tot mai înaltă, tot mai multă maturitate.

Orice urmă de bucurie și de amuzament a dispărut din relația mea, cu toate că simt că iubirea e încă prezentă și nu vreau cu adevărat să ne despărțim. Cum am putea readuce bucuria și distracția înapoi în relația noastră?

Există o neînțelegere în mintea ta. Bucuria n-a dispărut, ea n-a existat niciodată – altceva a existat. Exaltarea e cea care a dispărut, dar tu ai crezut că exaltarea e bucurie. Bucuria urmează să vină acum; când exaltarea dispare, atunci și numai atunci vine bucuria. Bucuria e un fenomen foarte tăcut; nu e exaltată, nu e deloc febrilă. E liniștită, calmă și lipsită de febrilitate.

Dar neînțelegerea aceasta nu a apărut doar în cazul tău; ea e întâlnită la majoritatea oamenilor. Oamenii cred că exaltarea e bucurie. E un fel de beție; te simți ocupat, extraordinar de ocupat. În starea aceea îți uiți grijile, problemele, neliniștile. E ca și cum ai bea alcool: îți uiți problemele, uiți de tine, și măcar pentru o clipă ești departe, foarte departe de tine însuși. Asta înseamnă exaltare: nu mai ești în tine, ești în afara ta; ai fugit de tine însuși. Dar din cauză că ai ieșit din tine, mai devreme sau mai târziu vei ajunge să te simți obosit. Îți va lipsi hrana care vine din nucleul tău lăuntric atunci când ești aproape de el.

Așadar nici o exaltare nu poate fi permanentă; ea poate fi doar un fenomen de moment, ceva momentan. Orice lună de miere se sfârșește; trebuie să se sfârșească, altminteri ai fi omorât! Dacă rămâi exaltat o vei lua razna. Trebuie să se sfârșească, fiindcă e necesar să te hrănești din nou din nucleul tău lăuntric. Nu poți rămâne treaz mai multe nopți la rând. Una, două, trei nopți se poate, dar dacă stai treaz prea multe nopți la rând vei începe să te simți stors de energie, sleit de puteri. Și vei începe să te simți și amortit; vei avea nevoie de odihnă. După fiecare perioadă de exaltare e nevoie de o perioadă de odihnă, în timpul căreia îți revii, îți refaci forțele; după aceea poți fi din nou exaltat.

Dar exaltarea nu e bucurie, e doar o fugă de nefericire.

Încearcă să înțelegi foarte limpede lucrul acesta: exaltarea e doar o fugă de nefericire. Ea îți oferă doar o experiență falsă și superficială a bucuriei. Pentru că nu te mai simți nefericit, crezi că ești bucurios; a nu fi nefericit nu e echivalent cu a fi bucurios. Adevărata bucurie e un fenomen pozitiv. A nu fi nefericit e doar un fel de uitare. Nefericirea te așteaptă la întoarcerea acasă, și oricând te vei întoarce, vei da peste ea acolo.

Când exaltarea dispare, începi să te gândești: „Acum ce rost mai are iubirea asta?“ Ceea ce numesc oamenii „iubire“ moare odată cu exaltarea, iar asta este o nenorocire. De fapt, iubirea nici nu apucase să se nască. Fusesse doar o dragoste față de acea stare de exaltare, nu fusesse iubire adevărată. Fusesse doar un efort de a fugi de tine însuși, o căutare de senzații intense.

Folosești pe bună dreptate cuvântul „distracție“ în întrebarea ta; a fost distracție, dar n-a fost intimitate. Când exaltarea dispare, iubirea poate crește; acum febrilitatea a trecut. Acesta este adevăratul început al iubirii.

Pentru mine, adevărata iubire începe atunci când se termină luna de miere. Dar mintea ta crede atunci că totul s-a sfârșit: „Caută altă femeie, caută alt bărbat. Ce rost mai are să continui? Nu mai e nici o distracție!“

Dacă continui să iubești acum, iubirea va căpăta o anumită profunzime, va deveni intimitate. O anumită grație va apărea în ea. Va avea o subtilitate, nu va fi superficială. Nu va fi distracție, va fi meditație, va fi o stare de rugăciune. Te va ajuta să te cunoști pe tine însuși. Celălalt va deveni oglinda, iar prin intermediul său vei putea să te cunoști. Acum e timpul potrivit ca iubirea să crească, deoarece toată energia care înainte alimenta exaltarea va fi acum vărsată la rădăcina iubirii, iar copacul va putea să-și dezvolte un frunziș bogat.

Dacă vei putea continua să crești în această intimitate – care apare după încetarea exaltării – atunci bucuria își va face apariția: mai întâi exaltare, apoi iubire și apoi bucurie. Bucuria e produsul final, împlinirea. Exaltarea e doar un început, un declanșator; nu reprezintă sfârșitul. Iar cei care încheie totul odată cu sfârșitul exaltării nu vor ști niciodată ce e iubirea, nu vor cunoaște niciodată misterul iubirii, nu vor ajunge niciodată să cunoască bucuria iubirii. Vor cunoaște senzații intense, exaltare, febră pasională, dar

nu vor cunoaște niciodată grația reprezentată de iubire. Nu vor ști niciodată cât de frumos e să fii cu cineva fără nici o exaltare, ci în liniște, fără cuvinte, fără nici un efort de a face ceva. Doar să fii împreună cu acea persoană, să împărtășiți un singur spațiu, o singură ființă, să vă împărtășiți reciproc, fără să vă gândiți la ce să faceți și ce să spuneți, unde să vă duceți și cum să vă distrați; toate acele lucruri s-au dus. Furtuna s-a încheiat și s-a lăsat liniștea.

Și nu că nu vei face dragoste, dar nu va fi în realitate ceva ce „faci“ tu, ci va fi ceva care se întâmplă. Se va întâmpla ca urmare a grației, a tăcerii, a unui ritm; se va ivi din adâncurile tale, nu va fi ceva trupesc. Există un tip de sex care e spiritual, care nu are nimic de-a face cu corpul. Deși corpul participă, nu el e sursa. Atunci sexul capătă culoarea tantrei – numai atunci.

Sugestia mea este deci să te urmărești cu atenție. Acum, că te apropii de templu, nu fugi. Intră în el. Uită de exaltare, e ceva infantil. Te așteaptă ceva foarte frumos. Dacă poți să aștepți, dacă ai răbdare și poți să ai încredere, va veni.

Atracție și opoziție

Există câteva lucruri fundamentale care trebuie înțelese.

Mai întâi, bărbatul și femeia sunt pe de o parte fiecare jumătatea celuilalt, pe de altă parte poli opuși. Faptul că sunt opuși face posibilă atracția dintre ei. Cu cât sunt mai departe unul de altul, cu atât mai profundă va fi atracția; cu cât sunt mai diferiți unul de altul, cu atât mai mare va fi farmecul și frumusețea și atracția.

Dar aici e toată problema. Când se apropie, vor să o facă până în punctul în care se vor contopi; vor să devină un singur tot, un tot armonios, dar atracția dintre ei e bazată pe opoziție, iar armonia va depinde de dizolvarea opoziției. Până când o relație de dragoste nu devine una foarte conștientă, ea va crea multă suferință, multe neazuri.

Toți cei care se iubesc sunt într-o dilemă. Dilema nu e una personală; ea ține de însăși natura lucrurilor.

Atracția reciprocă o numesc ei „îndrăgostire“. Nu pot oferi un motiv pentru care simt o astfel de atracție unul față de celălalt. Nu sunt nici măcar conștienți de cauzele care stau la baza fenomenului; astfel se întâmplă un lucru ciudat: cuplurile cele mai fericite sunt cele în care cei doi nu se întâlnesc niciodată! Odată ce s-au întâlnit, aceeași opoziție care a creat atracția devine un conflict. În fiecare privință, oricât de mică, atitudinile lor sunt diferite, abordările lor sunt diferite. Cu toate că vorbesc aceeași limbă, nu se pot înțelege unul cu altul.

Unul dintre prietenii mei vorbea cu mine despre soția lui și despre conflictul continuu dintre ei. I-am spus: „S-ar părea că nu vă puteți înțelege unul pe celălalt“.

„Ce să mai vorbim de înțelegere“, mi-a zis el, „când eu nici măcar nu pot s-o suport!“ Și fusese o căsătorie din dragoste, nu una aranjată. Părinții amândurora se opuseseră; aparțineau unor religii diferite, societățile lor se opuneau căsătoriilor de acest fel. Dar ei s-au luptat cu toată lumea și s-au căsătorit, ca apoi să-și dea seama că intraseră într-o luptă continuă.

Felul în care privește lumea mintea masculină e diferit de felul în care o

privește mintea feminină. De exemplu, mintea masculină e interesată de lucrurile îndepărtate: viitorul umanității, stelele îndepărtate, existența unor ființe vii pe alte planete. O minte feminină pur și simplu chicotește când aude toate prostiile astea. Ea e interesată doar de cercul mic din jurul ei – de vecini, de familie, vrea să știe cine își înșală soția, a cui soție s-a îndrăgostit de șofer. Sfera intereselor ei e locală și umană. Nu-și bate capul cu reîncarnarea; nu e preocupată nici de viața de după moarte. Mintea feminină e mai pragmatică, e preocupată de prezent, de aici și acum.

Un bărbat nu e niciodată aici și acum, el e mereu altundeva. El are preocupări stranii: reîncarnare, viața de după moarte, viața de pe alte planete.

Dacă ambii parteneri sunt conștienți de faptul că e o întâlnire a polilor opuși, că nu e nevoie să facă din asta un conflict, atunci va exista o mare oportunitate de a înțelege punctul de vedere total opus și de a-l absorbi. Atunci viața unui bărbat și a unei femei care trăiesc împreună poate deveni o armonie frumoasă. Altminteri, va fi o luptă continuă.

Există și zile libere. Nu poți să te cerți încontinuu, 24 de ore pe zi; mai ai nevoie și de odihnă, ca să te pregătești pentru următoarea luptă.

Dar e unul dintre cele mai ciudate fenomene acela că, de mii de ani, bărbații și femeile trăiesc împreună și cu toate astea sunt străini unii pentru alții. Continuă să dea naștere copiilor, cu toate astea rămân străini. Abordarea feminină și abordarea masculină sunt absolut opuse, astfel că dacă nu există un efort conștient, dacă nu e introdusă meditația, nu există speranță de a avea o viață pașnică.

E una dintre preocupările mele cele mai profunde: cum să fac ca iubirea și meditația să meargă mână în mână, astfel ca fiecare relație de dragoste să devină automat și un parteneriat în meditație, și fiecare meditație să te facă atât de conștient încât să nu mai fie nevoie să te porți orbește în dragoste, ci să te înalți în cadrul relațiilor tale. Poți să-ți găsești un iubit sau o iubită în mod conștient, deliberat. Iubirea ta se va adânci pe măsură ce se adâncește meditația, și invers, pe măsură ce meditația înflorește, iubirea va înflori și ea. Dar se întâmplă la un cu totul alt nivel.

Însă majoritatea cuplurilor nu sunt conectate în meditație. Nu stau

niciodată în tăcere timp de o oră împreună, doar ca să-și simtă reciproc conștiința. Fie fac dragoste, fie se ceartă, dar în ambele cazuri legătura lor e la nivel de corp, la nivel fizic, biologic, hormonal. Nu există între ei o legătură la nivel lăuntric. Sufletele lor rămân separate.

În temple și în biserici și tribunale, numai corpurile voastre sunt căsătorite. Sufletele voastre sunt la kilometri distanță unele de altele. Nici măcar în timp ce faceți dragoste nu sunteți prezenți acolo, nici voi, nici partenerii voștri. Poate că bărbatul se gândește la Cleopatra, la vreo actriță din filme. Și poate că de asta fiecare femeie ține ochii închiși: ca să nu vadă fața bărbatului, să nu se simtă tulburată. Se gândește la Alexandru cel Mare, la Ivan cel Groaznic, iar când îi vede fața soțului, totul se duce de râpă. El arată ca un șoricel.

Nici măcar în acele frumoase momente care ar trebui să fie sacre, meditative, de mare tăcere – nici măcar atunci nu sunteți singuri cu persoana iubită. O mulțime e prezentă acolo. Minteaa voastră se gândește la altcineva, mintea partenerului sau a partenerei voastre se gândește la altcineva. Atunci, tot ceea ce faceți e mecanic, ca mișcările unui robot. O forță biologică vă ia în stăpânire, iar voi numiți asta dragoste.

Am auzit că într-o dimineață, devreme, un om beat a văzut un bărbat care făcea flotări pe plajă. S-a învârtit în jurul acestuia, s-a uitat de aproape, din toate unghiurile, iar în cele din urmă a zis: „N-ar trebui să intervin într-o chestiune atât de intimă, dar trebuie să-ți spun că iubita ta a plecat!“

Așa par să stea lucrurile. Când faci dragoste, este partenera ta cu adevărat acolo? Este partenerul tău cu adevărat acolo? Sau doar îndeplinești un ritual, ceva care trebuie făcut, o datorie care trebuie împlinită?

Dacă vrei să ai o relație armonioasă cu persoana iubită, va trebui să înveți să fii mai meditativ. Iubirea singură nu e suficientă. Iubirea singură e oarbă; meditația îi oferă ochii cu care să vadă. Meditația îi oferă înțelegere. Iar odată ce iubirea voastră devine atât iubire, cât și meditație, deveniți tovarăși de drum. Atunci relația nu mai e una obișnuită. Ea devine o prietenie pe drumul către descoperirea misterelor vieții.

Bărbatul singur, femeia singură vor găsi călătoria foarte obositoare și lungă, așa cum li s-a întâmplat și în trecut. Pentru că văzând acest conflict

continuu, toate religiile au hotărât că aceia care voiau să pornească în căutarea spirituală trebuiau să renunțe la sexul opus – călugării trebuiau să trăiască în abțință sexuală, călugărițele la fel. Dar în 5 000 de ani de istorie, câți călugări și câte călugărițe au ajuns la realizarea supremă? Nu-mi puteți da nici măcar suficiente nume cât să le număr pe zece degete. Și au fost milioane de călugări și de călugărițe, de toate religiile: budistă, hindusă, creștină, mahomedană. Ce s-a întâmplat?

Calea nu e atât de lungă, țelul nu e atât de îndepărtat. Dar chiar dacă vrei să te duci până la casa vecinului, vei avea nevoie de amândouă picioarele. Dacă nu faci decât să sari într-un picior, cât de departe vei ajunge?

Bărbații și femeile împreună, într-o adâncă prietenie, într-o relație de iubire, meditativă, ca niște întreguri organice, pot ajunge la țintă în orice clipă vor. Pentru că țelul nu e undeva în afara ta; el e centrul ciclonului, e miezul ființei tale. Dar poți ajunge la el numai atunci când ești un tot, și nu poți fi un tot fără persoana de celălalt sex.

Bărbatul și femeia sunt două părți ale unui întreg. Așa că în loc să vă irosiți timpul cu certuri, încercați să vă înțelegeți unul pe celălalt. Încercați să vă puneți fiecare în locul celuilalt; încercați să vedeți din punctul de vedere al unui bărbat, din punctul de vedere al unei femei. Iar patru ochi sunt întotdeauna mai buni decât doi ochi. Atunci ai perspectivă completă asupra lucrurilor; poți să vezi în toate cele patru direcții.

Dar un lucru trebuie reținut: că fără meditație, iubirea e menită să eșueze; nu există posibilitatea ca ea să reușească. Poți să te prefaci și poți să-i păcălești pe ceilalți, dar nu poți să te păcălești pe tine. Știi, în sinea ta, că toate promisiunile pe care ți le-a oferit iubirea au rămas neîmplinite.

Numai odată cu meditația începe iubirea să se coloreze în nuanțe noi, să aibă o muzică nouă, un dans nou, fiindcă meditația îți oferă capacitatea de a înțelege opusul tău, iar în acea înțelegere conflictul dispare.

Orice conflict din lume e din cauza neînțelegerilor. Tu spui ceva, soția ta înțelege altceva. Soția ta spune ceva, tu înțelegi altceva. Am văzut cupluri care au trăit împreună timp de 30 sau 40 de ani; cu toate astea, păreau la fel de imature ca în prima zi în care se cunoscuseră. Mereu aceeași plângere: „Ea nu înțelege ce-i spun“. 40 de ani petrecuți împreună și încă n-ai fost

capabil să găsești o cale prin care soția ta să înțeleagă exact ce îi spui, iar tu să înțelegi exact ce îți spune ea?

Dar eu cred că nu există posibilitatea să se întâmple asta decât prin meditație, fiindcă meditația îți aduce tăcere, conștientizare, o capacitate de a asculta cu răbdare, o capacitate de a te pune în pielea celuilalt.

Nu e ceva imposibil, dar n-am încercat noi medicamentul potrivit.

Aș vrea să amintesc că termenul de „medicină“ vine de la aceeași rădăcină ca „meditație“. Medicina îți vindecă trupul; meditația îți vindecă sufletul. Medicina vindecă partea ta materială; meditația vindecă partea ta spirituală.

Oamenii trăiesc unii cu alții, iar spiritul lor e plin de răni; de aceea lucrurile mărunte îi rănesc atât de mult.

Mulla Nasruddin m-a întrebat: „Ce să fac? Indiferent ce spun sunt înțeles greșit, și imediat încep necazurile.“

I-am răspuns: „Încearcă un lucru: stai tăcut, nu spune nimic“.

A doua zi l-am văzut și mai disperat decât până atunci și l-am întrebat: „Ce s-a întâmplat?“

Mi-a zis: „Nu trebuia să cer sfaturi de la tine. În fiecare zi ne certam, dar totul era la nivel verbal. Ieri, din cauza sfatului tău, am luat bătaie!“

L-am întrebat: „Dar ce s-a întâmplat?“

Mi-a răspuns: „Am stat tăcut, n-am zis nimic. Ea mi-a pus multe întrebări, dar eu eram hotărât să tac. Văzând ea că tac și tac, a început să arunce cu tot felul de lucruri în mine. Era foarte furioasă. Mi-a zis că lucrurile s-au înrăutățit, că cel puțin vorbeam unul cu altul până acum, iar acum nici măcar nu ne mai vorbim! S-au adunat vecinii și au început să mă întrebe cu toții ce s-a întâmplat, de ce nu vorbesc. Iar cineva a sugerat că poate sunt posedat de vreun spirit rău.“

Mi-am zis atunci: Dumnezeuule, să vezi că mă vor duce la cine știe ce idiot ca să mă bată în încercarea de a scoate spiritul din mine. Așa că le-am zis să

mă lase în pace, pentru că nu sunt posedat de nici un spirit rău, ci pur și simplu nu vorbesc din cauză că orice spun declanșează o ceartă; dacă spun ceva, trebuie să spună și ea ceva, apoi trebuie să spun eu din nou ceva, și nimeni nu știe când o să se termine toată povestea. Stăteam liniștit și meditam, nu făceam rău nimănui, și deodată m-am pomenit cu toți vecinii pe cap!“

Oamenii trăiesc fără orice urmă de înțelegere. De aceea tot ce fac ei sfârșește într-un dezastru.

Dacă iubești un bărbat, meditația va fi cel mai bun cadou pe care i-l poți face. Dacă iubești o femeie, atunci un Kohinoor va fi nimic pe lângă meditație; aceasta va fi un cadou cu mult mai prețios, care vă va transforma viața în bucurie pură.

Noi suntem capabili de bucurie pură, dar nu știm cum să ajungem la ea.

Singuri, suntem cel mult triști. Împreună, totul devine un adevărat iad.

Până și un om ca Jean-Paul Sartre, un om foarte inteligent, ajunge să spună că infernul sunt ceilalți, că e mai bine să fii singur, că nu poți să te împaci bine cu ceilalți. A devenit atât de pesimist încât a zis că e imposibil să te împaci bine cu ceilalți, că ceilalți reprezintă infernul. În cele mai multe cazuri, el are dreptate.

Meditația face ca celălalt să devină raiul tău. Dar Jean-Paul Sartre nu avea idee de meditație.

De aici vine nefericirea occidentalului. El nu știe nimic despre meditație, de aceea rămâne străin de înflorirea vieții, iar orientalul rămâne străin de ea din cauză că nu știe nimic despre iubire. Iar pentru mine, tot așa cum bărbatul și femeia sunt jumătăți ale unui singur întreg, la fel sunt și iubirea și meditația. Meditația e bărbatul; iubirea e femeia. În întâlnirea dintre meditație și iubire se află întâlnirea dintre bărbat și femeie. Iar în acea întâlnire noi dăm naștere ființei umane transcendente, care nu este nici bărbat, nici femeie. Și până când nu vom crea pe acest pământ omul transcendental, nu prea avem mari speranțe.

Ai vorbit despre armonia supremă care poate fi găsită în ceea ce par a fi poli opuși, dar eu simt că ura distruge iubirea și că furia omoară compasiunea. Când aceste extreme se luptă înăuntrul meu, cum aș putea găsi armonia?

Ești pradă unei neînțelegeri. Dacă ura distruge iubirea, iar furia distruge compasiunea, atunci nu prea e posibil ca iubirea sau compasiunea să existe. Atunci ești captiv, nu ai cale de ieșire. Ai trăit cu ura milioane de vieți, așa că ea ar fi trebuit să distrugă deja ura. Ai trăit cu furia milioane de vieți, deci ar fi trebuit să omoare deja compasiunea.

Dar iată, iubirea încă există. Ura vine și pleacă, iar iubirea supraviețuiește. Furia vine și trece, iar compasiunea supraviețuiește. Ura n-a putut să distrugă iubirea; noaptea n-a putut să distrugă ziua, iar întunericul n-a putut să ucidă lumina. Nu, ele supraviețuiesc.

Așa că primul lucru care trebuie înțeles este acela că iubirea și compasiunea n-au fost distruse. Al doilea lucru, anume înțelegerea armoniei polilor opuși, va fi posibil ulterior, când ai ajuns să iubești cu adevărat.

Până acum nu ai iubit cu adevărat, aici e problema. Nu ura e problema, ci faptul că nu ai iubit cu adevărat. Nu întunericul e problema, ci faptul că nu ai lumină. Dacă ar exista lumină, întunericul ar dispărea. Tu n-ai iubit. Îți închipui, ai fantezii, visezi, dar n-ai iubit.

Iubește! Și nu spun că prin simplul fapt de a iubi vei face ca ura să dispară imediat – nu. Ura va lupta împotriva ta, fiindcă oricine vrea să supraviețuiască. Ura va lupta. Cu cât iubești mai mult, cu atât mai puternic va reveni ura în lupta ei. Dar vei fi surprins să descoperi că ura vine și pleacă. Ea nu îți ucide iubirea, ci, dimpotrivă, o face mai puternică. Iubirea poate absorbi și ura. Dacă iubești o persoană, în unele momente poți să și urăști acea persoană. Dar asta nu distruge iubirea, ci o îmbogățește.

Ce este iubirea, de fapt? E o tendință de a te îndepărta. Ce e iubirea? E o tendință de a te apropia. Ura e o tendință de a te despărți, o tendință de a divorța. Iubirea e o tendință de a te căsători, de a te apropia, de a te contopi. Ura e o tendință de a te separa, de a fi independent. Iubirea înseamnă tendința spre contopire, spre interdependență. Ori de câte ori urăști, te îndepărtezi de persoana iubită. Dar în viața obișnuită e nevoie să te

îndeprătezi ca să te apropii din nou după aceea.

E exact ca atunci când mănânci: îți e foame, așa că mănânci; apoi foamea trece fiindcă acum ești sătul. Când iubești o persoană, e ca și cum te-ai hrăni. Iubirea e hrană – foarte subtilă, spirituală, dar e hrană. Când iubești o persoană, foamea e potolită; te simți sătul, apoi brusc apare în tine impulsul de a te îndeprăta și atunci te separi. Dar după aceea îți se va face din nou foame; vei vrea să te apropii, să iubești, să te lipești de celălalt. Mănânci, apoi timp de câteva ore uiți de mâncare; nu rămâi pe scaun la bucătărie sau la restaurant. Pleci; după câteva ore brusc simți nevoia să te întorci. A apărut foamea.

Iubirea are două laturi, una reprezentată de foame și alta reprezentată de sațietate. Tu înțelegi în mod greșit iubirea ca fiind doar foamea. Odată ce înțelegi că nu există ură, ci numai o situație menită să dea naștere foamei, atunci ura devine parte din iubire. Atunci ea îmbogățește iubirea. Atunci furia devine parte a compasiunii, ea îmbogățește compasiunea. O compasiune lipsită de orice posibilitate a furiei va fi neputincioasă, nu va avea energie în ea. O compasiune în care există posibilitatea furiei are forță, are vitalitate. O iubire în care nu există posibilitatea urii va ajunge stătută. Atunci relația dintre cei doi parteneri va arăta ca o închisoare, nu se va putea ieși din ea. O iubire însoțită de ură are libertate în ea, nu devine niciodată stătută.

În matematica vieții, divorțurile apar din cauză că în fiecare zi le amâni. Atunci divorțul se tot acumulează, iar într-o zi căsătoria e complet ucisă de el, e distrusă de el. Dacă mă înțelegi, eu aș vrea să-ți sugerez să nu aștepti: divorțează și recăsătorește-te în fiecare zi. Ar trebui să fie un ritm, exact ca ziua și noaptea, ca foamea și sațietatea, ca vara și iarna, ca viața și moartea. Așa ar trebui să fie. Dimineața iubești, după-amiaza urăști. Când iubești, iubești cu adevărat, iubești total; când urăști, urăști cu adevărat, urăști total. Și brusc vei constata frumusețea acestui fenomen: frumusețea stă în totalitate.

O ură totală e și ea frumoasă, la fel de frumoasă ca o iubire frumoasă; o furie totală e și ea frumoasă, la fel de frumoasă ca o compasiune totală. Frumusețea stă în totalitate. Furia singură devine urâtă, ura singură devine urâtă – e doar valea, fără deal, fără culmea înaltă. Dar când e prezentă culmea, valea devine un peisaj frumos. Privită de pe culme, valea devine

încântătoare, privită din vale, culmea devine încântătoare.

Te miști; râul vieții tale curge între aceste două maluri. Și, încetul cu încetul, cu cât înțelegi mai mult matematica vieții, cu atât vei înceta să mai crezi că ura e împotriva iubirii. E complementară. Nu vei mai crede că furia e împotriva compasiunii; e complementară. Atunci nu vei mai crede că odihna e împotriva muncii; e complementară. Sau că noaptea e împotriva zilei; e complementară. Formează împreună un întreg perfect.

Din cauză că nu ai iubit, te temi de ură. Te temi fiindcă iubirea ta nu e suficient de puternică. Ura poate să o distrugă. În realitate, nu ești sigur dacă iubești sau nu; de aceea te temi de ură și de furie. Știi că ți-ar putea dărâma complet întregul edificiu. Nu ești sigur dacă edificiul există cu adevărat sau e doar în imaginația ta, un edificiu imaginar. Dacă e doar o închipuire a ta, atunci ura îl va distruge; dacă e real, ura îl va face mai puternic. După furtună se lasă o liniște. După ură, iubiții sunt din nou gata să se iubească, luând-o de la capăt ca și cum ar fi prima oară când se întâlnesc. Iar și iar se întâlnesc, mereu ca prima oară.

Cei ce se iubesc se întâlnesc mereu ca prima oară. Dacă te întâlnești a doua oară, atunci iubirea e deja învechită, stătută. Devine plictisitoare. Iubiții se îndrăgostesc mereu unii de alții zilnic. Te uiți la partenera ta și nici măcar nu-ți vine să crezi că ai mai văzut-o până acum, îți pare atât de nouă! Te uiți la partenerul tău și îți pare un străin; te reîndrăgostești de el.

Ura nu distruge iubirea, ea distruge doar ceea ce se învechise în ea. E o curățare, iar dacă o înțelegi îi vei fi recunoscător. Iar dacă poți să fii recunoscător chiar și urii, înseamnă că ai înțeles, așa că nimic nu-ți mai poate distruge acum iubirea. Acum ești cu adevărat înrădăcinat pentru prima dată; poți să absorbi furtuna și poți să devii mai robust datorită ei, poți să fii mai bogat datorită ei.

Nu privi viața ca pe o dualitate, n-o privi ca pe un conflict – nu e. Am aflat eu însumi că nu e așa, prin propria mea experiență. E un singur întreg, dintr-o singură bucată, și totul se potrivește perfect în cadrul ei. Trebuie doar să afli cum să lași componentele să se potrivească între ele, cum să le permiți s-o facă. Permite-le să se potrivească unele cu altele. Întregul e foarte frumos.

Iar dacă mă întrebi pe mine, dacă aş avea posibilitatea să aleg o lume fără ură, n-aş alege-o. Ar fi o lume absolut plictisitoare, moartă. Poate că ar fi dulce, dar ar fi prea dulce; ai duce dorul gustului sărat. Dacă ar fi posibilă o lume fără ură, eu n-aş alege-o, fiindcă o compasiune continuă, lipsită de orice furie, n-ar avea viaţă în ea. Polul opus creează o tensiune. Când fierul obișnuit trece prin foc, el devine oțel; fără foc n-ar putea deveni oțel. Și cu cât e mai ridicată temperatura, cu atât e mai mare tăria oțelului. Dacă compasiunea ta poate să treacă prin furie, cu cât e mai ridicată temperatura furiei, cu atât mai mare va fi tăria compasiunii.

Buddha are compasiune. El e un războinic. Provine din casta kshatriya, e un samurai. Pesemne dusese o viață foarte furioasă – și apoi, deodată, compasiunea. Maestrul jainist Mahavira provine și el dintr-un clan kshatriya. La o primă vedere lucrul acesta pare absurd, dar are o anumită consistență în el: toți marii învățători care au predat nonviolența au provenit din rase războinice. Ei vorbesc despre nonviolență, despre compasiune; au trăit violența, știu ce e violența, au trecut prin ea. Numai un kshatriya, un războinic care a trecut prin foc, are o compasiune atât de mare sau are posibilitatea de a ajunge la ea.

Așa că, reține: dacă în inima ta aceste extreme se luptă, nu alege. Permite-le amândurora să existe acolo. Fii ca o casă încăpătoare, cu suficient spațiu în ea. Nu spune: „Eu voi face loc doar compasiunii, nu și furiei; voi face loc doar iubirii, nu și urii.“ Fiindcă în cazul acesta vei fi sărac.

Fă ca inima ta să fie mare, fă loc ambelor stări înăuntrul ei. Nu e nevoie să crezi o luptă între ele; nu există nici o luptă. Lupta vine din mintea ta, din învățăturile tale, din educația ta, din condiționarea ta. Lumea întregă îți spune mereu: „Iubește, nu urî“. Cum ai putea să iubești fără să urăști? Iisus spune: „Iubește-ți dușmanii“. Iar eu îți spun: „Urăște-ți, de asemenea, dușmanii“. Atunci întregul e neștirbit. Altminteri, îndemnul lui Iisus e incomplet. El spune: „Iubește-ți dușmanii“. Tu nu faci decât să-ți urăști dușmanii, iar el spune că ar trebui să-i și iubești. Dar cealaltă parte lipsește. Eu îți spun să-ți urăști și prietenii; urăște-ți și iubiții, nu te teme. Și atunci, încetul cu încetul, vei vedea că nu e nici o diferență între dușman și prieten, fiindcă urăști și iubești dușmanul, și iubești și urăști prietenul. Atunci prietenul e dușmanul, iar dușmanul e prietenul. Deosebiriile dispar atunci.

Nu crea o luptă interioară, permite și urii, și iubirii să existe în tine. Ambele

sunt necesare. Ambele îți vor oferi două aripi; abia atunci vei putea zbura.

Ieși din clubul inimilor singure

Trebuie înțeles un lucru foarte complex: dacă nu iubești, ești singur. Dacă iubești, dacă iubești cu adevărat, devii solitar.

Singurătatea e tristețe; solitudinea nu e tristețe. Singurătatea e sentimentul că îți lipsește cineva, iar acel cineva nu e disponibil. Singurătatea e întuneric, lipsit de orice urmă de lumină. O casă întunecată, care tot așteaptă ca cineva să vină și să aprindă lumina.

Solitudinea nu e singurătate. Solitudine înseamnă sentimentul că ești întreg. Nu ai nevoie de nimeni, îți ești suficient. Iar lucrul acesta se întâmplă în iubire. Iubiții devin un singur tot. Prin iubire ajungi la o reîntregire interioară. Iubirea te reîntregește. Iubiții își oferă reciproc din ființa lor, dar aceasta nu vine dintr-o nevoie, ci dintr-o revărsare de energie.

Doi oameni care s-au simțit singuri pot face un contract, pot să își unească viețile. Ei nu devin iubiți, reține asta. Ei rămân singuri, doar că acum, datorită prezenței celuilalt, nu mai simt singurătatea, asta e tot. Cumva reușesc să se păcălească. Iubirea lor nu e altceva decât o păcăleală, o amăgire de sine: „Nu sunt singur, am pe cineva“.

Din cauză că s-au întâlnit două persoane singure, singurătatea lor practic e dublată sau chiar multiplicată. Asta se întâmplă de regulă: te simți singur când ești fără partener, iar când ești într-o relație te simți nefericit. E un lucru care poate fi observat zi de zi. Când nu sunt într-o relație se simt singuri, și caută pe cineva cu care să intre într-o relație. Când sunt într-o relație, începe nefericirea; atunci simt că era mai bine când erau singuri, fiindcă relația li se pare ceva de nesuportat.

Ce se întâmplă? Se întâlnesc doi oameni singuri – asta înseamnă doi oameni posomorâți, triști, nefericiți – iar nefericirea lor se multiplică. Cum pot două urâtenii să devină frumoase? Cum pot două singurătăți laolaltă să ofere un sentiment de întregire, de totalitate? Imposibil. Ele se exploatează reciproc, încearcă cumva să se amăgească prin relația pe care o au una cu alta, dar amăgirea aceea nu poate ajunge prea departe. Când se încheie luna de miere se încheie și căsătoria. E doar o iluzie temporară.

Adevărata iubire nu e o căutare de a scăpa de singurătate. Adevărata iubire

este o transformare a singurătății în solitudine – îl ajuți pe celălalt să facă asta. Dacă iubești pe cineva, ajuți acea persoană să fie solitară. Nu încerci să îi umpli ființa. Nu încerci să îl completezi într-un fel sau altul prin prezența ta. Îl ajuți să fie singur, să fie atât de plin de propria sa ființă încât să nu aibă nevoie de tine.

Când un om e complet liber, libertatea aceea face ca împărtășirea să fie posibilă. Atunci el oferă mult, dar nu dintr-o nevoie; oferă mult, dar nu ca să facă un târg. Oferă mult pentru că are mult. Oferă pentru că îi face plăcere să ofere.

Iubiții sunt solitari, iar un adevărat iubit nu îți distruge niciodată solitudinea. El va fi întotdeauna plin de respect față de individualitatea ta, față de solitudinea ta. Aceasta este sacră. El nu va interfera cu ea, nu va încerca să intre în acel spațiu al tău.

Dar, în mod obișnuit, iubiții, așa-numiții iubiți, se tem foarte mult de solitudinea celuilalt, de independența sa. Se tem foarte mult, fiindcă au impresia că dacă celălalt e independent, nu va mai avea nevoie de ei și se va descotorosi de ei. Așa că femeia caută să aranjeze lucrurile în așa fel încât soțul sau iubitul ei să rămână dependent de ea. El trebuie să aibă mereu nevoie de ea, pentru ca ea să poată rămâne prețioasă pentru el. Iar bărbatul încearcă și el același lucru, pe toate căile, pentru ca și el să rămână prețios pentru ea. Rezultatul nu e iubirea, ci un negoț, și un conflict continuu, o luptă continuă. Lupta pornește de la faptul că fiecare om vrea libertate.

Iubirea îți permite să fii liber; nu doar că îți permite s-o ai, ci o și consolidează. Și orice lucru care distruge libertatea e străin de iubire; are legătură cu altceva, dar nu cu iubirea. Iubirea și libertatea merg mână în mână, sunt cele două aripi ale aceleiași păsări. Ori de câte ori vezi că iubirea ta îți îngrădește libertatea, poți fi sigur că în numele iubirii are loc cu totul altceva.

Acesta ar trebui să fie criteriul: libertatea. Iubirea îți oferă libertate, te face liber, te eliberează. Iar odată ce ești în totalitate tu însuți, te simți recunoscător persoanei care te-a ajutat. Recunoștința aceea e aproape religioasă. Simți în cealaltă persoană ceva divin. Te-a eliberat, a făcut din tine un om liber, iar iubirea n-a devenit posesivitate.

Când iubirea se deteriorează, ea devine posesivitate, gelozie, luptă pentru putere, politică, dominare, manipulare – o mie de lucruri, toate urâte. Când iubirea se înalță către cerul cel mai pur, atunci ea e libertate, e libertate totală.

Dacă iubești, dacă iubirea ta e aceea despre care vorbesc eu, atunci ea îl va ajuta pe celălalt să fie integrat. Iubirea ta va deveni ea însăși pentru celălalt o forță de cimentare, îl va face să fie întreg, unic și individual, fiindcă iubirea ta îi va acorda libertate. La umbra iubirii tale, la adăpostul ei, celălalt va începe să crească.

Orice creștere are nevoie de iubire, dar de iubire necondiționată. Dacă iubirea pune condiții, atunci creșterea nu poate fi totală, fiindcă acele condiții îi vor sta în cale.

Iubește necondiționat, nu cere nimic în schimb. Vei primi mult în schimb, fără să ceri – asta e cu totul altceva – dar nu fi un cerșetor. În iubire, fii un împărat. Doar oferă și vezi ce se întâmplă: ea se va întoarce la tine de o mie de ori mai multă. Dar trebuie să înveți arta de a oferi. Altminteri vei rămâne un zgârcit; vei oferi un pic, după care vei aștepta să vezi cât primești înapoi, iar acea așteptare și încordare va distruge toată frumusețea iubirii.

Când aștepti să primești, celălalt simte că îl manipulezi. Poate s-o spună sau nu, dar simte că îl manipulezi. Și ori de câte ori simți că celălalt vrea să te manipuleze, vei vrea să te răzvrătești împotriva acestei situații, fiindcă ea sfidează o nevoie profundă a sufletului tău, fiindcă orice solicitare din exterior te dezintegrează. Orice solicitare din exterior te divizează. Orice solicitare din exterior e o crimă împotriva ta, fiindcă îți poluează libertatea. Atunci nu mai ești sacru. Nu mai ești scopul, ci devii un mijloc. Iar cel mai imoral act din lume constă din a folosi pe cineva în chip de mijloc.

Fiecare ființă reprezintă un scop în sine. Iubirea te tratează ca pe un scop în sine. Nu ești folosit pentru a împlini nici un fel de așteptări.

Așadar câteva lucruri trebuie reținute. Primul este să iubești, dar nu dintr-o nevoie, ci ca o împărtășire. Iubește, dar nu nutri așteptări; oferă. Iubește, dar reține că iubirea ta nu trebuie să devină o întemnițare a celuilalt. Iubește, dar fii foarte atent; pășești pe pământ sacru. Intri în templul cel

mai înalt, cel mai pur și mai sacru. Fii cu băgare de seamă! Lasă toate murdăriile afară, la intrarea în templu. Atunci când iubești un om, iubește-l ca și cum ar fi un zeu, nici mai mult, nici mai puțin. Nu iubi niciodată o femeie ca pe o femeie și nu iubi niciodată un bărbat ca pe un bărbat, căci dacă iubești un bărbat ca pe un bărbat, iubirea ta va fi una de rând. Iubirea ta nu va fi altceva decât dorință carnală. Dacă iubești o femeie ca pe o femeie, iubirea ta nu se va înălța prea mult. Iubește o femeie ca pe o zeiță, și atunci iubirea va deveni închinăciune.

În tantra, bărbatul care urmează să facă dragoste cu o femeie trebuie să o venereze luni de zile ca pe o zeiță. Trebuie să o vadă în femeie pe zeițamamă. Când vizualizarea e deplină, când nu mai apare nici o dorință carnală, când priveliștea femeii care stă goală în fața lui nu-l face să simtă decât fiorul unei energii divine și nici o urmă de dorință carnală, când însăși forma femeii e pentru el una divină, și toate gândurile lui se opresc și tot ce mai simte e doar reverență – atunci abia i se permite să facă dragoste.

Pare cam absurd și paradoxal. Când nu mai e nevoie să facă dragoste, atunci i se permite să facă dragoste. Când femeia a devenit o zeiță, atunci i se permite să facă dragoste, fiindcă atunci dragostea se poate înălța, poate atinge culmi. Acum ea nu va mai fi lumească, nu va mai fi pământescă; nu va mai fi dragostea dintre două trupuri, ci va fi dragostea dintre două ființe. Va fi o întâlnire a două existențe. Două suflete se vor întâlni, se vor contopi, dar ambele vor ieși din întâlnirea aceasta extrem de solitare.

Solitudine înseamnă puritate. Solitudine înseamnă că ești doar tu însuși și nimeni altcineva. Solitudine înseamnă că ești aur pur; doar aur și nimic altceva, doar tu însuși. Iubirea te face solitar. Singurătatea va dispărea, dar își va face apariția solitudinea.

Singurătatea este o stare în care nu te simți bine cu tine însuși, ești plictisit, sătul de tine, și vrei să te duci undeva unde să uiți de tine, preocupându-te de altcineva. Solitudinea e atunci când ești încântat peste poate de simplul fapt de a fi. Ești în extaz doar pentru că ești tu însuși, așa cum ești. Nu ai nevoie să te duci nicăieri. Nevoia a dispărut, îți ești suficient ție însuși. Dar acum, în ființa ta se petrece un lucru nou. Ai atât de mult încât nu poți ține în tine, trebuie să împărtășești, trebuie să oferi. Și când cineva îți acceptă darul, te simți recunoscător pentru că acea persoană ți l-a acceptat.

Iubiții se simt recunoscători pentru că iubirea lor a fost acceptată. Se simt plini de gratitudine, fiindcă erau atât de plini de energie și aveau nevoie de cineva asupra căruia să-și reverse acea energie. Când o floare înflorește și își răspândește mireasma în vânt, ea se simte recunoscătoare vântului. Mireasma o apăsă tot mai greu, devenea aproape o povară. E exact ca și cum o femeie ar fi însărcinată, cele nouă luni ar fi trecut, iar copilul încă ar întârzia să se nască. Acum ea se simte împovărată; vrea să împărtășească acest copil cu lumea.

Aceasta este semnificația nașterii. Până acum, femeia a purtat copilul în ea, a fost numai al ei. Dar acum e prea mult, nu-l mai poate ține în ea. Trebuie împărtășit; copilul trebuie împărtășit cu lumea. Mama trebuie să-și lase deoparte zgârcenia. Odată ce copilul a ieșit din pântec, el nu mai e doar al mamei; treptat, el se va îndepărta de ea, tot mai mult și mai mult. Va deveni parte integrantă din lumea largă.

Același lucru se întâmplă când un nor e plin cu apă și gata să se reverse; când în cele din urmă se revarsă sub formă de ploaie, norul se simte despovărat și fericit și recunoscător pământului însetat pentru că i-a acceptat ploaia.

Există două tipuri de iubire. Una este iubirea care apare când te simți singur: dintr-o nevoie, te îndrepti spre celălalt. Cealaltă iubire apare când nu te simți singur, ci solitar. În primul caz vrei să obții ceva; în al doilea caz vrei să oferi ceva. Un om care oferă e un împărat.

Iubirea care apare din solitudine nu e o iubire obișnuită. Ea nu are nimic de-a face cu dorința carnală, ci, dimpotrivă, reprezintă cea mai măreață transformare a dorinței fizice în iubire. Iar iubirea te face individual. Dacă nu te face individual, dacă încearcă să te facă sclav, atunci nu e iubire; e ură care să dă drept iubire. Iubirea de acest fel ucide, distruge individualitatea celuilalt. Ea te trage în jos; în loc să te înalțe, să îți ofere grație, ea te trage în noroi, și oricine e implicat într-o astfel de relație începe să simtă că trăiește ceva murdar.

Iubirea ar trebui să-ți ofere libertate; nu te mulțumi niciodată cu mai puțin de-atât. Iubirea ar trebui să facă din tine un om complet liber, un hoinar pe cerul libertății, fără nici un fel de rădăcini fixate pe nicăieri. Iubirea nu caută să te fixeze undeva; dorința carnală în schimb, da.

Meditația și iubirea reprezintă cele două moduri prin care poți să ajungi la individualitatea despre care vorbesc. Între ele există o relație profundă. De fapt, ele reprezintă cele două fețe ale aceleiași monede: iubire și meditație. Dacă meditezi, mai devreme sau mai târziu vei ajunge la iubire. Dacă meditezi profund, mai devreme sau mai târziu vei începe să simți o iubire imensă ivindu-se în tine, una pe care n-ai mai cunoscut-o până atunci: o calitate nouă a ființei tale, o ușă nouă care se deschide. Ai devenit o flacăra nouă și acum vrei să împărtășești.

Dacă iubești profund, treptat vei deveni conștient de faptul că iubirea ta devine din ce în ce mai meditativă. O calitate subtilă a tăcerii va pătrunde în tine. Gândurile vor dispărea, pauzele de tăcere dintre ele vor fi tot mai mari. Te vei apropia de profunzimile tale.

Iubirea, dacă e așa cum trebuie, te face meditativ. Meditația, dacă e așa cum trebuie, te face iubitor.

Nu poți lupta în mod direct cu întunericul singurătății. Lucrul acesta e esențial și trebuie înțeles de toată lumea; există câteva lucruri esențiale în viață, iar acesta este unul dintre ele: nu poți lupta cu întunericul în mod direct, nu poți lupta cu singurătatea în mod direct, nu poți lupta cu frica de izolare în mod direct, deoarece nici unul dintre aceste lucruri nu există; ele reprezintă doar niște absențe, așa cum întunericul e absența luminii.

Poți să te lupți toată viața cu acest întuneric și tot nu vei ieși învingător, însă o lumânare micuță e suficientă pentru a-l risipi. Trebuie să te orientezi spre lumină, fiindcă e pozitivă, e existențială; ea există prin sine însăși. Iar odată ce ai adus lumina, tot ceea ce reprezenta absența ei dispare automat.

Singurătatea e similară întunericului.

Tu nu-ți cunoști solitudinea. Nu îi cunoști frumusețea, puterea extraordinară, forța. Singurătatea și solitudinea sunt sinonime în dicționar, dar existența nu se ia după dicționarele tale. Și nimeni n-a încercat încă să facă un dicționar existențial, care să nu contrazică existența.

Singurătatea e o absență, cauzată de faptul că nu-ți cunoști solitudinea. Există în tine o frică. Te simți singur, așa că vrei să te agăți de ceva, de cineva, de o relație, doar ca să-ți păstrezi iluzia că nu ești singur. Dar tu știi că ești singur, de aici durerea. Pe de o parte te agăți de ceva care nu e decât

un aranjament temporar – o relație, o prietenie. Iar în timpul cât ești în acea relație poți să îți crezi o oarecare iluzie, ca să-ți uiți singurătatea.

Dar aici e problema: cu toate că poți să-ți uiți singurătatea pentru o clipă, în clipa următoare brusc devii conștient de faptul că relația respectivă sau prietenia respectivă nu e permanentă. Ieri nu cunoșteai acest bărbat sau această femeie, erați niște străini. Astăzi sunteți prieteni; cine știe cum veți fi mâine? Poate că veți fi din nou străini, de aici suferința.

Iluzia îți aduce o oarecare mângâiere, dar ea nu poate crea realitatea, așa încât orice frică să dispară. Ea reprimă frica, așa că la suprafață te simți bine – cel puțin încerci să te simți bine. Te prefaci față de tine că te simți bine: ce minunată e relația, cât de minunată e persoana aceasta. Dar în spatele iluziei – iar iluzia e atât de subtilă încât vezi prin ea – în inimă există durere, fiindcă inima știe cât se poate de bine că mâine lucrurile ar putea să nu mai stea la fel – și într-adevăr nu vor mai sta la fel.

Viața îți arată prin fiecare experiență că lucrurile se schimbă întruna. Nimic nu rămâne la fel; nu te poți agăța de nimic într-o lume mereu schimbătoare. Ai vrut să faci din prietenia ta ceva permanent, dar dorința asta e împotriva legii schimbării, iar legea aceea nu va face excepții. Ea își vede de treabă mai departe. Se va schimba, totul se va schimba. Poate că în timp vei înțelege că a fost bine că n-a ascultat de tine, a fost bine că existența nu și-a bătut capul cu dorințele tale și a făcut mai departe tot ce a vrut ea să facă.

Poate că va dura puțin până când vei înțelege. Vrei ca acest prieten al tău să-ți rămână prieten pentru totdeauna, dar mâine el s-ar putea transforma într-un dușman. Sau pur și simplu tu îți vezi de drum, iar el o ia pe un alt drum. Altcineva va ocupa locul rămas gol în urma lui, cineva care va fi o ființă mult superioară lui. Atunci, brusc, îți dai seama că a fost bine că celălalt și-a văzut de drum, altminteri ai fi rămas blocat într-o prietenie cu el. Dar tot nu înveți vreodată lecția în profunzime, suficient de bine încât să încetezi a mai cere ca lucrurile să fie permanente.

Vei începe să ceri ca relația ta cu acest bărbat, cu această femeie să fie permanentă; aceasta n-ar trebui să se schimbe. N-ai învățat cu adevărat lecția că schimbarea e însăși materia din care e făurită viața. Trebuie să o înțelegi și să trăiești ținând cont de ea. Nu crea iluzii; ele nu-ți vor fi de ajutor. Și toată lumea creează iluzii de diferite feluri.

Am cunoscut un om care spunea: „Eu am încredere numai în bani, nu în altceva“.

I-am spus: „Ai spus un lucru foarte semnificativ“.

Mi-a zis: „Toată lumea se schimbă. Nu poți să te bazezi pe nimeni. Și pe măsură ce îmbătrânești, numai banii îți aparțin. Nimănui nu-i pasă de tine, nici măcar fiului tău sau soției tale. Dacă ai bani, tuturor le pasă de tine, toți te respectă datorită banilor. Dacă nu ai bani devii un cerșetor.“

Afirmația lui că singurul lucru pe lume în care poate să aibă încredere sunt banii venea dintr-o lungă experiență de viață, din faptul că fusese înșelat de nenumărate ori de oamenii în care avusese încredere. Iar el crezuse că îl iubesc, însă ei erau interesați doar de banii lui.

„Dar“, i-am spus, „în clipa morții banii nu vor fi lângă tine. Poți avea iluzia că cel puțin banii sunt alături de tine, dar când îți vei da ultima suflare, banii nu vor mai fi lângă tine. Ai câștigat niște bani, dar îi vei lăsa pe acest țărm; nu-i poți duce cu tine dincolo de moarte. Vei cădea atunci într-o singurătate profundă, pe care ai ascuns-o în spatele banilor.“

Există oameni care aleargă după putere, dar motivul e același: când sunt la putere, foarte mulți oameni roiesc în jurul lor, milioane de oameni sunt sub dominația lor. Nu sunt singuri. Sunt mari lideri politici și religioși. Dar puterea e schimbătoare. Azi o ai, mâine s-a dus, și brusc întreaga iluzie dispare. Ești mai singur decât oricine, fiindcă ceilalți măcar s-au obișnuit cu singurătatea. Tu nu ești obișnuit, singurătatea ta doare mai tare.

Societatea a încercat să aranjeze lucrurile în așa fel încât să poți să uiți de singurătate. Căsătoriile aranjate au rolul de a te face să simți că ai alături o soție. Toate religiile se împotrivesc divorțului pentru simplul motiv că dacă e permis divorțul, atunci motivul de bază pentru care a fost inventată căsătoria e distrus. Motivul de bază a fost acela de a-ți oferi pe cineva care să-ți țină companie o viață întreagă.

Dar chiar dacă o soție va fi cu tine sau un soț va fi cu tine toată viața, asta nu înseamnă că iubirea rămâne neschimbată. De fapt, în loc să-ți ofere pe cineva care să-ți țină companie, societatea îți oferă o povară pe care s-o duci în spinare. Erai singur, îți era deja greu, iar acum mai ai de dus în spate încă o persoană care se simte singură. Iar într-o astfel de viață nu există

speranță, fiindcă odată ce iubirea dispare sunteți amândoi singuri și trebuie să vă suportați unul pe altul. Acum nu se mai pune problema să fiți fermecați unul de celălalt; cel mult vă puteți tolera reciproc cu răbdare. Singurătatea voastră n-a fost transformată prin intermediul strategiei sociale a căsătoriei.

Religiile au încercat să facă din tine un membru al unei religii organizate, astfel încât să fii mereu într-o mulțime. Știi că există milioane de catolici; nu ești singur, milioane de catolici sunt împreună cu tine. Iisus Hristos e mântuitorul tău. Dumnezeu e cu tine. Singur, există posibilitatea să greșești, să te înșeli, dar nu se poate ca milioane de oameni să greșească. Un pic de sprijin, dar chiar și acela e compromis din cauză că există milioane de oameni care nu sunt catolici. Există aceia care l-au răstignit pe Iisus, există aceia care nu cred în Dumnezeu. Iar numărul lor nu e mai mic decât al catolicilor, ci e mai mare. Există alte religii, cu concepte diferite. E dificil să nu te îndoiești, dacă ești o persoană inteligentă. Poate că milioane de oameni urmează un anumit sistem de credințe, dar tot nu poți fi sigur că aceștia sunt cu tine, că nu ești singur.

Dumnezeu a fost un instrument, dar toate instrumentele au eșuat. A fost un instrument... când nimic altceva nu e prezent, măcar Dumnezeu e cu tine. El e întotdeauna cu tine, peste tot. În noaptea neagră a sufletului, el e cu tine, așa că nu-ți face griji. A fost un concept bun pentru a păcăli o umanitate puerilă, dar tu nu poți fi păcălit. Dumnezeul acesta care e mereu peste tot – nu-l vezi, nu poți să vorbești cu el, nu poți să-l atingi. Nu ai nici o dovadă a existenței lui, tot ce ai e dorința ta ca el să fie lângă tine. Dar dorința ta nu dovedește nimic.

Dumnezeu e doar o dorință a minții infantile. Omul s-a maturizat, iar Dumnezeu și-a pierdut semnificația. Ipoteza aceasta și-a pierdut impactul.

Ce încerc să spun e că orice încercare de a evita singurătatea a eșuat și va eșua, fiindcă e împotriva unui aspect fundamental al vieții. Nu de ceva care să te facă să uiți de singurătate ai tu nevoie. Ai nevoie să devii conștient de solitudinea ta, căci aceasta este o realitate. Și e extraordinar de frumos să o trăiești, să o simți, fiindcă ea reprezintă eliberarea ta de mulțime, de ceilalți. Reprezintă eliberarea de frica de singurătate.

Însuși cuvântul „singurătate“ îți amintește imediat de un fel de rană: ai

nevoie de ceva pentru a umple un gol. Există în tine un gol, iar acel gol doare, așa că trebuie să-l umpli cu ceva. Însuși cuvântul „solitudine“ are o altă rezonanță, nu te duce cu gândul la o rană, la un gol care trebuie umplut. Solitudine nu înseamnă altceva decât deplinătate. Ești întreg; nu e nevoie să te completeze altcineva.

Așadar încearcă să-ți găsești centrul, acel punct din interiorul tău în care ești mereu în solitudine, în care ai fost mereu în solitudine. În viață, în moarte, oriunde te-ai afla vei fi în solitudine. Dar e un sentiment de plinătate; nu e un gol, e ceva plin, complet, ceva atât de plin cu toate bucuriile vieții, cu toate frumusețile și binecuvântările existenței încât odată ce ai gustat din solitudine, durerea inimii dispare. În locul ei își face apariția ritmul nou al unei stări de o dulceață, de o pace, de o bucurie, de o beatitudine extraordinară.

Nu înseamnă că un om care e centrat în solitudinea lui, complet în sine, nu-și poate face prieteni. De fapt, numai o astfel de persoană își poate face prieteni, fiindcă acum nu mai pornește totul dintr-o nevoie a lui, ci din dorința de a împărtăși. Atunci ai atât de mult încât poți împărtăși.

Iar când împărtășești, nu se pune problema de agățare. Curgi împreună cu existența, curgi împreună cu schimbările vieții, fiindcă nu contează cu cine împărtășești. Măine poate să fie aceeași persoană – poate să fie aceeași persoană toată viața – sau poate să fie o altă persoană. Nu e un contract, nu e o căsătorie; ci pur și simplu, din preaplinul tău, vrei să oferi. Așa că oferi oricui se întâmplă să fie lângă tine. Iar faptul de a oferi e o mare bucurie.

Să cerșești e o mare nefericire. Chiar dacă primești ceva cerșind, vei rămâne nefericit. Te va dura. Îți va răni mândria, îți va răni integritatea. Dar faptul de a împărtăși te va face mai centrat, mai integrat, mai mândru – însă nu la nivelul egoului, ci pur și simplu mândru că existența a manifestat compasiune față de tine. Nu e o mândrie a egoului; e un fenomen cu totul diferit, o recunoaștere a faptului că existența ți-a permis să ai parte de ceva ce milioane de oameni și-ar dori să aibă, doar că ei se află la o ușă greșită. Întâmplător, tu te afli la ușa potrivită.

Ești mândru de beatitudinea ta și de tot ceea ce ți-a oferit existența. Frica dispare, întunericul dispare, durerea dispare, dorința de celălalt dispare. Poți iubi un om, iar dacă acel om iubește pe altcineva nu va exista nici un fel

de gelozie, fiindcă iubirea ta a izvorât dintr-o mare bucurie. Nu te-ai agățat de acea persoană, nu i-ai îngrădit libertatea. Nu ți-ai făcut griji că ți-ar putea scăpa printre degete, că altcineva ar putea începe o poveste de dragoste cu ea. Când îți împărtășești bucuria, nu creezi o temniță pentru nimeni. Pur și simplu oferi. Nici măcar nu te aștepti la recunoștință sau la mulțumiri, fiindcă nu ai oferit ca să primești ceva – nici măcar ca să primești recunoștință. Oferi pentru că ești atât de plin încât trebuie să oferi.

Așa că eu nu-ți voi spune să faci ceva în privința singurătății. Caută-ți solitudinea. Uită de singurătate, uită de întuneric, uită de durere. Acestea reprezintă doar absența solitudinii, iar experiența solitudinii le va risipi îndată. Iar metoda e aceeași: privește-ți mintea, fii conștient. Fii din ce în ce mai conștient, așa încât în cele din urmă să fii conștient numai de tine însuși. Acesta este punctul în care devii conștient de solitudine.

Și întotdeauna caută să vezi dacă problema cu care te confrunți e reprezentată de ceva negativ sau de ceva pozitiv. Dacă e vorba de un lucru negativ, atunci nu lupta împotriva lui; nu-ți bate capul absolut deloc cu el. Doar caută echivalentul lui pozitiv, și atunci te vei afla la ușa potrivită. Majoritatea oamenilor din lume dau greș din cauză că încep să lupte direct cu ușa negativă. Nu există nici o ușă; există numai întuneric, există numai absență. Și cu cât luptă mai mult, cu atât mai mult eșuează, cu atât mai mult devin pesimiști, deznădăjduiți, iar într-un final hotărâsc că viața nu are nici un sens, că nu e decât un chin. Greșeala lor e aceea că intră pe ușa greșită.

Așa că înainte de a înfrunța o problemă, studiaz-o cu băgare de seamă și vezi dacă nu cumva reprezintă absența a ceva. Și adevărul e că toate problemele tale reprezintă absența a ceva. Odată ce ți-ai dat seama absența cărui lucru sunt ele, caută echivalentul lor pozitiv. În clipa în care îl găsești ai găsit lumina, iar întunericul a dispărut.

De ce mă simt pe deplin vie numai atunci când sunt îndrăgostită? Îmi spun că ar trebui să fiu capabilă să aprind flacăra în mine chiar și în absența celui alt, dar până acum n-am reușit s-o fac. E cumva un fel de joc stupid gen Așteptându-l pe Godot pe care îl joc cu mine însămi? Când s-a încheiat ultima poveste de dragoste, mi-am jurat că n-am să mai permit aceluiași

proces să o ia de la capăt, dar am ajuns iar să mă simt vie doar pe jumătate, așteptându-l pe „el“ să vină.

Nevoia de celălalt rămâne până în punctul, până la acea experiență în care pătrunzi în nucleul tău lăuntric. Până când nu ajungi să te cunoști pe tine însăși, nevoia de celălalt va persista. Dar nevoia de celălalt e absolut paradoxală, e prin natura ei paradoxală. Când ești singur suferi de singurătate, simți că îți lipsește celălalt; viața ta pare înjumătățită. Își pierde bucuria, își pierde curgerea, înflorirea; rămâne subnutrită. Dacă ești împreună cu celălalt, atunci apare o problemă nouă, fiindcă celălalt începe să-ți acapareze spațiul. Începe să îți impună condiții, începe să ceară lucruri de la tine, începe să-ți distrugă libertatea, iar lucrul acesta doare.

Așa că atunci când ești cu cineva, ești fericit numai pentru câteva zile, atât cât durează luna de miere – și cu cât ești mai inteligent, cu atât mai scurtă va fi luna de miere, ține minte. Numai pentru oamenii complet stupizi poate să țină toată viața; pentru oamenii insensibili ea poate dura o viață. Dar dacă ești inteligent, sensibil, în curând vei înțelege ce ai făcut. Celălalt îți distruge libertatea, și brusc devii conștient de faptul că ai nevoie de libertatea ta, fiindcă libertatea are o valoare imensă. Și hotărăști să nu-ți mai bați niciodată capul cu relații.

Și ești din nou singur și liber, dar ceva lipsește, fiindcă singurătatea ta e o stare negativă. Așa că nu te mai interesează libertatea. Da, ești liber, dar ce să faci cu libertatea asta? Nu există iubire în viața ta, și ambele sunt vitale.

Iar până acum, umanitatea a trăit într-un mod atât de smintit încât a fost posibil să-ți împlinești doar o singură nevoie: fie ai putut să fii liber, dar atunci a trebuit să renunți cu totul la iubire. Asta fac călugării și călugărițele din toate religiile: renunță la ideea de dragoste, sunt liberi; nu e nimeni care să-i stânjenească, nu e nimeni care să se amestece cu ei nimeni care să ceară ceva de la ei, care să-i posede. Dar viața lor devine atunci rece, aproape moartă.

Poți să te duci la orice mănăstire și să te uiți la călugări și la călugărițe: viața lor e urâtă. Duhnește a moarte; nu are parfumul vieții. Nu există acolo dans, nu există bucurie, nu există cântec. Toate cântecele au dispărut, toată

bucuria a dispărut. Sunt paralizați – cum ar putea să danseze? Sunt schilodiți – cum ar putea să danseze? Nu au pentru ce să danseze. Energiile lor sunt blocate, nu mai curg. Pentru ca acestea să curgă e nevoie de celălalt; fără celălalt nu există curgere.

Așa că majoritatea oamenilor s-au hotărât în favoarea iubirii și au renunțat la ideea de libertate. Dar atunci oamenii trăiesc ca niște sclavi. Bărbatul a redus femeia la un obiect, la o marfă, și bineînțeles că femeia a făcut și ea același lucru, în felul ei subtil: a făcut ca soții să fie ținuți sub papuc.

Am auzit:

În New York, câțiva bărbați ținuți sub papuc și-au dat mâna și au fondat un club în semn de protest – Mișcarea de Eliberare a Bărbatului sau ceva de genul ăsta! Și bineînțeles că l-au ales președinte pe acela dintre ei care era cel mai ținut sub papuc.

A avut loc prima întâlnire, dar președintele nu și-a făcut apariția. Erau cu toții îngrijați. Au dat fuga la el acasă și l-au întrebat: „Ce s-a întâmplat? Ai uitat?”

„Nu“, le-a răspuns el, „dar nu m-a lăsat nevastă-mea să vin. Mi-a zis că dacă ies din casă, nu mai am voie să intru înapoi! Nu pot să-mi asum asemenea risc.“

Bărbatul a redus femeia la o sclavă, iar femeia a redus bărbatul la un sclav. Și bineînțeles că amândoi urăsc sclavia, amândoi i se opun. Se ceartă încontinuu; orice pretext, oricât de mic, și cearta reîncepe.

Dar adevărata luptă se duce undeva adânc înăuntrul lor; adevărata luptă e aceea pentru redobândirea libertății. Nu pot spune lucrul ăsta atât de limpede, poate că au și uitat complet că despre asta e vorba de fapt. Mii de ani oamenii au trăit în felul acesta. Și-au văzut tații și mamele trăind așa, și-au văzut bunicii trăind așa. Așa trăiesc oamenii; au acceptat modul acesta de viață, iar libertatea lor a fost distrusă.

E ca și cum am încerca să zburăm pe cer cu o singură aripă. Unii oameni au

aripa iubirii, alții au aripa libertății, dar nici unii, nici alții nu pot zbura, fiindcă e nevoie de ambele aripi pentru asta.

**Întrebi: „De ce mă simt pe deplin vie numai atunci când sunt îndrăgostită?“
E ceva cât se poate de firesc; nu e nimic rău în asta. Așa trebuie să fie.
Iubirea e o nevoie firească; e precum hrana. Dacă îți e foame, sigur că vei simți o neliniște profundă. Fără iubire, sufletul tău e înfometat; iubirea e o hrană a sufletului. Tot așa cum corpul are nevoie de mâncare, de apă, de aer, sufletul are nevoie de iubire. Dar sufletul are nevoie și de libertate, iar faptul că noi încă n-am acceptat acest fapt e un lucru extrem de ciudat.**

Dacă iubești, nu e nevoie să îți distrugi libertatea. Iubirea și libertatea pot coexista; nu se exclud reciproc. Doar din cauza prostiei noastre am creat un antagonism între cele două. Astfel, călugării cred că oamenii care duc o viață lumească sunt proști, iar oamenii care trăiesc în lume știu, în sinea lor, că de fapt călugării sunt niște proști, fiindcă se lipsesc de toate bucuriile vieții.

Un mare preot a fost întrebat: „Ce e iubirea?“

Iar el a răspuns: „Un cuvânt alcătuit din cinci vocale, două consoane și doi oameni proști!“

Așa condamnă ei iubirea. Din cauză că toate religiile au condamnat iubirea, ele au lăudat foarte mult libertatea. În India, termenul folosit pentru experiența supremă este moksha, care înseamnă libertate absolută.

Spui mai departe: „Îmi spun că ar trebui să fiu capabilă să aprind flacăra în mine și în absența celuilalt, dar până acum n-am reușit s-o fac“. Nici de acum înainte n-ai să poți; nu se va schimba nimic în privința asta. Ar trebui mai degrabă să-ți schimbi condiționarea în privința iubirii și a libertății. Iubește persoana respectivă, dar oferă-i libertate totală. Iubește-o, dar stabilește clar de la început că nu-ți vinzi libertatea.

Iar dacă nu poți face asta aici, în comunitatea mea, n-ai s-o poți face nicăieri altundeva. Aici noi experimentăm cu multe lucruri, iar una dintre dimensiunile experimentului nostru constă din a face ca iubirea și libertatea să fie posibile împreună, din a sprijini coexistența lor. Iubește, dar nu posedă persoana respectivă și nu te lăsa posedat. Insistă să îți păstrezi libertatea, și nu-ți pierde iubirea, fiindcă nu e nevoie. În realitate nu există

nici o ostilitate între libertate și iubire; ostilitatea dintre ele e creată de om. Sigur că lucrurile au stat așa secole de-a rândul, drept care te-ai obișnuit cu ele; a ajuns să fie o condiționare.

Un fermier bătrân din Sud vorbea abia șoptit. Aplecându-se peste un gard de la marginea unui drum de țară, se uita la niște porci sălbatici aflați într-o zonă împădurită. La fiecare câteva minute, porcii dădeau buzna printr-o gaură din gard, traversau în fugă drumul către o altă zonă de pământ împădurit, și după câteva clipe veneau înapoi în fugă.

„Ce-au pățit porcii ăștia?“, a întrebat un străin aflat în trecere pe-acolo.

„N-au pățit nimic“, a șoptit fermierul cu voce răgușită. „Sunt ai mei, și înainte să-mi pierd vocea îi chemam să le dau să mănânce. După ce mi-am pierdut vocea, am început să bat cu bățul în uluca asta de la gard de fiecare dată când venea ora mesei.“

A tăcut o vreme, apoi a scuturat din cap cu un aer grav. „Iar acum“, a reluat el, „afurisitele astea de ciocănituri din copaci i-au scos din minți pe bieții porci!“

Condiționarea! Asta i s-a întâmplat omenirii.

Unul dintre discipolii lui Pavlov, pionierul și creatorul teoriei reflexului condiționat, încerca un experiment în genul celui alt. A cumpărat un cățeluș și a hotărât să-l condiționeze să se ridice în picioare și să latre pentru a obține mâncare. A ținut mâncarea cățelului la o înălțime la care el nu putea ajunge, a lătrat de câteva ori, apoi a pus-o pe podea, lângă el. Ideea era ca acel cățeluș să asocieze ridicatul în picioare și lătratul cu obținerea hranei și să învețe să facă așa atunci când îi era foame.

A continuat în felul acesta cam o săptămână, dar cățelul n-a învățat lecția. După încă o săptămână, bărbatul a abandonat experimentul și a pus pur și simplu mâncarea jos pe podea, în fața cățelului, însă acesta a refuzat să mănânce. Aștepta ca stăpânul său să se ridice în picioare și să latre! Asta era condiționarea pe care o căpătase.

E doar o condiționare și poți renunța la ea. Ai nevoie doar să petreci un timp în meditație. Meditația înseamnă pur și simplu procesul prin care îți decondiționezi mintea. Tot ce ți-a făcut societatea trebuie anulat. Când ești decondiționat, devii capabil să vezi frumusețea iubirii și libertății laolaltă; ele sunt două fețe ale aceleiași monede. Dacă iubești cu adevărat un om, îi vei oferi libertate absolută – acesta este darul iubirii. Iar când există libertate, iubirea răspunde într-un mod extraordinar. Când acorzi cuiva libertate, i-ai oferit cel mai mare dar, iar iubirea vine la tine în fuga mare.

Mă întrebi: „Joc eu cumva un fel de joc stupid gen Așteptându-l pe Godot pe care îl joc cu mine însămi?“ Nu.

„Când s-a încheiat ultima poveste de dragoste, mi-am jurat că n-am să mai permit aceleiași proces să o ia de la capăt, dar am ajuns iar să mă simt vie doar pe jumătate, așteptându-l pe «el» să vină.“ Dar nu poți să te schimbi doar pentru că faci un jurământ, doar pentru că iei o hotărâre în sensul ăsta. Trebuie să înțelegi. Iubirea e o nevoie fundamentală, la fel e și libertatea, așa că ambele trebuie satisfăcute. Iar un om care e plin de iubire și liber e fenomenul cel mai frumos din lume. Și când se întâlnesc două persoane de o asemenea frumusețe, relația lor nu e câtuși de puțin o relație. E o relaționare. E o curgere constantă, precum curgerea unui râu. E o creștere continuă către noi înălțimi.

Înălțimea supremă a iubirii și a libertății o reprezintă experiența divinului. În ea vei găsi atât o iubire imensă, o iubire absolută, cât și o libertate absolută.

Îmi e mereu frică să stau singur, fiindcă atunci când sunt singur încep să mă întreb cine sunt. Am sentimentul că dacă voi căuta adânc în mine voi descoperi că nu sunt cine am crezut eu că sunt vreme de 26 de ani, ci o ființă, prezentă în momentul nașterii și poate și în clipa de dinainte. Nu știu de ce, dar lucrul acesta mă sperie îngrozitor. Mi se pare un fel de nebunie și mă determină să mă pierd în lucruri exterioare ca să mă simt mai în siguranță. Cine sunt eu și de ce frica asta?

Nu e numai a ta frica asta, ci e a tuturor. Fiindcă nimeni nu e ceea ce era menit să fie.

Societatea, cultura, religia, educația au conspirat toate împotriva copiilor inocenți. Ei au toată puterea, copilul e neputincios și dependent. Așa că orice vor ei să facă din el vor face. Nu vor permite nici unui copil să crească și să-și împlinească destinul său firesc. Fiecare efort al lor e menit să transforme ființele omenești în lucruri folositoare.

Dacă un copil e lăsat să se dezvolte în voie, în felul lui, cine știe dacă va fi sau nu de vreun folos grupurilor de interese? Societatea nu e dispusă să își asume riscul. Ea înșfacă copilul devreme și începe să-l modeleze, dându-i forma de care are nevoie societatea. Într-un anumit sens, ea ucide sufletul copilului și-i oferă o identitate falsă, așa încât el nu simte niciodată lipsa sufletului său, a ființei sale.

Identitatea falsă e un substitut. Dar acel substitut e util numai în mulțimea aceea de oameni care ți-a dat-o. În clipa în care ești singur, identitatea falsă începe să se crape, iar cea reală și reprimată începe să se ivească printre crăpături.

De aici vine frica de singurătate. Nimeni nu vrea să fie singur, toată lumea vrea să aparțină unei mulțimi – nu doar unei mulțimi, ci mai multor mulțimi. Un om aparține unui grup religios, unui partid politic, unui club rotary și multor altor grupuri de diverse feluri. Oamenilor le place să fie susținuți 24 de ore pe zi, fiindcă identitatea falsă nu poate rezista dacă nu e susținută. În clipa în care ești singur, începi să simți o ciudată nebunie.

Despre asta ai întrebat tu, fiindcă vreme de 26 de ani ai crezut că ești cineva, apoi, brusc, într-un moment de singurătate, începi să simți că nu ești ce ai crezut. De aici se naște o teamă: atunci cine ești tu? Când reprimarea a durat 26 de ani, va fi nevoie de un anumit timp pentru ca identitatea reală să se manifeste. Intervalul dintre prăbușirea identității false și manifestarea celei reale a fost numit de mistici „noaptea neagră a sufletului“ – o expresie foarte potrivită. Acum nu mai ești identitatea cea falsă, dar nu ești încă nici cea reală. Ești undeva în aer, nu știi cine ești.

Mai ales în Occident – iar cel care a pus întrebarea vine din Occident – problema e chiar mai complicată. Pentru că n-au elaborat nici o

metodologie menită să ducă la descoperirea identității reale cât mai curând posibil, așa încât noaptea neagră a sufletului să fie scurtată. Occidentul nu știe absolut nimic despre meditație. Iar meditația nu este decât o altă denumire a faptului de a sta în singurătate, în tăcere, așteptând ca identitatea ta reală să iasă la suprafață. Nu e o acțiune, e o relaxare tăcută, fiindcă orice acțiune a ta va veni din personalitatea ta falsă. Tot ce ai făcut vreme de 26 de ani a venit din ea; e un obicei vechi.

Obiceiurile mor greu.

A existat în India un mare mistic, Eknath. Acesta se afla într-un pelerinaj sfânt împreună cu toți discipolii lui. Era o călătorie de trei-șase luni.

La el a venit un bărbat care i-a căzut la picioare și i-a zis: „Știu că nu sunt demn. O știi și tu, și toată lumea care mă cunoaște. Dar știu că, de asemenea, compasiunea ta e mai mare decât lipsa mea de demnitate. Te rog să mă accepți printre membrii grupului care face acest pelerinaj sfânt.“

Eknath i-a zis: „Ești un hoț, și nu unul oarecare, ci unul foarte abil. N-ai fost niciodată prins, și toată lumea știe că ești un hoț. Eu simt fără îndoială că aș vrea să te iau cu mine, dar mai trebuie să mă gândesc și la ceilalți 50 de oameni care vin cu mine. Va trebui să-mi promiți ceva – și nu-ți cer decât ca în aceste trei-șase luni cât durează pelerinajul să te abții de la furat. După aceea e treaba ta. odată ce ne-am întors acasă, promisiunea ta nu mai e valabilă.“

Bărbatul i-a zis: „Sunt fără discuție gata să îți promit, și îți sunt extrem de recunoscător pentru compasiunea ta“.

Ceilalți 50 de oameni erau neîncredători. Să ai încredere într-un hoț... Dar n-au putut să-i zică nimic lui Eknath, el era maestrul.

A început pelerinajul, și încă din prima noapte au apărut necazurile. În dimineața următoare era agitație: unuia îi lipsea haina, altuia îi lipsea cămașa, banii altcuiva fuseseră furati. Și toată lumea striga: „Unde îmi sunt banii?“, și îi spuneau toți lui Eknath: „Ne-am făcut griji de la bun început pentru că l-ai luat pe omul ăsta cu noi. Un obicei de-o viață...“

Dar când s-au uitat mai bine, au văzut că lucrurile nu fuseseră furate. Dacă unuia îi lipseau banii, aceștia se aflau în traista altuia. Dacă lipsea haina

cuiva, aceasta era găsită în bagajul altcuiva. S-au găsit toate lucrurile, dar era o muncă inutilă – și s-a repetat apoi în fiecare dimineață! Și nimeni nu reușea să înțeleagă ce sens aveau toate acestea. Cu siguranță nu era mâna hoțului, fiindcă nu se fura de fapt nimic.

În a treia noapte, Eknath a rămas treaz ca să vadă ce se petrece. La miezul nopții, hoțul – din obișnuință – s-a trezit, a început să ia lucruri dintr-o parte și să le mute în altă parte. Eknath l-a oprit și l-a întrebat: „Ce faci? Ai uitat ce ai promis?”

El i-a răspuns: „Nu, n-am uitat. Nu fur nimic; dar n-am promis că n-o să mut lucrurile dintr-un loc într-altul. După șase luni va trebui să fiu din nou hoț; așa că mă antrenez. Și trebuie să înțelegi, e un obicei de-o viață, nu pot să renunț la el așa, pur și simplu. Acordă-mi timp pentru asta. Trebuie să-mi înțelegi și mie dificultatea. Vreme de trei zile n-am furat absolut nimic – e ca și cum aș ține post! Ocupația asta e doar un substitut. Noaptea îmi câștig eu existența, la miezul nopții, așa că îmi vine foarte greu să stau întins în pat, treaz. Și atâția idioți dorm buștean, iar eu nu fac nimănui nici un rău. Dimineața își vor găsi lucrurile.“

Eknath i-a zis: „Ești un om ciudat. Vezi bine că în fiecare dimineață e mare agitație și că se pierde degeaba una–două ore pentru ca oamenii să-și găsească lucrurile acolo unde le-ai pus tu – lucrurile unuia în bagajele altuia. Toată lumea trebuie să-și deschidă bagajul și să-i întrebe pe ceilalți: «Cui aparțin acestea?»“

Hoțul i-a răspuns: „Măcar atâta concesie trebuie să-mi faci și mie“.

26 de ani de personalitate falsă impusă ție de oameni pe care i-ai iubit, i-ai respectat... iar ei nu ți-au făcut nici un rău cu bună știință. Intențiile lor au fost bune, atâta că n-au fost deloc conștienți. Părinții tăi, învățătorii tăi, preoții tăi, politicienii tăi n-au fost oameni conștienți, au fost inconștienți. Și chiar și o intenție bună în mâinile unei persoane inconștiente se dovedește a fi otrăvitoare.

Așa că, de fiecare dată când ești singur, apare în tine o mare frică fiindcă și brusc identitatea falsă începe să dispară. Iar până să se ivească cea reală va fi nevoie de un pic de timp. Ai pierdut-o acum 26 de ani. Va trebui să ții cont de faptul că trebuie să acoperi acest interval de 26 de ani.

Când ești pradă fricii că „îmi pierd mințile, nu mai știu cine sunt“ – fiindcă sinele care ți-a fost dat de către ceilalți constă din toate aceste lucruri – ai sentimentul că o să înnebunești. Imediat începi să faci câte ceva doar ca să-ți ții mintea ocupată. Dacă nu sunt oameni prin preajmă, măcar poți să faci diverse lucruri. În felul acesta identitatea falsă rămâne angajată și nu începe să dispară.

Din acest motiv, oamenilor le vine cel mai greu în zilele libere. Timp de cinci zile lucrează, sperând că în weekend se vor relaxa. Dar weekendul e perioada cea mai rea din lume. În weekend se întâmplă mai multe accidente, au loc mai multe sinucideri, se comit mai multe crime, mai multe furturi, mai multe violuri. Ciudat, acești oameni au fost ocupați timp de cinci zile și atunci n-a fost nici o problemă. Dar weekendul le dă ocazia să aleagă fie relaxarea, fie vreo altă activitate. Relaxarea le trezește o frică; personalitatea falsă dispare atunci când te relaxezi. Așa că e mai bine să fie ocupați cu ceva, oricât de stupid.

Oamenii aleargă spre plaje, bară la bară, în șiruri lungi de mașini. Iar dacă îi întrebi unde se duc, îți spun că „fug de mulțime“ – iar mulțimea e pe urmele lor! Cu toții se duc să caute un loc izolat, liniștit. De fapt, dacă ar fi rămas acasă ar fi avut parte de mai multă liniște și izolare, fiindcă toți idioții au plecat în căutarea unui loc retras. Și se năpustesc ca nebunii, fiindcă două zile trec repede, iar ei trebuie să ajungă cine știe unde! Iar pe plaje îi vezi mai înghesuiți ca la piață. Și, ciudat lucru, oamenii se simt foarte în largul lor când stau întinși la soare. 10 000 de oameni pe o plajă mică, stând la soare, relaxându-se.

Aceeași persoană stând singură pe aceeași plajă nu va putea să se relaxeze. Dar ea știe că mii de alți oameni se relaxează în jurul său. Aceiași oameni erau în birouri, aceiași oameni erau pe străzi, aceiași oameni erau la piață, iar acum acești oameni sunt pe plajă.

Mulțimea este un element esențial pentru ca sinele fals să existe. În clipa în care ești singur, începi să te panichezi. Acesta este motivul pentru care ar trebui să înțelegi un pic de meditație.

Nu-ți face griji, căci orice lucru care poate să dispară merită să dispară. N-are nici un sens să te agăți de el – nu îți aparține, nu te reprezintă. Tu ești cel care rămâne după ce falsul a dispărut, iar ființa nepoluată apare în locul lui.

Nimeni altcineva nu poate răspunde la întrebarea „Cine sunt eu“ pe care ți-o pui. Toate tehnicile de meditație sunt un ajutor în distrugerea a ceea ce e fals. Ele nu-ți oferă realul – realul nu poate fi oferit. Ceea ce poate fi oferit nu poate fi real. Realul îl ai deja; tot ce ai de făcut e să îndepărtezi falsul.

Meditația reprezintă doar un curaj de a fi tăcut și singur. Treptat, vei începe să simți o calitate nouă în tine, o vioiciune nouă, o frumusețe nouă, o inteligență nouă, care nu e împrumutată de la nimeni, care crește în tine. Ea are rădăcini în existența ta. Iar dacă nu ești un laș, va ajunge să dea roade într-o zi.

Numai cei curajoși pot fi religioși. Nu cei care se duc la biserică: aceia sunt lașii. Nu hindușii, mahomedanii, creștinii: aceștia sunt împotriva căutării. E aceeași mulțime, iar ei încearcă să-și consolideze și mai mult identitatea falsă.

Te-ai născut. Ai venit pe lume cu viață, cu conștiință, cu o sensibilitate extraordinară. Uită-te la un copil mic. Uită-te în ochii lui, la prospețimea aceea. Toată acea prospețime a fost acoperită de o identitate falsă.

Nu are de ce să îți fie frică. poți pierde numai ceea ce e necesar să se piardă. Și e bine să se piardă cât mai curând, căci cu cât mai mult rămâne, cu atât mai mult se consolidează, și nu poți ști nimic despre ziua de mâine. Nu e de dorit să mori înainte de a ajunge la realizarea ființei tale autentice. Numai acei puțini care au trăit cu o ființă autentică și au murit cu o ființă autentică sunt oameni binecuvântați, fiindcă ei știu că viața e veșnică, iar moartea e doar o ficțiune.

Așa că ieși din personalitatea ta falsă! Trebuie să fii în permanență atent, căci dacă nu te simți fericit în nici o situație, în nici o stare, atunci trebuie să ieși din ea. Altminteri va deveni o obișnuință pentru tine, și încetul cu încetul îți vei pierde sensibilitatea. Vei continua să fii nefericit și să rămâi în starea respectivă, ceea ce nu demonstrează decât o insensibilitate foarte profundă.

Nu e nevoie! Dacă nu te simți bine în izolare, atunci ieși din ea. Întâlnește-te cu oameni, bucură-te de compania lor, vorbește și râzi, dar când simți că te-ai săturat de toate astea, retrage-te din nou în izolare.

Amintește-ți întotdeauna să judeci totul în funcție de beatitudinea

interioară pe care ți-o provoacă. Dacă te simți beatific, atunci totul e în regulă. Dacă nu te simți beatific, atunci ceva nu e în regulă în ceea ce faci. Cu cât rămâi mai mult în starea aceea, cu atât începi să nu mai fii conștient de ea și ajungi să uiți complet că prin cooperarea ta continuă să existe sentimentul de nefericire. E nevoie de cooperarea ta, altminteri nu poate exista.

Evoluția omenească necesită trecerea individului de la un pol la celălalt. Uneori e perfect să fii complet singur: ai nevoie de spațiul tău, ai nevoie să uiți cu totul de lume și să fii doar cu tine. Celălalt e absent, așa că nu mai ai nici un fel de granițe. Celălalt dă naștere granițelor, altfel ești infinit.

Trăind cu oamenii, trăind în lume, în societate, ajungi treptat să te simți limitat, îngrădit, ca și cum ai avea ziduri de jur împrejurul tău. Te simți într-o închisoare subtilă, iar omul are nevoie de libertate de mișcare. Uneori ai nevoie să fii complet singur, pentru ca toate granițele să dispară, ca și cum celălalt nici n-ar exista, iar întregul univers și întregul cer ar exista numai pentru tine. În acel moment de solitudine îți dai seama pentru prima dată ce este infinitul.

Dar când trăiești în el prea mult, încetul cu încetul infinitul ajunge să te plictisească, își pierde savoarea. Există în el puritate și tăcere, dar nu există extaz. Extazul vine întotdeauna prin intermediul celuilalt. Atunci începi să te simți flămând de iubire și vrei să fugi de această solitudine, de această întindere vastă a spațiului. Vrei un loc primitiv, unde să fii înconjurat de ceilalți, așa încât să poți uita de tine însuși.

Aceasta este polaritatea fundamentală a vieții: iubire și meditație. Oamenii care încearcă să trăiască doar prin iubire și relații ajung încetul cu încetul să fie foarte limitați. Își pierd caracterul infinit și puritatea și devin superficiali. A trăi întruna în relații înseamnă a trăi întruna la graniță, acolo unde îl poți întâlni pe celălalt. Așa că stai mereu la poartă și nu poți niciodată să intri în palatul tău, din cauză că doar poarta este punctul de întâlnire pe unde trece celălalt. Așa că oamenii care trăiesc doar în iubire ajung treptat superficiali. Viața lor își pierde profunzimea. Iar oamenii care trăiesc doar în meditație vor deveni foarte profunzi, dar viața lor își va pierde culoarea, își va pierde dansul extatic, calitatea orgasmică a ființei.

Adevărata umanitate, umanitatea viitorului va trăi cu ambii poli, și tot

efortul meu e îndreptat spre răspândirea acestei înțelegeri. Trebuie să ai libertatea de a te mișca între cei doi poli, fără să rămâi fixat în nici unul dintre ei. Nu trebuie să-ți fie frică să intri în piață, nici să te duci la mănăstire. Trebuie să fii liber să te miști între piață și mănăstire, între mănăstire și piață.

Această libertate, această flexibilitate a mișcării o numesc eu sannyas. Cu cât e mai mare pendularea, cu atât e mai bogată viața ta. Simți un impuls de a rămâne atașat unui singur pol, fiindcă atunci viața e mai simplă. Dacă rămâi pur și simplu cu oamenii, în mulțime, e mai simplu.

Complexitatea vine odată cu polul opus. Dacă devii călugăr sau dacă te duci în Himalaya și rămâi să trăiești acolo, viața e foarte simplă. Dar o viață simplă care nu are complexitate în ea își pierde mult din bogăție.

Viața ar trebui să fie și complexă, și simplă. Trebuie să cauți această armonie în permanență; altminteri viața ajunge să aibă o singură notă. Poți continua să repeți acea singură notă, dar nu vei putea crea vreodată o orchestră în felul acesta.

Așa că ori de câte ori simți că acum ceva începe să te supere, du-te imediat către polul opus, cât încă ești conștient de acest disconfort. Nu îți stabili nicăieri domiciliul permanent, nici în relații, nici în solitudine. Rămâi curgător și fără domiciliu, nu îți face sălaș la nici unul din polii vieții. Bucură-te să stai o vreme, fii încântat, dar când simți că s-a terminat, du-te spre polul opus: creează un astfel de ritm în viața ta.

Ziua lucrezi, noaptea te odihnești, pentru ca din nou, în ziua următoare, să fii gata de muncă, cu forțele refăcute. Gândește-te la un om care muncește toată ziua și toată noaptea, sau care doarme încontinuu zi și noapte – ce fel de viață va fi aceea? Primul fel de viață va fi o nebunie, al doilea va fi o comă. Între cele două feluri de viață există un echilibru, o armonie. Muncește mult, așa încât să te poți relaxa. Relaxează-te profund, așa încât să poți deveni capabil de muncă, de creativitate.

Te rog să mă ajuți! Iubitul meu a fost în Goa timp de cinci săptămâni și m-am simțit tare bine bucurându-mă de libertatea și de independența mea, fără să mai fie nevoie să mă confrunt cu gelozia și posesivitatea mea, ci

plutind pur și simplu de-a lungul zilei. Acum se pare că o să se întoarcă în curând și deja devin agitată, întrebându-mă ce face, cum o să fie, dacă și-a găsit pe altcineva etc. Ce e atașamentul acesta de o anumită persoană, care dă naștere tuturor acestor sentimente confortabile și foarte inconfortabile? Nu sunt tocmai genul meditativ, dar există vreo posibilitate să transcend atașamentul acesta al inimii și să mă eliberez sau singura cale e să trăiesc relația asta, să trec prin ea, să sufăr și să mă bucur de tot?

Îl știu pe iubitul tău: va face pe oricine fericit dacă se duce în Goa și rămâne acolo de tot! E un tip dificil, așa că dacă simți că devii agitată e ceva absolut normal. Și nu-ți face griji în privința vreunei legături a lui cu o altă fată, pentru că nici o fată n-o să intre într-o relație cu el.

M-am gândit la el și cred că numai tu poți să faci față unei relații cu el. E un tip trăsnit, dar tu îl iubești. N-ai putea să iubești o ființă umană simplă. Sunteți făcuți unul pentru altul: nici tu nu poți găsi un alt iubit, nici el nu-și poate găsi o altă iubită. Așa că nu-ți face griji în privința posesivității. Poți să fii absolut non-posesivă, iar el tot al tău va rămâne. Unde altundeva s-ar putea duce? Ești într-o poziție bună, sigură, asigurată.

În primul rând, e un miracol că l-ai găsit. Când am auzit prima dată despre voi doi, mi-am zis: „Doamne! E un mister ce se va întâmpla. Ei doi împreună vor crea multe necazuri.“ Cu toate astea, el e încă atașat de tine, iar tu ești atașată de el. Iubirea voastră constă mai mult din certuri, iar când obosești de atâta ceartă vă mai și iubiți, însă asta numai după ce ați oboșit amândoi. Cu siguranță și el se simte agitat din cauză că se întoarce. Eu i-am sugerat să se ducă departe pentru câteva săptămâni. A plecat imediat, în clipa în care a primit mesajul meu: „Du-te în Goa“. N-a așteptat nici măcar o zi în plus! Probabil că s-a bucurat de acele cinci săptămâni în același fel în care te-ai bucurat și tu de ele. Acum te simți agitată, iar el va fi agitat din cauză că acele săptămâni se vor sfârși.

Dar în adâncul tău ești și fericită pentru că se întoarce, și la fel simte și el. Lasă-l să vină. Nu e decât același iubit al tău pe care îl cunoști atât de bine și care te cunoaște atât de bine. Știți amândoi foarte bine toate certurile voastre, toate problemele voastre. Nu e nevoie să te simți agitată pentru că nu va fi nimic nou. E același tip pe care-l știi, așa că lasă-l să se întoarcă și

reîncepeți viața în același fel.

E un lucru care trebuie înțeles: iubitul pe care îl primești sau iubita pe care o primești sunt cei pe care îi meriți. Nu primești un iubit sau o iubită pe care n-o meriți; relațiile de felul acela nu durează decât una–două zile. Dar relația voastră are un trecut și va dura până la sfârșit, așa că relaxează-te și ia lucrurile ușor.

Tu îl meriți, el te merită. Și odată ce înțelegi că vă meritați unul pe celălalt nu se mai pune problema de nici un fel de ranchiună, de nici un fel de plângeri și nemulțumiri. Ești suficient de puternică, fiindcă trăsnetul ăla n-a reușit să îți producă nici o leziune. A avut tot felul de comportamente nevrotice. Dar el nu știe că tu ești psihotică, iar nevroticii și psihoticii fac casă bună. Se potrivesc perfect.

Un psihanalist a fost întrebat odată – fiindcă cele două cuvinte par foarte asemănătoare, iar diferența o știi doar experții – psihanalistul a fost întrebat: „Care e diferența dintre nevroză și psihoză?”

El a răspuns: „Psihoticul crede că doi plus doi fac cinci și, orice ai face tu, el nu-și va schimba părerea. E hotărât să țină cu dinții de punctul lui de vedere. Nevroticul știe că doi plus doi fac patru, dar se simte foarte neliniștit: de ce fac patru?”

Căsătoriile perfect au loc numai în cer, dar din când în când ele mai au loc și pe pământ. Tu și iubitul tău reprezentați combinația perfectă. Așa că lasă-l pe amărât să vină, și începeți să vă călcați pe nervi ca și până acum. Tu ești obișnuită și stii cum să procedezi, el e obișnuit și știe cum să procedeze. Bărbații își fac griji când au o iubită nouă; nu au de unde să știe cum se va comporta ea – poate că va face o criză de nervi în toiul nopții? Femeile sunt neliniștite când au un iubit nou, fiindcă nu au de unde să știe ce fel de om se va dovedi el a fi.

Tu nu ai nici un fel de incertitudini. Iar siguranța asta ar trebui să te ajute să te relaxezi și să-l lași să vină. Nu vād să fie vreo problemă. Sunteți amândoi perfect fericiți în nefericirea voastră. Toți oamenii sunt perfect fericiți în relațiile lor nefericite! De aceea te simți bine după o despărțire de cinci săptămâni. Dacă despărțirea ar dura mai mult, ar începe să-ți fie dor de el.

V-am oferit suficient timp ca să vă puteți bucura de libertate, iar la momentul potrivit, când începe să vi se facă dor unul de altul, el se întoarce. Așteaptă numai!

Și nu e un tip periculos; nu poate să-ți facă nici un rău. E foarte bun la suflet, doar puțin zvăpăiat. Dar e mai bine să ai un iubit cam zvăpăiat decât să ai unul cam bătut în cap. Eu știu că relația voastră nu e una obișnuită: amândoi sunteți neobișnuiți.

Suflete pereche sau colegi de celulă?

Cu toții ne trăim viața influențați de romane, poezii, filme. Din cauza aceasta, omenirea a căpătat o impresie greșită, impresia că atunci când există iubire totul se va potrivi, că nu va exista nici un conflict. Secole de-a rândul, poeții au transmis ideea că iubiții sunt făcuți unul pentru celălalt.

Nimeni nu e făcut pentru nimeni altcineva. Fiecare om e diferit de toți ceilalți. Poți să iubești un om fără să știi că-l iubești doar din cauză că sunt atâtea deosebiri între voi, atâta distanță. Distanța e o provocare, distanța e o aventură; distanța face ca tot efortul de a fi cu femeia sau cu bărbatul respectiv să merite să fie făcut. Dar atunci când te apropii, lucrurile nu mai arată așa cum arătau de la distanță.

Când ești în faza în care cauți să intri în grațiile unui bărbat sau ale unei femei, totul e frumos, totul se potrivește de minune, fiindcă amândoi vreți ca totul să se potrivească. Dacă ceva nu se potrivește, nu permiteți acelui lucru să iasă la suprafață; îl reprimați în inconștient. Așa că iubiții care stau pe plajă și se uită la Lună nu se cunosc câtuși de puțin. Căsătoria e aproape încheiată în clipa în care se încheie luna de miere.

În Orient, unde încă se respectă tradiția căsătoriilor aranjate, nu există ceva în genul lunii de miere; aici nu se oferă cuplurilor șansa de a-și încheia căsătoria atât de repede. Cuplurile trăiesc împreună și nu simt niciodată că ceva nu se potrivește, că ceva lipsește. Nu au șansa să simtă asta. Soții și soțiile nu-și aleg singuri partenera sau partenerul; căsătoriile sunt aranjate de părinți, de astrologi, de tot felul de oameni în afara celor care urmează a fi căsătoriți.

Chiar și după ce se căsătoresc, cei doi nu se pot vedea singuri la lumina zilei, nu pot să se întâlnească decât noaptea, pe întuneric. Trăiesc cu familiile lor, iar familiile acelea sunt atât de mari încât nu pot vorbi numai în șoaptă; certurile ies din discuție. Nu merge să arunci cu haine în celălalt; nici o femeie, nici un bărbat din aceste comunități tradiționale nu știe că trebuie să arunci cu haine – pentru că ce fel de relație de dragoste va mai fi aceea? Sau că trebuie să spargă farfuria, sau că trebuie să te cerți cu celălalt în legătură cu absolut orice. Tu spui una, iar femeia înțelege altceva; ea spune ceva, tu înțelegi cu totul altceva.

Dar în căsătoriile moderne, bazate pe relații de iubire, nu pare să existe nici un fel de comunicare. Și începe totul cu luna de miere, fiindcă pentru prima dată sunteți împreună timp de 24 de ore. Acum nu mai puteți să vă prefaceți; trebuie să vă dezvăluiți așa cum sunteți în realitate. Nu puteți să mai jucați teatru. Când trăiți împreună trebuie să fiți așa cum sunteți în realitate; nu mai puteți să vă ascundeți, nu mai puteți să aveți nici un fel de secrete. Și ni s-a transmis, încă de când eram copii, ideea că între soț și soție e întotdeauna armonie, totul merge strună, e o potrivire perfectă, cei doi sunt încontinuu împreună, se iubesc încontinuu, nu se ceartă niciodată. Toată acea ideologie e de vină.

Aș vrea să-ți spun adevărul. Adevărul e că cele două persoane care formează un cuplu, oricine ar fi ele, sunt indivizi diferiți. Dacă iubești pe cineva trebuie să înțelegi că persoana pe care o iubești nu e umbra ta, nu e reflecția ta în oglindă, are propria ei individualitate. Dacă nu ai o inimă suficient de mare încât să încapă în ea cineva care e diferit de tine, care are idei diferite de ale tale cu privire la diverse lucruri, n-ar trebui să-ți provoci neazuri aiurea. E mai bine să te călugărești. De ce să-ți bați capul? De ce să crezi un iad pentru tine și pentru celălalt?

Dar iadul e creat din cauză că tu te aștepti să găsești raiul.

Eu îți spun să accepți situația așa cum e: celălalt va fi diferit de tine. Nu ești tu stăpânul, nici el nu e stăpânul; sunteți amândoi doar parteneri care ați decis, în ciuda tuturor diferențelor, să fiți împreună. Și, de fapt, diferențele vă condimentează iubirea. Dacă poți găsi pe cineva care e exact ca tine, nu vei simți prea mare atracție față de acea persoană. Trebuie ca ea să fie diferită, îndepărtată, un mister care te invită să-l explorezi.

Când două mistere se întâlnesc, din momentul în care renunță la ideea că trebuie să fie de acord asupra a tot, nu se mai pune problema de ceartă. Cearta apare din cauză că vrei acord total.

Dacă trăiți împreună ca doi prieteni, ea cu ideile ei, tu cu ideile tale, ea îți respectă ideile, tu îi respecti ideile, ea trăiește în felul ei, tu trăiești în felul tău, și nimeni nu caută să îi impună celuilalt ideile proprii, atunci nu se mai pune problema de ceartă. Și atunci nu se mai pune problema nepotrivirii; de ce ar trebui să existe potrivire de idei?

De ce ar trebui să existe sentimentul că lipsește ceva? Nu lipsește nimic; atât doar că ideea ta privitoare la armonie nu se îndeplinește. Armonia nu e ceva extraordinar, e plictisitoare. Dacă din când în când vă mai certați, dacă din când în când vă mai înfierbântați, asta nu înseamnă că iubirea dispare; înseamnă doar că iubirea e capabilă să absoarbă chiar și dezacordurile, certurile, să depășească aceste obstacole. Dar vechea ideologie stă ca un obstacol în calea înțelegerii tale.

Îmi vine în minte povestea biblică pe care n-o auzi prea des, fiindcă e foarte periculoasă. La început, Dumnezeu a făcut un bărbat și o femeie. Dar după cum vă puteți da seama dacă vă uitați la felul în care e făcută lumea, Dumnezeu nu pare a fi prea inteligent. Aici, nimic nu se potrivește; de la bun început se poate vedea asta. A făcut un bărbat și o femeie, două persoane, și le-a dat un pat mic, nu unul dublu.

Încă din prima noapte, cea de la începutul timpului, a avut loc o ceartă îngrozitoare, fiindcă femeia voia să doarmă în pat. Bărbatul era de părere că el ar tre-bui să doarmă în pat, iar femeia ar trebui să doarmă pe jos. Toată noaptea s-au certat, s-au bătut, au aruncat cu obiecte unul în altul, iar dimineața bărbatul i-a zis lui Dumnezeu: „Ți-am cerut să-mi dai o însoțitoare, dar nu ți-am cerut să-mi dai un dușman. Dacă asta înțelegi tu prin însoțitoare, atunci vreau să-ți spun că îmi era mult mai bine singur. N-o vreau pe femeia asta; n-o să fie niciodată pace între noi.“

Cel mai simplu ar fi fost să ceară un pat dublu. Nu înțeleg ce fel de Dumnezeu a fost acela și ce au cerut idioții ăștia. Soluția simplă era un pat dublu sau două paturi single, dacă lucrurile luau o întorsătură prea nasoală. În schimb însă, Adam a zis: „N-o vreau pe femeia asta; încearcă să fie egala mea“. Șovinismul masculin a luat naștere încă din noaptea aceea.

Așa că Dumnezeu a demontat femeia – logic, că doar Dumnezeu e și el tot un adept al șovinismului masculin. Numele ei era Lilith. A demontat-o așa cum ai demonta orice mecanism. A distrus femeia și a zis: „Acum am să-ți fac altă femeie, care să îți fie inferioară și care să nu ceară niciodată egalitatea“. Atunci a plămădit-o pe a doua femeie, care a fost Eva, luând una dintre coastele lui Adam. Din coasta lui Adam a făcut el femeia, așa încât ea să nu mai poată cere egalitatea; nu era altceva decât o coastă.

Se spune că în fiecare seară, când Adam se întorcea acasă și se culca, Eva îi

număra coastele fiindcă îi era mereu frică – dacă lipsea vreuna dintre coaste, însemna că mai exista pe undeva vreo altă femeie.

Nu e nevoie de altceva mai mult decât prietenie. Iubirea trebuie să fie o relație bazată pe prietenie, în care nimeni nu e superior, nimeni nu va decide ce și cum, în care amândoi partenerii sunt perfect conștienți de faptul că sunt diferiți, de faptul că abordarea lor cu privire la viață e diferită, că gândesc diferit și cu toate acestea, cu toate aceste diferențe, se iubesc reciproc.

Atunci nu vei mai găsi nici un fel de probleme. Problemele sunt create de noi.

Nu încerca să crezi ceva supraomenesc. Fii omenesc, acceptă omenescul din cealaltă persoană, cu toată fragilitatea caracteristică ființei omenеști. Partenerul tău sau partenera ta va face greșeli tot așa cum și tu faci greșeli, și trebuie să învățați amândoi. A fi împreună cu cineva e o mare învățare: înveți să ierți și să uiți, să înțelegi că și celălalt e la fel de uman ca tine. E nevoie doar de puțină iertare.

Există un proverb vechi: „A greși e omenesc și a ierta e divin“. Eu nu sunt de acord. A greși e omenesc și a ierta e tot omenesc. A ierta e divin? Înseamnă că ridici iertarea la un rang prea înalt, mai presus de nivelul omenesc. Adu-o la nivelul omenesc și învață să ierți. Învață să te bucuri de iertare, învață să îți ceri iertare; nu pierzi nimic atunci poți să-i spui partenerului tău: „Îmi pare rău, am greșit“.

Dar nimeni nu vrea să spună: „Am greșit“. Ai vrea să ai întotdeauna dreptate. Bărbatul încearcă să demonstreze prin argumente că are dreptate, iar femeia încearcă să demonstreze prin emoții că are dreptate – țipă, plânge. Și cel mai adesea câștigă! Bărbatului i se face frică să nu audă vecinii, și ca să o calmeze – să nu trezească copiii – îi spune: „Liniștește-te, poate e așa cum spui“. Dar în sinea lui crede în continuare că tot el are dreptate.

Să fii înțelegător înseamnă să accepți că e posibil ca tu să te înșeli, iar femeia să aibă dreptate. Nu există nici o garanție că dacă ești bărbat, ai puterea și autoritatea să ai dreptate; același lucru e valabil și în cazul femeii. Dacă am fi măcar puțin mai umani și puțin mai prietenoși și ne-am spune unii altora:

„Îmi pare rău“... Și care sunt lucrurile pentru care vă certați? Niște mărunțișuri, atât de ne semnificative încât dacă te-ar pune cineva să povestești, ți s-ar face rușine.

Renunță la ideea că totul trebuie să se potrivească, renunță la ideea că va exista vreodată armonie totală fiindcă astfel de idei nu sunt bune. Dacă totul se potrivește vă veți plictisi unul de altul; dacă totul e armonios veți pierde toată diversitatea de culoare a relației. E bine că nu există potrivire prea mare. E bine că există întotdeauna o distanță între voi, așa încât să rămână mereu ceva de explorat, o punte de creat. Viața întreagă poate fi o extraordinară explorare reciprocă dacă acceptăm diferențele, unicitatea fundamentală a fiecărui individ, și facem din iubire nu un fel de sclavie, ci o prietenie.

Încearcă prietenia, încearcă atitudinea prietenoasă; și amintește-ți întotdeauna că nu există nimic care să te tulbure. Când vezi o femeie frumoasă, te simți atras; ar trebui să înțelegi că și când soția ta vede un bărbat frumos, se simte atrasă. Dacă ești înțelegător, veți sta de vorbă amândoi, drăgăstoși, despre cât de frumoasă era femeia aceea, despre cât de frumos era bărbatul acela.

Dar în prezent, lucrurile stau în așa fel că îți poți da seama de la o poștă dacă un cuplu e căsătorit sau nu. Când cei doi sunt căsătoriți, bărbatul e foarte precaut; nu se uită în stânga și-n dreapta, merge de parcă ar avea gâtul înțepenit. Iar soția e atentă să vadă încotro se uită el și ia seama la tot. Așa ceva e urât.

Călătoream – mă duceam la Kashmir – și în compartimentul meu era o femeie frumoasă. Bărbatul ei venea la ea de fiecare dată când oprea trenul în stație și-i aducea înghețată, banane, mere. În Kashmir, fructele sunt foarte gustoase.

Am întrebat-o pe femeie: „De când sunteți căsătoriți?“

„De șapte ani“, mi-a răspuns ea.

I-am zis: „Nu mă minți“.

„Cum adică? De ce te-aș minți?“, a întrebat ea.

I-am zis: „Bărbatul acesta a venit la tine de fiecare dată când a oprit trenul în stație și ți-a adus toate aceste lucruri. Pentru mine e clar că nu e soțul tău.“

Mi-a zis: „Cum de ți-ai dat seama?“

I-am spus: „Dacă ar fi fost soțul tău, și mai ales dacă ați fi fost căsătoriți de șapte ani, atunci odată ce te-ar fi lăsat în compartimentul ăsta ar mai fi venit abia la ultima stație, să te ia – și atunci dacă aveai noroc; în tot restul călătoriei nu l-ai mai fi văzut pe-aici. De ce-ar fi venit la tine în fiecare stație cu toate aceste lucruri?“

„Ciudat, dar ai dreptate. Nu e soțul meu; e soțul unei prietene, dar mă iubește. Iar ceea ce spui despre soți e adevărat. Exact asta s-a întâmplat între mine și soțul meu. Locuim împreună, dar suntem la kilometri depărtare unul de altul; mă gândesc să divorțez.“

I-am zis: „Nu face asta. Continuă să locuiești cu el și continuă să iubești acest bărbat, și nu-l lăsa pe acest bărbat să divorțeze de soția lui. Probabil că și ea se vede cu altcineva, așa că nu-ți face griji. Existența are grija de lucruri. Dar dacă divorțezi de soțul tău și te căsătorești cu acest bărbat, nu vei mai primi aceste înghețate și fructe și toată această atenție și această iubire; toate acestea vor dispărea.“

Dacă sunteți doar într-o relație de prietenie, și nu faceți din ea o relație oficială de tip soț și soție, lucrurile vor sta mult mai bine, fiindcă atunci nu veți fi o povară pentru nimeni, relația nu va fi o robie. Nu se va pune problema de potrivire cu celălalt. Puteți să vă păstrați individualitatea complet independentă de celălalt și totuși să fiți într-o relație de iubire.

Iar a fi total diferit ca individualitate e condiția cea mai prielnică pentru ca iubirea să înflorească.

Ori de câte ori sunt îndrăgostită de un bărbat, pe perioada respectivă nici un alt bărbat nu mă atrage. Dar în cazul bărbatului, lucru-rile nu stau la fel. Chiar dacă e fericit și mulțumit și vrea să păstreze relația cu mine, tot are scurte aventuri cu alte femei, la fiecare câteva luni. Eu înțeleg natura diferită a bărbatului și a femeii. Înțeleg și că fiecare relație de iubire are

suișurile și coborâșurile ei. Cu toate astea, nu-mi pot împiedica tristețea. Îi ofer o lesă destul de lungă bărbatului. Prietenele mele spun că mă arăt atât de disponibilă încât îi permit astfel bărbatului să mă ia drept sigură și îmi pierd respectul de sine. Nu mi-e limpede. Nu am nici un fel de așteptări de la el. Ai vrea, te rog, să comentezi?

Sunt mai multe aspecte în întrebarea ta. În primul rând, ai o înțelegere greșită cu privire la natura bărbatului. Crezi, așa cum cred mulți oameni pe lume, că bărbatul e poligam, iar femeia e monogamă, că femeia vrea să trăiască cu un singur bărbat, să iubească un singur bărbat, să se devoteze și să se dedice în totalitate unui singur bărbat, dar că bărbatul e diferit prin natura sa. El vrea să iubească și alte femei, măcar din când în când.

Realitatea e că amândoi sunt poligami. Femeia a fost condiționată de bărbat de-a lungul miilor de ani să creadă că ea e monogamă. Iar bărbatul e foarte șiret; el a exploatat femeia în multe feluri. Unul dintre aceste feluri a constat din a-i spune că bărbații sunt, prin natura lor, poligami. Toți psihologii, toți sociologii sunt de acord asupra faptului că bărbații sunt poligami, și nici unul dintre ei nu spune același lucru și despre femei.

După cum înțeleg eu lucrurile, amândoi sunt poligami. Dacă o femeie nu se comportă ca o ființă poligamă, motivul e cultura în care a trăit, nu natura ei. A fost complet condiționată vreme atât de îndelungată încât condiționarea i-a pătruns până în măduvă. Secole de-a rândul femeia a trebuit să depindă financiar de bărbat, iar bărbatul i-a tăiat aripile, i-a îngădit libertatea, i-a subminat capacitatea de a se bizui pe sine. A luat responsabilitățile ei pe umerii lui, arătându-i multă iubire, spunându-i: „Nu trebuie să-ți faci griji în privința ta, o să mă ocup eu“. Dar în numele iubirii, el i-a luat femeii libertatea. Secole de-a rândul, femeilor nu li s-a permis accesul la educație, la nici un fel de calificare profesională; ele au trebuit să depindă total de bărbat din punct de vedere financiar. Bărbatul i-a luat femeii până și libertatea de mișcare; ea n-a mai putut să se miște liberă, așa cum se mișcă bărbatul, a fost legată de casă. Casa a constituit aproape o închisoare pentru ea.

Și mai ales în trecut, ea era mereu gravidă, fiindcă din zece copii, nouă mureau. Ca să aibă doi-trei copii în viață, o femeie trebuia să rămână

mereu gravidă pe tot parcursul anilor ei fertili. O femeie gravidă devine încă și mai dependentă din punct de vedere financiar, bărbatul devine susținătorul ei financiar. Bărbatul deținea cunoștințe, femeia era neștiutoare. Ea a fost menținută într-o stare de igorantă deoarece cunoașterea înseamnă putere; din acest motiv au fost femeile private de cunoaștere. Și fiindcă a fost o lume a bărbaților, aceștia au fost cu toții de acord în ceea ce privește situația femeii.

I s-a spus acesteia că e monogamă prin natura ei. N-a existat nici măcar un singur psihanalist, nici măcar un singur sociolog, fie el bărbat sau femeie, care să respingă această ipoteză și să întrebe: dacă bărbatul e poligam, cum să fie femeia monogamă? Bărbatul și-a croit drumul spre poligamie creând prostituatele. A fost un fapt acceptat în trecut acela că nici o soție nu avea de ce să obiecteze dacă soțul, din când în când, trecea pe la o prostituată. Era considerat un lucru firesc pentru el.

Eu îți spun că amândoi sunt poligami. Întreaga existență e poligamă, n-are cum să fie altfel – monogamia e plictiseală. Oricât ar fi o femeie de frumoasă, oricât ar fi un bărbat de frumos, te plictisești – aceeași geografie, aceeași topografie. Cât timp trebuie să vezi tot aceeași față? Așa se ajunge ca bărbatul să nu se mai uite ani în șir cu atenție la fața soției sale, nici măcar pentru o singură clipă.

În lumea nouă n-ar trebui să mai existe căsătorie, ci numai iubiți. Și atâta vreme cât sunt mulțumiți să fie împreună, pot rămâne împreună; iar în clipa în care simt că au stat prea mult împreună, o mică schimbare le va prinde bine. Nu se pune problema de tristețe, nu se pune problema de furie, ci doar de o acceptare profundă a naturii umane. Iar dacă ai iubit un bărbat sau o femeie, vei vrea să-i acorzi celeilalte persoane toată libertatea de care are nevoie.

Dacă iubirea nu poate acorda libertate, atunci nu e iubire.

Spui: „Nu-mi pot împiedica tristețea. Îi ofer o lesă destul de lungă bărbatului.“ Ideea în sine e greșită. Bărbatul tău e un câine căruia îi oferi o lesă lungă? Nu-i poți oferi libertate, libertatea e dreptul prin naștere al fiecăruia. Însăși ideea că „ofer o lesă lungă“ – lesa e totuși în mâinile tale! Tu ești cea care oferă libertate.

Nu poți oferi libertate; poți doar să accepți libertatea celeilalte persoane. Nu poți să ții un capăt al lesei în mâna ta și să te uiți cum câinele urinează la copa-cul ăsta, la copacul ăla. Crezi că asta înseamnă libertate? Nu, ideea în sine e greșită. Persoana cealaltă are libertatea ei; tu ai libertatea ta. Nu e nevoie să aibă nici unul dintre voi un capăt al lesei în mâna sa, altminteri ar însemna că amândoi sunteți ținuți în lanț. Lesa lui va fi sclavia ta, lesa ta va fi sclavia lui. Și ai impresia că îi lași „o lesă destul de lungă“. Ai impresia că ești foarte generoasă!

Libertatea nu e ceva ce să-i oferi tu unei alte persoane. Libertatea e ceva care trebuie recunoscut ca fiind dreptul prin naștere al celeilalte persoane.

Libertatea unei persoane pe care o iubești nu va fi dureroasă pentru tine. E dureroasă doar pentru că tu nu-ți folosești libertatea. Nu libertatea lui te doare; te doare faptul că ție ți-a fost luată capacitatea de a fi liberă, din cauza secolelor de condiționare greșită – nu-ți poți folosi propria libertate. Bărbatul ți-a luat întreaga libertate, aici e adevărata problemă. Trebuie să-ți fie restituită libertatea, și atunci nu va mai fi ceva dureros pentru tine; de fapt te vei bucura de situația creată.

Libertatea e o experiență plină de bucurie. Iubitul tău se bucură de libertate, tu te bucuri de libertate; în libertate vă întâlniți, în libertate vă despărțiți. Și poate că viața vă va readuce împreună cândva.

Când bărbatul cu care ești e interesat de o altă femeie, nu înseamnă că nu te mai iubește; înseamnă doar că simte nevoia și de altceva. Din când în când, îți place să te mai duci și la pizzerie. Asta nu înseamnă că ai renunțat la vechiul fel de mâncare, dar o dată la câtva timp e cât se poate de normal. De fapt, după ce ai trecut și pe la pizzerie, te întorci la mâncarea de acasă cu mai multă bucurie. Câteva zile uiți de experiența aceea, apoi din nou, într-o zi, vrei pizza. Aventurile acestea nu înseamnă prea mult. Nu poți să trăiești doar cu pizza.

Cuplurile care se iubesc ar trebui să aibă, din când în când, câte o aventură. Aventurile acelea le vor reînnoi relația, o vor reîmprospăta. Vei începe să vezi din nou frumusețea în soția ta. Vei începe să visezi, să ai fantezii cu soția ta. Îți vei da seama că ai înțeles-o greșit până atunci; de-acum înainte nu se va mai întâmpla asta. Și la fel vei simți față de soțul tău, dacă ești femeie.

Într-o comună bazată pe iubire, așa cum există ea în viziunea mea, oamenii vor fi complet liberi să spună partenerului: „Aș vrea două zile libere, iar tu vei fi de asemenea liber în aceste zile; nu e nevoie să stai în casă și să fierbi“. Dacă vrei să meditezi, asta e altceva; dar poate că ești curios de prea multă vreme în legătură cu soția vecinului tău. Iarba verde situată de cealaltă parte a gardului – vrei de atâta vreme să o explorezi, iar acum soția ta îți oferă această șansă! Ar trebui să-i spui: „Ești minunată! Du-te și distrează-te. Iar eu am să mă duc în casa vecinului, iarba e mai verde acolo.“ Dar în două zile îți vei da seama că iarba e tot iarbă și că gazonul tău e mult mai bun.

Dar e necesară o experiență autentică, iar când, după două zile, vă întâlniți din nou, acela va fi începutul unei noi luni de miere. De ce să nu aveți o lună de miere în fiecare lună? De ce să vă mulțumiți cu o singură lună de miere toată viața? E ciudat și total nefiresc. Iar dragostea nu e ceva rău, nu e ceva malefic, așa încât să trebuiască să-ți împiedici soția să iubească pe altcineva. E distracție și-atât; nu ai de ce să-ți faci griji. Dacă vrea să joace tenis cu altcineva, las-o să joace! Eu nu cred că a face dragoste are mai multă însemnătate decât a juca tenis. De fapt, tenisul e mult mai curat.

Spui: „Nu am nici un fel de așteptări de la el“. Chiar în această atitudine aparent lipsită de așteptări ai, de fapt, așteptări nerostite. Iar acestea sunt mai subtile, creează mai multe obligații. Ar trebui să accepți un fapt simplu: partenerul tău e un străin; faptul că sunteți împreună e doar un accident, iar de la străini nu ai niciodată așteptări.

Iubește cât poți de mult. Nu te gânde niciodată la clipa următoare; iar dacă iubitul tău se duce la altcineva, și tu ești liberă. Și nu te amăgi; poate vreo femeie să spună că atât timp cât e îndrăgostită de o persoană, nu se mai simte atrasă și de alte persoane? Poate că dorința e reprimată, poate că ea nu-i permite niciodată să iasă la iveală; dar e imposibil să nu existe, fiindcă sunt atâția oameni frumoși în jur. Ai ales doar un străin printre atâția alții.

Fă din libertate o valoare mai înaltă decât însăși iubirea. Iar dacă e cu puțință – și e cu puțință pentru că e firesc – viața ta nu va fi nefericire, ci un entuziasm continuu, o continuă explorare a ființelor omenești. Suntem cu toții străini: nimeni nu e un soț, nimeni nu e o soție. Nici un idiot de grefier, doar punând o ștampilă pe o hârtie, să facă din tine un soț sau o soție. Iar odată ce omul acela a pus ștampilă, dacă vrei să te despartă trebuie să te

duci la alt idiot – unul mai mare – și să aștepți luni sau ani de zile ca să te desparți. Ciudat! E relația ta personală; nu e treaba nici unui grefier, a nici unui judecător. De ce continui să-ți pui libertatea în mâinile celorlalți?

Spui: „Prietenele mele spun că mă arăt atât de disponibilă încât îi permit astfel bărbatului să mă ia drept sigură și îmi pierd respectul de sine“. Prietenele tale nu înțeleg o iotă și nici măcar nu-ți sunt prietene cu adevărat, fiindcă sfatul lor e acela al unor dușmani.

Trebuie să te arăți complet disponibilă. Prietenele tale îți spun că atunci când bărbatul vrea să facă dragoste cu tine, tu să spui că te doare capul, sau că ești prea obosită, sau că nu ai dispoziția necesară, și tot așa, zile în șir. Să faci bărbatul să umble după tine. „Nu-i oferi o lesă atât de lungă“ – ci doar una scurtă, și un clopoțel frumos la gât, cu numele tău inscripționat pe el și cu cuvintele: „Atenție, proprietate privată“.

Ce vrei să spui cu „disponibilă“? trebuie să fii disponibilă față de omul pe care îl iubești, iar dacă din când în când el simte nevoia de o schimbare, lasă-l bucuroasă să se ducă. Asta îți va aduce respect de sine și demnitate.

O femeie divorțată, frustrată de căsătorii, a dat în ziar un anunț care suna așa: „Caut un bărbat care să nu mă bată, să nu alerge după altele și care să fie un iubit fantastic“.

După o săptămână, cineva i-a sunat la ușă. S-a dus să deschidă, dar n-a văzut pe nimeni. A închis ușa și n-a apucat să facă nici doi pași când iar s-a auzit soneria.

Deschizând încă o dată ușa, nu vede nici acum pe nimeni, dar din întâmplare se uită în jos și observă un bărbat care nu avea brațe, nu avea picioare și stătea pe prag.

„Am venit aici în urma anunțului pe care l-ați dat“, spune el.

Femeia nu prea știe ce să spună, ce să facă.

Așa că bărbatul continuă: „După cum vezi, nu pot să te bat, și va fi imposibil să alerg după altele“.

„Da, văd asta“, zice femeia, „dar în anunț mai scria și că vreau un iubit fantastic.“

Bărbatul zâmbește și zice: „Păi cum crezi că am sunat la ușă?“

Deși mâncarea mea obișnuită mă face să mă simt profund mulțumit și hrănit, tot simt, din când în când, o atracție mare față de alte feluri de mâncare și mă bucur de câte o pizza italienească, de câte un vin francezesc sau de un sushi japonez. Nu că n-aș vrea să mai mănânc și în oraș când și când, dar aș vrea să simt că eu decid dacă să o fac sau nu, nu să fiu o victimă a acestei conspirații a hormonilor. Ai putea, te rog, să-mi sugerezi cum să depășesc aceste impulsuri biologice?

Dacă omul ar permite naturii să-și urmeze cursul, fără nici un fel de inhibiții, el ar transcende biologia, corpul, mintea, fără nici un efort. Dar noi suntem plini de inhibiții. Chiar și așa-ziii tineri, care cred că ei refuză aceste reprimări, își reprimă și ei dorințele, într-un mod foarte subtil. Dacă reprimi, nu vei putea transcende impulsurile naturale în mod firesc, fără nici un efort. Așadar, primul lucru care trebuie reținut este că natura are dreptate.

Toate vechile tradiții ți-au spus că natura nu are dreptate. Trebuie să împarți natura în bine și rău. Dar natura e indivizibilă. Așa că atunci când încerci să o împarți faci un efort imposibil. Natura trebuie acceptată cu mare bucurie și recunoștință. Biologia nu e o sclavie, ci o anumită etapă a creșterii.

Atunci când manifesti înțelegere, viața te ajută să o transcenzi fără să-ți ceară nici o disciplină, nici un efort, nici un conflict solicitant. Suntem cu toții copii ai naturii. Dar toate religiile au creat un lucru: o minte divizată, un om schizofrenic care e tras în două direcții. Toate ți-au dat principii morale.

Omul natural nu are nevoie de moralitate. Dacă faci cum îți e mai ușor, atunci e bine. Dacă ești spontan, dacă ești natural, atunci e bine, iar transcendența vine de la sine. Oamenii care sunt asmuțiți asupra lor înșile și

cred că biologia e ceva ce trebuie depășit, că trupul e ceva împotriva căruia trebuie să lupți, că mintea e ceva la care trebuie să renunți, oamenii aceștia prinși în tot felul de astfel de conflicte nu vor depăși niciodată nimic.

Trebuie să iei lucrurile într-un mod mai relaxat. Nu e un câmp de război. Viața ta e o evoluție autonomă. În primul rând e necesară o acceptare totală, fără nici o rețineră, fără nici o condamnare subtilă nicăieri în mintea ta.

Spui: „Deși mâncarea mea obișnuită mă face să mă simt profund mulțumit și hrănit...” Spui că ești profund mulțumit, dar nu înțelegi nuanțele faptului de a fi profund mulțumit. Devine un fel de moarte. Ca să fii viu ai nevoie de puțină nemulțumire, de puțină neliniște. Dacă ești profund mulțumit, din acea satisfacție profundă se naște dorința de a mai mânca și altceva din când în când.

Omul e o ființă care evoluează, care crește. Faptul de a fi profund mulțumit pune punct vieții tale. Partenera ta are o individualitate, o grație, o inimă iubitoare, și e foarte ușor să fii mulțumit cu ea; nu e genul care să se certe, nu e războinică. Ea însăși e foarte destinsă, și oricine o iubește va ajunge în curând să se destindă. Se naște o armonie, dar armonia este pe de o parte frumoasă, pe de altă parte e plictisitoare.

Poate că nu te-ai gândit niciodată că mulțumirea e un fel de moarte. Ea înseamnă că ești gata să repeți totul zi de zi, că ai uitat să te schimbi, să evoluezi.

„Tot simt, din când în când, o atracție mare față de alte feluri de mâncare și mă bucur de câte o pizza italienească, de câte un vin francezesc sau de un sushi japonez.” E ceva cât se poate de normal. Problema apare din cauza condiționării conform căreia atunci când ești profund mulțumit cu o femeie, de ce să mai ceri altceva? De ce să mai apară măcar dorința de a fi cu altcineva? Ea apare datorită profundeii tale mulțumiri. Mulțumirea profundă începe să te amorțească; nu se mai întâmplă nimic nou, nici o emoție, nici o posibilitate de a spune „nu“, ci mereu „da“. Pe de o parte e foarte plăcut; pe de altă parte e prea plăcut.

Astfel, apare dorința ca din când în când să ai câte o aventură cu o altă femeie. E ceva absolut normal. Dacă partenera ta ar fi genul certăreț, genul

care te cicăleşte și te sâcâie, dorința aceasta n-ar mai apărea așa de mult fiindcă ea nu ți-ar fi permis să fii mulțumit. Te-ar fi ținut în permanență nemulțumit; ar fi rămas o străină pentru tine, cineva pe care încă mai trebuie să-l explorezi. Eu o cunosc. A fost deschisă cu tine, disponibilă; n-a ținut secrete față de tine. Asta nu e o vină a ei, ci e frumusețea ei. Dar chiar și cei mai frumoși trandafiri au spinii lor, chiar și cele mai mulțumitoare situații au problemele lor.

Pentru că ești prea mulțumit, începi să ceri ceva cu alt gust: o pizza italiană, un vin franțuzesc sau un sushi japonez. Nu e nimic rău în asta. Vechea condiționară prevalentă e contrară celor spuse de mine acum, dar dacă ești inteligent, vei înțelege despre ce e vorba.

Acceptă situația, dar n-o ascunde de iubita ta. N-o lăsa baltă. N-o face să simtă că nu e suficientă pentru tine. Spune-i: „Mă mulțumești cu vârf și îndesat, iar mintea mea vrea puțină schimbare de atmosferă, vrea puțină emoție, ca să simt că sunt încă viu“. Și, reține, tot ce iei pentru tine va trebui să-i dai și ei. Nu trebuie să fie ceva unilateral, nu doar tu trebuie să mergi la o pizzerie sau la un restaurant chinezesc; permite-i și ei s-o facă. Nu doar să-i permiți; femeia a fost reprimată de bărbat într-atât încât va trebui să o smulgi din condiționarea ei. Va trebui să o ajuți să pășească, din când în când, pe terenuri noi. Dacă procedezi așa nu vei face doar să-ți accepți natura ta, ci o vei ajuta și pe ea să-și găsească adevărata natură.

Ca bărbat, și tu ești vinovat, pentru că bărbatul e cel care a forțat femeia, cel care a făcut-o monogamă. De fapt, ea are mai mare nevoie decât tine să iasă și cu alți bărbați. Cele mai uluitoare cercetări despre bărbați și femei spun că bărbatul poate să aibă un singur orgasm, în timp ce femeia poate avea orgasme multiple. Motivul e simplu: în timpul orgasmului, bărbatul pierde energie, are nevoie de un timp – mai scurt sau mai îndelungat, în funcție de vârsta sa – pentru a putea avea un nou orgasm. Dar femeie nu pierde deloc energie. Dimpotrivă, primul orgasm o stimulează profund să mai aibă și alte orgasme, și e capabilă de cel puțin șase orgasme într-o singură noapte.

Din cauza aceasta, bărbatul s-a temut foarte tare și a împiedicat-o să cunoască orgasmul. Așa că el face dragoste foarte repede. Femeia are nevoie de mai mult timp: sexualitatea bărbatului e locală, genitală; sexualitatea femeii e răspândită în tot corpul. Dacă un bărbat vrea ca ea să aibă un

orgasm trebuie să se joace cu tot corpul ei, să-i ofere preludiu, așa încât tot corpul ei să înceapă să pulseze de energie.

Dar odată ce a avut un orgasm, odată ce i-a cunoscut gustul va ști că acum poate avea orgasme mai profunde. Însă bărbatul e practic impotent după primul orgasm, cel puțin pentru câteva ore. Nu poate face nimic altceva, se întoarce pe partea cealaltă și adoarme. Bietul de el e sfârșit. Și toate femeile plâng din cauză că ea nici măcar n-a ajuns să aibă un orgasm până când iubitul ei a și terminat!

Pentru a o împiedica pe femeie să cunoască orgasmul – secole de-a rândul femeii nu i s-a permis nici măcar să cunoască frumusețea și plăcerea orgasmului – bărbatul a trebuit să se împiedice și pe el însuși să aibă orgasm. Tot ce cunoaște el e ejacuarea; ejacularea nu înseamnă orgasm. Ejacularea nu e decât o aruncare în afară a energiei: te simți mai relaxat, tensiunile produse de energie dispar și poți să sforăi mai bine.

Femeia a devenit conștientă de orgasm abia în ultimul secol, iar meritul este în întregime al mișcării psihanalizei. În țările orientale mai tradiționale, 98% din femei încă nu știu că există vreo plăcere în a face dragoste, fiindcă ele n-o simt niciodată. Dimpotrivă, ele urăsc toată treaba asta. Ejacularea nu e o nevoie a lor, e o nevoie a bărbaților; dar amândoi au fost privați de sex și de experiența supremă a orgasmului.

Dar problema e cum să procedezi? Orice variantă pare imorală. Fie trebuie să-ți inviți toți prietenii, așa încât cinci–șase prieteni să facă dragoste, pe rând, cu femeia. Atunci ea va fi satisfăcută, dar tu vei fi foarte rănit în orgoliul personal. Fie trebuie să-i cumperi un vibrator electric. Dar odată ce face cunoștință cu vibratorul, tu nu-i mai ești de nici un folos, fiindcă vibratorul îi oferă experiențe orgasmice fără egal, pe care tu nu i le poți oferi.

Pare să fie o greșeală de la natură: bărbații și femeile nu sunt egali în capacitatea lor de a trăi orgasmul. Tu ești pe deplin satisfăcut, dar te-ai întrebat vreodată dacă iubita ta a cunoscut măcar un singur orgasm? Pentru că n-a cunoscut nici măcar un orgasm, îți poate rămâne fidelă ție, poate rămâne monogamă. Dar dacă ajunge să știe ce înseamnă experiența orgasmică, va vrea și ea, din când în când, să fie cu un alt bărbat.

Dacă o iubești cu adevărat pe femeia cu care ești, o vei ajuta să iasă din vechile ei condiționări, care sunt mult mai adânci, fiindcă bărbatul însuși e responsabil. Bărbatul nu are acele condiționări; moralitatea lui e foarte superficială și e o ipocrizie. Dar moralitatea femeii a pătruns foarte adânc. Bărbatul i-a impus-o cu forța încă din copilărie. Dacă simți că ar trebui schimbat ceva în privința asta, e responsabilitatea ta să o faci; și mai ales un bărbat capabil de înțelegerea de care ești tu capabil ar trebui să poată înțelege la ce mă refer. E responsabilitatea ta să o aduci pe Neelam afară ca să simtă soarele, ploaia, vântul, ca să poată să lase în urmă toate condiționările. Trebuie să o ajuți; trebuie să o înveți cum să se bucure să iasă la pizzerie și să nu mănânce toată viața doar mâncare Punjabi. Cum să se bucure de mâncare japoneză sau de mâncare chinezească. Dacă bărbații și femeile se iubesc cu adevărat unii pe alții, se vor ajuta reciproc să iasă din condiționările trecutului.

Bărbatul nu are prea multe condiționări, iar cele pe care le are sunt superficiale. Poate renunța la ele foarte ușor, așa cum renunți la haine. Femeia a fost condiționată într-atât încât pentru ea nu e ca și cum și-ar da jos hainele, ci ca și cum și-ar jupui pielea. E greu, și nu vei putea s-o ajuți decât dacă o iubești cu adevărat. Îi va fi foarte greu, de una singură, să scape de toate acele condiționări, așa că ajut-o. Ajut-o să descopere că în lume există atât de multe alte feluri de mâncare; că există mulți alți bărbați frumoși în afară de tine. Iubita ta ar trebui să cunoască toate aceste gusturi. Face parte din iubirea ta sarcina de o ajuta să își îmbogățească experiențele. Și cu cât va deveni mai bogată în experiențe, cu atât va începe să-ți ofere nu numai mulțumire, ci emoție și extaz.

Spui: „Nu că n-aș vrea să mai mănânc și în oraș când și când, dar aș vrea să simt că eu decid dacă să o fac sau nu...” Tu ești cel care decide, dar numai dacă și partenera ta e cea care decide. Din punctul meu de vedere, ar trebui ca amândoi să aveți oportunități egale. Nu să fii tu stăpânul, iar ea sclava; nu să te poți duce, din când în când, prin vecinătate, iar ea să se mulțumească doar cu tine. Și ea are tot dreptul să se ducă pe la vecini la fel ca tine! Și nu e nevoie de sentimente de vinovăție; trebuie să o ajuți să nu se simtă vinovată.

Eliberarea femeii va fi și eliberarea bărbatului; sclavia unuia e și sclavia celuilalt. Dacă tu nu permiți femeii să fie liberă, ea cum ar putea să-ți permită să fii liber? Libertatea ar trebui să fie, de ambele părți, o valoare prețioasă – recunoscută, respectată, apreciată.

Spui: „... nu vreau să fiu o victimă a acestei conspirații a hormonilor“. Dacă vrei să transcenzi biologia și hormonii, trebuie să trăiești în mod total, să epuizezi dorința.

După cum văd eu lucrurile, la vârsta de 14 ani hormonii încep să lucreze, iar dacă le permiți libertate totală, dacă le dai bucuros frâu liber, pe la vârsta de 40 de ani vor vrea să treacă la odihnă. Iar acesta va fi un mod natural de a-i transcende; nu va fi un celibat impus. Va fi un celibat sacru, care va veni la tine dintr-o altă dimensiune, fiindcă ți-ai trăit viața în totalitate, iar acum nu te mai interesează nimic din ce ține de viața obișnuită. Acum te interesează valori mai înalte, o căutare mai profundă privitoare la viață, la adevăr, la creativitate. Ai trecut de vârsta copilărească. După părerea mea, la vârsta de 42 de ani un om devine cu adevărat adult, dar numai dacă trăiește natural. Dacă trăiește pe jumătate atunci va avea nevoie de mai mulți ani, poate de 49, poate de 75. Poate chiar și în clipa morții se va gândi la sex și la nimic altceva; nu-l va transcende niciodată.

Sunteți amândoi capabili de o mare înțelegere și puteți vedea lucrurile limpede, fără un vâl care să vă acopere ochii. Iubiți-vă unii pe alții în mod total, și ocazional acordați-vă reciproc libertate. Dar trebuie să fie de ambele părți. Iar libertatea nu vă va distruge iubirea, ci o va face mai bogată, mai profundă, mai împlinitoare, mai orgasmică. Iar acele câteva ocazii în care luați o pauză unul de la celălalt nu vă vor îndepărta unul de altul, ci vă vor apropia și mai mult. Nu țineți secrete, fiți absolut deschiși, și permiteți celeilalte persoane să fie absolut deschisă, și respectați deschiderea. Niciodată, nici măcar prin gesturi, nu-l faceți pe celălalt să se simtă vinovat. Aceasta este cea mai mare crimă pe care a săvârșit-o omenirea, i-a făcut pe oameni să se simtă vinovați. Dacă partenera ta se simte vinovată din cauza concepțiilor foarte adânc înrădăcinate, ajut-o să se elibereze de vinovăție.

Iubirea trăită într-o atmosferă de libertate va transcende sexul în mod firesc, cu ușurință, fără efort. Iubirea va rămâne, sexul va dispărea, și atunci iubirea va avea o puritate și o frumusețe și o sacralitate a ei.

Abordați viața cu mai multă bucurie și cu simțul umorului. Faceți din întreaga voastră viață o glumă frumoasă. Nu e nimic rău în ceea ce privește natura, iar a fi natural înseamnă a fi religios.

Sunteți amândoi inteligenți, și sper că veți putea demonstra ca adevărată ipoteza mea că vă puteți iubi unul pe altul acordându-vă în același timp libertatea de a avea, din când în când, unele aventuri cu alte persoane – și o veți face bucuroși, nu împotriva voinței voastre. Nu pentru că o spun eu, ci pentru că ați înțeles voi că e mai bine așa.

Am impresia că eu nu voi trece niciodată dincolo de atracția biologică, sexuală, numită de tine „dorință carnală“, și nu voi cunoaște iubirea evoluată despre care vorbești. Cum se ajunge la o asemenea iubire? De unde să încep?

Sexul e un subiect delicat, din cauză că secole de exploatare, corupție, secole de condiționări și idei pervertite sunt asociate cu cuvântul „sex“. Cuvântul însuși reprezintă un subiect sensibil, unul dintre cele mai sensibile care există. Spui „Dumnezeu“ și pare un cuvânt gol. Spui „sex“ și pare un cuvânt cu o prea mare încărcătură. O mie de chestii îți apar în minte: frică, perversiune, atracție, o dorință imensă și totodată o antidorință imensă. Toate apar în același timp. „Sex“ – cuvântul însuși creează confuzie, haos. E ca și cum cineva ar fi aruncat o piatră într-un lac liniștit, și milioane de unde s-ar crea doar la rostirea aceluia cuvânt! Omenirea a trăit sub influența unor idei foarte greșite.

Așa că primul lucru care trebuie să atragă atenția este de ce anume întrebi cum să-ți transcenzi sentimentele sexuale? De ce vrei, mai exact, să-ți transcenzi sexualitatea? Folosești un termen frumos – „transcendere“ – dar șansele sunt de 99 la sută ca tu să întrebi, în realitate: „Cum să-mi reprim sentimentele sexuale?“

Un om care a înțeles că sexul poate fi transcens nu-și face griji niciodată cu privire la modul prin care acesta va fi transcens, fiindcă transcenderea vine prin experiență. Nu poți s-o manipulezi tu. Nu e ceva ce să poți face tu. Pur și simplu treci prin multe experiențe, iar acele experiențe te maturizează tot mai mult.

Ai băgat vreodată de seamă că la o anumită vârstă sexul devine important?

Nu faci tu ca el să fie important; pur și simplu se întâmplă de la sine. La vârsta de 14 ani sau pe undeva pe-acolo, brusc energia ta e inundată de sex. E ca și cum ar fi fost deschisă poarta unei ecluze dinăuntru tău. Surse subtile de energie care înainte fuseseră astupate acum sunt destupate, și toată energia ta devine sexuală. Te gândești la sex, cânti despre sex, pășești într-un mod sexual – totul devine sexual. Tot ce faci e colorat de sex. Lucrul acesta se întâmplă; nu ai făcut tu nimic în privința lui. E de la natură. Iar transcendența vine de asemenea de la natură. Dacă trăiești sexul în mod total, fără nici o condamnare, fără să ai în minte ideea că trebuie să scapi de el, la vârsta de 42 de ani – tot așa cum la vârsta de 14 ani, ușa către sex se deschide și toată energia ta devine sexuală, la vârsta de 42 de ani sau cam pe-acolo, poarta acelei ecluze începe să se închidă din nou. Iar acest lucru e la fel de firesc cum a fost deschiderea ei; acum sexul începe să dispară.

Sexualitatea e transcensă nu printr-un efort făcut de tine. Dacă faci vreun efort, o vei reprima, fiindcă energia aceea nu are nimic de-a face cu tine. Ea e înăscută – e în corpul tău, în biologia ta. Te naști în chip de ființă sexuală. Nu e nimic rău în asta. Numai așa te poți naște. A fi om înseamnă a fi sexual. Când ai fost conceput, mama și tatăl tău nu erau în rugăciune, nu ascultau predica vreunui preot. Nu erau la biserică, ci făceau dragoste. Înșuși gândul că mama și tatăl tău făceau dragoste atunci când ai fost conceput pare dificil, știi, dar asta făceau, făceau dragoste; energiile lor sexuale se întâlneau și se contopeau. Apoi ai fost tu conceput; în acel act profund sexual ai fost conceput. Prima celulă a fost una sexuală, și apoi, din acea celulă au apărut alte celule. Dar fiecare celulă rămâne sexuală, în esență. Tot corpul tău e sexual, e alcătuit din celule sexuale. Acum ele sunt de ordinul milioanei.

Reține: tu exiști ca ființă sexuală. Odată ce accepți acest lucru, conflictul care a fost creat de-a lungul secolelor începe să se dizolve. Odată ce accepți acest lucru în adâncul tău, fără să mai nutrești nici un fel de idei împotriva lui, când ajungi să te gândești la sex ca la ceva pur și simplu natural, atunci îl trăiești. Nu întrebi cum să transcenzi hrănirea, cum să transcenzi respirația, fiindcă nici o religie nu te-a învățat că trebuie să transcenzi respirația. Dacă ți-ar fi zis să o faci, atunci m-ai fi întrebat: „Cum să transcend respirația?” Dar nu întrebi așa ceva, ci pur și simplu respiri! Ești un animal care respiră. De asemenea, ești un animal sexual. Dar există o diferență. Timp de 14, la începutul vieții tale, ești aproape non-sexual, sau cel mult există doar un joc sexual rudimentar, care nu e cu adevărat

sexual – e doar o repetiție, o pregătire, atât. Când ai ajuns la vârsta de 14 ani, energia e deja pregătită în acest scop.

Privește: un copil se naște și imediat, în doar câteva secunde, trebuie să respire, altminteri va muri. Apoi respirația rămâne cu el toată viața, fiindcă ea a apărut chiar la începutul vieții. Nu poate fi transcensă. Poate înainte să mori, chiar cu câteva secunde înainte, se va opri, dar până atunci nu.

Amintește-ți întotdeauna: ambele capete ale vieții, începutul și sfârșitul, sunt simetrice. Copilul se naște și în câteva secunde începe să respire. Când îmbătrânește și ajunge pe patul de moarte, în clipa în care se oprește respirația, moartea vine și ea.

Sexul își face apariția la o vârstă relativ târzie: timp de 12, 14 ani, copilul a trăit fără sex. Iar dacă societatea nu e prea reprimată și astfel obsedată de sex, copilul poate trăi fără să aibă habar de faptul că există sexul. Poate rămâne absolut inocent. Inocența aceea nu e posibilă în zilele noastre, din cauză că oamenii sunt foarte reprimați. Când apare reprimarea, mână în mână cu ea apare și obsesia. Pe de o parte sunt preoții, care condamnă de zor sexul, iar pe de altă parte sunt anti-preoții, cei de genul lui Hugh Hefner și a altora ca el, care continuă să facă din sexualitate ceva tot mai fermecător. Preoții și Hugh Hefner există împreună precum cele două fețe ale aceleiași monede. Când bisericile vor dispărea, atunci și numai atunci vor dispărea revistele de genul Playboy. Și unele, și altele sunt partenere în această afacere! Par să fie dușmane, dar nu te lăsa amăgit de aparența asta. Vorbesc unele împotriva celorlalte, dar așa funcționează treaba asta.

Am auzit despre doi bărbați care dăduseră faliment cu afacerea lor și care s-au hotărât să înceapă o afacere nouă și foarte simplă. Au început să călătorească dintr-un oraș în altul. Mai întâi intra unul dintre ei în oraș și arunca cu catran pe geamurile și ușile oamenilor. Două două–trei zile ajungea și al doilea bărbat în orașul respectiv. Începea să strige că el curăță orice fel de mizerie de pe casele oamenilor, chiar și catranul, așa că oamenii din oraș apelau cu toții la serviciile lui. În acest timp, celălalt bărbat își îndeplinea deja într-un alt oraș sarcina care îi revenea lui. În acest fel, au început să câștige o grămadă de bani.

Asta se întâmplă și între biserică și cei care creează pornografia.

Am auzit:

Atrăgătoarea domnișoară Keenan stătea în confesional. „Părinte“, a zis ea, „vreau să mărturisesc că l-am lăsat pe iubitul meu să mă sărute.“

„Numai atât ai făcut?“, a întrebat-o preotul, foarte interesat.

„Păi, nu. L-am lăsat și să-mi pună mâna pe picior.“

„Și apoi?“

„Și apoi l-am lăsat să-mi dea jos chiloții.“

„Și apoi? Apoi?“ a întrebat preotul, gâfâind deja.

„Apoi a intrat mama în cameră.“

„Ah, la naiba“, a oftat preotul.

Sunt mână în mână, în cadrul aceleiași conspirații. Ori de câte ori ești prea reprimat, începi să devii interesat de ceva pervers. Interesul față de perversiuni e problema, nu sexul. Acest preot e nevrotic. Sexul nu e o problemă, dar omul ăsta are o problemă.

Sora Margaret Alice și sora Francis Catherine ieșiseră la o plimbare pe o străduță lăturalnică. Brusc au fost înșfăcate de doi bărbați, trase într-o alee întunecoasă și violate. „Doamne, iartă-i“, a zis sora Margaret Alice, „pentru că nu știu ce fac“.

„Taci!“, a strigat sora Catherine, „ăsta știe!“

E inevitabil să se ajungă aici. Așa că nu păstra niciodată în minte nici măcar o singură idee împotriva sexului, altminteri nu vei putea niciodată să

depășești sexul și să ajungi la iubire. Singurii oameni care pot transcende simpla atracție sexuală, biologică, sunt aceia care acceptă sexul într-un mod foarte firesc. E dificil, știu, pentru că te-ai născut într-o societate care e nevrotică în ceea ce privește sexul. Fie îl condamnă, fie îl ridică în slăvi, dar în ambele cazuri e nevrotică. E foarte dificil să ieși din această nevroză, dar dacă ești puțin vigilent vei putea s-o faci.

Ceea ce contează nu e cum să transcenzi sexul, ci cum să transcenzi această ideologie pervertită a societății – această frică de sex, această reprimare a sexului, această obsesie legată de sex.

Sexul e un lucru frumos. Sexul în sine e un fenomen natural, ritmic. Apare atunci când copilul e gata să fie conceput, și e bine că apare; altfel viața n-ar mai exista. Viața există prin intermediul sexului; sexul e mijlocul. Dacă înțelegi viața, dacă iubești viața, atunci știi că sexul e sacru, e sfânt. Și atunci îl trăiești, ești încântat de el; și la fel de natural cum a venit, dispare de la sine. La vârsta de 42 de ani sau cam pe-acolo, interesul tău față de sexul ca atare începe să dispară la fel de natural cum a apărut.

Dar lucrurile nu se întâmplă astfel. Dimpotrivă, vei fi surprins când mă auzi spunând 42 de ani. Tu cunoști oameni care au 70, 80 de ani și care încă nu și-au depășit obsesia legată de sex. Cunoști „bătrâni perverși“. Aceștia sunt victime ale societății, fiindcă n-au avut posibilitatea să trăiască natural. E o reminiscență, din cauză că și-au reprimat sexualitatea atunci când ar fi trebuit să se bucure de ea. În acele momente de desfătare sexuală ei n-au fost cu totul implicați. N-au trăit experiența în mod orgasmic, ci pe jumătate.

Ori de câte ori faci ceva pe jumătate, lucrul acela persistă mai mult. Când stai la masă și mănânci, dacă te ridici după ce ai mâncat doar pe jumătate, foamea va rămâne. Atunci vei continua să te gândești la mâncare toată ziua. Poți încerca să postești și ai să vezi: te vei gândi încontinuu la mâncare! Dar dacă ai mâncat bine – iar când spun asta, nu vreau să spun doar că ți-ai umplut stomacul, fiindcă asta nu înseamnă neapărat că ai mâncat bine. Poate că te-ai îmbuibat, dar a mânca bine e o artă. Nu înseamnă doar să-ți umpli stomacul, ci e o mare artă – să guști mâncarea, să o miroși, să o atingi, să o mesteci, să o digeri, și să o digeri ca și cum ar fi ceva divin. E divină; e un dar.

Hindușii spun Anam Brahma, mâncarea e divină, un dar de la Dumnezeu. Mănânci cu un profund respect, iar în timp ce mănânci uiți de orice altceva, fiindcă a mânca e o rugăciune. E o rugăciune existențială. Mănânci Dumnezeu, iar Dumnezeu îți va oferi hrană. E un dar care trebuie acceptat cu o profundă iubire și recunoștință.

Și nu te îmbuibi, fiindcă a te îmbuiba înseamnă a fi împotriva corpului. E celălalt pol. Există oameni obsedați de postul alimentar și există oameni care sunt obsedați de îmbuibare. Și unii, și ceilalți greșesc, fiindcă în ambele situații corpul își pierde echilibrul. Cineva care își iubește cu adevărat corpul mănâncă numai până în punctul în care corpul se simte perfect liniștit, echilibrat, potolit; când corpul nu simte că înclină nici spre dreapta, nici spre stânga, ci e exact în mijloc. E o artă să înțelegi limbajul corpului, să înțelegi limbajul stomacului tău, să înțelegi ce îi e necesar și să-i oferi doar ce îi e necesar, și să o faci într-un mod artistic, într-un mod estetic.

Animalele mănâncă, omul mănâncă – dar care e diferența? Omul face o experiență deosebită, estetică din faptul de a mânca. Ce rost are o cină frumos aranjată? Ce rost are să aprinzi lumânări? Ce rost are să inviți prieteni care să mănânce împreună cu tine? Motivul e acela că faci o artă din a mânca, nu doar te îndopi. Dar acestea sunt semne exterioare ale artei; semnele interioare constau din a înțelege limbajul corpului și a-i da ascultare, din a fi sensibil la nevoile lui. Atunci vei mânca, iar în restul zilei nu te vei mai gândi deloc la mâncare. Numai când corpului îi va fi din nou foame îți vei aminti de mâncare. Atunci va fi ceva natural.

La fel se întâmplă și în cazul sexului. Dacă nu ești împotriva lui în nici un fel, atunci îl iei ca pe un dar natural, divin. Te bucuri de el cu o mare recunoștință; te bucuri de el într-o stare de rugăciune.

Tantra spune că înainte de a face dragoste cu o femeie sau cu un bărbat ar trebui să te rogi, fiindcă aceea va fi o întâlnire divină a energiilor. Un parfum al dumnezeirii te va înconjura. Oriunde se întâlnesc doi iubiți există dumnezeire. Oriunde se întâlnesc și se contopesc energiile a doi iubiți există viață, viață cât se poate de vie – o energie divină te înconjoară. Bisericile sunt goale, dar încăperile iubirii sunt pline de dumnezeire. Dacă ai gustat din iubire așa cum te învață tantra să o guști, dacă ai cunoscut iubirea așa cum spune tantra să o cunoști, atunci când ajungi la vârsta de 42 de ani sexul începe să dispară de la sine. Și îți iei la revedere de la el cu o mare

recunoștință, fiindcă ești împlinit. A fost o încântare, a fost o binecuvântare; îți iei la revedere de la el.

Iar 42 de ani este vârsta meditației, vârsta potrivită pentru asta. Sexul dispare, iar energia aceea debordantă nu mai e prezentă. Devii mai liniștit. Pasiunea a trecut și acum apare compasiunea. Acum nu mai există febra; nu mai ești atât de interesat de „celălalt“. Odată cu dispariția sexului, celălalt încetează să mai fie un centru de interes pentru tine. Începi să te întorci la sursa ta; începe călătoria de întoarcere.

Sexul e transcens nu prin efortul tău. Lucrul acesta se întâmplă dacă l-ai trăit în mod total. Așa că sugestia mea este să renunți la orice condamnare, la orice atitudine împotriva vieții și să accepți faptele: sexul este, deci cine ești tu să îl negi? Și cine e cel care încearcă să îl neg, să îl depășească? Egoul e acela.

Reține, sexul dă naștere celei mai mari probleme pentru ego. Există două tipuri de oameni: cei foarte egocentrici sunt întotdeauna împotriva sexului; oamenii simpli nu sunt niciodată împotriva lui. Dar cine să-i asculte pe oamenii simpli? De fapt, oamenii simpli nu umblă de colo până colo predicând, ci numai egocentricii fac asta.

De ce există un conflict între sex și ego? Fiindcă sexul reprezintă un lucru în viața ta în privința căruia nu poți fi egocentric, deoarece acum celălalt devine mai important decât tine. Femeia cu care ești, bărbatul cu care ești devine mai important decât tine. În toate celelalte situații din viața ta, tu rămâi cel mai important. Într-o relație de dragoste celălalt devine foarte, foarte important, extrem de important. Devii un satelit, iar celălaltă persoană devine nucleul; și același lucru se întâmplă și în cazul celuilalt: tu devii nucleul, iar el sau ea devine un satelit. E un abandon reciproc. Și unul, și altul vă abandonați zeului iubirii, și amândoi deveniți umili.

Sexul este singura energie care îți oferă indicii că există ceva ce nu poți controla. Bani îi poți controla, politica o poți controla, piețele le poți controla, cunoașterea o poți controla, piața o poți controla, cunoașterea o poți controla, știința, moralitatea, toate aceste lucruri le poți controla. Pe undeva, sexul introduce în viața ta o cu totul altă lume, pe care n-o poți controla. Iar egoul e expert în deținerea controlului. El e fericit când poate să controleze și nefericit când n-o poate face. Așa că există un conflict între

ego și sex.

Reține, e o luptă pe care n-o poate câștiga. Egoul nu poate ieși învingător din cauză că egoul e superficial. Sexul e foarte adânc înrădăcinat. Sexul e viața ta; egoul e doar mintea ta. sexul are rădăcini peste tot în tine; egoul are rădăcini numai în ideile tale – foarte superficiale, doar în mintea, în capul tău.

Așadar, cine e cel care încearcă să treacă dincolo de atracția sexuală, biologică? Capul e cel care încearcă să controleze sexul. Dacă rămâi prea mult la nivelul capului vei vrea să lași în urmă senzațiile sexuale, fiindcă sexul te aduce în partea inferioară a corpului. El nu-ți permite să rămâi la nivelul capului. Orice altceva poți gestiona de-acolo, sexul însă nu. Nu poți face dragoste de la nivelul capului. Trebuie să cobori de la înălțimea aceea, trebuie să revii mai aproape de pământ.

Sexul e umilitor pentru ego, de aceea oamenii egocentrici sunt întotdeauna împotriva sexului. Ei caută întruna căi și mijloace prin care să îl depășească. Dar nu-l vor putea niciodată transcende. Pot, cel mult, să devină pervertiți. Tot efortul lor, de la bun început, e sortit eșecului.

Am auzit că un șef interviena candidate pentru postul de secretară personală, fiindcă actuala lui secretară intra în concediu de maternitate. Mâna dreaptă a șefului stătea cu el în timp ce acesta evalua candidatele. Prima fată era o blondă frumoasă, cu forme pline. S-a dovedit a fi inteligentă și avea excelente abilități de secretară. A doua era o frumusețe brunetă și s-a dovedit încă și mai inteligentă și mai abilă în meserie decât prima. A treia era o fată care se uita cruciș, avea dinți de iepure, cântărea spre 90 de kilograme și aproape că nu avea deloc abilități. După ce a intervievat toate trei candidatele, șeful și-a informat asociatul că o alegea pe cea de-a treia.

„Dar de ce?“, a întrebat acesta uluit.

„Uite-așa“, a bubuit șeful, „pentru că, în primul rând, îmi pare a fi foarte inteligentă! În al doilea rând, nu e deloc treaba ta, iar în al treilea rând, e sora nevastă-mii!“

Așa că tu poți să pretinzi că ai câștigat în fața sexului, dar în sinea ta vei ști că nu e așa. Poți să vii cu tot felul de motive, să te prefaci, să îți crezi o armură groasă la exterior, dar dincolo de toate astea, în sinea ta, adevăratul motiv va rămâne neștirbit, realitatea va rămâne neștirbită: „E sora nevestimii“ – acesta este adevăratul motiv. „Pare inteligentă“ – acesta e doar un pretext. „Și nu e deloc treaba ta“ – asta arată că ești enervat, iritat, fiindcă te temi că celălalt ar putea afla adevăratul motiv! Dar adevăratul motiv va ieși la iveală în forță, indiferent ce faci tu; nu-l poți ascunde, nu e cu putință.

Așa că poți încerca să controlezi sexul, dar un curent subteran al sexualității va continua să-ți străbată ființa, și se va face simțit în multe feluri. Printre toate pretextele tale el va continua să scoată capul, iar și iar.

Eu nu ți-aș sugera să faci nici un efort pentru a-ți depăși sexualitatea. Ceea ce îți sugerez e exact contrariul: nu te mai gânde să o depășești. Pătrunde în sex cât de adânc poți. Cât timp energia aceea încă e prezentă, pătrunde în ea cât de adânc poți, iubești cât de adânc poți, și fă o artă din asta. Nu e doar ceva de „făcut“.

Asta înseamnă tantra: a face dragoste e o artă. Există nuanțe subtile, pe care numai cei care pătrund în sex cu un deosebit simț estetic vor fi capabili să le cunoască. Altminteri, poți să faci dragoste toată viața și să rămâi tot nesatisfăcut, fiindcă tu nu știi că adevărata satisfacție este ceva profund estetic. E ca o muzică subtilă care se ivește în sufletul tău. Dacă prin sex devii armonios, dacă prin iubire devii non-tensionat și relaxat, dacă iubirea nu înseamnă pentru tine doar să arunci energia în exterior fiindcă nu știi ce altceva să faci cu ea, dacă sexul nu e doar o ușurare, ci și o reaxare, dacă te relaxezi în partenerul sau partenera ta, iar acesta sau aceasta se relaxează în tine, dacă, pentru câteva secunde, pentru câteva clipe sau pentru câteva ore uiți cine ești, te pierzi cu totul într-un soi de uitare de sine, atunci vei ieși din această experiență mai pur, mai inocent, mai virgin. Și vei avea o altfel de ființă: destinsă, centrată, înrădăcinată.

Și atunci vei vedea brusc, într-o zi, că torentul a trecut și că te-a lăsat foarte, foarte bogat. Nu-ți va părea rău că a trecut. Vei fi recunoscător, fiindcă acum ți se deschid lumi noi, mai bogate. Când sexul te părăsește, ușa meditației se deschide. Când sexul te părăsește, atunci nu mai încerci să te pierzi în celălalt. Devii capabil să te piezi în tine însuși. Acum se ivește o altă lume a orgasmului, a orgasmului lăuntric, cel provocat de faptul de a fi cu

tine însuși.

Dar lucrul acesta devine posibil doar după ce ai fost cu celălalt. Prin celălalt crești, te maturizezi. Și apoi vine un moment în care poți să fii singur, extrem de fericit. Nu mai e nevoie de celălalt. Nevoia a dispărut, dar tu ai învățat mult prin intermediul ei, ai învățat mult despre tine însuși. Celălalt a devenit oglinda. Iar tu n-ai spart acea oglindă! Ai învățat atât de multe despre tine încât acum nu mai e nevoie să te uiți în oglindă. Poți să închizi ochii și să îți vezi fața. Dar n-ai putea vedea acea față dacă n-ar fi existat înainte o oglindă.

Fă din femeia cu care ești o oglindă; fă din bărbatul cu care ești o oglindă. Uită-te în ochii partenerului și vezi-ți fața; pătrunde în partenerul tău ca să te cunoști pe tine însuși. Și atunci, într-o bună zi, nu vei mai avea nevoie de oglindă. Dar nu vei fi împotriva oglinzii! Îi vei fi atât de recunoscător, deci cum ai putea să fii împotriva ei? Și atunci va avea loc transcenderea sexului.

Transcenderea nu e reprimare. Transcenderea e o creștere naturală a ființei tale; crești, astfel lași în urmă sexul, tot așa cum o sămânță se crapă, iar din ea crește un lăstar care se înalță deasupra pământului. Când sexul dispare, sămânța dispare.

Prin sex ai putut să dai naștere altcuiva, unui copil. Când sexul dispare, întreaga energie începe să-ți dea naștere ție însuși. Asta e ceea ce hindușii au numit dwija, cel născut de două ori. Prima naștere ți-a fost oferită de părinții tăi, cealaltă naștere așteaptă să se producă. Trebuie să ți-o oferi tu însuși. Trebuie să-ți fii tată și mamă. Atunci întreaga ta energie se întoarce către interior – devine un cerc interior.

În momentul acesta ție ți-ar fi dificil să crezi un cerc interior. Mai ușor îți e să te conectezi cu celălalt pol – femeia sau bărbatul – și astfel să închei cercul. Atunci te poți bucura de binecuvântările cercului. Dar încetul cu încetul vei deveni capabil să realizezi cercul interior, fiindcă înăuntrul tău ești bărbat și femeie, femeie și bărbat. Nimeni nu e doar bărbat și nimeni nu e doar femeie, fiindcă ai apărut din comuniunea bărbatului cu femeia. Amândoi au participat; mama ta ți-a dat ceva, tatăl tău ți-a dat și el ceva. Fiecare a contribuit cu 50 la sută. Amândoi există în tine. Există posibilitatea ca amândoi să se întâlnească în tine. Din nou tatăl și mama ta se pot iubi înăuntrul tău. Atunci se va naște realitatea ta. Prima dată ei s-au

întâlnit când s-a născut corpul tău; acum dacă se pot întâlni înăuntrul tău, se va naște sufletul tău.

Aceasta este transcenderea sexului; este un sex superior.

Aș vrea să-ți spun următorul lucru: când transcenzi sexul, ajungi la un sex superior. Sexul obișnuit e carnal, sexul superior nu e câtuși de puțin carnal. Sexul obișnuit e în plan exterior, sexul superior e în plan interior. În sexul obișnuit se întâlnesc două corpuri, iar întâlnirea are loc în plan exterior. În sexul superior se întâlnesc propriile tale energii interioare. Nu e ceva fizic, e ceva spiritual, e tantra. Tantra înseamnă transcendență. Dacă nu înțelegi lucrul acesta și continui să lupți împotriva sexului...

Întrebarea a fost pusă de o femeie despre care știu că trece prin niște momente critice la nivel mental. Ar vrea să fie independentă, dar e prea devreme. Ar vrea să nu mai fie deranjată de nimeni altcineva, dar e prea devreme, și e o atitudine încă egocentristă. Deocam-dată transcendența nu e posibilă, numai reprimarea e posibilă. Iar dacă reprimi acum, la bătrânețe te vei căi, fiindcă atunci lucrurile vor fi confuze.

Fiecare lucru are timpul său. Fiecare lucru trebuie făcut la momentul său. Cât ești tânără, nu te teme de iubire, și nu te teme de sex. Dacă te temi de el la tinerețe, la bătrânețe vei deveni obsedată de el; și atunci va fi dificil să pătrunzi adânc în iubire, iar mintea va rămâne obsedată de sex.

După cum înțeleg eu lucrurile, dacă oamenii au trăit așa cum trebuie, natural, în iubire, atunci cam prin al patruzeci și doilea an al vieții încep să lase sexul în urmă. Dacă n-au trăit natural și au opus rezistență sexului, atunci 42 de ani devine vârsta cea mai periculoasă pentru ei – fiindcă după ce împlinesc 42 de ani, energiile lor încep să scadă. Când ești tânăr poți să reprimi, fiindcă ai energie. E o ironie a sorții. Un om tânăr poate să-și reprime sexualitatea foarte ușor, fiindcă tinerii au energie suficientă pentru a o reprima. Pot să o pună la pământ și s-o țină acolo. Când energiile încep să scadă, sexualitatea aceea reprimată se va ridica în forță, iar tu nu vei mai putea să i te opui.

Am auzit o anecdotă:

Un bărbat de 65 de ani a trecut pe la cabinetul fiului său, care era doctor, și i-a cerut ceva care să-i amplifice potența sexuală. Fiul i-a făcut tatălui său o injecție, dar a refuzat să accepte vreo plată. Bătrânul însă a insistat să-i dea 10 dolari. O săptămână mai târziu, bătrânul a revenit ca să i se facă încă o injecție, iar de data aceasta i-a plătit fiului său 20 de dolari.

„Dar, tată, injecțiile costă numai 10 dolari!”

„Ia-i!”, a zis Stein. „Ceilalți 10 dolari sunt de la mama.”

Nu se va încheia prea curând. Așa că, dacă nu vrei să ți se întâmple același lucru, va trebui să închei cu totul povestea asta. Nu aștepta bătrânețea, fiindcă atunci lucrurile se vor urâți. Totul va fi la momentul nepotrivit atunci.

Știi că iubirea mea duhnește, și atunci de ce mă agăț de mirosul acela?

Noi trăim ghidați de trecut. Viețile noastre sunt înrădăcinate în trecutul mort, suntem condiționați de trecut. Trecutul e foarte puternic, de aceea continui să trăiești urmând un anumit tipar; chiar dacă duhnește, vei continua să-l repeți. Nu știi ce altceva să faci, a devenit o condiționare modul acesta de a trăi. E un fenomen mecanic. Iar lucrul acesta nu se întâmplă doar în cazul tău, ci în cazul aproape fiecărei ființe omenești care nu e încă un buddha.

A deveni un buddha înseamnă a te descotorosi de trecut și a trăi în prezent. Trecutul e imens, e uriaș. Milioane de vieți de-a rândul ai trăit într-un anumit mod. Poate că acum ai devenit conștient de faptul că iubirea ta duhnește, dar conștiența aceea nu e foarte profundă; e foarte superficială. Dacă devine cu adevărat profundă, dacă pătrunde până în miezul ființei tale, atunci vei face imediat saltul afară din acea iubire.

Dacă ți-a luat casa foc, nu vei întreba pe nimeni cum să ieși din ea. Nu vei consulta Encyclopedia Britannica, nici nu vei aștepta să vină vreun înțelept

să-ți spună cum s-o faci. Nu vei sta să te gândești dacă se cuvine să sari pe geam sau nu, nu-ți vei face astfel de probleme. Chiar dacă tocmai făceai baie și erai în pielea goală, vei sări gol pe fereastră! Nici măcar nu te vei mai gândi la haine. Când ți-a luat casa foc, viața ta e în pericol; acum orice altceva e secundar.

Dacă iubirea ta duhnește – dacă chiar ți-ai dat seama de lucrul acesta – atunci vei ieși din ea. Nu vei întreba cum să ieși, ci vei face saltul afară din ea.

Dar cred că e o idee pur intelectuală, fiindcă de fiecare dată când iubești apare aceeași nefericire. De fiecare dată apar conflictul, lupta, gelozia, posesivitatea. Așa că ai început să te gândești: „Iubirea mea duhnește, și-atunci de ce mă agăț de miros?“ Dar e totul la nivel intelectual, încă nu e o experiență cu adevărat existențială pentru tine.

Și e propriul tău miros! Fiecare om se obișnuiește cu propriul său miros. De aceea, atunci când oamenii sunt singuri, ei nu-și dau seama de mirosul acela, îl simt abia când sunt împreună cu altcineva. Când ești într-o relație de dragoste, începi să-ți arăți adevărata față. Iubirea e o oglindă. Celălalt începe să funcționeze ca o oglindă. Fiecare relație devine o oglindă. Singur fiind, nu-ți simți propriul miros, nu ai cum; devii imun la acel miros. Ai trăit prea mult cu el, cum ai putea să-l mai simți? Abia când ești cu altcineva începi să simți că acea persoană duhnește, iar ea simte că tu duhnești. Și atunci începe lupta. Aceasta este povestea tuturor cuplurilor din lume.

„Unde te duci cu capra aia, Juan?“, l-a întrebat polițistul.

„O duc acasă la mine!“, a răspuns Juan.

„O s-o ții în casă?“

„Clar.“

„Păi și mirosul?“

„Care-i problema? N-o s-o deranjeze pe ea mirosul!“

Propriul tău miros nu te deranjează. De fapt, dacă ar dispărea dintr-odată, te-ai simți puțin debusolat. Nu te-ai mai simți complet în largul tău, ai avea impresia că ceva nu e cum trebuie. Dacă iubești și nu există gelozie, vei începe să te întrebi dacă iubești cu adevărat sau nu. Ce fel de iubire e asta? Nu pare să existe nici urmă de gelozie!

Da, iubirea ta duhnește, la fel cum duhnește iubirea tuturor, dar o simți numai când ești într-o relație. N-ai simțit până acum că ar avea de fapt vreo legătură cu tine. Adânc în sinea ta încă mai simți că problema e cu siguranță legată de celălalt. Așa funcționează mintea: aruncă responsabilitatea asupra celuilalt. Se acceptă pe sine și întotdeauna găsește probleme la ceilalți.

Mai mulți oameni stau în primul rând de scaune al unui cinematograful. Filmul a început deja când deodată se face simțit un miros îngrozitor. Unul dintre spectatori se întoarce către bărbatul care e așezat lângă el și îl întreabă: „Te-ai căcat cumva pe tine?”

Bărbatul răspunde: „Da, de ce?”

Oamenii se acceptă pe ei înșiși în totalitate! Tot ceea ce fac ei e bine: „De ce? Care e problema?” Sunt pantalonii lui, deci ce te bagi tu? Iar libertatea e dreptul prin naștere al fiecăruia!

Dacă iubirea ta duhnește, atunci încearcă să afli ce anume duhnește, mai exact. Nu iubirea e aceea, ci altceva. Iubirea în sine are un parfum; ea nu poate duhni, ea e o floare de lotus. Altceva trebuie să fie cea care duhnește – gelozia, posesivitatea. Dar tu n-ai menționat gelozia și posesivitatea. Le ascunzi. Iubirea nu duhnește niciodată, nu are cum; nu e în natura ei. Te rog, încearcă să vezi exact ce anume e acel ceva care creează problema. Și nu spun să reprimi. Nu e nevoie decât de o clarificare, să vezi exact despre ce e vorba.

Dacă e vorba despre gelozie, ți-aș sugera un singur lucru: fii mai atentă la

gelozia ta. Data viitoare când apare, în loc să te înfurii închide-te în casă, stai în meditație și observă-ți gelozia. Vezi exact ce anume e ea. Te va înconjura precum un fum, un fum înecăcios. Te va sufoca. Vei vrea să ieși și să faci ceva, dar nu face nimic. Rămâi într-o stare de inacțiune, căci orice lucru făcut într-un moment de gelozie va fi distructiv. Doar observă.

Și nu spun să o reprimi, fiindcă asta ar însemna din nou să faci ceva. Oamenii fie exprimă, fie reprimă, și ambele căi sunt greșite. Dacă exprimi, devii distructiv față de cealaltă persoană. Oricine ar fi cel care va cădea victimă geloziei tale va suferi și se va răzbuna. Poate că n-o va face conștient, dar inconștient tot o va face.

Chiar acum câteva luni, KB s-a îndrăgostit de o femeie. Nimic extraordinar în legătură cu asta, dar iubita lui, Deeksha, și-a ieșit din minți! N-a putut accepta ideea. Secole de-a rândul ni s-a spus că dacă un bărbat sau o femeie te iubește, iar acel bărbat sau acea femeie se duce la altcineva, înseamnă că îți întoarce ție spatele.

Așa ceva e prostie curată. Nu îți întoarce spatele, ci dimpotrivă. Dacă un bărbat iubește o femeie și se simte bine cu ea, începe să își închipuie cum ar fi cu alte femei. Faptul că se simte atât de bine cu această femeie declanșează în el aceste fantezii. Nu înseamnă că îi întoarce spatele femeii, ci, dimpotrivă, înseamnă că femeia aceasta l-a făcut să se simtă atât de bine încât ar vrea să vadă cum sunt și alte femei. Iar dacă i se permite s-o facă, cel mai probabil nu va merge foarte departe, se va întoarce, deoarece cu cealaltă femeie va fi ceva nou, dar nu va putea fi ceva la fel de plăcut fiindcă nu va exista intimitate. Va fi o experiență oarecum goală. Va fi sex fără iubire.

Iubirea are nevoie de timp ca să crească, are nevoie de intimitate ca să crească. Are nevoie de timp îndelungat, nu e o floare de sezon care înflorește pentru câteva săptămâni, apoi se ofilește. E un proces lung, care presupune o intimitate tot mai mare. Încetul cu încetul, două persoane se contopesc una cu cealaltă; atunci relația îi hrănește pe amândoi. Așa că cealaltă femeie sau celălalt bărbat nu poate avea acest efect; poate să fie doar o aventură. Dar în curând va apărea sentimentul – inevitabil va apărea – că a fost frumos ca distracție, dar cam atât. Așa că persoana respectivă se va întoarce la partenerul sau partenera sa.

Și KB s-ar fi întors, dar Deeksha a luat-o razna. S-a comportat exact ca orice altă femeie! Dar eu am urmărit să văd dacă mai devreme sau mai târziu se va răzbuna. Și asta face acum, se răzbună. KB s-a îmbolnăvit, a fost internat în spital, iar Deeksha a avut parte de puțină libertate și s-a îndrăgostit de propriul ei asistent, bun la toate! S-a dovedit într-adevăr bun la toate! Așa că acum KB e în infern.

Nu e nevoie să-și facă atâtea griji în privința asta. I-am trimis lui KB un mesaj: „Așteaptă, nu-ți face griji. Las-o să-și ia revanșa. E bine că povara ei inconștientă poate fi acum aruncată cât colo.“

Dacă ne-am înțelege unii pe alții un pic mai mult, dacă am înțelege natura umană un pic mai mult, n-ar mai exista gelozie. Dar aceasta reprezintă o moștenire a trecutului. Nu e așa ușor să scapi de ea, eu nu spun să te descotorosești de ea chiar acum, pe loc. Va trebui să meditezi la asta. Ori de câte ori pune stăpânire pe tine, meditează la asta. Treptat, meditația va pune o distanță între tine și gelozie. Și cu cât va fi mai mare distanța, cu atât mai puțin va apărea gelozia. Într-o zi, când nu va mai exista gelozie, iubirea ta va răspândi un parfum atât de frumos încât nici o floare nu va putea concura cu ea. Toate florile sunt sărăcicioase prin comparație cu floarea iubirii.

Dar iubirea ta e schilodită din cauza geloziei și a posesivității și a furiei. Nu iubirea duhnește, reține, fiindcă am cunoscut oameni care, crezând că iubirea e cea care duhnește, s-au închis în ei, au încetat să mai iubească. Asta s-a întâmplat cu milioanele de călugări și de călugărițe de-a lungul secolelor: s-au închis atât de mult în ei încât au renunțat complet la ideea de iubire. În loc să renunțe la gelozie, ceea ce ar fi fost o atitudine revoluționară, în loc să renunțe la posesivitate, ceea ce ar fi fost un lucru extrem de valoros, ei renunță la iubire. Ce fac ei e ușor, nu e mare lucru; oricine poate face asta.

Să fii călugăr sau călugăriță e foarte ușor, dar să iubești și să nu fii gelos, să iubești și să nu fii posesiv, să iubești și să-i lași celuilalt toată libertatea e cu adevărat o mare realizare. Numai atunci vei cunoaște iubirea și parfumul ei.

Iubirea și arta inacțiunii

Există lucruri care nu pot decât să se întâmple, care nu pot fi realizate de tine.

Doar lucrurile obișnuite pot fi făcute de tine. Poți să faci ceva pentru a câștiga bani, poți să faci ceva pentru a fi puternic, poți să faci ceva pentru a avea prestigiu; dar nu poți face nimic în ceea ce privește iubirea, în ceea ce privește recunoștința, în ceea ce privește tăcerea. E important de înțeles că „facere“ înseamnă lumea, iar „non-facere“ înseamnă ceea ce e dincolo de lume – acolo unde lucrurile se întâmplă, unde numai valul te aduce la țărm. Dacă înoți, eşuezi. Dacă faci ceva, vei anula însuși rezultatul pe care îl urmărești; fiindcă „a face“ ține de lumea aceasta.

Foarte puțini oameni ajung să cunoască secretul faptului de a nu acționa și de a lăsa lucrurile să se întâmple. Dacă vrei lucruri mărețe – lucruri care nu sunt accesibile mâinilor omenești, minții omenești, capacităților omenești – atunci va trebui să înveți arta inacțiunii. Eu o numesc meditație.

Îmi dă bătăi de cap, fiindcă în clipa în care îi dau un nume, oamenii încep imediat să întrebe cum să o „facă“. Și nu pot spune că greșesc, fiindcă însuși cuvântul „meditație“ creează ideea că faci ceva. Și-au luat doctoratul, au făcut o mie de alte lucruri, așa că atunci când aud cuvântul „meditație“, îmi cer să le spun cum se face. Iar meditație înseamnă, în esență, să începi să nu mai faci nimic, să te relaxezi, să te lași dus de val – să fii o frunză în vânt sau un nor purtat de vânturi pe cer.

Nu întreba niciodată un nor „Unde te duci?“ Nici el nu știe; nu are o destinație. Dacă se schimbă direcția vântului în timp ce el se îndrepta către sud, va începe să se îndrepte spre nord. Norul nu spune niciodată vântului: „E complet illogic. Ne duceam spre sud, iar acum ne ducem spre nord. Ce înseamnă asta?“ Nu, el începe pur și simplu să plutească spre nord tot așa cum până atunci plutise spre sud. Pentru el, sud, nord, est, vest nu diferă cu nimic între ele. Pur și simplu se lasă dus de vânt, fără nici o dorință, fără nici un țel, fără să aibă de ajuns undeva; se bucură pur și simplu de călătorie. Meditația te face asemenea unui nor – de conștiință. Atunci nu mai există țel de atins.

Nu întreba niciodată pe cineva care meditează: „De ce meditezi?“, fiindcă

întrebarea e irelevantă. Meditația în sine e deopotrivă țelul și mijlocul prin care îl atingi.

Lao Tzu e una dintre cele mai importante figuri din istoria inacțiunii. Dacă istoria ar fi scrisă cum trebuie, atunci ar exista două tipuri de istorie. Istoria celor care acționează, unde ar fi incluși Gînghis Han, Tamerlan, Nadir Șah, Alexandru cel Mare, Napoleon Bonaparte, Ivan cel Groaznic, Iosif Stalin, Adolf Hitler, Benito Mussolini; aceștia sunt oameni care aparțin lumii acțiunii. Și celălalt tip de istorie, o istorie superioară, o istorie reală – a conștiinței umane, a evoluției umane. Aceasta este istoria unui Lao Tzu, a unui Chuang Tzu, Lieh Tzu, Gautama Buddha, Mahavira, Boddhidharma; o cu totul altfel de istorie.

Lao Tzu s-a iluminat stînd sub un copac. O frunză tocmai se desprinsese și plutea spre pămînt; era toamnă și nu era nici o grabă, frunza coborînd în zigzag, dusă de vînt, încet. El s-a uitat la frunză cum coboară și s-a așezat pe pămînt, și privind-o astfel, ceva s-a așezat și în el. Din acel moment a devenit unul dintre cei care nu mai acționează. Vînturile vin de la sine, iar existența se îngrijește de tot.

Învățătura lui Lao Tzu este o metaforă a cursului apei: du-te oriunde te duce apa, nu înota contra curentului. Dar mintea vrea întotdeauna să facă ceva, fiindcă atunci meritul e al egoului. Dacă pur și simplu te lași dus de val, meritul e al valului, nu al tău. Dacă înoți, sunt șanse să îți consolidezi și mai mult egoul: „Am traversat singur Canalul Mînecii!“

Dar existența îți dă naștere, îți dă viață, îți oferă iubire; ea îți dă tot ce e prețios, tot ce nu poți cumpăra cu banii. Numai cei care sunt gata să recunoască existenței întregul merit pentru viața lor ajung să conștientizeze frumusețea și binecuvîntarea inacțiunii.

Meditație nu înseamnă să faci ceva, ci înseamnă să fii absent ca ego și astfel să lași lucrurile să se întîmple.

A lăsa să se întîmple – aceste cuvinte cuprind întreaga experiență.

În viață încerci să faci totul. Te rog, lasă câteva lucruri în sfera non-acțiunii, fiindcă acelea sunt singurele lucruri valoroase.

Există oameni care încearcă să iubească, deoarece încă din primii ani ai

vieții mama îi spune copilului: „Trebuie să mă iubești, fiindcă sunt mama ta“. Acum ea face din iubire tot un silogism logic – „fiindcă sunt mama ta“. Nu permite iubirii să crească de la sine, o forțează.

Tatăl spune: „Iubește-mă, sunt tatăl tău“. Iar copilul e atât de neajutorat încât nu-i rămâne decât să se prefacă. Ce altceva ar putea face? Poate să zâmbească, să îl sărute, dar el știe că nu e decât prefăcătorie, că nu e ceva care să vină din el. Însă pentru că ești tăticul lui, ești mămică lui, ești cutare și cutare... distrugi una dintre cele mai prețioase experiențe ale vieții.

Apoi soțiile le spun soților: „Trebuie să mă iubești, sunt soția ta“. Ciudat. Soții spun: „Trebuie să mă iubești. Sunt soțul tău, e dreptul meu prin naștere.“ Nu poți cere iubire de la ceilalți. Dacă ai parte de ea, fii recunoscător; dacă nu, așteaptă. Și nici măcar în timp ce aștepti n-ar trebui să te plângi, fiindcă nu ai nici un drept. Iubirea nu e dreptul nimănui, nici o constituție nu-ți poate da dreptul de a beneficia de iubire. Dar prin comportamentul acesta ei distrug totul, iar soțiile zâmbesc forțat, soții îmbrățișează forțat.

Unul dintre cei mai faimoși autori americani, Dale Carnegie, scrie că fiecare soț ar trebui să-i spună soției sale de cel puțin trei ori pe zi „te iubesc, draga mea“. Ai înnebunit cumva? Dar el vorbește serios, și are succes; mulți oameni, milioane de oameni pun în practică ce spune Dale Carnegie. „Când vii acasă, adu-i înghețată, flori, trandafiri, ca să-i arăți că o iubești“, ca și cum iubirea ar trebui demonstrată prin dovezi materiale, pragmatice, lingvistice, ca și cum ar trebui verbalizată iar și iar, pentru ca nimeni să n-o uite. Dacă timp de câteva zile nu-i spui soției tale că o iubești, ea va număra câte zile au trecut și va începe să suspecteze că spui altcuiva că o iubești, fiindcă ai tăiat rația ei de declarații de dragoste. Iubirea e o cantitate. „Dacă nu-mi mai aduce înghețată, înseamnă că înghețata aia se duce altundeva, or așa ceva nu poate fi tolerat.“

Am creat o societate care crede numai în „a face“, în timp ce partea spirituală a ființei noastre rămâne înfometată din cauză că are nevoie de ceva care nu poate fi făcut, ci se întâmplă. Nu îți propui tu să spui „te iubesc“, ci brusc te trezești spunând asta. Tu însuți ești surprins de ceea ce spui. N-ai repetat mai întâi în minte cuvintele ca apoi să le rostești, nu; e ceva spontan.

Și, de fapt, adevăratele momente de iubire rămân nerostite. Când simți cu adevărat iubirea în inimă, sentimentul acela te face să radiezi într-un fel anume care spune tot ce nu poți rosti, tot ce nu poate fi vreodată rostit.

În schimb însă noi controlăm totul, nu lăsăm nimic să se întâmple spontan, iar rezultatul final e că, încetul cu încetul, ipocrizia devine însăși caracteristica noastră. Uităm complet că e ipocrizie. Iar în mintea, în ființa cuiva care e ipocrit, orice lucru din lumea non-acțiunii devine imposibil. Vei continua să tot faci lucruri, la nesfârșit; vei deveni aproape un robot.

Așa că ori de câte ori ceva se întâmplă brusc în tine, ia-o ca pe un dar din partea existenței și fă din acel moment vestitorul unui nou mod de viață. În decursul celor 24 de ore, lasă să existe câteva momente în care să nu faci nimic, doar să permiți existenței să îți facă ea ceva. Și atunci vor începe să se deschidă în tine ferestre care te vor conecta cu universalul, cu ceea ce e nemuritor.

Am senzația că mult din ceea ce „fac“ eu e ca să evit plictiseala. Ai putea vorbi despre natura experiențelor pe care le numim plictiseală și neastâmpăr?

Plictiseala și neastâmpărul sunt într-o profundă legătură reciprocă. Ori de câte ori simți plictiseală, simți și un neastâmpăr. Neastâmpărul e produsul secundar al plictiselii.

Încearcă să înțelegi mecanismul. Ori de câte ori te simți plictisit vrei să te îndepărtezi de situația respectivă. Dacă cineva îți spune ceva și te plictisești, începi să te foiești. Acesta este un indiciu subtil că vrei să te îndepărtezi de acest loc, de această persoană, de această vorbărie fără rost. Corpul tău începe să se miște. Sigur, din politețe reprimi această mișcare, dar corpul e deja cuprins de neastâmpăr, fiindcă el e mai autentic decât mintea, e mai onest și mai sincer decât mintea. Mintea încearcă să fie politicoasă, să zâmbească. Spui: „Ce interesant!“, dar în sinea ta spui: „Cât de plictisitor! Am ascultat povestea asta de atâtea ori și mi-o spui iar!“

Am auzit o poveste despre soția lui Albert Einstein. Prietenii lui Albert

Einstein veneau la el în vizită, iar acesta le spunea mereu anecdote, glume, iar ei râdeau. Dar unul dintre prieteni a observat că de fiecare dată când venea, iar Einstein începea să spună povești, doamna Einstein începea imediat să croșeteze sau să facă ceva. Așa că a întrebat-o: „În clipa în care soțul tău începe să povestească ceva sau să spună o glumă, tu începi să tricotezi; de ce?”

Ea i-a răspuns: „Dacă nu fac nimic, îmi e extraordinar de greu să tolerez ce aud, fiindcă am auzit povestirile și glumele alea de mii de ori. Tu vii în vizită din când în când, dar eu sunt mereu aici. Ori de câte ori vine cineva el spune aceleași glume, aceleași povești. Dacă n-aș face ceva cu mâinile, aș începe să mă foiesc în asemenea hal încât comportamentul meu ar fi nepolitic. Așa că trebuie să fac ceva cu neastâmpărul meu și să-l ascund în spatele activității mele.”

Ori de câte ori te simți plictisit ești cuprins de neastâmpăr. Neastâmpărul e semn că acum corpul tău îți spune: „Pleacă de-aici. Du-te oriunde, dar nu mai sta aici.” Însă mintea continuă să zâmbească, iar ochii continuă să strălucească, iar tu continui să spui că asculți și că n-ai mai auzit vreodată asemenea poveste interesantă. Mintea e civilizată; corpul e încă sălbatic. Mintea e umană; corpul e încă animalic. Mintea e falsă; corpul e autentic. Mintea cunoaște regulile, știe cum să se poarte și cum să nu se poarte. Așa că chiar dacă te întâlnești cu un om foarte plictisitor, îi spui: „Cât mă bucur să te văd!” Iar în sinea ta l-ai omorî pe omul ăla, dacă ai putea! Îți vine să-l omori, așa că începi să te foiești, să fii cuprins de neastâmpăr.

Dacă asculți corpul și o iei la fugă, neastâmpărul va dispărea. Încearcă! Dacă cineva te plictisește, sari și aleargă de colo colo. Urmărește ce se întâmplă – neastâmpărul va dispărea, fiindcă neastâmpărul arată pur și simplu că energia nu vrea să fie acolo. Energia e deja în mișcare, ea a părăsit deja locul acela. Acum tu urmezi energia, așa că neastâmpărul dispare.

Important e să înțelegi plictiseala, nu neastâmpărul. Plictiseala e un fenomen foarte semnificativ. Numai omul se plictisește, nici un alt animal nu se plictisește. Nu poți să plictisești un bivoli, e imposibil. Numai omul se plictisește fiindcă numai omul e conștient. Conștiența e cauza plictiselii. Cu cât ești mai sensibil, cu cât ești mai vigilent, mai conștient, cu atât te simți mai plictisit, în mai multe situații decât se simt alții. O minte mediocră nu se

simte plictisită atât de ușor. Ea continuă să accepte tot ce se întâmplă ca fiind în regulă. Nu e foarte vigilentă. Cu cât devii mai vigilent, cu atât vei simți că o anumită situație e doar o repetiție, că e intolerabilă, că e perimată. Cu cât ești mai sensibil, cu atât mai ușor te vei plictisi.

Plictiseala e semn că ești sensibil. Copacii nu se plictisesc, animalele nu se plictisesc, pietrele nu se plictisesc, fiindcă nu sunt suficient de sensibile. Acesta este unul dintre lucrurile fundamentale care trebuie înțelese în legătură cu plictiseala: apare fiindcă ești sensibil.

Dar nici buddhașii nu se plictisesc. Nu poți să plictisești un buddha. Animalele nu se plictisesc și nici buddhașii nu se plictisesc, așadar plictiseala există ca un fenomen aflat la mijloc între starea animalică și starea de buddha. Ca să fie posibilă plictiseala e nevoie de ceva mai multă inteligență și sensibilitate decât le este dată animalelor. Iar dacă vrei să transcenzi plictiseala, va trebui să devii pe deplin sensibil. Atunci iarăși plictiseala va dispărea. Dar când ești la mijloc între cele două stări există plictiseală.

Dacă devii asemenea unui animal, plictiseala dispăre de asemenea. Vei vedea că oamenii care trăiesc o viață animalică sunt mai puțin plictisiți. Mănâncă, bea, se veselesc – nu se plictisesc prea tare, dar nici nu sunt prea sensibili. Trăiesc la minimum, cu puțină conștiință, doar atâta câtă e necesară pentru o viață de rutină.

Vei vedea că intelectualii, oamenii care gândesc prea mult, sunt mai plictisiți din cauză că gândesc, și gândind văd că ceva e repetitiv.

Viața ta e plină de situații repetitive. În fiecare dimineață te trezești aproape exact la fel cum te-ai trezit toată viața. Iei micul dejun în aproape același fel. Apoi te duci la birou – același birou, aceiași oameni, aceeași muncă. Apoi vii acasă – aceeași soție, același soț, același partener. E firesc dacă ajungi să te plictisești. E foarte dificil să vezi vreo noutate în toate astea; totul pare vechi, prăfuit.

Am auzit o anecdotă:

Mary Jane, prietena foarte apropiată a unui broker bogat, a deschis într-o zi ușa foarte voioasă, după care a dat să o închidă la loc foarte repede când a

descoperit că în prag stătea soția iubitului său.

Aceasta din urmă a împiedicat-o să închidă ușa și i-a zis: „Dă-mi voie să intru, dragă. N-am venit aici ca să fac o scenă, ci doar ca să schimbăm câteva cuvinte prietenește.“

Foarte agitată, Mary Jane a lăsat-o să intre, apoi a întrebat-o prudentă: „Ce dorești?“

„Nu mare lucru“, a zis soția, uitându-se în jur. „Vreau doar răspunsul la o întrebare. Spune-mi, dragă, așa, între noi fie vorba, ce găsești la dobitocul ăla?“

Același soț în fiecare zi devine un dobitoc; aceeași soție în fiecare zi – aproape că uiți cum arată. Dacă ți se spune să închizi ochii și să rememorezi figura soției tale, vei vedea că îți e imposibil. Multe alte femei îți vor veni în minte, toate vecinele pe care le știi, dar nu soția ta. Relația ta cu ea a devenit doar ceva repetitiv. Faci dragoste, o îmbrățișezi, o săruți, dar acestea sunt acum gesturi goale. Toată vraja și toată atracția au dispărut cu mult timp înainte.

O căsătorie e aproape încheiată când se încheie luna de miere, și de atunci înainte nu mai faci decât să te prefaci. Dar în spatele acelor prefăcătorii se acumulează o mare plictiseală. Uită-te la oamenii care trec pe stradă și vei vedea că sunt complet plictisiți. Toată lumea e plictisită, plictisită de moarte. Uită-te la fețele lor – nu există nici o urmă de încântare. Uită-te la ochii lor – sunt acoperiți de praf, nu vezi nici un licăr de fericire interioară. Se duc de la birou acasă, de acasă la birou și, treptat, viața lor devine o rutină mecanică, o repetiție continuă. Iar într-o zi vor muri. Aproape toată lumea moare fără să fi trăit vreodată.

Se spune că Bertrand Russel ar fi zis: „Când privesc în urmă, nu pot găsi mai mult de câteva clipe din viața mea în care să fi fost cu adevărat viu, însuflețit“. Tu de câte momente îți amintești în care să fi fost cu adevărat însuflețit? Rareori se întâmplă astfel de momente. Vizezi la clipele acelea, și le imaginezi, sperii să se întâmple, dar aproape niciodată nu se întâmplă. Chiar dacă se întâmplă, mai devreme sau mai târziu devin și ele repetitive. Când te îndrăgostești de o femeie sau de un bărbat, simți că s-a întâmplat

un miracol, dar încetul cu încetul miracolul dispare și totul devine rutină.

Plictiseala e conștientizarea repetiției. Pentru că animalele nu-și pot aminti trecutul, ele nu se pot simți plictisite. Nu-și pot aminti trecutul, așa că nu pot simți repetiția. Bivolul continuă să mănânce aceeași iarbă în fiecare zi, cu aceeași plăcere. Tu nu poți. Cum ai putea să mănânci în fiecare zi aceeași iarbă cu aceeași plăcere? Ajungi să te simți sătul până-n gât.

Astfel, oamenii încep să-și dorească schimbări. Se mută într-o casă nouă, vin acasă cu o mașină nouă, divorțează de soț și își găsesc o iubire nouă. Dar noutatea se va transforma curând în ceva repetitiv. Faptul că schimbi locul, schimbi partenerii, schimbi casele nu te va ajuta în nici un fel.

Și ori de câte ori o societate devine foarte plictisită, oamenii încep să se mute dintr-un oraș în altul, de la un loc de muncă la altul, de la o soție la alta, dar mai devreme sau mai târziu își dau seama că toate astea n-au nici un rost. Același lucru are să se întâmple iar și iar cu fiecare femeie, cu fiecare bărbat, cu fiecare casă, cu fiecare mașină.

Și atunci ce e de făcut? Devino mai conștient. Nu de schimbarea situațiilor ai nevoie. Transformă-ți ființa, devino mai conștient. Dacă devii mai conștient vei putea să vezi că fiecare moment e nou. Dar pentru asta e nevoie de multă energie, de o extraordinară energie a conștiinței.

Soția nu mai e la fel, ține minte. Ești pradă unei iluzii. Du-te acasă și uită-te din nou la soția ta – nu e aceeași. Nimeni nu poate fi același; aparențele înșală. Copacii nu mai sunt la fel ca ieri. Cum ar putea fi? Au crescut. Multe frunze le-au căzut, au apărut frunze noi. Uită-te la copacul de pe strada ta – câte frunze noi i-au apărut? În fiecare zi frunzele vechi cad, iar cele noi se ivesc pe ramuri. Dar tu nu ești conștient de asta.

Ori fi lipsit de conștiență, și atunci nu vei putea simți repetiția, ori caută să ai atât de multă conștiență încât în fiecare repetiție să poți să vezi ceva nou. Acestea sunt cele două modalități prin care să ieși din starea de plictiseală.

Schimbarea lucrurilor exterioare nu-ți va fi de ajutor. E ca și cum ai rearanja mobila în camera ta iar și iar. Indiferent ce ai face, indiferent unde ai pune-o, e tot aceeași mobilă. Mulți oameni se gândesc încontinuu cum să aranjeze lucrurile, unde să le pună, unde să nu le pună, și continuă să tot schimbe lucrurile conform ideilor lor. Dar e aceeași cameră, e aceeași

mobilă. Cât timp vei putea să te păcălești în acest mod? Încetul cu încetul totul devine așezat și noutatea dispare.

Nu ai o calitate a conștiinței care să poată găsi noul iar și iar. Pentru o minte prăfuită, totul pare vechi; pentru o minte complet vie nu există nimic vechi sub soare, nu poate exista. Totul e într-un flux. Fiecare persoană e într-un flux, e asemenea unui râu. Oamenii nu sunt lucruri moarte, cum ar putea rămâne ei aceiași de la o zi la alta? Ești tu același? De când te-ai trezit azi-dimineață și ai ieșit din casă și până când te-ai întors acasă s-au întâmplat multe. Unele lucruri au dispărut din mintea ta, altele și-au făcut apariția. Poate că ai dobândit o înțelegere nouă. Nu ai cum să te întorci acasă același care erai când ai plecat. Râul curge încontinuu; pare să fie același râu, dar nu e. Bătrânul Heraclit spunea că nu poți pași de două ori în același râu, fiindcă râul nu mai e niciodată același.

Primul lucru de reținut este că tu nu ești același, iar al doilea lucru de reținut este că totul se schimbă... dar atunci trebuie să trăiești la un nivel de vârf al conștiinței. Fie trăiește ca un buddha, fie trăiește ca un bivol, și atunci nu te vei mai plictisi. Alegerea îți aparține.

Eu n-am văzut niciodată că cineva să fie același de la o zi la alta. Sunt mereu surprins de noutatea pe care o văd în voi în fiecare zi. Poate că voi nu sunteți conștienți de ea.

Păstrează-ți capacitatea de a fi surprins.

O să-ți spun o anecdotă:

Un bărbat a intrat într-un bar, adâncit în gânduri. S-a întors către o femeie care tocmai trecea pe lângă el și i-a zis: „Scuzați-mă, domnișoară, știți cumva cât e ceasul?”

Cu o voce stridentă, aceasta i-a răspuns: „Cum îndrăznești să-mi faci o asemenea propunere?!”

Uluit, bărbatul a devenit atent și a văzut, cu neplăcută surpriză, că toate perechile de ochi de-acolo se îndreptase în direcția lor. A mormăit: „Te-am întrebat doar cât e ceasul, domnișoară”.

Cu o voce încă și mai ridicată, femeia a țipat: „Am să chem poliția dacă mai spui un singur cuvânt!“

Luându-și băutura și jenat la culme, bărbatul s-a dus în grabă spre capătul cel mai îndepărtat al barului și s-a așezat ghemuit la o masă, ținându-și respirația și întrebându-se cam cât de curând ar fi putut să se strecoare afară de-acolo.

Nu trecuse mai mult de o jumătate de minut când femeia a venit și s-a așezat la el la masă. Cu o voce coborâtă i-a zis: „Îmi pare nespus de rău, domnule, dacă te-am făcut să te simți prost. Eu sunt studentă la psihologie și scriu o teză despre reacția ființelor omenești la afirmații bruște, șocante.“

Bărbatul s-a uitat fix la ea câteva secunde, după care s-a lăsat pe spate în scaun și a zbierat: „Ești dispusă să faci așa ceva pentru mine, toată noaptea, pentru numai doi dolari?“

Și se spune că femeia a leșinat.

Poate că noi nu permitem conștiinței noastre să se înalțe fiindcă atunci viața ar fi o surpriză continuă. N-am mai fi în stare să o gestionăm. De aceea alegi să ai o minte adormită, ai un interes să o menții așa. Nu degeaba ești adormit, ci ai motivele tale să fii așa; dacă ai fi cu adevărat treaz, atunci totul te-ar surprinde și te-ar șoca. Dacă rămâi adormit, atunci nimic nu te surprinde, nimic nu e șocant. Cu cât ești mai adormit, cu atât îți pare și viața mai neinteresantă. Dacă devii mai conștient, viața va deveni și ea mai intensă, mai plină de culoare, și atunci îți va fi dificil.

Trăiești mereu cu așteptări moarte. În fiecare zi vii acasă și te aștepti la un anumit comportament din partea soției tale. Iată în ce fel îți creezi singur nefericirea: te aștepti la un comportament neschimbat din partea partenerii sau partenerului tău, dar pe de altă parte ai vrea ca acesta sau aceasta să îți pară nou? Ceri imposibilul! Dacă vrei cu adevărat ca soția sau soțul tău să rămână în permanență o persoană nouă pentru tine, atunci nu trebuie să ai așteptări. Vino acasă mereu gata să fii surprins și șocat, și atunci celălalt va fi nou.

În schimb însă, noi ne așteptăm ca celălalt să ne împlinească așteptările. Și nici noi nu permitem niciodată prosperității noastre totale, care se

reînnoiește ca un flux, să se arate celuilalt. O ascundem, din cauză că celălalt ar putea să nu fie capabil să o înțeleagă. Atât soțul, cât și soția se așteaptă ca celălalt să se comporte într-un anumit fel și, desigur, fiecare dintre ei joacă în continuare rolul său. Noi nu trăim viața, noi trăim rolurile. Soțul vine acasă și își impune să joace un anumit rol. În clipa în care intră pe ușă a încetat deja să mai fie o persoană vie, e doar un soț.

Soț înseamnă un anumit tip de comportament dinainte stabilit. Acasă, femeia e soție, iar bărbatul e soț. Când aceste două persoane se întâlnesc, acolo se află de fapt patru persoane: pe de o parte soțul și soția, care nu sunt persoane reale, ci doar niște măști, niște tipare false, niște comportamente prestabilite, niște datorii, iar pe de altă parte cele două persoane reale care se ascund în spatele măștilor.

Acele persoane reale se simt plictisite.

Dar tu ai investit foarte mult în masca pe care o porți. Dacă vrei cu adevărat o viață care să nu te plictisească, renunță la toate măștile, fii autentic. Uneori va fi dificil, știi, dar merită. Fii autentic. Dacă te simți iubitor față de soția ta, iubește-o; dacă nu, spune-i că nu simți asta în momentul respectiv. Ce se întâmplă în prezent însă este că soții fac dragoste cu soțiile lor și se gândesc în tot acest timp la cine știe ce actriță. În închipuirea lor nu fac dragoste cu femeia aceasta, ci cu alta. Și același lucru e valabil și în cazul soției. Atunci lucrurile devin plictisitoare, fiindcă nu mai au viață în ele. Intensitatea, acuitatea se pierde.

Pe un peron de gară, domnul Johnson se cântărise la unul din acele cântare de modă veche, cu fise, care îți oferă și un cartonaș pe care scrie cum îți va fi soarta.

Formidabila doamnă Johnson i l-a smuls din mână, zicându-i: „Ia să văd eu. Vai, aici scrie că ești hotărât și ferm, că ai o personalitate puternică, ești un lider al bărbaților și că ești seducător pentru femei.“

Apoi a întors cartonașul pe partea cealaltă, l-a studiat o clipă și a zis: „Și ți-au greșit și greutatea.“

Nici o femeie nu tolerează ca soțul ei să fie seducător pentru alte femei. Aici e buba. Dacă bărbatul nu e atras de alte femei, cum s-ar putea ea aștepta ca el să fie atras de ea? Dacă e atras de alte femei, atunci va putea fi atras și de ea, fiindcă și ea e tot o femeie. Soția vrea ca soțul să fie atras de ea și de nimeni altcineva. Asta înseamnă să ceri ceva absurd. E ca și cum ai spune: „Ai voie să respiri numai în prezența mea, iar când te afli lângă altcineva nu mai ai voie să respiri. Cum îndrăznești să respiri oriunde altundeva?“ Respiră doar când e soția lângă tine, respiră doar când e soțul lângă tine, și nu respiră nicăieri altundeva. Bineînțeles că dacă procedezi așa vei muri și nu vei mai avea ocazia să respiri nici în prezența partenerului sau partenerei tale.

Iubirea trebuie să fie un mod de viață. Trebuie să nutrești iubire în permanență. Numai atunci vei putea să-ți iubești soțul sau soția. Dar soția spune: „Nu, nu ai voie să te uiți la nimeni altcineva cu o privire plină de iubire“. Sigur că înveți să îți controlezi privirea, căci dacă n-o faci vei da naștere la tot felul de necazuri; astfel, încetul cu încetul strălucirea din ochii tăi dispare. Dacă nu ai voie să te uiți nicăieri altundeva cu iubire în privire, încetul cu încetul nu vei mai putea să te uiți nici la soția ta cu iubire. Capacitatea de a o face dispare. Și același lucru i s-a întâmplat și ei. Același lucru i s-a întâmplat întregii umanități. Atunci viața devine plictisitoare; toată lumea așteaptă să vină moartea, iar unii se gândesc întruna să își ia singuri viața.

Marcel a spus undeva că singura problemă metafizică cu care se confruntă umanitatea este problema sinuciderii. Și așa este, fiindcă oamenii sunt foarte plictisiți. E pur și simplu uimitor că nu se sinucid mai mulți oameni, dacă te uiți la felul în care trăiesc. Viața nu pare să le ofere nimic, orice sens pare să se fi pierdut, dar oamenii tot reușesc cumva să se târască, sperând că într-o zi se va întâmpla vreun miracol și că lucrurile se vor îndrepta.

Nu se întâmplă niciodată un astfel de miracol. Tu ești cel care trebuie să le îndrepte; nimeni altcineva nu le va îndrepta pentru tine. Nu va veni nici un Mesia, nu-l aștepta. Trebuie să devii o lumină pentru tine însuși.

Trăiește mai autentic. Aruncă măștile, acestea sunt ca o greutate care îți apasă pe inimă. Renunță la tot ce e fals. Arată-te așa cum ești. Sigur că asta îți va crea unele necazuri, dar merită să plătești acest preț, fiindcă abia după ce vei înfrunța acele necazuri vei evolua și te vei maturiza. Și atunci

nimic nu va mai sta între tine și viața adevărată. Clipă de clipă, viața își va dezvălui noutatea – viața e un miracol care se întâmplă pretutindeni în jurul tău, în permanență, doar că tu te ascunzi în spatele obiceiurilor moarte.

Devino un buddha dacă nu vrei să te mai plictisești. Trăiește fiecare clipă cât mai vigilent cu putință, fiindcă numai în acea vigilență deplină vei putea să arunci masca. Ai uitat complet care e fața ta reală. Nici măcar atunci când stai singur în fața oglinzii tale din baie nu-ți vezi adevărata față. Chiar și atunci continui să te amăgești.

Existența le stă la dispoziție celor care sunt la dispoziția existenței. Iar atunci, îți spun, nu mai există plictiseală. Viața e o desfătare infinită.

Vrei, te rog, să spui mai multe despre intimitate așa cum o înțelegi tu? Mai exact, când este bine să rămâi alături de celălalt într-o căsătorie sau într-o relație care întâmpină probleme și când nu e bine s-o faci?

Căsătoria este un mod de a evita intimitatea. Este un truc menit să creeze o relație formală. Intimitatea e informală. Dacă o căsătorie ia naștere din intimitate, atunci e frumoasă, dar dacă sperii ca din căsătorie să se nască intimitatea atunci sperii în zadar. Sigur, eu știu că milioane de oameni preferă căsătoria intimității – fiindcă intimitatea presupune o evoluție, și e dureroasă.

Căsătoria e foarte sigură. Cu ea ești la adăpost. Nu există nici o evoluție în cadrul ei. Pur și simplu rămâi înțepenit pe loc. Căsătoria e un aranjament sexual; intimitatea e o căutare a iubirii. Căsătoria e un fel de prostituție, una permanentă. Te-ai căsătorit cu o femeie sau cu un bărbat; e o prostituție permanentă. E un aranjament economic, nu e ceva bazat pe afinități psihologice, pe afinități ale inimii.

Așa că reține, dacă o căsătorie se naște din intimitate, atunci e frumoasă. Asta înseamnă că toți oamenii ar trebui să locuiască împreună înainte de a se căsători. Luna de miere n-ar trebui să aibă loc după căsătorie, ci înainte de ea. Trebuie ca până la căsătorie să fi trăit deja unul alături de celălalt nopțile întunecate, zilele însorite, momentele triste, momentele fericite.

Trebuie să fi privit adânc unul în ochii celuilalt, unul în ființa celuilalt.

Cum să decizi? Dacă intimitatea ta te ajută să evoluezi, să te maturizezi, atunci e bună, e sănătoasă. Dacă e distructivă și nu-ți permite să devii matur, ci dimpotrivă, te menține infantil, imatur, atunci nu e sănătoasă. Orice relație care te menține infantil e o relație distructivă. Ieși din ea. Orice relație care te provoacă să evoluezi, să fii aventuros, să explorezi adâncimea și înălțimea vieții... Eu nu spun că o relație sau o căsătorie pozitivă nu va avea și probleme; dimpotrivă, ea va avea mai multe probleme decât una negativă. O relație pozitivă va avea mai multe probleme fiindcă în fiecare zi vor apărea provocări noi. Dar de fiecare dată când ai rezolvat o problemă, ai ajuns la o înălțime nouă; de fiecare dată când accepți o provocare vei constata că ceva din ființa ta a devenit integrat.

O relație negativă nu are probleme sau, cel mult, are așa-numite probleme, probleme false, nu reale. N-ai băgat de seamă lucrul acesta? Soții și soțiile se ceartă din cauza unor lucruri mărunte. Problemele lor nu sunt reale, și chiar dacă te certă din cauza lor nu-ți oferă nimic, nu te ajută să crești. Observă soții și soțiile, observă-te pe tine. Poate că ești un soț, poate că ești o soție – observă. Dacă te certă din cauza mărunțișurilor – a unor lucruri mărunte care oricum nu înseamnă nimic – atunci vei rămâne imatur, infantil.

Adevăratele probleme, problemele autentice, cele care trebuie cu adevărat înfruntate dau naștere unui mare tumult în ființa ta; ele aduc un ciclon. Trebuie să le înfrunți, nu să le eviți. Iar certurile mărunte reprezintă o evitare a adevăratelor probleme. Un soț și o soție se vor certa pentru lucruri fără nici o însemnătate: la ce film să se ducă și la ce film să nu se ducă; ce culoare să aibă mașina pe care o vor cumpăra, ce model; la ce restaurant să ia cina. Lucruri fără vreo însemnătate! Astfel de lucruri nu cântăresc prea mult în viață. Faci prea mare caz de asemenea probleme, iar dacă te focalizezi asupra lor, relația ta n-o să-ți fie de ajutor, n-o să-ți dea nici un fel de integritate, nici un centru. O astfel de relație o voi numi negativă.

Relația pozitivă va înfrunța adevăratele probleme. De exemplu, dacă ești furios sau trist, vei fi astfel în fața soției, nu vei zâmbi fals. Și vei spune: „Sunt trist“. Lucrul acesta trebuie înfruntat. Dacă, mergând pe stradă alături de soția ta, vezi trecând o femeie frumoasă și o mare dorință apare în tine, îi vei spune soției tale că femeia asta a creat o mare dorință în tine.

Nu te vei ascunde de ea. Nu te vei uita în altă parte prefăcându-te că n-ai văzut-o. Indiferent dacă te vei preface sau nu, soția ta oricum a băgat de seamă! E imposibil să nu-și dea seama, fiindcă imediat energia ta, prezența ta se modifică. Acestea sunt probleme reale.

Doar pentru că te-ai căsătorit cu o femeie nu înseamnă că acum nu mai ești interesat de alte femei. De fapt, în ziua în care nu mai ești interesat de nici o altă femeie nu vei mai fi interesat nici de soția ta. De ce-ai mai fi? Ce are soția ta special? Dacă nu mai ești interesat de femei nu vei mai fi interesat nici de soția ta. Ești îndrăgostit de ea fiindcă ești îndrăgostit de femei ca atare. Soția ta e o femeie. Și uneori îți iese în cale o altă femeie care te vrăjește. Vei spune lucrul acesta și vei înfrunta tumultul care ia naștere din această cauză. Așa ceva nu e o chestiune lipsită de însemnătate, fiindcă dă naștere geloziei, dă naștere luptei, îți tulbură pacea și nu te lasă să mai dormi noaptea. Soția va arunca în tine cu perne!

Faptul de a fi sincer creează probleme reale. Faptul de a fi autentic creează probleme reale. Spune întotdeauna ceea ce simți cu adevărat. Nu căuta niciodată să te fofilezi. Privește drept în față și fii autentic, și ajută-ți partenera să fie și ea sinceră și autentică.

Da, există probleme atunci când intimitatea e reală, mai multe probleme decât într-o relație negativă. Dacă ești într-adevăr intim cu partenera ta, cum ai putea ocoli faptul că o altă persoană îți trezește interesul? Trebuie să spui lucrul acesta. Face parte din iubire, din intimitate. Te dezvălui în totalitate și nu ascunzi nimic. Chiar dacă noaptea visezi o altă persoană, dimineța poți să-i povestești partenerei.

Am auzit despre un regizor de film. Noaptea a început să vorbească în somn cu iubita lui, și vorbea cu voce tare. Îi spunea lucruri foarte frumoase, iar soția lui s-a trezit din somn. A început să uite fix la el, ascultând foarte atentă ce spunea. Când ești căsătorit, până și în vis ți-e teamă de soție, așa că brusc s-a trezit și s-a speriat: oare ce spusese? Simțea că soția lui se uita la el, așa că, dând dovadă de o mare prezență de spirit, a zis fără să deschidă ochii – ca să nu se vadă că se trezise: „Tăiați! Acum trecem la scena următoare“, ca și cum ar fi regizat un film!

Dacă o iubești cu adevărat pe femeie, dimineța îi vei povesti visul tău, îi vei povesti că ai făcut dragoste cu o altă femeie în timpul nopții. Totul trebuie

împărtășit. Trebuie să-ți deschizi sufletul întru totul.

Intimitate înseamnă că nu există secrete. Nu mai ții secrete acum, cel puțin nu față de persoana cu care ești intim. Stai gol în fața ei – cu bune, cu rele, așa cum ești, îți deschizi inima. Și oricare ar fi prețul, îl plătești; oricare ar fi necazurile provocate, treci prin ele. Asta duce la maturizare.

Și ajuți și cealaltă persoană să renunțe la toate inhibițiile, la toate măștile. Într-o relație intimă ajungi să vezi fața autentică a celuilalt și fața autentică a ta, proprie. Dacă o relație te ajută să îți cunoști fața autentică, atunci e o relație meditativă, spirituală. Dacă relația ta te ajută doar să crezi tot mai multe și mai multe măști și ipocrizii, atunci e ireligioasă.

Încearcă să înțelegi definiția mea. Dacă o înțelegi, atunci vei înțelege că dintr-o sută de căsnicii, nouăzeci și nouă sunt ireligioase, fiindcă nu fac decât să dea naștere unei falsități tot mai mari. Falsitatea e prezentă încă de la început.

Am auzit o anecdotă:

Aruncând o privire pe deasupra capetelor celor prezenți înainte de oficierea cununiei religioase, preotul intonă: „Dacă e cineva aici care cunoaște vreun motiv pentru care cei doi nu ar trebui să se căsătorească, să vorbească acum sau să tacă pentru totdeauna“.

„Aș avea eu ceva de spus“, s-a făcut auzită tare și răspicat o voce.

„Tu să taci!“, l-a repezit preotul. „Tu ești mirele.“

De la bun început! Nici măcar nu se căsătoriseră încă. Și așa începe viața unui cuplu căsătorit. Oamenii sunt nevoiți să tacă, să nu spună nimic. Nu spun niciodată adevărul, se prefac și spun doar minciuni. Zâmbesc când nu vor să zâmbească, sărută când nu vor să sărute. Firește, atunci când săruți fără să-ți dorești lucrul acesta, sărutul tău va fi otrăvitor. Firește, atunci când nu vrei să zâmbești și trebuie s-o faci, zâmbetul tău e urât, e politic. Și apoi ajungi să te obișnuiești cumva cu aceste lucruri, ajungi să te obișnuiești

cu falsitatea, cu lipsa de autenticitate a vieții. Și te consolezi într-o mie de feluri.

„A, suntem fericiți“, insistă soțul. „Sigur, din când în când soția mea mai aruncă în mine cu farfurii, dar asta nu schimbă cu nimic lucrurile, căci dacă mă nimerește e fericită, iar dacă nu mă nimerește sunt fericit eu!“

Treptat, cuplul ajunge la un astfel de aranjament: amândoi sunt fericiți.

Mașina în care călătorea cuplul vârstnic a căzut în prăpastie. Era un accident îngrozitor.

„Unde sunt?“, gemu bărbatul când deschise ochii. „În rai?“

„Nu“, îi răspunse soția năucită. „Încă sunt cu tine.“

Aranjamentele acestea sunt infernale. Ceea ce cunoașteți voi ca fiind o relație nu e altceva decât un joc al falsității și al ipocriziei.

Așa că reține acest criteriu: dacă evoluezi tot mai mult și devii un individ, dacă viața e mai bogată și mai intensă, dacă devii mai deschis, dacă percepi o tot mai mare frumusețe în existență, dacă în inima ta răsare mai multă poezie, dacă devii mai conștient, atunci relația e bună. Păstrează-o în continuare. Înseamnă că nu e o căsătorie, ci e intimitate.

Dar dacă se întâmplă tocmai invers, dacă orice urmă de poezie dispare și viața devine prozaică, dacă orice urmă de iubire dispare și viața se transformă într-o greutate apăsătoare, moartă, dacă orice cântec dispare și trăiești viața ca pe o datorie, atunci e mai bine să fugi din această închisoare. E mai bine pentru tine și e mai bine și pentru cealaltă persoană alături de care trăiești.

Mă simt foarte derutată. Îmi spui mereu, într-un fel sau altul, că sunt trăsniță rău dacă am o relație cu iubitul meu, dar în mine tot există ceva foarte puternic care mă face să vreau să rămân în relația asta. Dacă a fi singură și fără relații mă poate aduce mai aproape de adevărata mea ființă, atunci e clar că acest fapt e unul care mie îmi scapă. Dacă cumva relația asta îmi stă în cale, faptul e prea dureros pentru ca eu măcar să-l conștientizez. Ce anume nu înțeleg încă?

Problema nu e ce nu înțelegi, ci problema e că în mintea ta au apărut prea multe idei care nu au nimic de-a face cu mine. Așa că așa vrea să-ți spun foarte simplu și clar că nu sunt împotriva nici unei relații, cu atât mai puțin împotriva relației dintre tine și iubitul tău, care vă potriviți atât de bine! El e țicnit, tu ești trăsniță – n-am de gând să vă tulbur eu relația. Altminteri, țicnitul va tulbura pe altcineva, trăsnița va tulbura pe altcineva, și astfel alte două persoane vor ajunge să fie tulburate.

Din pură compasiune vreau ca voi doi să fiți împreună, să rămâneți unul cu altul indiferent ce s-ar întâmpla. Ce s-ar mai putea întâmpla? El e un țicnit și cu asta basta. Tu ești trăsniță. Stați unul prin preajma altuia, ca să aveți o companie plăcută! Da, apar certuri, dar există și momente de iubire. Ești foarte atașată de el, iar el e de asemenea atașat de tine. Așa se întâmplă întotdeauna când țăcăniții se îndrăgostesc unii de alții: oricât și-ar face reciproc zile fripte, tot împreună rămân. Iadul e raiul lor.

Eu nu sunt împotriva relației voastre. Ce spun eu e că iubitul tău ar trebui să înceteze a mai fi un țicnit și să devină o ființă umană, iar tu ar trebui să încetezi a mai fi o trăsniță și să devii o ființă umană – să relaționați ca ființe umane, să iubiți ca ființe umane. Eu sunt ultima persoană care să tulbure dragostea cuiva. Dacă o tulbur, o fac doar cu scopul de a vă duce pe înălțimi noi, de a duce iubirea voastră într-un spațiu mai interesant.

Ai interpretat absolut greșit, dar e de înțeles. Așteptam întrebarea asta din partea ta. Aș fi putut s-o scriu eu însumi, fiindcă știam cam ce se petrece în mintea acestor doi ciudați. Și chiar tu mi-ai spus că, după ce iubitul tău a plecat la Goa, ai avut parte de niște săptămâni foarte liniștite și pline de

pace.

Când te-a anunțat că se întoarce într-o săptămână, încă nu apucase să se întoarcă și tu deja începuseși să te antrenezi din nou pentru nefericire. Trebuia să fii gata să-l primești, așa că ai început să fii nefericită. În acele șapte zile în care îi așteptai întoarcerea ți-ai pierdut din nou bucuria, pacea. Acum, că e aici, joci iarăși vechile jocuri, care sunt distructive pentru voi amândoi.

Nu-mi doresc să vă despart, dar mi-aș dori să renunțați la ideea aceasta că ați fi țicniți sau trăsniți. Sunt idei periculoase, iar dacă păstrezi în minte o idee prea multă vreme, ea începe să devină o realitate. Ți crezi realitatea înconjurătoare prin propriile tale idei – e o proiecție.

Despărțiți-vă pur și simplu de trecut și întâlniți-vă unul cu celălalt ca niște străini. Spune-i iubitului tău: „Bună!“, și nu mai repeta în minte că „Asta e un țicnit“. Evită așa ceva. Țicniții nu sunt oameni răi, dar sunt, la urma urmei, smintiți. Voi vă potriviți foarte bine, dar potrivirea ar trebui să fie una în bucurie. Ar trebui să fie o mare binecuvântare; ar trebui să vă ajutați reciproc să creșteți.

Ar trebui să încetați cu certurile. Tu ai o inimă bună, el de asemenea are o inimă bună. Cunosc tot felul de țicniți, și toți sunt buni la inimă. Nu trebuie decât să dați deoparte învelișul, personalitatea voastră, și să nu mai intrați în conflict unul cu celălalt.

Eu nu sunt împotriva relației voastre, dar o relație nu există doar ca să vă dea prilejul să vă certați. A te certa nu înseamnă a iubi. Din când în când vă mai și iubiți, dar asta doar ca să puteți apoi să vă certați din nou.

Nu e nevoie să vă certați absolut deloc. Și ori de câte ori simți că ai prea multă energie, poți face Meditația Dinamică. De ce crezi că am creat aceste meditații, pentru tot felul de țicniți? Ca să aibă și ei ocazia să fie țicniți timp de o oră și să creadă în tot timpul asta că ce fac ei e o meditație spirituală! Rostul meditațiilor e să îi ajute să arunce în afară țicneala lor, ca să n-o mai arunce asupra altora și astfel să poată avea cu ceilalți relații mai pașnice, mai calme, mai pline de iubire.

Eu nu sunt împotriva nici unei relații de iubire, dar dacă iubirea dă naștere iadului, atunci nu-ți voi sugera să continui să trăiești în nefericire. Atunci e

mai bine pentru amândoi – dacă nu puteți crea un spațiu frumos între voi, atunci poate că nu sunteți născuți unul pentru celălalt. Faceți o încercare, dar băgați de seamă că dacă rămâneți morocănoși mereu, cu fețele triste, atunci am să vă sugerez să vă despărțiți.

Nu trebuie să vă pierdeți speranța. Faceți o încercare, dar de data aceasta stabiliți clar că dacă viața voastră nu va deveni mai plină de pace și de bucurie, atunci, în pace și bucurie, despărțiți-vă.

Suntem cu toții niște străini în lumea asta. Ne întâlnim deodată, din întâmplare, pe drum. E bine dacă ne putem ajuta reciproc să devenim mai autentici, mai sinceri, mai iubitori; să fim mai meditativi, mai vigilenți, mai conștienți. Atunci relația noastră de iubire e un fenomen spiritual. Dar dacă nu facem decât să ne distrugem unii pe ceilalți, atunci între noi nici măcar prietenie nu e; e pură dușmănie.

Așa că trebuie să decideți. Stați amândoi afară, în aer liber – nu în camera voastră, fiindcă acolo începe cearta. Stați afară, în văzut tuturor, ca să nu aveți cum să vă certați. Purtați o conversație amicală. Iubiții uită complet cum să poarte conversații amicale; încep cu toții să vorbească marathi. Ați auzit vreodată marathi? Eu nu pot să concep că ai putea să iubești pe cineva vorbind marathi; sună întotdeauna ca o ceartă. La celălalt pol se află o altă limbă din India, bengali – nu te poți certa în limba asta. Chiar dacă te cerți, sună ca și cum ai purta o conversație frumoasă.

Discutați amândoi și stabiliți o regulă simplă: suntem împreună ca să ne ajutăm unul pe altul, nu ca să ne distrugem; să ne creăm unul pe altul, nu ca să ne ucidem. Atunci totul va fi perfect. Luată separat ești în regulă; el, luat separat, e în regulă. Dar când sunteți împreună deveniți brusc amândoi războinici.

Când spun că iubirea voastră ar trebui să fie libertate, să fie ceva care se întâmplă de la sine, vreau să spun că nu trebuie să fie ceva forțat. Nu trebuie să fie ceva care să depindă de legi, de convenții sociale. Vreau să spun că singura forță care să-i lege pe cei doi iubiți să fie iubirea, nimic altceva. Iubirea asta poate dura o viață sau poate să se sfârșească mâine. La asta mă refer când spun că trebuie ca totul să se întâmple de la sine.

Există oameni care vor desfrâu. Eu nu asta înțeleg prin a lăsa lucrurile să se

întâmples de la sine. Nu spun că ar trebui să schimbi zi de zi partenerul sau partenera, fiindcă în cazul ăsta iarăși ar fi ceva forțat. Ar însemna să treci de la extrema căsătoriei, în care nu poți schimba partenerul, la cealaltă extremă, în care trebuie să schimbi partenerul.

Ceea ce am spus eu e că trebuie să existe libertate a alegerii. Dacă vrei să fii împreună cu celălalt e foarte frumos. În ziua în care vrei să te desparți, desparte-te cu iubire, cu recunoștință față de celălalt pentru toate acele momente frumoase petrecute împreună.

Despărțirea ar trebui să fie la fel de frumoasă ca întâlnirea. Ar trebui să fie chiar mai frumoasă, fiindcă ați trăit atâta vreme împreună, ați prins rădăcini unul în celălalt chiar dacă acum decideți să vă despărțiți. Dar amintirile nu vă vor da pace. V-ați iubit; nu contează că acum simțiți că e dificil să mai fiți împreună, în trecut a existat o vreme când voiăți să fiți împreună pentru toată viața. Așa că despărțiți-vă fără conflict, fără ceartă. Erați doi străini atunci când v-ați întâlnit, acum redeveniți doi străini, însă având amândoi marea comoară a experiențelor trăite împreună. Trebuie să vă fiți recunoscători unul altuia la despărțire.

Dar dacă iubirea continuă să existe, eu n-am spus că trebuie să îi puneți capăt. Am spus că nu trebuie să faceți voi nimic. Dacă iubirea continuă toată viața, până când moartea vă va despărți, atunci e foarte bine. Iar dacă durează doar o noapte, iar dimineața simțiți că nu sunteți făcuți unul pentru celălalt, dar că ați avut totuși o noapte frumoasă împreună, atunci trebuie să fiți recunoscători pentru asta.

Mulți m-au înțeles greșit. Ei cred că eu le spun oamenilor: „Schimbă partenerii cât de repede și de des poți“. Eu nu spun așa ceva. Spun doar că atâta vreme cât iubirea e singura forță care vă ține legați, puteți rămâne împreună. În clipa în care începeți amândoi să simțiți că ceva anume a devenit trecut, că nu mai e prezent... puteți s-o lungiți așa, dar nu veți face decât să vă păcăliți unul pe altul. E urât să păcălești un om pe care l-ai iubit. E urât să păcălești o femeie pe care ai iubit-o. E mai bine să fii cinstit și să spui: „E momentul să ne despărțim, fiindcă iubirea a dispărut dintre noi“.

Există lucruri care vin și pleacă de la sine. Atunci când te-ai îndrăgostit de cineva, nu tu ai fost cel care a decis să se îndrăgostească. S-a întâmplat deodată; n-ai fi putut să spui motivul pentru care s-a întâmplat. Ai fi putut

să spui doar: „M-am trezit îndrăgostit“. Amintește-ți prima întâlnire și mai amintește-ți și în ce fel apare dragostea; tot în același fel și dispăre. Într-o zi te trezești dimineața și îți dai seama că iubirea nu mai e. Soțul e în continuare acolo, tu ești în continuare acolo, dar ceva care exista între voi ca un pod, o curgere continuă de energie, a dispărut. Sunteți doi, dar tu ești singură, iar el e singur. Acel „împreună“ nu mai există, iar misterul care făcea posibil acel „împreună“ nu e în mâinile voastre. Nu-l poți forța să se întoarcă.

Milioane de cupluri continuă să aștepte ca el să se întoarcă, rugându-se să se întoarcă, ducându-se la biserică pentru asta, cerând binecuvântarea cuiva, apelând la un consilier marital – dar nimic nu va fi de ajutor. Chiar dacă reușești să fii din nou cu bărbatul respectiv, vei vedea că el nu mai e același, iar el va vedea că tu nu mai ești aceeași. E mai bine să redeveniți străini. Ce e rău în asta? Pe vremuri, când erați străini unul pentru celălalt, nu era nimic rău în asta. Acum sunteți din nou străini. Nu e nimic nou în asta! Ar fi trebuit să vă dați seama de la bun început că ceva misterios și-a făcut apariția. N-ați provocat voi acel ceva. Firește, el poate pleca oricând, iar voi nu aveți cum să-l împiedicați să plece.

Totul depinde de iubire. Dacă ea durează vreme îndelungată, foarte bine. Dacă durează doar câteva momente, iarăși foarte bine, fiindcă iubirea în sine e un lucru bun. Cât anume durează nu contează. E posibil să ai, în doar câteva minute, mai multă intensitate a iubirii decât poți avea în câțiva ani. Iar intensitatea aceea îți va da o trăire necunoscută, pe care anii mulți o diluează pur și simplu. Așa că durata e irelevantă, profunzimea e singurul lucru la care trebuie să te gândești.

Cât timp iubirea e prezentă, cufundă-te cu totul în ea. Iar când a plecat, spune-i la revedere și nu te mai gândești la ea. Nu lăsa să existe reminiscențe în mintea ta. În lume există mulți străini disponibili – cine știe? Iubirea te-a părăsit pentru ca tu să poți găsi un străin mai bun.

Căile vieții sunt stranii. Ai încredere în viață. Ai putea găsi pe cineva cu care să trăiești o iubire extraordinară, și atunci vei vedea că iubirea ta anterioară n-a fost nimic în comparație cu aceea.

Și, reține, într-o bună zi această iubire extraordinară va dispărea și ea. Dar ai încredere în viața care ți-a oferit daruri iar și iar, fără să-ți ceară nimic.

Rămâi disponibil.

Lumea e plină de oameni minunați; nu duce lipsă de ei. Și fiecare individ are ceva unic, ceva ce nimeni altcineva nu mai are. Fiecare individ împrumută iubirii sale o anumită culoare, o anumită poezie, o anumită muzică a sa – care nu mai e a nimănui altcuiva.

Ai încredere în viață – acesta este unul dintre mesajele mele fundamentale, să ai încredere în viață pentru că viața ne dă naștere, suntem copiii vieții.

Ai încredere în viață. Viața n-a trădat niciodată pe nimeni. Poate că ai absolvit o clasă și acum treci în clasa următoare, una superioară – o iubire mai delicată, un fenomen mai sofisticat – cine știe? Păstrează-ți inima deschisă, căci viața nu frustrează niciodată pe nimeni.

Partea a III-a

De la relație la relaționare – iubirea e o stare

Capacitatea de a fi singur reprezintă capacitatea de a iubi. Poate să pară ceva paradoxal, dar nu e. Este un adevăr existențial: numai acei oameni care sunt capabili să fie singuri sunt capabili de iubire, de împărtășire, de pătrundere în miezul ființei celuilalt – fără să-l posede pe celălalt, fără să devină dependent de el, fără să-l reducă la un obiect și fără să devină dependent de el. Ei acordă celeilalte persoane libertate absolută, fiindcă știu că dacă celălalt pleacă, ei vor rămâne în urma lui la fel de fericiți cum sunt acum. Fericirea nu le poate fi luată de celălalt, fiindcă nu le e dată de el.

Și atunci de ce vor să fie împreună? Nu mai e vorba de o nevoie, ci de un lux. Încearcă să înțelegi. Oamenii adevărați se iubesc unii pe ceilalți ca un lux; nu e o nevoie din partea lor. Le face plăcere să împărtășească: au atât de multă iubire încât ar vrea să o reverse asupra cuiva. Și știu cum să se bucure de viață ca și cum ar cânta la un instrument.

Cel care cântă la flaut știe cum să se bucure în solitudine de cântecul lui. Iar dacă întâlnește pe cineva care cântă la tamburină, se vor bucura să fie împreună și vor crea o armonie între flaut și tamburină. Amândoi se vor bucura: își vor revărsa bogăția interioară asupra celuilalt.

„Iubire“ e un verb

Iubirea e existențială; frica nu e decât absența iubirii. Și problema în cazul oricărei absențe e că nu poți face nimic în mod direct în privința ei. Frica e precum întunericul. Ce poți face în mod direct în privința întunericului? Nu poți să-l dai afară, nu poți să-l bagi în casă. Nu ai cum să faci ceva cu întunericul dacă nu aprinzi o lumină. Calea spre întuneric trece prin lumină. Dacă vrei întuneric, stingi lumina; dacă nu vrei întuneric, aprinzi lumina. Dar va trebui să faci ceva cu lumina, nu cu întunericul.

Același lucru e valabil în privința iubirii și a fricii: iubirea e lumină, frica e întuneric. Cel care ajunge să fie obsedat de frică nu va putea niciodată să rezolve problema. E ca și cum te-ai lupta cu întunericul: mai devreme sau mai târziu vei fi sleit de puteri și înfrânt. Și culmea e că vei fi înfrânt de ceva care nici măcar nu există! Iar pentru că ești înfrânt, vei simți că întunericul e foarte puternic, că frica e foarte puternică, vei simți că ignoranța e foarte puternică și că inconștientul e foarte puternic. Acestea nu sunt deloc puternice, ele nici măcar nu există, de fapt.

Nu lupta niciodată cu ceva non-existențial. Aici au rătăcit calea toate vechile religii. Odată ce începi să lupți cu ceea ce e non-existențial ești deja înfrânt. Micul râu al conștiinței tale va fi înghițit de deșertul non-existențial – iar acesta din urmă e infinit.

Așa că transforma frica într-o problemă. Iubirea e cea asupra căreia trebuie să te focalizezi. În privința iubirii se poate face ceva imediat; nu e nevoie să aștepti sau să amâni. Începe să iubești! Iar iubirea e un dar firesc din partea existenței, sau a lui Dumnezeu, sau a întregului – oricum vrei să-i spui. Dacă ai fost crescut într-un mediu religios, atunci spune-i Dumnezeu; dacă n-ai fost crescut într-un astfel de mediu, atunci spune-i întregul, universul, existența.

Reține, iubirea se naște odată cu tine; ea e o calitate intrinsecă. Nu trebuie decât să o oferi – să îi deschizi calea, să o lași să curgă, să-i permiți să se manifeste.

Cu toții o blocăm, o împiedicăm să se manifeste. Suntem foarte zgârciți cu iubirea, pentru simplul motiv că ni s-a predat o anumită economie. Acea economie e cât se poate de corectă în ceea ce privește lumea exterioară: dacă

ai o anumită sumă de bani și continui să împarți în stânga și în dreapta banii aceia, în curând vei fi un cerșetor. Dând banii tăi celorlalți vei rămâne fără ei. Economia aceasta, aritmetica aceasta ne-a pătruns în sânge, ne-a pătruns în oase și în măduvă. Ea e adevărată în ceea ce privește lumea exterioară și poate fi folosită astfel, dar nu e adevărată în ceea ce privește călătoria interioară. Acolo funcționează o cu totul altfel de aritmetică: cu cât oferi mai mult, cu atât ai mai mult; cu cât oferi mai puțin, cu atât ai mai puțin. Dacă nu oferi deloc, îți vei pierde calitățile naturale. Acestea vor deveni stagnante, vor coborî în subteran. Negăsind nici un mijloc de exprimare, vor seca, vor muri.

E ca în cazul unui muzician: dacă va continua să cânte la chitară sau la flaut, tot mai multă muzică va izvorî din el. Cântând la flaut el nu pierde muzică, ci câștigă muzică. Sau ca în cazul unui dansator: cu cât dansează mai mult, cu atât mai iscusit devine. Sau ca în cazul unui pictor: cu cât pictează mai mult, cu atât mai bune vor fi tablourile lui.

Odată, în timp ce Picasso picta, un prieten care era și critic de artă l-a oprit din lucru și l-a întrebat: „De mult mă obsedează o întrebare și nu mă mai pot abține. Vreau să știu: ai pictat sute de tablouri; care e cel mai bun tabloul al tău?”

Picasso i-a răspuns: „Cel pe care îl pictez acum“.

Criticul a zis atunci: „Acesta? Păi și cum rămâne cu celelalte tablouri pe care le-ai pictat înainte?”

Picasso i-a răspuns: „Sunt cuprinse toate în acesta. Iar următorul pe care îl voi picta va fi chiar mai bun decât acesta, căci cu cât pictezi mai mult, cu atât mai priceput vei fi și cu atât mai măreață va fi arta ta“.

Așa stau lucrurile în privința iubirii, așa stau lucrurile în privința bucuriei – împărtășește-le! La început iubirea va veni picătură cu picătură, fiindcă zgârcenia ta a fost foarte îndelungată. Dar odată ce ai împărtășit chiar și picături de iubire, vei fi capabil în curând să împărtășești întreaga revărsare oceanică a ființei tale și vei putea să cuprinzi infinituri.

Odată ce vei fi cunoscut matematica superioară a vieții, vei constata că prin simplul fapt că oferi, primești. Nu că cineva îți oferă ceva în schimb pentru ceea ce dai, ci simplul fapt de a da te face mai bogat. Atunci iubirea începe

să se răspândească, să radieze. Și într-o bună zi vei fi surprins. Unde e frica? Chiar dacă vei vrea să o mai găsești, nu vei mai putea.

Iubirea nu e o relație. Iubirea relaționează, dar nu e o relație. O relație e ceva încheiat. O relație e un substantiv; acum ai pus punct, luna de miere s-a încheiat. Acum nu mai există bucurie, entuziasm, totul s-a terminat. Poți să continui relația doar ca să-ți ții promisiunea. Poți s-o continui pentru că e confortabil, convenabil. Poți s-o continui pentru că nu ai ce altceva să faci: dacă îi pui capăt, vei avea de înfruntat multe neazuri.

Relație înseamnă ceva e încheiat. Iubirea nu e o relație; iubirea e o relaționare. Ea e întotdeauna un râu, e curgătoare, nesfârșită. Iubirea nu ajunge la un capăt; luna de miere începe, dar nu se termină niciodată. Nu e ca un roman care începe într-un anumit punct și se termină într-un anumit punct. E un fenomen continuu. Iubiții se sfârșesc, iubirea continuă să existe. E un continuum. E un verb, nu un substantiv.

De ce reducem frumusețea relaționării la relație? De ce graba asta? Pentru că a relaționa e ceva nesigur, iar relația oferă o certitudine. Relaționarea înseamnă întâlnirea dintre doi străini, eventual o ședere peste noapte, iar dimineața rămas bun. Cine știe ce se va întâmpla mâine? Ne e atât de frică încât vrem să facem ca ziua de mâine să fie sigură, să fie previzibilă. Am vrea ca ziua de mâine să fie conformă cu ideile noastre; nu-i permitem libertatea de a fi așa cum vrea ea să fie. Așa că reducem imediat un verb la un substantiv.

Ești îndrăgostit de cineva și imediat începi să te gândești la căsătorie, la un contract legal. De ce? Ce legătură are legea cu dragostea? Legea își face apariția din cauză că iubirea nu există. E doar o fantezie, și știi că fantezia va dispărea. Înainte de a dispărea, fă ca totul să fie bătut în cuie. Înainte de a dispărea, fă în așa fel încât să fie imposibil să vă mai despărțiți.

Într-o lume mai bună, cu oameni mai meditativi, într-o lume în care iluminarea să fie puțin mai prezentă, oamenii vor iubi, vor iubi enorm, dar iubirea lor va rămâne o relaționare, nu o relație. Și nu spun că iubirea lor va fi doar momentană. E foarte posibil ca iubirea lor să pătrundă mai adânc decât iubirea ta, să aibă mai multă intimitate, mai multă poezie și mai multă dumnezeire în ea. E foarte posibil ca iubirea lor să dureze mai mult decât așa-numitele tale relații. Dar nu va fi garantată de lege, de tribunal, de

poliție. Garanția va fi una interioară. Va fi un angajament venit din inimă, o comuniune tăcută.

Dacă te simți bine cu cineva, ai vrea să te simți bine de cât mai multe ori cu acea persoană. Dacă te bucuri de intimitate, ai vrea să explorezi intimitatea tot mai mult și mai mult. Și există câteva flori ale iubirii care înfloresc abia după o intimitate de lungă durată. Există și flori de sezon; în șase săptămâni se deschid în soare, dar în alte șase săptămâni se ofilesc și pier pentru totdeauna. Există flori care au nevoie de ani întregi ca să înflorească și există flori care continuă să înflorească mulți ani la rând. Cu cât au nevoie de mai mult timp pentru a înflori, cu atât e mai profundă înflorirea.

Dar trebuie să fie un angajament de la o inimă la alta. Nu trebuie nici măcar să fie verbalizat, căci a verbaliza înseamnă a profana. Trebuie să fie un angajament tăcut: de la ochi la ochi, de la inimă la inimă, de la ființă la ființă. Trebuie să fie înțeles, nu rostit.

E atât de urât să vezi oameni mergând la biserică sau la tribunal ca să se căsătorească. E ceva urât, inuman, care arată pur și simplu că nu pot avea încredere în ei înșiși, că au încredere mai mare în autorități decât în propria lor voce lăuntrică. Arată că din cauză că nu au încredere în iubirea lor, își pun încrederea în lege.

Uită de relații și învață relaționarea. Odată ce ești într-o relație, începi să-l iei pe celălalt drept sigur. Asta distruge toate relațiile de dragoste. Femeia crede că îl cunoaște pe bărbat, bărbatul crede că o cunoaște pe femeie. Nimeni nu cunoaște pe nimeni! E imposibil să-l cunoști pe celălalt, celălalt rămâne un mister. Iar a-l lua pe celălalt ca fiind de la sine înțeles reprezintă o insultă, e ceva lipsit de respect.

A crede că îți cunoști partenerul sau partenerea reprezintă o atitudine foarte nerecunoscătoare. Cum ai putea s-o cunoști pe femeia aceea? Cum ai putea să-l cunoști pe bărbatul acela? Ei reprezintă un proces, nu un obiect. Femeia pe care ai cunoscut-o ieri nu mai există astăzi. Multă apă a curs pe Gange; ea e altcineva acum, e total diferită. Relaționează din nou, ia-o de la capăt, nu lua nimic ca fiind de la sine înțeles.

Iar bărbatul cu care ai dormit azi-noapte, uită-te din nou la fața lui, dimineața. Nu mai e aceeași persoană, multe s-au schimbat. Foarte multe,

incalculabil de multe s-au schimbat! Aceasta este diferența dintre un obiect și o persoană. Mobila din cameră e aceeași, dar bărbatul și femeia nu mai sunt aceiași. Explorează din nou, ia-o de la capăt. Asta vreau să spun prin relaționare.

Să relaționezi înseamnă să reîncepi mereu, să cauți mereu să cunoști persoana respectivă. Din nou și din nou faceți cunoștință. Căutați să vedeți numeroasele fețe ale personalității celuilalt. Căutați să pătrundeți mai adânc și mai adânc pe tărâmul simțirii sale lăuntrice, pe tărâmul ființei lui profunde. Căutați să lămuriți un mister care nu poate fi lămurit.

Aceasta este bucuria iubirii: explorarea conștiinței.

Iar dacă relaționezi și nu reduci totul la o relație, atunci celălalt va deveni o oglindă pentru tine. Explorându-l pe celălalt, fără să-ți dai seama te vei explora și pe tine însuți. Pătrunzând mai adânc în celălalt, cunoscându-i sentimentele, gândurile, emoțiile lui profunde, vei ajunge să-ți cunoști și propriile emoții profunde. Iubiții devin niște oglinzi unul pentru celălalt, și atunci iubirea devine meditație.

Relația e ceva urât, relaționarea e un lucru frumos.

Într-o relație, și unul, și celălalt devin orbi unul față de altul. Gândește-te numai, cât a trecut de când ai privit în ochi persoana iubită? Cât a trecut de când ai privit-o? Poate ani de zile! Cine se uită la propria sa soție? Deja ești convins că o cunoști. Ce mai e de văzut la ea? Ești mai interesat de străini decât de cei pe care-i știi; cunoști întreaga topografie a corpului lor, știi cum răspund, știi că tot ce s-a întâmplat se va întâmpla din nou, iar și iar. E un cerc repetitiv.

În realitate însă nu e deloc așa. Nimic nu se repetă vreodată; totul e nou în fiecare zi. Atât doar că ochii tăi se învechesc, presupunerile tale se învechesc, oglinda ta adună praf, iar tu devii incapabil să-l mai reflecti pe celălalt.

De aceea spun să relaționezi. Când vorbesc de relaționare, vreau să spun că trebuie să rămâi într-o permanentă lună de miere. Căutați să vă descoperiți reciproc, iar și iar, găsiți modalități noi de a vă iubi unul pe altul, găsiți modalități noi de a fi împreună. Și fiecare om e un mister infinit, ineputabil, insondabil, așa încât e imposibil să poți vreodată spune: „L-am

**cunoscut“ sau „Am cunoscut-o“. Cel mult poți spune: „Mi-am dat toată
silința, dar misterul rămâne mister“.**

**De fapt, cu cât îl cunoști mai mult, cu atât celălalt rămâne un mister. Și
atunci iubirea e o aventură continuă.**

Consiliere a cuplurilor

Recomandări pentru a trăi și a crește în iubire

Nota editorului: selecțiile următoare sunt extrase din întâlnirile de seară în cadrul cărora Osho vorbea direct cu unul dintre parteneri sau cu amândoi, sau cu indivizi care veniseră să-i ceară sfatul în privința problemelor din relațiile lor.

Când telepatia nu funcționează

Aproape niciodată partenerii dintr-un cuplu nu comunică limpede între ei. Fiecare speră că celălalt va înțelege. Nimeni nu înțelege! Nu există comunicare, problemele n-au fost niciodată formulate clar. Trebuie să spui limpede și răspicat: „Nu intervin în viața ta, poți fi cine ești tu – te iubesc și voi continua să te iubesc – dar cum rămâne cu mine?“ Atunci se poate găsi o modalitate sau alta pentru depășirea dificultăților. Puteți rămâne împreună și totodată să vă păstrați individualitatea și libertatea. Dacă ambii parteneri se iubesc cu adevărat, vor fi capabili să se ocupe de această problemă. Însă de obicei noi nu-i comunicăm niciodată limpede celuilalt cum stau lucrurile. Sperăm de fiecare dată că celălalt va ști telepatic. Nimeni nu știe nimic în mod telepatic! Celălalt nu e un clarvăzător, trebuie să-i spui totul exact: „doi plus doi fac patru“. Dar în viața reală, nimeni nu vorbește deschis despre problemele reale.

Trebuie să înțelegem nevoia de spațiu a fiecăruia dintre noi

Vorbiți unul cu celălalt, faceți în așa fel încât să fie posibilă înțelegerea; și înțelegeți că uneori celălalt are nevoie de spațiu. Și aici e problema: se poate întâmpla să nu aveți amândoi nevoie de spațiu în același timp. Câteodată vrei să fii împreună cu partenerul tău, iar el vrea să fie singur – nu se poate face nimic în privința asta. În astfel de momente trebuie să-l înțelegi și să-l lași în pace. Câteodată tu vrei să fii singură, dar el vrea să vină la tine – spune-i că nu ai ce face, ai nevoie de spațiu în momentele acelea!

Faceți în așa fel încât înțelegerea să fie posibilă din ce în ce mai mult. Asta le lipsește partenerilor: iubire au destulă, dar înțelegere nu au deloc. De aceea iubirea lor moare, din cauza neînțelegerilor. Iubirea nu poate trăi dacă nu e ajutată de înțelegere. De una singură, iubirea e foarte prostuță; când e însoțită de înțelegere, iubirea poate avea o viață lungă și extraordinară – cu nenumărate bucurii împărtășite, cu nenumărate momente frumoase împărtășite, cu experiențe poetice deosebite. Dar lucrul acesta e posibil numai prin înțelegere.

Iubirea poate să-ți ofere o mică lună de miere și cu asta basta. Numai înțelegerea îți poate oferi o intimitate profundă. Și atunci, chiar dacă într-o zi vă veți despărți, înțelegerea vă va însoți pe amândoi, iar acela va fi darul iubirii voastre reciproce. Iubiții se pot despărți, dar înțelegerea pe care au dobândit-o unul prin intermediul celuilalt, în compania celuilalt, va fi mereu cu ei. Ea va rămâne ca un dar; alt dar nu poate exista. Dacă iubești pe cineva, singurul dar valoros pe care i-l poți oferi este o anumită cantitate de înțelegere.

Cum faci față sentimentelor negative

Iubirea e întotdeauna frumoasă la început, fiindcă nu îți aduci încă energiile

distructive. La început aduci numai energiile tale pozitive; ambii parteneri vin doar cu energiile lor pozitive, astfel că totul merge absolut fantastic. Dar apoi, încetul cu încetul, energiile negative vor începe să se reverse; nu vei putea să le ții sub control la nesfârșit. Și odată ce s-a terminat cu energia pozitivă, luna de miere se termină și ea și apoi urmează partea negativă. Atunci iadul își deschide porțile și nu mai înțelegi ce s-a întâmplat. O relație atât de frumoasă, de ce a ajuns o ruină?

Dacă ești vigilent de la bun început, relația poate fi salvată. Revarsă-ți în ea energia pozitivă, dar reține că mai devreme sau mai târziu va începe să se ivească și energia negativă. Iar când se întâmplă lucrul acesta, trebuie să te eliberezi de această energie negativă în singurătate. Du-te singur într-o cameră și eliberează-o; nu e nevoie să o arunci asupra celeilalte persoane.

Dacă vrei să țipi, să urli și să fii furios, du-te într-o cameră și închide ușa – strigă, fii furios, bate pernele. Fiindcă nimeni n-ar trebui să fie atât de violent încât să arunce cu lucruri în alți oameni. Aceștia nu ți-au făcut nici un rău, și-atunci de ce să arunci în ei cu obiecte? E mai bine să arunci la coșul de gunoi tot ceea ce e negativ în tine. Dacă rămâi vigilent, vei fi surprins să vezi că e posibil să procedezi așa; iar odată ce te-ai eliberat de energia negativă, cea pozitivă se va revărsa din nou.

Eliberarea de energia negativă o poți face împreună cu partenerul abia mult mai târziu în cadrul relației, când aceasta a devenit foarte solidă. Și chiar și atunci ar trebui făcut lucrul acesta numai ca măsură terapeutică. Când cei doi parteneri au devenit foarte vigilenți, foarte pozitivi, au devenit o singură ființă și sunt acum capabili să tolereze negativitatea celuilalt – și nu doar să o tolereze, ci să o și folosească – vor trebui să ajungă la un acord că de-acum înainte vor fi negativi și împreună, ca o măsură terapeutică.

Și în acest caz, sugestia mea este ca procesul să fie unul foarte conștient, nu inconștient; să fie unul absolut deliberat. Stabiliți clar că în fiecare seară, timp de o oră, veți fi negativi unul cu celălalt – faceți din asta un joc – în loc să fiți negativi oriunde, oricând. Pentru că oamenii nu sunt atât de vigilenți – nu sunt vigilenți 24 de ore încontinuu – dar timp de o oră puteți să stați amândoi împreună și să fiți negativi. Și atunci va fi un joc, va fi ca o terapie de grup! După o oră ați terminat cu energia negativă și nu mai cărați cu voi reminiscențe ale ei în relația voastră.

Primul pas: energia negativă trebuie eliberată în singurătate. Al doilea pas: energia negativă trebuie eliberată într-un anumit moment al zilei, având stabilit un acord că vă veți elibera împreună de energia negativă. Abia într-un al treilea stadiu poți deveni cu adevărat natural, și atunci nu mai e nevoie să te temi că afectezi relația sau că îl rănești pe celălalt. Atunci vei putea fi atât negativ, cât și pozitiv, și ambele stări sunt frumoase, dar numai în cel de-al treilea stadiu.

La un moment dat, în primul stadiu, vei începe să simți că acum furia ta nu se mai ivește. Stai în fața pernei, dar furia nu apare. Va veni luni la rând, dar într-o zi vei constata că nu mai curge, că și-a pierdut sensul, că nu mai poți fi furios. Atunci s-a încheiat primul stadiu. Dar așteaptă până când și cealaltă persoană își dă seama dacă primul stadiu s-a încheiat sau nu pentru ea. Dacă da, atunci începe stadiul al doilea. Timp de o oră sau două – decideți voi dacă dimineața sau seara – stabiliți un interval de timp în care să vă exprimați sentimentele negative, în mod deliberat. Luați-o ca pe o psihodramă, ca pe ceva impersonal. Nu loviți tare – loviți, dar nu loviți persoana cealaltă. De fapt doar aruncați în exterior negativitatea din voi. Nu-l acuzați pe celălalt, nu spuneți „Ești rău“; spuneți doar: „Simt că ești rău“. Nu spuneți: „M-ai insultat“; spuneți „Mă simt insultat“. E cu totul altceva, e un joc deliberat; „Mă simt insultat, așa că am să arunc în afară cu furia mea. Tu ești persoana cea mai apropiată de mine, așa că te rog să accepti să-mi leg furia de tine“, și tot așa va proceda și celălalt.

Va veni un moment când vei constata din nou că această negativitate deliberată nu mai funcționează. Veți sta împreună timp de o oră și nu se va ivi nimic, nici în tine, nici în partenerul tău. Atunci cel de-al doilea stadiu s-a încheiat.

Urmează al treilea stadiu, iar acest al treilea stadiu durează toată viața. Acum sunteți gata să fiți și negativi, și pozitivi, oricând apar respectivele sentimente; puteți fi spontani.

Așa devine dragostea relaționare, așa devine ea starea naturală a ființei tale.

Ieși din tiparele vechi de relaționare

Rezervă-ți 24 de ore în care să scrii tot ce-ți amintești din felul în care ți-ai sabotat relațiile în trecut, totul, în detaliu. Privește din toate unghiurile și nu mai repeta acele feluri de relaționare. Această practică va deveni o meditație, și nu contează dacă în noua ta relație iubirea va rămâne sau nu; atâta vreme cât poți rămâne conștient de-a lungul acelei relații, va merita efortul.

Știi foarte bine, toată lumea știe, fiindcă e imposibil să nu știi ce faci în relațiile tale. În momentele în care ești în toate mințile, îți dai seama foarte bine. În momentele în care îți ieși din minți, uiți, știu asta, așa că înainte de venirea acestor momente, fii atent și observă. Notează pe hârtie toate lucrurile pe care le-ai făcut, de-a lungul timpului, și ți-au sabotat relațiile, și ia cu tine peste tot hârtia asta. Ori de câte ori apare o situație în care acel vechi tipar ar putea fi repetat, scoate hârtia și citește.

Trebuie să devii din ce în ce mai vigilent, și atunci totul va fi frumos. Iubirea e extraordinar de frumoasă, dar ea poate deveni un iad. Așa că mai întâi notează toate aceste lucruri, apoi nu le mai repeta. Și te vei simți foarte fericit, simplul fapt de a nu mai face din nou aceleași lucruri din trecut vei simți o anumită eliberare. Acele lucruri sunt obsesive; sunt precum o nevroză, un fel de nebunie.

Și ori de câte ori doi oameni se iubesc, ei sunt împreună ca să fie fericiți: nimeni nu vrea să fie nefericit. Dar toată lumea se comportă prosteste. Mai devreme sau mai târziu încep să se facă nefericiți reciproc, și atunci relația nu-și mai are rostul. Toate visele sunt spulberate, iar rana continuă să se facă tot mai mare.

Sentimentul că „lipsește ceva“

Toți cei care sunt într-o relație de dragoste simt că ceva lipsește, fiindcă iubirea e neterminată. Ea e un proces, nu un lucru. Toți cei care iubesc ajung inevitabil să simtă asta, dar nu trebuie interpretat greșit acest

sentiment. El arată doar că iubirea în sine e ceva dinamic. E exact precum un râu, mereu în mișcare, mereu în mișcare. Viața râului stă în însăși mișcarea aceasta. Odată ce ea încetează, râul devine o apă stătătoare, nu mai e un râu. Însuși cuvântul „râu“ implică un proces, însuși sunetul lui îți dă sentimentul de mișcare.

Iubirea e un râu; ea nu e un lucru, nu e un obiect. Așa că nu te gândi că lipsește ceva; sentimentul ăsta face parte din procesul iubirii. Și e bine că iubirea nu e ceva complet. Când ceva lipsește, trebuie să faci ceva, să rămâi în mișcare. Sentimentul acela că „lipsește ceva“ este o chemare venită dinspre piscuri mai înalte, tot mai înalte. Și nu te gândi că atunci când le vei atinge, te vei simți împlinit. Iubirea nu se simte niciodată împlinită. Ea nu cunoaște împlinirea, dar tocmai în asta stă frumusețea, fiindcă astfel ea rămâne vie de-a pururi.

Armonios și nearmonios

Și mereu vei simți că ceva nu se armonizează. Lucrul ăsta e de asemenea firesc, fiindcă atunci când se întâlnesc două persoane, practic se întâlnesc două lumi diferite. Să te aștepti că se vor potrivi perfect înseamnă să te aștepti la prea multe, înseamnă să te aștepti la imposibil, iar asta va da naștere frustrării. Ceva va rămâne mereu nearmonizat. Dacă vă potriviți în totalitate și nimic nu e în dizarmonie, relația va stagna. Există cel mult câteva momente în care totul e armonios – momente rare. Și nici măcar atunci când vin nu vei putea întotdeauna să le prinzi, sunt foarte rare și îți scapă printre degete. Abia au apărut că și dispar, sunt ca o licărire – iar acea licărire te poate lăsa și mai frustrat, fiindcă atunci vei vedea și mai mult că lucrurile nu se armonizează.

Așa trebuie să fie. Fă toate eforturile pentru a crea acea armonizare, dar fii mereu pregătit dacă nu se produce perfect. Și nu-ți face griji în privința asta, altminteri armonia va avea și mai mult de suferit. Sentimentul armonizării apare numai atunci când nu-ți faci griji în privința lui, numai atunci când nu ești tensionat din cauza lui, când nu te aștepti să apară –

apare din senin. E o grație, un dar din partea existenței, un dar al iubirii.

Iubirea nu e ceva ce să poți face tu. Dar făcând alte lucruri, vei pregăti terenul ca iubirea să apară. Există mici lucruri pe care le poți face – stai împreună cu persoana iubită, vă uitați la Lună, ascultați muzică – nimic legat în mod direct de iubire.

Iubirea e foarte delicată, fragilă. Dacă te uiți fix la ea, în mod direct, va dispărea. Ea vine numai atunci când nu ești atent, când ești ocupat cu altceva. Nu te poți duce spre ea direct, ca o săgeată. Iubirea nu e o țintă. Ea e un fenomen foarte subtil. E foarte timidă. Dacă te duci direct la ea, se va ascunde. Dacă faci ceva în mod direct în privința ei, vei da greș.

Pasiuni domolite

Dacă iubirea devine mai profundă, soții și soțiile ajung în cele din urmă frate și soră. Dacă iubirea devine mai profundă, energia soarelui se transformă în energia lunii. Căldura s-a dus, s-a potolit. Iar când se întâmplă asta, poate avea loc o neînțelegere, fiindcă noi ne-am obișnuit cu febra aceea, cu pasiunea, exaltarea aceea, iar acum starea aceea pare prostească. Chiar e prostească! Acum, dacă faci dragoste pare ceva prostesc; dacă nu faci dragoste ai senzația că lipsește ceva, din cauza vechiului obicei.

Așa că va trebui să înțelegi această domolire care apare. Și sigur că atunci când începeți să vă simțiți ca o singură ființă, apare și o teamă. O teamă legată de ceea ce se întâmplă, căci dacă deveniți o singură ființă, veți începe să uitați unul de celălalt. Îți poți aminti de celălalt numai câtă vreme e „celălalt“. Psihologii spun că atunci când un copil începe să învețe limbajul, iar primul cuvânt pe care îl spune e „tata“, mama se simte rănită, fiindcă ea e cea care a avut grijă de el și l-a purtat în pântec timp de nouă luni. Ea stă cu copilul de dimineața până seara, dar când copilul începe să vorbească, primul lui cuvânt e „tata“? Tatăl e doar la periferie, iar mama e foarte aproape. Așa că ea se simte trădată de copil!

Dar există un motiv pentru care se întâmplă asta: mama e atât de contopită cu copilul, încât acesta n-o poate încă numi – acesta este motivul. Ea e atât de contopită cu copilul, încât el nu are sentimentul că ea e „celălalt“. Tatăl nu e atât de mult timp împreună cu copilul; el vine și pleacă, dimineața se duce la serviciu, iar seara se întoarce acasă, și uneori vine să se joace cu copilul, după care pleacă iar. E mereu într-un du-te-vino, așa că la el copilul se poate gândi ca la „celălalt“. Mama e mereu acolo, așa că la ea nu se poate încă gândi ca la ceva separat. Așa că mai întâi spune „tata“ și apoi, încetul cu încetul, într-o bună zi învață cuvântul „mama“. Mai târziu va învăța și numele lui, fiindcă acela este lucrul cel mai greu pentru un copil.

Acum poate înțelege că mama e și ea separată de el. Câteodată lui îi e foame, iar ea nu vine, și câteodată el e ud, iar ea stă de vorbă cu cineva și nu bagă de seamă. El începe să simtă că și ea e „celălalt“, nu e una și aceeași persoană cu el. Dar el însuși este una și aceeași persoană cu el, așa că ultimul lucru pe care îl va învăța va fi numele său.

Așadar, când doi iubiți încep să devină o singură ființă, apare frica: îl pierzi cumva pe celălalt? Într-un fel îl pierzi, fiindcă nu-l vei mai simți ca fiind celălalt, de aici ideea de dragoste frățească. De ce? Dragostea frățească nu are în ea exaltare, e lipsită de așa ceva. E foarte calmă, domoală – lipsită de pasiune, de senzualitate, de sexualitate.

Și un alt aspect e acela că fratele și sora nu s-au ales reciproc; așa li s-a dat să fie. Într-o zi te trezești brusc că ești sora cuiva sau fratele cuiva; n-ai ales tu. Iubiții ți-i alegi. Când alegi pe cine să iubești, egoul are un cuvânt de spus. În privința surorii sau a fratelui, egoul nu are nici un cuvânt de spus. N-ai ales tu; e un dar din partea existenței. Nu poți face nimic, nu poți merge la un judecător să-i spui că vrei să divorțezi de sora ta. Chiar dacă hotărăști să nu-i mai fii frate, tot rămâi fratele ei. Ce vrei tu nu contează, nu schimbă cu nimic lucrurile. Situația e irevocabilă.

Când soțul și soția încep să se simtă ca o singură ființă, apare o frică: ai început cumva să-l iei pe celălalt ca și cum ar fi de la sine înțeles? Ți-a devenit cealaltă persoană ca un frate sau ca o soră, iar în felul acesta ea nu mai reprezintă o alegere a ta, o împlinire a dorințelor egoului tău? Toate aceste frici își fac apariția. Iar în trecut simțeați așa o mare pasiune unul pentru celălalt, o pasiune arzătoare. Știi acum că era prostească pasiunea aceea, dar totuși, vechiul obicei... Câteodată începi să simți că îți lipsește

ceva, începi să simți un fel de gol. Dar nu privi situația prin prisma trecutului. Privește-o din perspectiva viitorului.

Multe se vor întâmpla în lipsa acelei pasiuni arzătoare, multe se vor întâmpla în cadrul acestei intimi-tăți – veți dispărea amândoi. Relația va deveni absolut non-sexuală, tot focul se va stinge, și atunci vei cunoaște o cu totul altă calitate a iubirii. Va apărea în tine acea calitate căreia eu îi spun rugăciune, meditativitate, conștientă pură. Dar ea e încă de domeniul viitorului, n-a apărut deocamdată. Ești în drum spre ea. Trecutul s-a dus, iar viitorul n-a apărut încă.

Această perioadă intermediară va fi puțin mai dificilă, dar nu te gânde la trecut. S-a dus, pentru totdeauna; chiar dacă te străduiești, tot nu-l vei putea aduce înapoi. Îți va părea absolut prostesc. Poți să-l târăști înapoi, poți încerca, dar vei eșua, iar lucrul acesta îți va crea o frustrare și mai mare. Așa că nici măcar nu încerca. Iubește într-un mod nou. Lasă această iubire nouă să se manifeste.

Țineți-vă în brațe, fiți afectuoși unul cu celălalt și nu tânjiți după focul pasiunii, fiindcă acel foc era un fel de nebunie, era o frenezie; e bine că a trecut. Așa că ar trebui să vă considerați norocoși. Nu interpretați greșit starea aceasta.

Asta se va întâmpla în fiecare relație de dragoste, dacă mă ascultați cum trebuie și aprofundați ce vă spun. Asta e profunzimea la care vreți să ajungeți atunci când spuneți că vreți ca iubirea voastră să aibă profunzime – asta e profunzimea! Iubirea pasională e la periferie, iubirea plină de compasiune e în centru. Asta e profunzimea.

Bucurați-vă de starea de acum: simțiți-vă beatifici, meditați împreună, dansați împreună. Dacă sexul dispăre, lăsați-l să dispară; nu-l forțați să rămână. Dacă uneori mai apare, foarte bine; dacă dispăre, lăsați-l să dispară.

Când fiorul a dispărut

E foarte dificil să rămâi îndrăgostit multă vreme. E nevoie de o mare transformare în ființa ta. Numai atunci vei putea să rămâi îndrăgostit vreme îndelungată. Iubirea obișnuită e un ceva momentan; ea vine și pleacă, începe și se termină, are un început și are un sfârșit. Așa că, în loc să cauți tot felul de pretexte, mai bine privește direct fenomenul: pur și simplu nu mai ești îndrăgostit. Va fi greu! Să nu crezi că iubirea e încă prezentă, dar că energia, dintr-un motiv sau altul, nu mai curge. Cum s-ar putea întâmpla așa ceva? Iubirea e energia; dacă există iubire, energia va continua să curgă.

Poate că ești îndrăgostit de iubirea din trecut, e posibil. Poate că ești îndrăgostit de amintirile din trecut – de cât de frumos era pe-atunci și cum curgea energia între voi, iar acum nu mai curge. E o rămășiță din trecut. Te gândești în permanență la trecut și ai vrea ca prezentul să fie și el asemenea trecutului. Dar nu mai poate fi. Prezentul e total diferit de trecut, și e bine că e diferit! Dacă n-ar fi decât o repetare a trecutului, te-ai simți sătul până în gât, plictisit la culme.

Așa că ambii parteneri trebuie să privească realitatea și să caute să găsească adevărul. Dacă nu mai sunteți îndrăgostiți unul de altul, atunci puteți face un lucru: puteți fi prieteni. Nu e nevoie să vă forțați să fiți iubiți, și oricum iubirea nu poate fi forțată. Dacă o forțezi, nu va fi iubire, ci ipocrizie, și nu va satisface niciodată pe nimeni.

Așa că privește situația fără ocolișuri. Ați fost iubiți în trecut, deci puteți fi măcar prieteni. Studiați situația! Poate că, dacă decideți să fiți prieteni, iubirea va începe să curgă din nou, fiindcă veți începe din nou să vă simțiți liberi, veți redeveni indivizi, siguranța va dispărea, acele elemente care v-au distrus iubirea vor dispărea. Sunt șanse ca iubirea voastră să reînceapă să curgă.

Tot așa cum într-o zi ați început să trăiți împreună, acum despărțiți-vă și fiți doar prieteni. Mai întâi a apărut între voi iubirea: erați prieteni și apoi ați devenit iubiți. Iubirea se naște din prietenie, și apoi, mai devreme sau mai târziu, ea devine relație, dar fără prietenie, și atunci moare. Dacă vreți cu adevărat să o reînviați – iar eu nu spun că e ceva sigur, nimeni nu poate spune nimic cu certitudine în privința asta, dar există posibilitatea ca ea să reînvie. Sau chiar dacă nu reînvie, puteți să vă reînviați energia iubirii cu altcineva, partenerul sau partenera poate fi o altă persoană.

Amintiți-vă întotdeauna un lucru: să fii îndrăgostit e un lucru frumos, un lucru bun. Dacă iubirea nu curge în relația cu o anumită persoană, atunci e mai bine să o lași să curgă cu o altă persoană. Dar nu rămâne blocat, fiindcă vei suferi și îți vei face și partenerul să sufere, veți suferi amândoi. Și problema e că dacă suferiți prea multă vreme, veți deveni dependenți de suferință. Și atunci veți începe să simțiți un fel de bucurie în suferința însăși. Ați putea deveni masochiști, și atunci va fi foarte greu să ieșiți din starea respectivă. Acesta este un moment foarte potrivit pentru a aborda problema.

Când a venit timpul să spui „la revedere“

Vorbește cu partenera ta, fii sincer și cere-i și ei să fie sinceră. V-ați iubit; cel puțin atâta lucru vă datorati unul altuia, să fiți sinceri, absolut sinceri. Puneți toate cărțile pe masă și nu încercați să ascundeți nimic, fiindcă asta nu vă va ajuta. Numai adevărul ajută. Minciunile nu ajută niciodată, ele pot doar să amâne problema, iar între timp problema va lua amploare și va prinde rădăcini și mai adânci în voi. Așadar, cu cât mai repede, cu atât mai bine.

Vorbește cu partenera ta: fii sincer, chiar dacă doare. Spune-i și ei că va fi dureros, dar că nu e cazul să vă faceți griji în privința asta. Ați fost fericiți împreună; dacă doare, durerea trebuie înfruntată. Fii absolut sincer – nu căuta țapi ispășitori, nu vâna vrăjitoare, nu veni cu pretexte. Fii sincer. Privește în tine însuși, arată-ți inima, și ajut-o și pe partenera ta să fie sinceră. Dacă iubirea s-a sfârșit, atunci fiți prieteni, nu e cazul să forțați nimic.

Nu trăda niciodată iubirea. Poți schimba iubitele. Asta nu e o problemă, n-ar trebui să fie o problemă; n-ar trebui să ne atașăm prea mult de persoane. Ar trebui să existe un singur angajament, și anume față de iubirea însăși! Fii îndrăgostit de iubire, și orice altceva va trece pe locul doi.

Și fii curajos, curajul acela va fi de ajutor. Altminteri puteți pretinde amândoi că ar trebui să rămâneți împreună din cauza cutărui și cutărui

lucru, și veți continua să rămâneți nefericiți. Nu stați în nefericire nici măcar o singură clipă. Trăiți periculos, fiindcă numai așa se trăiește cu adevărat.

Agonia și extazul onestității

Se spune că fiecare om ar începe să spună adevărul, n-ar mai exista prietenie pe lume, n-ar mai exista nici o prietenie: nici relații de dragoste, nici prietenii, nici căsătorii, nimic. Toate aceste lucruri vor dispărea pur și simplu. Atunci oamenii vor avea doar relații de moment sau temporare unii cu ceilalți.

Dar dacă partenerii sunt dispuși să fie profund sinceri unul cu altul, profund onești, efortul acesta va da roade, iar ei vor ajunge la intimitate. Iubirea voastră va deveni mai profundă; va avea în ea ceva dintr-o altă dimensiune. Dacă puteți fi onești unul cu altul și în ciuda acestui fapt veți rămâne împreună, dacă puteți suporta agonia pe care o aduce onestitatea, atunci într-o bună zi va veni și extazul pe care onestitatea și doar onestitatea îl poate aduce.

Frica nu este întotdeauna un lucru rău

Câteodată, energia ta are nevoie să fie lăsată în pace, se întâmplă în tine ceva care te determină să stai retras în tine. Iar când te gândești să intri în relație cu cineva, ai o ezitare care poate părea frică. Dar frica nu e întotdeauna un lucru rău, ține minte asta. Nimic nu e întotdeauna un lucru rău; depinde de situație. Oamenii au impresia că frica e întotdeauna ceva rău – nu e așa. Da, câteodată e rea, câteodată nu e. Nimic nu e întotdeauna bun și nimic nu e întotdeauna rău; totul depinde de context.

În acest moment, frica ta e perfect îndreptățită. Ea îți spune pur și simplu: „Nu începe o relație“. Nu e frica de nouitate, nicidecum; asta e o interpretare greșită. E pur și simplu teama că dacă te amesteci în energia altcuiva, vei pierde centrarea care e pe cale să se întâmple în tine. În prezent tu devii mai centrată, mai așezată în ființa ta. Începi să te împaci cu solitudinea ta, iar dacă intri într-o relație, va însemna că te târăști pur și simplu afară din această solitudine. Când te îndrepti spre interiorul tău, o relație te-ar trage afară, iar lucrul acesta ar da naștere unei contradicții. De aici frica. Frica îți e utilă în acest caz; ea îți arată că nu trebuie să te comporți prosteste.

Rămâi în solitudine. Când frica va dispărea, intră în relație; atunci va fi cât se poate de nimerit să o faci. Frica va dispărea – când nu va mai avea de ce să existe, când te vei fi așezat în tine, când energia va fi exact așa cum trebuie să fie înăuntrul tău, îți vei putea permite să ieși din tine. Mai întâi trebuie să te așezi în tine, apoi va fi ușor să ieși din tine fără ca aceasta să te distragă. De fapt, asta îți va consolida și mai mult interiorul, datorită contrastului. Va fi ca o mică vacanță pe care o iei, dar după care te întorci întotdeauna înapoi în tine. Și atunci ieșirea nu mai e ceva distructiv, ci e ceva creativ. Iar atunci iubirea ajută meditația.

Așa că așteaptă, pur și simplu. Dă ascultare fricii tale și n-o reprima. Va dispărea de la sine. Când energia e gata să iasă în exterior, vei vedea într-o zi, din senin, că ieși cu cineva și nu îți e frică deloc, întreaga ta ființă e cu tine. Când se întâmplă lucrul acesta, atunci poți să intri într-o relație. Până atunci, evită s-o faci.

Amintiri care te bântuie

Nu e nevoie să uiți! Continuă să-ți amintești! Tu încerci să-ți uiți iubitul pierdut – cine poate reuși așa ceva străduindu-se? Cu cât te străduiești mai mult să uiți, cu atât mai mult îți amintești, căci și pentru a uita trebuie să-ți amintești! Nu încerca să uiți. Fă din asta o meditație. Ori de câte ori îți amintești de fostul tău partener, închide ochii și amintește-ți acea persoană cât de bine poți, și astfel, nu peste multă vreme, îl vei uita.

Potrivire imperfectă

Numai două lucruri moarte se pot potrivi unul cu altul în totalitate. Viața se afirmă, luptă, se zbate, cere să fie băgată în seamă, încearcă să domine. Viața e o voință de putere, așa că există conflict. Conflictul e inerent vieții. Și nimeni nu vrea să fie dominat; toată lumea vrea să domine. Relațiile există între aceste două tendințe.

O relație e un miracol. Din punct de vedere științific ar trebui să fie imposibilă. Ea există pentru că noi nu suntem încă științifici. Și e bine că nu suntem încă științifici, și că nici nu vom fi vreodată absolut științifici. În inima omenească va rămâne întotdeauna ceva illogic. În felul acesta flacăra omenirii rămâne vie, altfel omul ar deveni o mașină. Numai mașinile sunt complet adaptate; o mașină nu e niciodată neadaptată.

Așa că aceasta este problema cu care se confruntă fiecare cuplu: când conflictul e total, totul e distrus. Nu mai există punte între tine și celălalt; nu mai există o relație. Dacă există adaptare totală, relația iarăși dispare, fiindcă nu mai există curgere, nu mai există speranță. Chiar la mijloc între ajustare totală și conflict, în punctul în care există puțină ajustare, puțin conflict – fiindcă acestea două merg mână în mână. Ele par contradictorii, dar sunt complementare.

Dacă poți ține minte lucrul acesta, rămâi echilibrat; altminteri, relația poate să te dezechilibreze. Există momente când o relație îi scoate pe oameni din minți, fiind prea copleșitoare. Așa că nu cere niciodată potrivire perfectă. Un pic de potrivire e mai mult decât suficientă. Simte-te recunoscător pentru ea, atâta câtă e, și lasă relația să rămână o curgere. Fii împreună cu partenera ta, dar nu căuta să devii una cu ea. Rămâneți două ființe distincte, care însă sunt în legătură una cu alta. La asta mă refer când spun să fii la mijloc. Și fii puțin mai alert. Trebuie să fii puțin mai conștient în relațiile de iubire, și mai atent la cealaltă persoană. Tot ceea ce faci o afectează într-un fel sau altul.

Oferi și primești

Dacă într-o relație unul dintre parteneri oferă mereu, iar celălalt primește mereu, amândoi au de suferit. Nu doar cel care oferă – fiindcă acesta se va simți înșelat – ci și cel care primește, fiindcă nu poate evolua decât dacă i se permite să ofere, altminteri va deveni un cerșetor, iar stima lui de sine va scădea. Are nevoie să-și consolideze stima de sine și are nevoie să i se ofere oportunitatea de a oferi la rândul său. Atunci se va simți uman, se va simți încrezător.

Nu doar sex

Fii foarte atent, fii iubitor, și dacă uneori sexul apare de la sine ca parte a acestei iubiri, atunci nu ai de ce să-ți faci griji. Dar nu el trebuie să fie centrul atenției, ci iubirea. Iubești un om, îi împărtășești ființa, îți împărtășești ființa cu el, împărtășești spațiul.

Exact asta înseamnă iubire: a crea un spațiu între două persoane, un spațiu care nu aparține nici unuia sau aparține amândurora – un spațiu mic între două persoane, în care acestea se întâlnesc și interacționează și se contopesc. Spațiul acela nu are nimic de-a face cu spațiul fizic. E pur și simplu spiritual. În acel spațiu tu nu ești tu, celălalt nu e celălalt. Amândoi veniți și vă întâlniți în acel spațiu. Asta înseamnă iubire. Dacă iubirea crește, atunci acel spațiu comun devine tot mai mare și mai mare, și atunci ambii parteneri se dizolvă în el.

Așa că uneori, dacă împărtășești spațiul cu cineva, un soț sau un prieten sau oricine, iar sexul apare ca un fenomen spontan – nu ceva pus la cale dinainte, luat în calcul dinainte – atunci el nu e sexual.

Există un fel de sex care nu e deloc sexual. Sexul poate fi frumos, dar sexualitatea nu poate fi niciodată frumoasă. Prin „sexualitate“ înțeleg sexul cerebral – să te gândești la sex, să-l planifici, să-l controlezi, să-l manipulezi și să faci tot felul de alte lucruri, ideea de bază fiind că, în adâncul minții tale, cealaltă persoană reprezintă pentru tine un obiect sexual.

Când te uiți la o persoană prin ochii acestui gen de sexualitate, o reduci la un obiect. Ea nu mai e o persoană, și tot jocul e doar o manipulare. Mai devreme sau mai târziu veți ajunge în pat. Depinde cât de mult te joci cu ideea și cât de mult prelungiți amândoi preludiul. Dar dacă în minte ai ca scop doar sexul, atunci e vorba aici de sexualitatea la care m-am referit eu. Când mintea nu are nimic de-a face cu sexul, atunci e vorba despre sex pur, inocent. E sex virgin.

Acel sex poate uneori să fie chiar mai pur decât abstenența, căci dacă persoana abtinentă se gândește întruna la sex, atunci aceea nu mai e abtinență adevărată. Când cineva intră într-o relație de dragoste profundă cu o persoană, fără să se gândească la sex, iar sexul apare la un moment dat fiindcă împărtășirea voastră e totală și astfel ea include și sexul, atunci e în regulă și nu există nici un motiv să-ți faci griji. Nu crea sentimente de vinovăție degeaba.

Momente furtunoase

Într-o singură clipă, un om se poate schimba complet. Era foarte fericit și poate deveni foarte nefericit. Cu doar o clipă în urmă era gata să moară pentru tine, iar în clipa următoare e gata să te omoare. Dar așa sunt toți oamenii. Iar lucrul acesta oferă relațiilor profunzime, surprize, sare și piper. Altfel, viața ar fi foarte plicticoasă.

E frumos că e așa. Toate aceste stări sunt note ale unei armonii mărețe. Iar când iubești pe cineva, iubești acea armonie și accepți toate elementele care compun acea armonie. Uneori plouă, alteori cerul e înnorat și întunecat, iar alteori e luminat de Soare, fără urmă de nor. Câteodată afară e foarte frig, și câteodată e foarte cald. În același fel, clima sufletului omenesc se schimbă

și ea, totul se schimbă mereu. Când iubești pe cineva, iubești toate aceste posibilități. Infinite sunt ele, iar tu iubești toate umbrele și toate nuanțele.

Așa că fii sincer și ajută-ți și partenera să fie sinceră. Atunci iubirea devine un prilej de a crește lăuntric. Altminteri, ea poate deveni ceva otrăvitor. Cel puțin nu corupe iubirea. Nu ura corupe iubirea, ține minte; falsitatea e cea care o corupe. Nu furia o distruge, niciodată, ci lipsa de autenticitate, masca pe care o porți.

Iubirea e posibilă numai atunci când există libertatea de a fi tu însuți, fără rezerve, fără autocenzură. Atunci ești pur și simplu o curgere liberă. Ce-ai putea face? Când simți ură, manifesti ură. Când norii s-au adunat sau când Soarele strălucește, ce-ai putea face tu? Iar dacă persoana cealaltă înțelege asta și te iubește, va accepta; te va ajuta să risipești norii, fiindcă va ști că aceasta este doar o stare asemenea stării vremii, că vine și pleacă. În spatele acestor stări trecătoare se află realitatea, spiritul persoanei, sufletul ei. Iar când accepți toate aceste faze, începi să ai străfulgerări ale adevăratului suflet.

Tristețe plăcută

Solitudinea are în ea și un fel de tristețe, și o pace adâncă, o tăcere profundă. Așa că depinde de felul în care o privești tu.

Când ești separat de persoana iubită, privește situația ca pe o mare oportunitate de a sta în solitudine. Atunci perspectiva se schimbă. Privește-o ca pe o oportunitate de a avea propriul spațiu. Într-o relație devine foarte dificil să ai propriul spațiu, iar dacă nu ai spațiul acesta nu vei ajunge niciodată să-ți cunoști ființa proprie, nu vei ajunge niciodată să știi cine ești. Mereu implicat în tot felul de lucruri – în relații, în treburi lumești, în neliniști, planuri, viitor, trecut – trăiești încontinuu la suprafață.

În solitudine poți începe să te așezi în tine. Pentru că nu ești ocupat, nu te vei simți în același fel în care te-ai simțit mereu. Va fi diferit, iar lucrul acesta ți-ar putea da un sentiment ciudat.

Și fără îndoială că atunci când ești singur simți lipsa persoanei iubite, a prietenilor, a persoanelor dragi, dar situația aceasta nu va dura o veșnicie. E doar o mică disciplină. Iar dacă te iubești profund și pătrunzi adânc în tine, vei fi gata să iubești cealaltă persoană într-un mod și mai profund, căci cel care nu se cunoaște pe sine nu poate iubi într-un mod prea profund. Dacă trăiești la suprafață, relația ta nu poate fi una profundă. Fiindcă, în fond, e relația ta. Dacă ai profunzime, atunci și relația ta va avea profunzime.

Așa că ia această oportunitate ca pe o binecuvântare și pătrunde în ea. Bucură-te de ea. Dacă te lași copleșit de tristețe, oportunitatea va fi cu totul irosită.

Și nu e ceva împotriva iubirii, reține. Nu te simți vinovat. De fapt, e însăși sursa iubirii. Iubirea nu e ceea ce înțelegem noi în mod obișnuit prin iubire. Nu e un amestec de sentimentalism, emoții, sentimente. E ceva foarte profund, ceva fundamental. E o stare de spirit, iar starea aceea de spirit e posibilă numai atunci când pătrunzi în propria ființă, când începi să te iubești pe tine însuși. Aceasta este meditația atunci când ești singur: să te iubești atât de profund încât pentru prima dată să devii obiectul propriei tale iubiri.

Așadar, în aceste zile în care ești singur, fii narcisist; iubește-te, bucură-te de tine însuși! Găsește desfătare în corpul tău, în mintea ta, în sufletul tău. Și bucură-te de spațiul gol creat în jurul tău, și umple-l cu iubire! Răspândește iubire în spațiul din jurul tău, iar acesta va începe să devină luminos; va radia lumină. Și atunci vei ști, pentru prima dată, atunci când persoana iubită va veni din nou lângă tine, că acum iubirea ta are o cu totul altă calitate. De fapt vei avea ceva de oferit, de împărtășit. Acum poți să împărtășești spațiul tău, fiindcă ai un spațiu al tău.

De obicei oamenii cred că împărtășesc, dar ei nu au nimic de împărtășit, nici o urmă de poezie în inimă, nici o urmă de iubire. De fapt, atunci când spun că vor să împărtășească, nu vor să ofere, fiindcă nu au nimic de oferit. Ei caută să obțină ceva de la cealaltă persoană, iar cealaltă persoană e și ea în aceeași situație, caută să obțină ceva de la tine. Amândoi căutați, într-un fel, să smulgeți ceva de la celălalt. De aici vine conflictul dintre iubiți, tensiunea dintre ei; tensiunea veșniciei încercări de a domina, de a poseda, de a exploata, de a face din celălalt un mijloc de a-ți procura ție plăcere; cumva,

de a-l folosi pe celălalt pentru a te simți tu bine. Sigur că ascundem asta în spatele unor cuvinte frumoase. Spunem: „Vreau să împărtășesc“, dar cum ai putea să împărtășești dacă nu ai?

Așadar, bucură-te de acest spațiu al solitudinii. Nu-l umple cu amintiri trecute și nu-l umple cu închipuiri și fantezii legate de viitor. Lasă-l așa cum e – pur, simplu, tăcut. Găsește desfătare în el; cântă, dansează. Simte bucuria pură a faptului de a fi singur.

Și nu te simți vinovat. Asta e iarăși o problemă, fiindcă iubiții se simt mereu vinovați. Dacă sunt singuri și se simt fericiți, nutresc o anumită vinovăție. Își spun: „Cum poți să fii fericit dacă persoana iubită nu e cu tine?“ – ca și cum ai înșela cealaltă persoană. Dar dacă nu ești fericit când ești singur, cum ai putea fi fericit când ești împreună cu celălalt? Așadar, nu e vorba aici de a înșela pe cineva. Noaptea, când nimeni nu se uită la tufa de trandafiri, ea pregătește floarea de trandafir. În adâncul pământului, rădăcinile pregătesc floarea. Nimeni nu se uită la ce se întâmplă acolo. Dacă tufa de trandafiri și-ar spune: „Am să-mi arăt florile numai atunci când sunt oameni prin preajmă“, atunci ea n-ar mai avea nimic de arătat. N-ar mai avea nimic de împărtășit, fiindcă tot ceea ce împărtășești trebuie ca mai întâi să fie creat, iar creativitatea apare numai în profunzimea solitudinii.

Așadar, fă din această solitudine un pântec, și bucu-ră-te să te afli în ea; nu simți că faci ceva rău. E o chestiune de abordare și de atitudine. Nu interpreta greșit. Nu e nevoie să te umpli de tristețe. Poți să fii plin de o pace imensă, de o beatitudine extraordinară. De tine depinde.

Proba de foc a adevărului

Nici o relație nu poate evolua cu adevărat dacă tu continui să fii reținut. Dacă rămâi mereu la adăpost, atunci doar personalitățile voastre se vor întâlni, iar centrul fiecăruia dintre voi, cel care este de fapt esențial, va rămâne izolat de celălalt. Și atunci doar măștile voastre vor interacționa între ele. Ori de câte ori se întâmplă asta, în relația respectivă există patru persoane, nu două. Cele două persoane reale rămân la ani lumină distanță

una de alta, cele care se întâlnesc fiind doar cele două persoane false.

Există un risc. Dacă devii autentic, nu se știe dacă această relație va fi capabilă să suporte adevărul, autenticitatea, dacă va fi suficient de puternică să facă față furtunii. Există un risc, și din cauza lui, oamenii rămân foarte precauți. Spun ce se așteaptă de la ei să spună, fac ce se așteaptă de la ei să facă. Iubirea devine mai mult sau mai puțin un fel de datorie. Dar atunci realitatea rămâne înfometată, iar esența nu e hrănită. Așa că esența devine din ce în ce mai tristă. Minciunile personalității reprezintă o corvoadă care apasă asupra esenței, asupra sufletului. Riscul e real, și nu există nici un fel de garanții, dar îți spun că riscul merită asumat.

Cel mult, relația se poate destrăma – cel mult. Dar e mai bine să vă despărțiți și să fiți autentici decât să fiți falși și să rămâneți împreună, fiindcă atunci relația nu vă va satisface niciodată. Veți rămâne flămânzi și însetați, și veți continua să vă târâți înainte, tot așteptând să se întâmple vreun miracol.

Pentru ca miracolul să se întâmple va trebui să faci ceva, și anume să începi să fii autentic, cu riscul ca relația să nu fie suficient de puternică încât să reziste. Adevărul s-ar putea dovedi de nesuportat, dar atunci relația nu merită păstrată. Așa că trebuie trecută această probă.

Odată ce ești autentic, orice altceva devine posibil. Dacă ești fals – doar o față, o mască, o față pictată – nimic nu e posibil. Căci unui om fals numai lucruri false i se pot întâmpla; celui autentic i se întâmplă lucruri autentice.

Îți înțeleg problema. Aceasta este problema tuturor celor care iubesc: în adâncul lor se tem. Se întreabă întruna dacă relația aceasta va fi suficient de puternică încât să suporte adevărul. Dar cum ai putea ști dinainte? Nu există cunoaștere a priori. Trebuie să trăiești experiența ca să afli.

Cum ai putea ști, stând în casă, dacă ești capabil să suporte furtuna și vântul de afară? N-ai înfruntat niciodată furtuna. Ieși din casă și vezi cum e. Singura modalitate de a afla e experiența directă. Poate că vei fi înfrânt, dar chiar și înfrângerea aceea te va ajuta să fii mai puternic decât ești acum.

Dacă o experiență te înfrânge, apoi alta, apoi alta – încetul cu încetul, însuși faptul de a trece prin furtuni te va face mai puternic, tot mai puternic. Va veni o zi când vei începe pur și simplu să te bucuri de furtună, să dansezi în

furtună. Și atunci ea nu va mai fi dușmanul. Va fi o oportunitate – una sălbatică – de a fi.

Reține, să fii cere să ieși din zona de confort; altminteri toată lumea ar ști ce înseamnă să fii cu adevărat. E necesar să înfrunți disconfortul, altminteri toată lumea ar putea avea o ființă autentică fără nici o problemă. Ființa autentică apare doar atunci când îți asumi riscuri, când intri în situații periculoase. Iar iubirea e cel mai mare pericol care există. Ea cere să dai totul.

Așa că nu te teme, fii autentic. Dacă relația supraviețuiește, atunci foarte bine. Dacă moare, iarăși foarte bine, pentru că ai pus astfel capăt unei relații false, iar acum vei fi mai capabil să intri într-o altă relație – una mai adevărată, mai solidă, mai preocupată de esență.

Nu căuta niciodată să înduioșezi

Caută să fii fericit. O relație nu e atât de importantă pe cât e fericirea ta. Iar dacă ești fericit, ce-ți mai pasă de relații?

O relație nu e creativă, ea doar reflectă ceea ce este. E precum o oglindă: dacă e ceva de reflectat, oglinda reflectă. Dacă nu e nimic de reflectat, oglinda nu poate să creeze ea nimic; e pasivă. Așa că adu-ți mereu aminte să fii fericit, să te bucuri, iar dacă îți apare ceva în cale, foarte bine. Și îți va apărea, pentru că o persoană fericită are ce să împărtășească. Dar trebuie să aștepte puțin, fiindcă un om fericit atrage doar oameni fericiți.

Dacă ești nefericit, vei atrage mulți oameni, pentru că și ei sunt nefericiți și astfel există o potrivire între voi. În fiecare om există un mesia, un terapeut. Așa că atunci când ești nefericit, va veni cineva la tine să te consoleze, iar asta îl va face să se simtă foarte bine. Cineva suferă, iar el e cel care îl ajută; orgoliul lui va fi gădilat. Așa ajung oamenii să fie interesați unii de ceilalți. Cineva suferă, și va atrage multe persoane care să-i ofere mângâiere – iubiți, prieteni.

Aceștia vor fi de multe feluri. Pot fi sadici care sunt interesați de nefericirea celorlalți. Pe lume există mulți sadici! Sau pot fi pur și simplu interesați să se simtă superiori. Orice persoană nefericită îi ajută să se simtă fericiți prin comparație, așa că le place să aibă mereu în jur oameni nefericiți. Doar așa știu ei să trăiască.

Reține, dacă cineva se arată înduioșat de situația ta nu înseamnă că te iubește. Înduioșarea sa va exista doar atâta vreme cât tu vei rămâne nefericit. Din momentul în care începi să fii fericit, înduioșarea va dispărea, fiindcă nimeni nu poate nutri duioșie față de cineva aflat într-o poziție de superioritate; numai față de cei aflați mai jos decât tine, față de cei mai nefericiți decât tine poți nutri duioșie.

Așa că nu cere niciodată duioșie, fiindcă nu faci decât să corupi ființa ta și pe a celuilalt. Iar dacă începi să te obișnuiești cu astfel de sentimente și începi să le iei drept iubire, înseamnă că te mulțumești cu ceva asemănător unei monede false. Astfel de sentimente doar par să fie iubire, însă nu sunt, în realitate.

Adevărata iubire nu are legătură cu înduioșarea, ci cu empatia. Înduioșare înseamnă: „Suferi, iar eu vreau să te ajut. Eu rămân undeva în exterior. Îți întind mâna mea. Nu sunt afectat de tine. De fapt, în sinea mea mă bucur de situația ta. sunt încântat de faptul că cineva îmi oferă oportunitatea să mă simt atât de important.“ E o atitudine violentă.

Empatia e total diferită. Empatie înseamnă: „Simt tot ce simți tu. Dacă ești nefericit, îți simt nefericirea. Mă atinge, mă afectează. Ca și cum aș face parte din ființa ta, nu ca pe cineva din afară.“

Iubirea e empatie, nu înduioșare.

Așa că reține lucrul acesta, și rezistă tentației de a vrea să-i înduioșezi pe ceilalți. Tentația există, fiindcă atunci când simți că iubirea nu e prezentă, începi să te mulțumești cu mai puțin. Începi să umbli trist și să cauți să-i înduioșezi pe ceilalți, în feluri subtile. Nu face niciodată asta. E cea mai mare degradare care i se poate întâmpla unei ființe omenești. Nu face asta. Fii fericit.

Va dura puțin până când iubirea va apărea, fiindcă majoritatea oamenilor sunt sadici, nefericiți ei înșiși și căutând să demonstreze că sunt mesia, că au

venit să rezolve nefericirile altora. Dar dacă ești fericit, vei atrage pe cineva care nu e interesat de așa ceva, cineva care e fericit, nu nevrotic, și care ar vrea să-și împărtășească fericirea cu tine.

Și în asta stă toată frumusețea: dacă ești fericit și intri într-o relație, te vei simți bine, vei împărtăși, dar nu vei deveni dependent de relație. Nu vei deveni un sclav, dependent de ea, fiindcă vei putea fi fericit și fără ea.

O relație bună este una în care există împărtășire, nu dependență. Ambii parteneri rămân complet liberi și independenți. Nimeni nu posedă, nu e nevoie. E un dar oferit gratuit. Am foarte mult, așa că îți dau și ție. Nu există nici o nevoie, eu pot fi singur și perfect fericit. Când două persoane se iubesc și pot fi totodată singure și fericite, se naște o iubire extraordinar de frumoasă, fiindcă nici una dintre ele nu împiedică evoluția celeilalte.

Fii conștient în clipa de față

Ori de câte ori există o schimbare, orice fel de schimbare, lucrurile vor apărea mai clar. Când schimbarea te tulbură, totul în tine se tulbură. Iar când amândoi vă simțiți tulburați și încercați să dați vina unul pe celălalt, căutați să vedeți clar. Înăuntrul vostru, căutați să vedeți: celălalt nu e niciodată de vină. Reține mantra asta: celălalt nu e niciodată de vină.

Privește numai, observă. Iar dacă reușești să fii înțelept pe moment, atunci nu vei mai avea probleme. Toată lumea devine înțeleaptă după ce momentul a trecut, iar o înțelepciune retrospectivă e lipsită de valoare. Când simți că dai vina pentru ceva pe cealaltă persoană, în chiar acea clipă fii conștient și lasă-te ghidat de conștiința aceasta. Imediat vei renunța la învinovățire.

Dar dacă te-ai certat și ai vorbit urât și l-ai învinovățit pe celălalt de tot felul de lucruri, iar după aceea îți vine mintea la cap și vezi că n-avea rost să te porți așa, e prea târziu. Răul a fost făcut. Înțelepciunea asta e pseudo-înțelepciune. Îți dă sentimentul că ai înțeles. De fapt, e doar un truc al egoului, și n-o să-ți fie de nici un ajutor. În clipa în care făceai ceea ce făceai, atunci, în chiar clipa aceea trebuia să devii conștient și să vezi că n-are rost

să te comporți așa.

Dacă poți deveni conștient în clipa aceea, n-ai cum să te mai comporți așa. Nu poți să faci un lucru în ciuda faptului că ai devenit conștient de inutilitatea lui, iar dacă îl faci totuși, înseamnă că nu fusesei cu adevărat conștient. Ți se păruse doar.

Așa că reține, celălalt nu e niciodată responsabil pentru nimic. În tine e ceva care fierbe. Și sigur că cel pe care îl iubești e cel mai aproape de tine. Nu poți să dai vina pe un străin care e în trecere pe lângă tine, așa că cel pe care dai vina și asupra căruia arunci tot nonsensul tău e cel care îți e mai apropiat. Dar comportamentul acesta trebuie evitat, fiindcă iubirea e foarte fragilă. Dacă te comporți așa de prea multe ori, iubirea poate dispărea.

Celălalt nu e niciodată de vină. Încearcă să îți crezi o stare de permanentă conștientizare a situației în care te afli, astfel încât atunci când începi să îi cauți celuilalt vină pentru ceva, să-ți amintești că el nu e niciodată de vină. Te vei surprinde în fapt și vei abandona acea atitudine chiar atunci, pe loc.

Numai iubirea rămâne

Numai după ce ai pătruns adânc în iubire și ai renunțat cu adevărat la ego – și există ceva foarte valoros, care poate fi dobândit numai dacă renunți la ego, iar prețul acesta trebuie plătit – după ce ai ajuns să iubești într-adevăr profund, în tine se va produce un nou tip de integrare.

Iubirea face două lucruri: mai întâi te scapă de ego, apoi îți oferă un centru. Iubirea e o mare alchimie.

Există trei tipuri de iubire. Eu le spun iubirea numărul unu, iubirea numărul doi, iubirea numărul trei. Prima iubire e orientată spre obiect; există un obiect al iubirii. Vezi o femeie frumoasă, realmente grațioasă, cu un corp frumos proporționat. Ești fascinat. Ai impresia că te-ai îndrăgostit. Dragostea și-a făcut apariția în tine pentru că femeia e frumoasă, arată bine. Ceva legat de obiect a stârnit în tine dragostea. Nu tu controlezi situația; dragostea a venit din exterior. Poate că tu ești un om foarte lipsit de iubire, dar pentru că femeia e frumoasă, simți că în tine s-a ivit iubirea. Aceasta e orientată spre obiect.

Acest tip de iubire e iubirea obișnuită, ceea ce se cheamă eros. E dorință carnală. Cum să posezi obiectul acesta frumos? Cum să exploatezi obiectul acesta frumos? Cum să faci să fie al tău? Dar reține, dacă femeia e frumoasă, ea nu e frumoasă doar pentru tine, ci pentru mulți alții. Așa că mulți se vor îndrăgosti de ea. Și va exista multă gelozie, competiție și tot felul de lucruri urâte care își fac apariția în așa-zisa ta iubire.

Se spune că Mulla Nasruddin s-a căsătorit cu o femeie foarte urâtă, cea mai urâtă cu puțință. Prietenii au fost uimiți, firește, și l-au întrebat: „Ai bani, ai prestigiu, puteai să ai orice femeie ai fi dorit, și-atunci de ce ai ales-o pe femeia asta urâtă?”

El le-a răspuns: „Există un motiv. În felul ăsta n-o să sufăr niciodată din cauza geloziei. Femeia asta îmi va fi mereu credincioasă. Nu cred că s-ar putea îndrăgosti cineva de ea vreodată. De fapt, nici eu nu sunt îndrăgostit de ea. Mi-ar fi imposibil. Așa că știu că nimeni n-o poate iubi.”

În tradiția mahomedanilor ortodocși există tradiția ca soția să rămână ascunsă în spatele unui văl; ea nu-și poate arăta fața oricui. Iar proaspăta

soție trebuie să-și întrebe soțul: „Cui pot să-i arăt fața mea și cui nu am voie să i-o arăt?“

Așa că atunci când această femeie l-a întrebat pe Nasruddin: „Cui pot să-i arăt fața mea și cui nu am voie să o arăt?“, el i-a zis: „Poți să o arăți tuturor în afară de mine!“

Dacă te îndrăgostești de o femeie frumoasă sau de un bărbat frumos, dai de necazuri. Va exista gelozie, va exista crimă, cine știe ce se va întâmpla. Vei avea necazuri. Și de la bun început vei încerca să posezi acea persoană, așa încât să nu existe posibilitatea ca ceva să o ia razna sau să-ți scape de sub control. Vei începe să distrugi acea femeie sau acel bărbat. Vei vrea să-i iei libertatea. Vei îngrădi treptat acea persoană, căutând să îi închizi toate ușile.

Dar femeia era frumoasă pentru că era liberă. Libertatea e un ingredient foarte important al frumuseții. Când vezi o pasăre în zbor pe cer e una, iar când vezi aceeași pasăre într-o colivie e cu totul alta. Pasărea în zbor pe cer are o frumusețe a ei. E vie. E liberă. Cerul e tot al ei. Aceeași pasăre aflată într-o colivie e urâtă. Libertatea nu mai există, cerul nu mai există. Aripile acelea nu mai au nici un rost acum, sunt un fel de povară. Sunt o reminiscență a trecutului și sunt sursă de nefericire acum. Pasărea nu mai e una și aceeași.

Când te-ai îndrăgostit de femeie, era liberă; te-ai îndrăgostit de libertate. Când o aduci acasă distrugi orice posibilitate ca ea să mai fie liberă, dar în felul acesta îi distrugi frumusețea. Și apoi, într-o zi, constăți că n-o mai iubești, pentru că nu mai e frumoasă. Lucrul acesta se întâmplă de fiecare dată. Și atunci începi să cauți altă femeie, fără să înțelegi ce s-a întâmplat; nu cauți să înțelegi mecanismul, să înțelegi în ce fel ai distrus frumusețea femeii.

Acesta este primul tip de iubire. Ferește-te de el. Nu valorează prea mult, nu are prea mare însemnătate. Iar dacă nu ești conștient, vei rămâne captiv în tipul acesta de iubire.

Al doilea fel de iubire este acela în care nu obiectul e important, ci subiectivitatea ta. Ești plin de iubire, așa că oferi iubirea ta cuiva. Dar iubirea este o calitate a ta, ea nu e orientată spre obiect. Subiectul

debordează de calitatea iubirii, însăși ființa lui e plină de iubire. Chiar dacă ești singur, tot iubești. Iubirea e un fel de aromă a ființei tale.

Atunci când te îndrăgostești – și e vorba acum de al doilea tip de iubire – vei avea parte de o bucurie mai mare decât cea produsă de primul tip de iubire. Și vei ști – pentru că în acest al doilea tip de iubire știi – cum să-i lași celuilalt libertatea. Iubire înseamnă să oferi tot ce e frumos persoanei iubite. Libertatea e cel mai frumos țel, cel mai prețuit țel al conștiinței umane; cum ai putea să i-l răpești? Dacă iubești cu adevărat o femeie sau un bărbat, primul dar pe care i-l faci e acela al libertății. Cum ai putea să i-o răpești? Nu ești dușmanul acelei persoane, ci prietenul ei.

Acest al doilea tip de iubire nu va fi împotriva libertății, nu va fi posesiv. Și nu te va preocupa prea mult faptul că și altcineva apreciază frumusețea femeii sau bărbatului cu care ești. De fapt, vei fi fericit pentru că ai o parteneră sau un partener pe care o apreciază sau îl apreciază și alții, că ai ales pe cineva dorit și de alții. Dorința lor nu face decât să demonstreze că ai ales un diamant, o ființă valoroasă, care are valoare intrinsecă. Nu vei fi gelos. De fiecare dată când vezi pe cineva uitându-se la femeia cu care ești cu o privire plină de iubire vei fi încântat. Te vei îndrăgosti din nou de partenera ta văzând-o prin ochii aceia.

Acest al doilea tip de iubire va fi mai mult o prietenie decât o dorință carnală, și îți va îmbogăți sufletul mai mult.

Iar acest al doilea tip de iubire va mai avea ceva diferit. În primul tip de iubire, cel orientat spre obiect, vor fi multe persoane în jurul acelui obiect, fiecare dorindu-l pentru sine, așa că îți va fi frică. În cel de-al doilea tip de iubire nu va exista frică și vei fi liber să-ți reverși iubirea nu numai asupra persoanei iubite, ci și asupra celorlalți oameni.

În primul tip de iubire, obiectul va fi unul, iar cei care îl doresc vor fi mulți. În al doilea tip de iubire, subiectul va fi unul, iar iubirea lui se va revărsa în multe direcții, asupra multor oameni, căci cu cât iubești mai mult, cu atât mai mult crește iubirea. Dacă iubești o persoană, atunci iubirea ta nu are cum să fie prea bogată; dacă iubești două persoane, e de două ori mai bogată. Dacă iubești multe persoane, sau dacă poți iubi întreaga omenire, sau dacă poți să iubești chiar și regnul animal, sau dacă poți să iubești și copacii, regnul vegetal – atunci iubirea ta continuă să crească. Și pe măsură

ce crește ea, crești și tu, cunoști o expansiune. Aceasta este adevărata expansiune a conștiinței. Drogurile nu pot să-ți dea decât o impresie falsă de expansiune; iubirea e drogul suprem, care îți oferă adevărata noțiune de expansiune.

Și e posibil un lucru: Albert Schweitzer a vorbit despre „reverența față de viață” – tot ceea ce e viu să fie iubit. În India, Mahavira a spus același lucru. Filosofia lui, aceea a nonviolentei, spune să iubești fiecare viețuitoare. Și e posibil să faci chiar un pas în plus față de ceea ce spun Mahavira și Schweitzer. Poți să ai reverență și față de obiecte. Acesta este piscul suprem al iubirii. Nu iubești doar ceea ce e însuflețit, ci iubești pur și simplu tot ceea ce există. Iubești scaunul, pantofii, ușa prin care intri în casă, farfuriile pe care mănânci. Iubești și obiectele, pentru că și ele au un fel de ființă. Când ai ajuns în punctul în care să iubești întreaga existență, cu tot ce o alcătuiește, iubirea ta a devenit necondiționată. Ea se transformă în rugăciune, devine meditație.

Primul tip de iubire e bun, în sensul că dacă ai trăit o viață lipsită de iubire, atunci e mai bună iubirea aceasta decât lipsa oricărei iubiri. Dar al doilea tip de iubire e mult mai bun decât primul și îți va provoca mult mai puțină anxietate, suferință, mult mai puțin conflict și tumult interior, mult mai puțină agresivitate și violență. Al doilea tip de iubire va fi mai pur decât primul. În primul tip, dorința carnală e prea mare și strică tot. Dar nici măcar al doilea tip nu e ultimul tip. Mai există un al treilea tip de iubire – atunci când subiectul și obiectul dispar amândouă.

În primul tip de iubire, obiectul e important; în al doilea tip de iubire, subiectul e important. În al treilea tip apare o transcendență. Nu mai ești nici subiect, nici obiect, și nu mai împarți realitatea în nici un fel: subiect, obiect, cunoscător, cunoscut, cel care iubește, cel care e iubit. Toate diviziunile dispar. Atunci ești pur și simplu iubire.

Până la cel de-al treilea tip de iubire, tu rămâi cel care iubește, și astfel ceva va rămâne în jurul tău ca o delimitare, ca o definiție. Odată cu al treilea tip, orice definiție dispare. Există numai iubire; tu nu mai ești. La asta se referă Iisus când spune: „Dumnezeu e iubire” – la iubirea de al treilea fel. Dacă crezi în mod greșit că se referă la primul tip de iubire, n-ai să poți interpreta niciodată așa cum trebuie sensul cuvintelor lui Iisus. Nu se referă nici măcar al al doilea tip de iubire, ci la al treilea. Dumnezeu e iubire. Tu ești pur și

simplu iubire. Nu că iubești, iubirea ta nu mai e un act, ci e însăși calitatea ființei tale.

Nu că dimineața iubești, iar după-masa nu mai iu-bești – ești iubire, iubirea e însăși starea ta. Ai ajuns acasă. Ai devenit iubire. Acum nu mai există divizare. Orice dualitate a dispărut.

Primul tip de iubire este „eu-obiectul“. Celălalt e luat drept obiect. Asta vrea Martin Buber să spună prin „eu-obiectul“. Celălalt e precum un obiect pe care trebuie să îl posezi. Soția „mea“, soțul „meu“, copilul „meu“ – și posedându-l, îi omori spiritul.

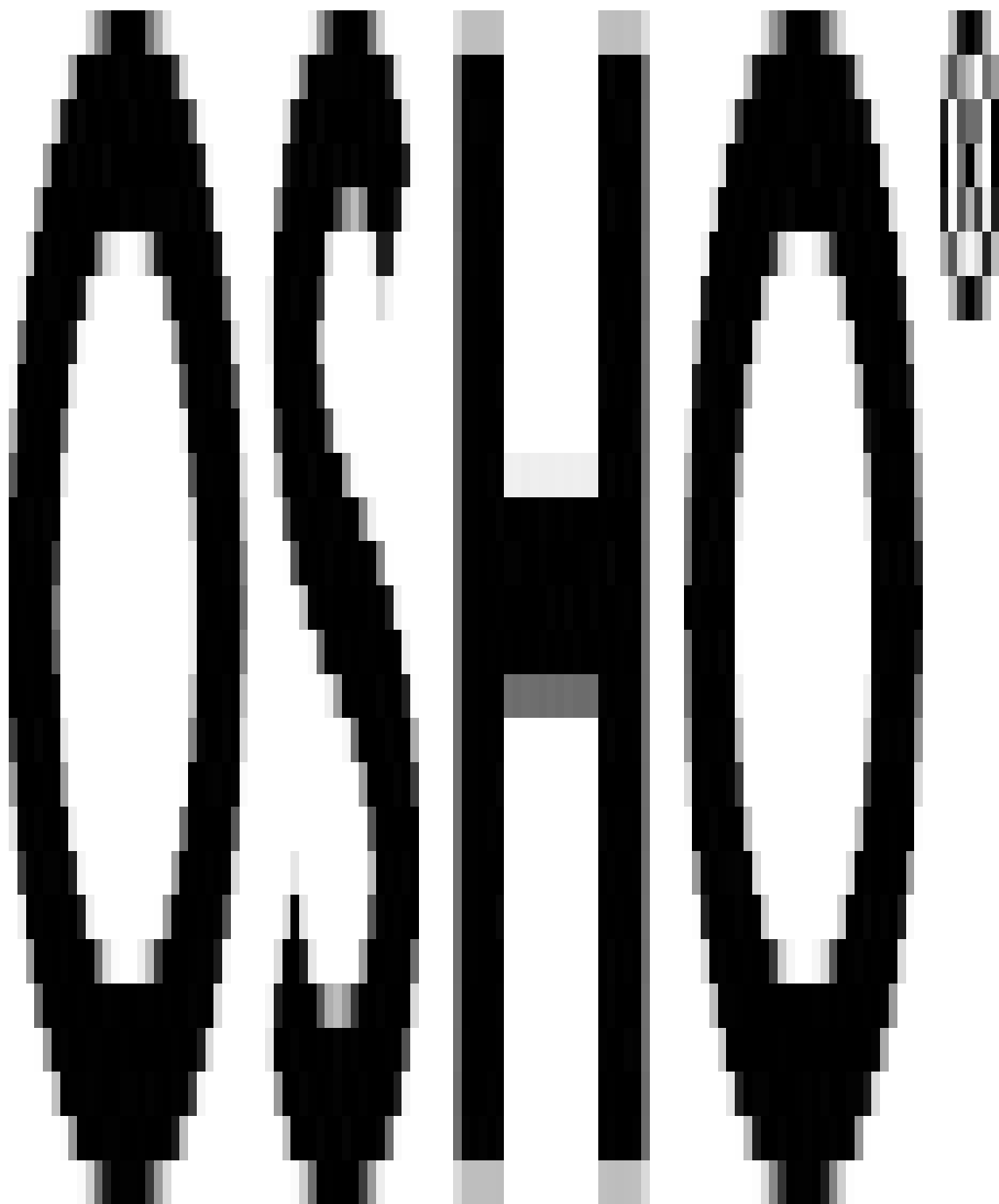
Al doilea tip de iubire e numit de Martin Buber „eu-tu“. Celălalt e o persoană. Ai respect față de celălalt. Cum ai putea să posezi pe cineva pe care îl respecti? Dar Martin Buber se oprește la al doilea tip; înțelegerea lui se oprește aici. Ajunge până la „eu-tu“, ceea ce reprezintă un pas mare înainte față de „eu-obiectul“. Dar nu e nimic prin comparație cu pasul pe care îl faci de la „eu-tu“ la non-dualism, la unitate, acolo unde numai iubirea mai rămâne.

Chiar și „eu-tu“ reprezintă un fenomen care dă naștere unei oarecare tensiuni. Tu și persoana iubită sunteți încă separați, și orice separare dă naștere nefericirii. Până când nu te contopești în totalitate cu persoana iubită, inevitabil va continua să existe o anumită nefericire, stând undeva mai ascunsă. În primul tip de iubire, nefericirea e foarte limpede, în cel de-al doilea nefericirea nu e atât de limpede; în primul tip ea e foarte aproape de tine, în cel de-al doilea nu e atât de aproape; e mai departe, dar există. În cel de-al treilea nu mai există.

Așa că așa vrea să înveți mai multe despre iubire. Treci de la primul tip la al doilea și păstrează în conștiință faptul că cel de-al treilea tip de iubire reprezintă ținta. În al doilea tip de iubire iubești toți oamenii din jurul tău. Și iubești în moduri diferite, cu o iubire de soț, sau de prieten, sau de tată ori mamă, sau de soră, sau de fiu ori fiică. Și e posibil și să împărtășești un anumit gen de iubire cu mai multe persoane. Așa că mai întâi caută să ajungi la cel de-al doilea tip de iubire.

Iar când ai ajuns la al treilea, ești pur și simplu iubire. Atunci poți continua să iubești mereu, la nesfârșit.

Pentru informații suplimentare, vizitați: www.OSHO.com

un website cuprinzător în diferite limbi care include o revistă, OSHO Books, OSHO TALKS în format audio și video, arhiva de texte OSHO Library în engleză și hindi și informații detaliate despre Meditațiile OSHO.

Veți găsi și programul OSHO Multiversity și informații despre Stațiunea Internațională de Meditație OSHO.

Website-uri:

<http://OSHOtimes.com>

<http://OSHO.com>

<http://OSHO.com/Resort>

<http://www.youtube.com/OSHOinternational>

<http://www.Twitter.com/OSHO>

<http://www.facebook.com/pages/OSHO.International>

Pentru a contacta Osho International Foundation:

www.osho.com/oshointernational,

oshointernational@oshointernational.com

Despre Osho

Osho sfidează orice categorizare. Miile sale de discursuri acoperă totul, de la căutarea individuală a sensului vieții la cele mai importante probleme sociale și politice cu care se confruntă societatea de astăzi. Cărțile lui Osho nu sunt scrise, ci sunt transcrise din înregistrări video și audio ale unor discursuri improvizate adresate unui public internațional. După cum spune el, „Așadar ține minte: orice spun nu e doar pentru tine... vorbesc și pentru generațiile viitoare“. Osho a fost descris de Sunday Times din Londra drept unul dintre cei „1 000 de creatori ai secolului XX“, iar de către autorul american Tom Robbins drept „cel mai periculos om de la Iisus Hristos încoace“. Sunday Mid-day (India) l-a selectat pe Osho drept una dintre cele zece persoane – alături de Gandhi, Nehru și Buddha – care au schimbat destinul Indiei.

Osho a spus despre opera lui că ajută la crearea condițiilor pentru apariția unui tip nou de ființă umană. El a caracterizat adesea această nouă ființă umană ca fiind „Zorba Buddha“ – capabilă de a se bucura atât de plăcerile lumești, precum Zorba Grecul, cât și de seninătatea tă-cută a unui Gautam Buddha. Ceea ce trece ca un fir călăuzitor prin toate aspectele discursurilor și meditațiilor lui Osho este o viziune ce include atât înțelepciunea fără vârstă a tuturor secolelor trecute, cât și potențialul cel mai înalt al științei și tehnologiei de astăzi (și de mâine).

Osho este cunoscut pentru contribuția lui revoluționară la știința transformării de sine, cu o abordare a meditației ce recunoaște ritmul accelerat al vieții contemporane. Meditațiile sale active OSHO, unice, sunt concepute ca mai întâi să elibereze stresul acumulat al minții și al trupului, astfel încât să devină mai ușor să experimentezi starea de liniște și de relaxare lipsită de gânduri în viața obișnuită.

Sunt disponibile două lucrări autobiografice ale autorului:

• *Autobiography of a Spiritual Incorrect Mystic* (trad. rom.: *Autobiografia unui mistic nonconformist*, Editura Mix, 2011)

- *Glimpses of a Golden Childhood* (trad. rom.: *Amin-tiri dintr-o copilărie de aur*, Editura Mix, 2012)

Despre Stațiunea de Meditație Osho

STAȚIUNEA INTERNAȚIONALĂ DE MEDITAȚIE OSHO

Localizare: Situată la aproximativ 161 de kilometri la sud-est de Mumbai, în orașul modern înfloritor Pune, India, Stațiunea Internațională de Meditație Osho este o destinație de vacanță și nu numai. Stațiunea de Meditație se întinde pe mai bine de 16 hectare de grădini spectaculoase, într-o zonă rezidențială superbă înconjurată de copaci.

Unicitate: În fiecare an, stațiunea de meditație primește mii de persoane din peste 100 de țări. Campusul unic oferă posibilitatea pentru o experiență personală directă a unui nou mod de viață – cu mai multă conștientizare, relaxare, distracție și creativitate. Este disponibilă o mare varietate de programe opționale neîntrerupte tot timpul anului. Să nu faci nimic și doar să te relaxezi este unul dintre ele!

Toate programele se bazează pe viziunea lui OSHO despre „Zorba Buddha“ – un gen de ființă umană calitativ nouă care este capabilă atât să participe creativ la viața de zi cu zi, cât și să se relaxeze în tăcere și meditație.

Meditații: Un program de meditații pentru întreaga zi, pentru fiecare tip de persoană, include metode active și pasive, tradiționale și revoluționare, și în special OSHO Active Meditations™. Meditațiile au loc în probabil cea mai mare sală de meditații din lume, Osho Auditorium.

Multidiversitate: Sesiunile individuale, cursurile și seminariile acoperă toate domeniile, de la arte la tratamente holistice de sănătate, transformare personală, relații și etape de tranziție în viață, munca drept meditație, științe

ezoterice și abordarea „zen“ a sportului și a recreerii. Secretul succesului Multidiversității rezidă în faptul că toate programele sale sunt combinate cu meditația, susținând înțelegerea faptului că ființele umane sunt mult mai mult decât suma părților lor.

Basho Spa: Luxosul Basho Spa oferă bazine de înot în aer liber pentru relaxare înconjurată de copaci și vegetație tropicală. Stilul unic, jacuzzi spațioase, saune, săli de gimnastică, terenuri de tenis... efectul lor este sporit de situarea lor într-o zonă de o frumusețe uluitoare.

Bucătăria: O varietate de diferite spații de servit masa, oferă mâncăruri vegetariene occidentale, asiatice și indiene delicioase – majoritatea fiind organice, produse special pentru stațiunea de meditație. Pâinea și prăjiturile sunt făcute în brutăria proprie a stațiunii.

Viața de noapte: Seara, există numeroase evenimente dintre care să alegi – dansul situându-se în fruntea listei! Alte activități includ meditații sub cerul liber în nopțile cu Lună plină, spectacole de varietăți, concerte și meditații pentru viața de zi cu zi.

Sau poți doar să te bucuri întâlnind diferite persoane la Plaza Café ori plimbându-te în liniștea nopții prin parcurile din împrejurimile de vis.

Facilități: Poți cumpăra toate produsele de bază și articole de toaletă din Galleria. Multimedia Gallery comercializează o paletă largă de produse media OSHO. Există și o bancă, o agenție de voiaj și un Cyber Café în campus. Pentru cei cărora le place să meargă la cumpărături, Pune oferă toate opțiunile, de la produse indiene tradiționale și etnice până la numeroase magazine aparținând unor lanțuri internaționale.

Cazare: Poți să stai în camerele elegante ale Osho Guesthouse sau, pentru sejururi mai lungi, poți opta pentru unul dintre pachetele-program Living-In. În plus, există o ofertă largă de hoteluri și apartamente private în apropiere.

www.osho.com/meditationresort

www.osho.com/guesthouse

www.osho.com/livingin